صورة عن الاصل

הצופה

היום — פרשת שלח

	יום ששי	שבת
הפרק:	תהילים צ-צד	תהילים צה-צו
המשנה:	טבול יום ב, ח-א	טבול יום ג, ב-ג
הדף — בבלי:	בבא בתרא לד	בבא בתרא לה
ירושלמי:	נזיר טז	נזיר יז
תהלכה:	או"ח שכ, טו-יז	או"ח שכ, יח-כ
רמב"ם:	תרומות יב-טו	מעשר א-ג
הזריחה:	5.30	5.30
השקיעה:	7.49	7.50
סוף זמן ק"ש:	8.08	8.08

הדלקת הנר

	ערב שבת	מוצאי שבת
ירושלים	7.09	8.30
תל אביב	7.27	8.38
חיפה	7.22	8.34
באר שבע	7.24	8.23
אילת	7.20	8.26

משכנתאות חופשיות ולזכאים — מגוון תכניות חסכון — בנק טפחות

ב"ה, יום שישי, כ"ב סיון תשמ"ז (19.6.1987) • שנה נ' • גליון 14421 • המחיר: 1.10 ש"ח, כולל מע"מ ✱ עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל-המזרחי ✱ מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר-אילן ז"ל

ראשי היישובים היהודיים בחבל עזה מאשימים:

פרס ווייצמן גרמו לערעור בין יהודים לבין ערבים

קוראים להחלת הריבונות הישראלית בחבל ✱ הרב לוי: כאן ביתנו ✱ ד"ר בורג: לא נוכל לוותר על חבל עזה ✱ השר שפירא: נלך לבחירות באם יופלו היישובים; שר הדתות המר: חובה תנועתית לעמוד לימין המתנחלים בחבל ✱

מאת שאול שיף, סופר „הצופה"

בקריאה למפד"ל לפעול להחלת הריבונות הישראלית על חבל עזה, יצאו אתמול יו"ר המועצה האזורית חוף עזה, ראובן רוזנבלט ונציגי הישובים היהודים בחבל, בהלך סיור של לישכת המפד"ל וראשי המחלקות שלה בחבל עזה.

רוזנבלט סיפר להנהגת המפד"ל, כי מאז החלו שמעון פרס ועזר ויצמן לדבר על הצורך בויתורים ברצועת עזה, גורמים בממשל הצבאי ובמשרדי הממשלה החלו להתייחס בהסתייגות לפניות היהודים היהודים בחבל עזה ונערמים קשיים בכל הקשור לביסוס ההתישבות היהודית ופיתוחה.

התבטאויותיהם של פרס וייצמן — פגעו

יו"ר המועצה האזורית גילה כי להתבטאויות של השניים — פרס וויצמן, היתה השלכה במיוחד על היחסים הטובים שנרקמו במשך שנים בין האוכלוסיה היהודית לבין האוכלוסיה הערבית במקום. „באחרונה השתנה היחס כלפינו באופן בולט ואם בעבר היתה נכונות להשלים עם נוכחותנו באיזור, עתה חלה הדרדרות המוצאת את ביטויה ביידוי אבנים, זריקת בקבוקים ומטעני צד" — אמר רוזנבלט. לדבריו, הפרו-ישראלים ב„רצועה" ספגו מכה קשה כתוצאה מהתבטאויות על ויתורים, והמצב הנוכחי הופך כמעט להיות בלתי נסבל. בקשר לזה הוסיף, כי הדימוי בכלי התקשורת כאילו הערבי חי חיי גיהנום מהבחינה הבירוקרטית ואילו היהודי מצוי בגן עדן אינו עומד במבחן המציאות וההיפך הוא הנכון.

בפני לישכת המפד"ל הוצגו עובדות על הקשיים המוערמים בפני ההתישבות היהודית כמעט בכל התחומים, קשיים המונעים את הצטרפותם של רבים העומדים בתור, כדי להשתלב בהתישבות היהודית ברצועה. כך, למשל, בנוה דקלים יש ביקוש פי שלוש מההיצע.

נתברר מקובלנות כי גם משרד (סוף בעמוד 2)

שישה מחבלים נהרגו בהיתקלויות בלבנון

מאת סופרנו הצבאי

ששה מחבלים נהרגו השבוע בהיתקלות עם כוחות צה"ל בדרום לבנון.

שלושה מחבלים נהרגו על גבול איזור הביטחון בגיזרה המזרחית, צפונית לחצבייה. במקום ההיתקלות נתגלה נשקם האישי של המחבלים ואמצעי לחימה.

בתקרית אחרת, קודם לזו נהרגו גם־כן שלושה מחבלים.

החל מו"מ השכר בסקטור הציבורי

המעסיקים דחו דרישות השכר של העובדים

מאת חיים פיקרש

האיגודים המקצועיים בסקטור ציבורי־ממשלתי נערכים לנקיטת צעדים ארגוניים בשבוע הבא לאחר שאתמול עם היודע הפריס בין ההסתדרות לאוצר לא חלה התקדמות ברוב הבעיות ונציגי העובדים נדחו ע"י המעסיקים.

המו"מ בין הצדדים חודש אתמול בבית הוועד הפועל של ההסתדרות. נציגי העובדים תבעו תוספות שכר לבעלי דרגות נמוכות, קיצור שבוע העבודה ועוד. תביעות אלה נדחו ע"י נציגי המעסיקים. לעומת זאת היתה הבנה לגבי תביעת ההסתדרות לפצות את הגימלאים על שחיקת גימלתם.

נציג האוצר הודיע כי זו התקדמות מסויימת, לאחר שקודם לכן הסכים האוצר לדון רק על חלק מתביעות הגימלאים.

במהלך הדיון הבהירו נציגי האיגודים המקצועיים כי יש צורך לפתור את בעיית השכר ההתחלתי וכי בנושא זה הם לא יוותרו.

הרף המשבר סוכם כי תערך פגישה נוספת בשבוע הבא ובינתיים יזמן ראש האגף לאיגוד המקצועי בהסתדרות חיים הברפלד את פעילי האיגודים המקצועיים כדי לדון במצב ולהערך לנקיטת צעדים ארגוניים.

„אגד" מאיים בשביתה כללית; מזכירות האגודה והיו"ר התפטרו

לא כובד פסק דין המחייב להפעיל כל הקווים המושבתים

מאת סופרנו לענייני התחבורה

הסכסוך עם „אגד" המשיך אתמול לשבש את התנועה בארץ, והתחיל אתמול והיתכן שביתה כללית בכל אזורי ההפעלה של „אגד" בארץ אם לא ימצא פתרון לדרישות הכספיות של הקואופרטיב.

בית המשפט הוציא אתמול צו המחייב את אגד לקיים שירות מלא לפי ההסכמים עם משרד התחבורה. הקואופרטיב לא קיבל את הצו ובכדי להכנע, כנראה, מהסתבכות בשביתה התפטרה מזכירות אגד והיו"ר של האגודה, ישראל לייך.

אתמול החריף „אגד" את העיצומים בהפסיקו את התנועה, החל משעה 6.00 בערב בכל הקווים העירוניים והכפריים.

משרד התחבורה התיר אתמול הסעה בשכר ברכב פרטי בכל הקווים והמועדים שבהם יישבתו שירותי „אגד".

דובר אגד אמר אתמול כי המזכירות התפטרה מחוסר אפשרות לקיים באופן מלא את מהלך ההסכמים של הקואופרטיב ובאלץ להקים את המערך לפי האפשרויות הכספיות שלו. הוא האשים את הממשלה במצב הכספי הקשה של אגד משום שזו לא מלאה אחרי ההתחייבויות הכספיות לאגד.

המזכירות המתפטרת הצריכה כי בתוך 48 שעות תעצר התחבורה לחלוטין בכל רחבי הארץ.

דובר אגד אמר כי ממשלת ישראל הכופה על אגד לקיים את כל מערך הקווים — אינה מוכנה לקיים את חלקה בהסכמים המחייבים אותה לשאת בהפרשי העלויות של ביטוח ההסעה והצטיידות האגודה באוטובוסים חדשים. הממשלה נקטה בפעולות חד־צדדיות שרירותיות ומנוגדות להסכם המחייה סכומים גדולים מהתקציבים השוטפים המגיעים לאגד ומסתכמים בעשרות מיליוני ש"ח.

כאשר נודע לחברי המזכירות דבר קיומו של צו מניעה זמני נגד אגד שהוצא במעמד צד אחד, ע"י שופט בית המשפט המחוזי בירושלים, נאלצו חברי המזכירות להתפטר מתפקידיהם ומחברותם במזכירות אגד, שכן במצבה הכספי הנוכחי של אגד אין כל אפשרות לקיים את הצו.

עד שלא תכבד ממשלת ישראל את התחייבויותיה הכספיות כלפי אגד לא תימצא כל דרך להפעיל תחבורה ציבורית מלאה ומכובדת בקווי אגד — אמר הדובר גדעון טלמור.

שני צווי מניעה

נשיא בית המשפט המחוזי בירושלים, השופט יהודה ויס הוציא (סוף בעמוד 2)

השר רבין סוקר השנתיים לאחר פינוי לבנון

מדיניות אזור הביטחון בלבנון הוכיחה את עצמה

בתקופה זו לא היתה כל אבידת נפש אזרחית

מאת סופרנו הצבאי

המדיניות של פינוי צה"ל מלבנון והשארת אזור בטחון, הנסמכת על צבא דרום לבנון (צד"ל) הוכיחה את עצמה — אמר אתמול שר הביטחון יצחק רבין בפגישה עם כתבים צבאיים במלאות שנתיים לפינוי.

שר הביטחון ציין כי מאז הפינוי לא היתה כל אבידה בנפש בפיגוע מעבר לגבול בתוך שטח ישראל. נפצעו 12 איש בתקופה זו מירי קטיושות על ישובי הגבול, קרית שמונה, מטולה ומרגליות. מספר ירויות קטיושות הגיע ליותר מ־80. כן היו 8 נסיונות חדירה של מחבלים פלסטינים לישראל, יש להניח שהיו עוד מספר נסיונות להגיע לגבול ישראל שאיננו יודעים עליהם.

בתקופה זו חטפו אנשי החיזבאללה שני חיילים ונווט טוס נשבה ע"י אנשי אמל. באותה תקופה, נהרגו 16 חיילי צה"ל בתקריות אש בתוך דרום לבנון ו־112 חיילים נפצעו.

הבעיות — רק בגבול לבנון

השר רבין הגדיר בדבריו את העובדה כי שלושה מארבעה הגבולות של ישראל עם מדינות ערב לא היו בעיות, ארצות אלה הם מצרים, ירדן וסוריה. ממשלות מדינות אלה אינן מרשות פיגועי טרור משטחן. החזית שסכנה מופעל טרור, זה 15 שנה, היא לבנון. שר הביטחון אינו רואה איום צבאי ממדינה זו והוא מגדיר את הפיגועים מלבנון כהקריות גבול. המצב הזה בלבנון הוא תוצאה של חוסר ממשלה וצבא. אין עם מי להגיע להסדר כל שהוא ואין בה צבא מרכזי ומרות. שיתוף הפעולה של צה"ל עם צד"ל הבטיח ביטחון יחסי בדרום לבנון — הוסיף רבין, בציינו כי צבא דרום לבנון הצליח בארגונו ונמצא כיום בשיא יכולתו מבחינת רמת האמון שלו, נכונות לשרת בו ועוד. זאת למרות הפגיעות הקשות בו כולל 75 הרוגים. (סוף בעמוד 2)

הרב שך פועל להשכנת „שלום בית" ב„אגודה"

מאת שאול שיף, סופר „הצופה"

מנהיג הפלג הליטאי בציבור הדתי־חרדי, הגרא"מ שך הורה לאנשיו לפעול במהירות להשכנת שלום־בית באגודת־ישראל. השבוע ביקרו בביתו בעניין זה הח"כ אברהם שפירא, הח"כ מ. אברמוביץ והרב שרגא גרוסברד.

בשבוע הבא אמורה להיערך פגישה בינו לבין האדמו"ר מקלויזנבורג בביתו של האחרון. מועד מדויק טרם נקבע.

הגרא"מ שך ביקש עם זאת לסיים את המו"מ של הרכבת הנהלת המרכז „לבל יסולפו תוצאות הבחירות".

הגרא"מ שך הבטיח, כי אם יוסדרו העניינים שגרמו למחלוקת ב„אגודה", הוא יופיע ב„בנייני האומה" בכינוס שמארגן ח"כ הרב מנחם פרוש בחסות אגודאית. זאת למרות שעד כה נמנע מלהשתתף בכינוסים פומביים. במרכז הבטיח לבוא לישיבת המרכז של „האגודה".

מפגש עולמי של המזרחי והפועהמ"ז ייפתח היום בקבוצת לביא

היערכות הציונות הדתית לקראת הקונגרס הציוני וההכנות לוועידה עולמית — במרכז הדיונים ✱ משה קרונה: קיימת התעוררות בסניפי התנועה בתפוצות ישראל; מעמד הציונות הדתית מתחזק ✱

מאת סופר „הצופה"

„הציונות הדתית נוכחת מציאות יהודית משתנית בתפוצות" — זהו הנושא המרכזי שבו יעסקו ראשי התנועה העולמית של המזרחי והפועל־המזרחי במסגרת שלושה ימי עיון הנפתחים היום בקבוצת לביא בהשתתפות משלחות מארץ ומהתפוצות.

במסגרת זו יערך דיון מקיף גם בשאלות הקשורות בתנועה העולמית והיערכותה לקראת כינוס הועידה העולמית.

כן יוקדש דיון בבעיות התנועה הציונית, המשתתפים ישמעו דו"ח מפורט של דיוני הוועד הפועל הציוני שנסתיים השבוע בנושאים הקשורים בקונגרס הציוני והמשך השתתפות בין התנועה הציונית והארגונים היהודיים הלא ציוניים.

במרכז יוקדש דיון מיוחד לסיכום המיפקד הציוני וההכנות לבחירות לקונגרס הציוני שבחלקן נערכות עתה במספר ארצות ובראשן ארה"ב.

יו"ר המרכז העולמי של המזרחי והפועל המזרחי משה קרונה ציין כי המחודדים והעיונים בלביא אחת לשנה הפכו למסורת בתנועת המזרחי והפועל המזרחי, אולם השנה יש להם משנה חשיבות נוכח המשברים הפוקדים את התנועה הציונית המחייבים את התנועה לקבוע עמדה ברורה בנדון.

משה קרונה הוסיף כי הוא שמח לציין בסיפוק את ההתעוררות ש- (סוף בעמוד 2)

המשלחת הסובייטית קיבלה אשרות לישראל

מניחים שגם משלחת ישראלית תקבל רשות לבקר בברית המועצות

מאת סופרנו המדיני בירושלים

המשלחת הקונסולרית הסובייטית הגישה בקשה לקבל ויזות לישראל בשגרירות הולנד במוסקבה וכבר קיבלה את הויזות, לאחר שהאם להוראה נדשנה שניתנה לשגרירות הולנד להוציא ויזות בבקורה של בקשה כזו.

אשר לביקורה של משלחת ישראלית בברית המועצות, נאמר לסופרנו במשרד החוץ כי מאמינים שאם יבקשו אשרה, כניסה למשלחת זו „לא יסרבו". זאת למרות הודעה של דובר משרד החוץ הסובייטי שלא תורשה ביקורה של משלחת ישראלית.

משרד החוץ מגנה ויהדות העולם זועמת על הפגישה בין האפיפיור לבין ואלדהיים

נשיא איטליה לא ישתתף בפגישה „בשל המצב הפוליטי הפנימי"

מאת סופרנו המדיני בירושלים

החלטת הוותיקן לקבל את קורט ולדהיים לראיון אצל האפיפיור מעלה את העולם היהודי ואת ממשלת ישראל. אנו מודים מה הן המשמעויות של הזמנה זו המכנים אותה — נאמר בהודעת משרד החוץ, אתמול, כתגובה על הזמנת וולדהיים לביקור בוותיקן.

מקורות ממשלתיים בירושלים הביעו אכזבה שדוקא הוותיקן בחר להזמין את וולדהיים בשעה שאף מדינה מתוקנת, לא העיזה עד כה להזמין אותו בגלל עברו הנאצי.

יש לזכור שהוותיקן הזמין גם את יאסר ערפאת, למרות שהרקע החבלני שלו היה ידוע לוותיקן.

מנהיגי יהדות ארה"ב זועמים

ארגונים יהודים־אמריקאיים הביעו אמש זעם על שהאפיפיור יוחנן פאולוס הסכים להפגש עם קורט ולדהיים, והדגישו כי צריך היה להחרים את נשיא אוסטריה על תפקודו בצבאו של היטלר.

האפיפיור מתכוון לקבל לראיון את ולדהיים ב־25 ביוני, בשעה שמזכיר האו"ם לשעבר יערוך ביקור רשמי בוותיקן.

מנהל הקונגרס היהודי העולמי, אלן סטיינברג, אמר: „מהי טרגדיה לוותיקן היום שבו ליחסים בין קתולים ליהודים". „זה אותו האפיפיור שנפגש עם ערפאת, זה אותו האפיפיור המסרב להכיר בישראל. אין זו הבכות הבלתי רגישה הראשונה שהאפיפיור קיבל אותה לראיון.

ראש בני ברית, סימור רייך, אמר „אנו מצטערים עמוקות על שהאפיפיור יוחנן פאולוס רואה לנכון להפגש עם קורט ולדהיים". מועצת בתי הכנסת של אמריקה הכריזה, כי הפגישה הצפויה בין האפיפיור ונשיא אוסטריה היא מתועבת. „התפתחויות אלה מטילות צל כבד על היחסים בין היהודים והוותיקן וצל הפגישה המתוכננת בין האפיפיור לבין מנהיגי הקהילה היהודית האמריקאית ב־11 בספטמבר במיאמי".

נחת רוח באוסטריה עקב הזמנת וולדהיים לוותיקן

הביקור הרשמי בוותיקן, עורר קורת רוח באוסטריה, ואפילו תקווה להינתק מן הבידוד הבינלאומי של אוסטריה. עיתוני אוסטריה סבורים (סוף בעמוד „יאשה")

ראשי התנועה העולמית מברכים את רבה הראשי הנבחר של צרפת

נשיא התנועה העולמית ד"ר יוסף בורג ויו"ר המרכז העולמי של המזרחי והפועל המזרחי משה קרונה שלחו אתמול מברק ברכה לרבה הראשי הנבחר של יהדות צרפת הרב יוסף סיטרוק לרגל בחירתו לתפקיד הרם.

בברכתם הם מביעים תקווה שהרב הראשי יפעל לחינוך היהדות והחינוך הדתי בצרפת וכי יתרום תרומה חשובה להידוק הקשר בין יהדות התפוצות למדינת ישראל.

בס"ד

ברכות מאליפות

לחברי המועצה הדתית החדשה הי"ו

ליו"ר

מר דוד דהן הי"ו

מ"מ וסגן היו"ר

מר אברהם פוטש הי"ו

יהי רצון שחפץ ה' בידכם יצלח לטפח, לבנות, להרחיב ולשכלל ונזכה להגדיל תורה ולהאדירה, לקדש שם שמים

המברכים מקודש:

יהושע כץ — מרדכי נגארי

רבני העיר מעלה אדומים

לידידינו היקרים והאצילים המסורים לתורה וציון בלב ונפש

ר' אריה וחוה הלפרין הי"ו

הולסויד, ניו-ג'רסי

ברכת מזל טוב מעומקא דליבא

לרגל נשואי בתם היקרה

נסיה מיכל תחי' עם בח"ל

יהא רעוא כי ירווה נחת מהזוג הצעיר

הסתדרות המזרחי והפועל המזרחי באמריקה

הרמן מרקין, הרב אליעזר ברנשטיין, שרגא קאהן, ישראל פרידמן

מבצע! נופש ב„בינר" במחירי הנחה מיוחדים ובתשלומים

תאריכים: 15—19/7, 5—9/8, 23—31/8

הצעות ל„חוף קטיף"

פרטים: טל. 03-9226...

ירושלים, תל־אביב, הרצליה ונתניה — אזור שלי

בקשר למקרקעין כדאי לכם להתקשר א

שרות מקצועי ונאמן

יוסף שבן נכסים

03-454554

מה חשבת שחסר לציבור הדתי־לאומי?

כבר קיים!

„אמון"

מרכז הכוונה והכרויות — להקמת בית יהודי

צוות „משלנו", דינמי, רגיש ומבין — בהגינות במסירות ובאחריות, עם יחס אישי והרבה סימפטיה.

טלפונים:

03-5321648 (20.00—22.00, 8.00—16.00)

08-476481 (20.00—22.00)

ת.ד. 1542 רמת-גן מיקוד — 52115.

ועידת התנועה הדתית לאומית

הועדה המתמדת

ישיבת הועדה המתמדת תתקיים אי"ה, ביום חמישי, כ"ה סיון תשמ"ז (25.6.87), בשעה 13.00, באולם הישיבות בקריית הממשלה (ליד הקסטל).

סדר היום:

1. הכנס הבא של המושב האידאולוגי
2. הצעות החלטה בענייני חינוך
3. שונות

הזמנות אישיות לא נשלחו — החברים מתבקשים להופיע

לתושבי תל־אביב והסביבה

פירות וירקות ללא חשש שביעית

בהשגחת הרבנות

וגם עופות בד"ץ חלק

הולצמן — רח' בלוך 13 ת"א, 03-246883

חדש!!! חדש!!! חדש!!!

לנשות הצבור הדתי בפתח־תקוה והסביבה

שמחים להודיע על פתיחת מכון לטפוח ועיצוב הגוף „נקודת חן"

✱ מחלקת שיזוף מיטת שיזוף מן המשוכללות בעולם.
✱ מחלקת הרזיה אלקטרודות לחיזוק שרירים והצרת היקפים, כריות סלימליין להמסת השומן תחת עורי בשילוב חומרים ממיסי שומן.
✱ דיאטנית מוסמכת ליעוץ בתזונה נכונה.
✱ מחלקת יופי וטיפוח קוסמטיקה, פדיקור, מניקור, שעווה, עיסוי בריאותי, שלושים דקות של עיסוי בריאותי ע"י מעסה בעלת ותק של 15 שנה.
✱ הסרת גידולי עור וכתמים בשיטת פרופסור מרדי ע"י מומחיות ובפיקוח רופאת עור.

חדש ובלעדי ל„נקודת חן" הזרקות קולגן למתיחת עור הפנים ע"י רופאה בעלת נסיון רב בתחום זה.

רחוב זכרון משה 12 פינת אבא פרנק טלפון: 03-9226623.

המכון פתוח כל יום פרט לימי שלישי בשעות 9.00-19.00, רצוף ובימי שישי 9.00-13.00.

בס"ד

השנה תוכל לנסוע לחו"ל בלי פשרות.

טיולי „למהדרין" של אירופה טורס

לאירופה הקלאסית, לאנגליה וסקוטלנד, לספרד ופורטוגל, לאוסטריה הונגריה ויוגוסלביה, לפולין לתורכיה ויוון, לארה"ב (כולל הונולולו) וקנדה, לסקנדינביה ולטיולי ספארי בקניה

בטיולי „למהדרין" של אירופה טורס מסלולים מרתקים, בתי מלון טובים עם שרותים צמודים.

הקפדה על כשרות ושמירת שבת, מלווי קבוצה ישראליים שומרי מצוות, מנוסים ואחראים.

השנה נוסעים בלי פשרות

הוברת טיולים והרשמה בכל משרדי הנסיעות!

אירופה טורס — EUROPA TOURS

הטיול הטוב ביותר במחיר הסביר ביותר

אצלנו ובהעדרנו: אירופה טורס רח' בן יהודה 100 ת"א טל. 03-240147

מכללת זבולון — לתורה לטכנולוגיה ולאמנות

בע"ה

לבת הדתית

נמשכת ההרשמה לשנה"ל תשמ"ח 1987/8

✱ מדעי המחשב
✱ ראיית חשבון והנהלת חשבונות
✱ עצוב אדריכלי
✱ טכנולוגיה רפואית

במכללה מעונות מסודרים ולימודי קודש ברמה גבוהה

רישום במזכירות המכללה בימים א'—ה' 8.00—12.00, א' ו-ג' 14.00—17.00

ב' 12.00—15.00, שד' ההגנה ק. שמואל, חיפה. טל. 04-714946.

למכירה

בבני־ברק

קוטג'ים מפוארים

7 חדרים + מרתף עליון

בהר שלום, ברח' הארזים.

● פרטים במקום ●

052-545031, 052-558151

הופיע

אותיות

עתון ילדים ונוער • ברוח יהודית ציונית

המערכת ומנויים: רח' בורש 12 (כניסה א') ירושלים 94144 טלפון 02-240724/5/6

להשיג בקיוסקים

2.50 ש"ח

صورة عن الاصل

של הצופה

הוותיקאן מושיט יד לפושע מלחמה

החלטת הוותיקאן לארח את נשיא אוסטריה, ד״ר קורט ולדהיים, במסגרת „ביקור גומלין", תוך התעלמות מוחלטת מעברו האפל ומדעת הקהל העולמית הרואה בו פושע מלחמה, מטילה כתם על הכנסיה הקאתולית והעומדים בראשה.

קשה לקבל את ההסבר של הוותיקאן, האומר כי האפיפיור אינו נוהג לדחות בקשות להתקבל אצלו לשיחה.

הסבר זה גם עומד בסתירה להודעה הרשמית שפורסמה בעת ובעונה אחת בווינה ובוותיקאן בה נאמר כי ולדהיים הוזמן לביקור רשמי על־ידי הוותיקאן. אין איפוא לראות בביקורו של ולדהיים „ביקור פרטי" — פרי יוזמתו של נשיא אוסטריה. מדובר בביקור רשמי לפי כל הכללים והנוהגים הדיפלומטיים המקובלים.

האפיפיור במתן הסכמתו להזמנת ולדהיים, פגע בצורה קשה ביותר בקרבנות השואה שנרצחו בדם קר על־ידי הנאצים, שנשיא אוסטריה דהיום הוא אחד מהם וגם ידיו אינן נקיות משפיכות דמים.

החלטת הוותיקאן פורסמה ימים אחדים בלבד אחרי ביקורו של האפיפיור בפולין וכריעת הברך שלו ליד מצבת הזכרון במחנה ההשמדה מיידאנק. נראה שהוא התעלם לחלוטין מהדברים שהשמיע במעמד זה, שכללו קריאה לזכור את זוועות השואה כדי להבטיח שזו לא תחזור על עצמה.

האפיפיור בפגישתו עם שרידי הקהילה היהודית בפולין בניהוי לפליטה מתוך שלושה מיליון יהודים — תושבי פולין שנרצחו ונשרפו חיים במחנות ההשמדה על־ידי שלטונות הרשע הנאצים ובעזרתם הפעילה של האנטישמים הפולנים — הפליג בשבחם של היהודים כשהוא מביע צער על מה שעוללו לבני אומה זו ומבטיח לעשות הכל כדי לעקור את האנטישמיות מהעולם.

הזמנת ולדהיים לבקר בוותיקאן כאורחו של האפיפיור אינה איפוא אלא לעג לרש. יהיה אף מציבה סימן שאלה גדול לגבי כנות הדברים שהשמיע ראש הכנסיה הקתולית בפגישותיו עם היהודים ובתפילותיו ליד מצבת הזכרון במחנה ההשמדה.

למעשה, זו הפעם השניה שהאפיפיור מפתיע בהחלטותיו שיש בהן כדי פגיעה בעם היהודי. בעבר הלא יחוק הפתיע האפיפיור בהסכמתו לקבל לשיחה את ראש המחבלים, יאסר ערפאת, העומד בראש ארגון טרוריסטי שעל־פי האמנה שלו הוא נושא עיניו לחיסולה של מדינת היהודים. כיום, הסכים האפיפיור לחלוק כבוד לנשיא אוסטריה ובדרך זו להעניק לו רהביליטציה מרוע מעלליו ומהפשעים החמורים כלפי האנושות שהוא מואשם בהם.

התנהגות זו מזכירה לנו את התנהגותו של האפיפיור פיוס ה־12, שבימי מלחמת העולם השניה לא זו בלבד שלא מחה על ביצוע הזוועה המבוצעים על־ידי הנאצים, אלא גם התעלם מהפניות שהופנו אליו להשמיע את קולו נגד רצח היהודים.

יש להצטער שהאפיפיור יוחנן פאולוס השני הולך בדרך קודמו ואף הוא מתעלם מזעקת הדמים של קרבנות השואה של ולדהיים יש חלק ברציחתם.

עוד לא מאוחר לתקן את המעוות. אך ספק רב אם הוותיקאן ישה אוזן לקול המחאות ויחליט על ביטול ההזמנה שהעביר לנשיא אוסטריה, ד״ר קורט וולדהיים. ואם אמנם לא יבוטל הביקור הרי שהתנהגותו של הוותיקאן תירשם לדראון עולם בהושיטו יד לפושע מלחמה.

התנועה העולמית בוחנת את דרכה

התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי פותחת היום בבירור אידיאולוגי לשם התוויית דרכה של הציונות הדתית נוכח המציאות היהודית המתהוות בתפוצות ישראל. מטרת הבירור שייערך במסגרת מפגש עולמי בקבוצת לביא לבחון דרכים ושיטות כיצד להגביר את הפעילות הציונית־דתית בקרב קהילות ישראל ומה ניתן לעשות כדי לעודד תנועת עליה גדולה מארצות הרווחה.

הבירור האידיאולוגי נערך בין סיום הדיונים בוועד הפועל הציוני ובערב פתיחת המושב של עצרת הסוכנות היהודית.

בישיבת הוועד הפועל הציוני, שהיתה האחרונה לפני כינוס הקונגרס הציוני, נערך בירור על דרכה של תנועה זו השרויה במשבר קשה, מוח, ובוויכוח אידאולוגי חריף עם „בעלי המאה" — פרנסי הקהילות שאינם נמנים עם התנועה הציונית, אך שותפים איתה בסוכנות היהודית, מוח.

הציונות הדתית נאמנה לדרכה, שוללת „שבירת כלים" אך עם זאת דרושה הכרעה ברורה כדי להבטיח שבעלי המאה לא יטילו את דעותיהם על התנועה הציונית.

בירור זה, שהתחיל בוועד הפועל הציוני, ודאי יהיו לו הדים במושב של עצרת הסוכנות היהודית, שגם על סדר יומו מופיע סעיף ״מתייחס לשותפות בין הסוכנות היהודית לבין התנועה הציונית העולמית. אולם, ההכרעה הסופית תיפול ככל הנראה רק בקונגרס הציוני שיתכנס בסוף השנה בירושלים. עד אז יעסיקו הבירורים הם גם יעסיקו את באי הכינוס האידאולוגי של תנועת המזרחי והפועל־המזרחי.

בשנה האחרונה, שהיא שנת בחירות לקונגרס הציוני, בולטת התעוררות בקרב הציבור הדתי, דבר שמצא את ביטויו בהתפקדות המונית ויש לקוות שהתוצאות יראו גם בקלפיות.

הציבור הדתי בארה״ב, באמריקה הדרומית, באירופה, באפריקה ובארצות אסיה ואוסטרליה החליט להזדהות עם הציונות הדתית העומדת עתה במערכה גדולה המכוונת לשמור על יחודה של התנועה הציונית, על שלמותו של החינוך הדתי והבטחת זכויותיהם של העולים הדתיים הבאים לישראל.

הנסיונות של הרפורמים והקונסרבטיווים להכתיב את דרכה של התנועה הציונית ולהעביר למדינת ישראל את „מלחמת הזרמים" במטרה לפגוע ברבנות הראשית שהיא הסמכות ההלכתית העליונה במדינת ישראל, אף הגבירו את המודעות בציבור הדתי להתליך בתנועת המזרחי והפועל המזרחי כדי לעצור בעד ההסתערות הרפורמית־קונסרבטיבית במדינת ישראל.

הבירור האידיאולוגי שיתנהל כשך שלושה ימים, אף הוא מהווה ציון־דרך חשוב בדרכה של התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי המקדישה עתה מקום חשוב לנושאים רעיוניים ובעיות עקרוניות של תורה וציונות המקרבים בין מדינת ישראל ויהדות התפוצות.

בהזדמנות זו ראוי לציין כי נוסף להסברה בעל־פה נרשמו בשנים האחרונות הישגים נכבדים גם בתחום ההסברה בכתב. שגולת הכותרת שלה: השנתון הציוני דתי בו כלולים מסות עיוניות במחשבת הציונות הדתית; רעיונות ומשאלים בנושאים אקטואליים שעל סדר יומו של הציבור הדתי; סקירות ורפורטזות על תרומתה של הציונות הדתית לקידום החינוך הדתי הלאומי, ביסוס מעמדה של הרבנות הראשית וכו׳.

המרכז העולמי גם שוקד על הגברת הקשר בין התנועה לבין עולם התורה והרבנות. דבר המוצא את ביטויו בהשתתפותם של גדולי תורה בבירורים האידאולוגיים וכן בקובץ התורני „ברקאי" המאיר את דרכה של הציונות הדתית.

למשתתפים בבירור האידאולוגי מהארץ ומהתפוצות שלוחה ברכה: ויהי נועם ה׳ עליהם בדיוניהם ובהחלטותיהם.

אולם ע״ש הנדיבה חנה הלפרין יוקדש בקרית יעקב הרצוג בכ״ס

ביום הראשון, כ״ד בסיון, בי־ים.

שעה 4.00 אחה״צ, יערך בקרית יעקב הרצוג בכפר־עבא במעמד הקדשה אולם לימודים לזכרה ולעלוי נשמתה של מרת חנה הלפרין לבית ההרוגינזבורג ע״ה בת מגדולי הנדיבים בישראל בירושת הצאניות, במלאות שנה להסתלקותה מעמנו.

הגבירה המנוחה ובני משפחתה נימנו עם מוכי הידידים של מוסדות מדרשית נעם מזה עשרות שנים.

למעמד יגיעו מגיננה בניה של המנוחה: פרופ׳ יונה (ג׳און) הלפרין, חבר הנשיאות העולמית של ידידי מדרשית נעם, וכן אחיו ד״ר זאב (ולדימיר) הלפרין, מראשי הקהילה בג׳נבה.

כן ישתתפו אישים מעולם המדע בארץ ובחו״ל.

דברים לדמותה של הגב׳ הלפרין דה־גינזבורג ישאו: הרב ד״ר אלכסנדר קרליבך, סגן יו״ר „חוג ידידי המדרשיה" בישראל, הגב׳ פנינה הרצוג, אלמנתו של ד״ר יעקב הרצוג ז״ל שעל שמו נקראת חטיבת הבנים הארצית של המדרשיה, פרופ׳ יונה ג׳און הלפרין, ומנכ״ל מוסדות מדרשית נעם.

ביוזמת סיעת המזרחי—פועה״מ בוועד הפועל הציוני

קריאה לכיבוד הדדי ולהפסקת הקיטוב בין חלקי העם

מוסדות הסוכנות יקפידו על כשרות ושמירת שבת

הוועד הפועל הציוני, שנפגש אמש בירושלים, אימץ החלטה שהוגשה ביוזמת חברי סיעת המזרחי—פועה״מ על ידי ציר התנועה הקונסרבטיבית, הרפורמית והאורתודוכסית.

ההחלטה קוראת לכיבוד הדדי ולהפסקת הקיטוב בין חלקי העם וקובעת, בין היתר, כי על כל שלוחיה של ההסתדרות הציונית והסוכנות היהודית הצי לאחריות הדדית „באבקים בין הזרמים, שציבי „צדקות פעילים ע״י המפלגות הגדולות.

כמו כן אימץ הוועד הפועל החלטה כי בכל הכינוסים של הסוכנות היהודית וכל האירועים המקובלים והרשמיים הסמל השבת ישמרו כללי הכשרות.

ההצעה הראשונה נתקבלה פה אחד ע״י הוועד הפועל הציוני ר׳ בהיותה נצחון לעמדה רבת השנים של התנועה שטענה כי אין ההסדרות הציונית הבלי להתערבות בין הזרמים.

ההצעה השניה התקבלה בהתנגדות של שני נציגי מפ״ם בלבד ובהמנעות חברים, קדמה להצבעה ההחלטה פעילות באחורי הקלעים. היוזמה נבקשה ע״י נשיא התנועה בקנדה, גור רוטשילד, וזכה ל־אישור פה אחד בישיבת סיעת המזרחי.

חוגים בוועד הפועל הציוני רואים בקבלת ההחלטה צעד חשוב. נציגי המזרחי ובתי הכנסת האורתודוכסים הבהירו בכל הדיונים שהאבקים האידיאולוגיים ההתיקרבים ישמשו בפרוזדים האחרים.

דיוני הוועד הפועל הציוני

ד״ר אילתי: להפסיק „תהליך קיסריה"

ד״ר נפתלי אילתי אמר בדיון על יחסי הגומלין בין ההסתדרות הציונית והתנועות היהודיות, שהתקיים במליאת הוועד הפועל הציוני, שיש להפסיק לאלתר את „תהליך קיסריה", כי הוא גורם להחלשת ההסתדרות הציונית והיחודיות ההדדיות בינה לבין הסוכנות.

ד״ר אילתי אמר כי סיעת המזרחי־הפועל המזרחי היא נגד פירוק הסוכנות ונגד איחוד בלא עם ההסתדרות הציונית, אלא היא בעד שיתוף. הוא הציע, שההנהלה הקים ועדה מיוחדת לבחינת דרכי שיתוף הפעולה בין ההסתדרות הציונית והסוכנות היהודית ותביא הצעה ברורה ומנומקה לקונגרס הציוני שיתכנס בעוד כמה חודשים.

לקיים בחירות לקונגרס הציוני גם בישראל

לקיים בחירות לקונגרס הציוני גם בישראל, הציע אתמול בירושלים לחברי הוועד הפועל הציוני מר אלי־זר שפר, ראש המחלקה לחזרה המשך בהסתדרות הציונית העולמית. כידוע, המפלגות הציוניות בישראל מיוצגות בקונגרס הציוני ב־התאם לתוצאות הבחירות לכנסת.

שפר סבור, תביעתו בצביונו...

ראשי הגבגבות שיבהלו אף הם בבחירות הדמוקרטיות וסבו את סיעת הבריים, בחירות גם אותנו לקיום בחירות לקונגרס בישראל ולהפסיק להסתמך על תוצאות הבחירות לכנסת. לדעתו של ראש המחלקה לדור הבמשך, בחירות בישראל יעוררו תסיסה ציונית וציונית מחודשת שתביא למאבק במשבר הציוני הציוני בחברה הישראלית, ויביאו לחיים שבבחירות ישתתפו ישראלים בעלי יוצאת רצון שפר בחירות בכל סיבה יש להביא לאיתה תסיסה רעיונית ועירית.

שפר בקיום בקריאה לכל הארגונים הציוניים לתמוך ב־הצעתו והביא להתחדשותה של הציונות בארץ ובגולה.

יצחק גן: השיבה רבה בקיום בחירות לקונגרס בישראל

יצחק גן אמר בנאומו כי יש חשיבות רבה בקיום הבחירות לקונגרס הציוני בישראל, הבחירות ל־קונגרס יביאו להתעוררות התעניינות בתנועה הציונית. הסיעה של המזרחי הפועל המזרחי מציעה ל־קיים בחירות גם הבחירות לקונגרס אבל לא לקונגרס הקרוב אלא לקונגרס הבא היא תחזור תבנית סבכי. אם הנהלה הסוכנות מוכנה לכך, מסכימה סיעת המזרחי־הפועל המזרחי שהבחירות יתקיימו כבר בקונגרס הקרוב.

עוד מדינה אפריקנית תחדש את הקשרים עם ישראל

מונרוביה, (ריינר עתיים) — דובר ישראלי בכיר אמר כי הוא מצפה שמדינה נוספת ב־מערב אפריקה תודיע על חידוש הקשרים עם ישראל בעקבות ס־יורו באיזור של יצחק שמיר.

„אנו מקיימים ברגע זה מגעים עם מדינה או שתי מדינות באפריקה לקראת הודעה אפשרית על חידוש הקשרים, בטרם יעזוב ש־מיר את האיזור", אמר הפקיד, שהוא בכיר של שמיר, שרצה בעילום שם.

הוא אמר לכתב רויטר, „אם ה־מגעים יוכתרו בהצלחה, אנו עשויים לבקר במדינה זו אחרי ה־ביקור בחוף השנהב בסוף השבוע".

הוא לא נקב בשם המדינה אך כתבים ישראליים המלווים את ש־מיר הזכירו את גאבון, גינאה־ביסאו או הרפובליקה של מרכז אפריקה כמדינות העשויות לחדש את הקשרים עם ישראל.

שמיר עצמו אמר לכתבים, כי המסורה הציבורית של המדיניות ה־ישראלית המגמרת החדשה באפריקה, היא הידוש הקשרים הדיפלומטיים עם ניגריה וקניה.

המר: החינוך הממ״ד חייב ליצור הזדהות עם כל חלקי העם

בכנס של מפקחים, מנהלי בתי ספר ואנשי חינוך, שנערך באשדוד, אמר השר זבולון המר שלימודי של החינוך הדתי חייב להיות אהבה ברורה לתורה, לעם, למדינה, לציונות ולמצוות.

עם זאת, ציין, חייב החינוך הממלכתי־דתי ליצור הזדהות עם מדינת ישראל, שותפות גורל עם כל חלקי עם ישראל. יחס הערכה לתרבות הדורות של הרמב״ם והרב קוק, וכן צריך הוא להיות תשובה ופתרון חינוכי לכל חלקי הציבור הדתי באנטיבה האינטגרציה בחינוך.

גד דייל: מהחינוך הממלכתי לתת רמת לדיעי בחינוך הממלכתי

גד דייל, מנהל ארגון המורים הדתיים, אמר שלאחר כאחת הפגישה הקיצה החינוך הדתי, המת־בגאה בתגבורת בעיות החינוך הדתי והבעות, והשתדלות עלולה להיות סגירת בתי־ספר וצמצום הקנים.

בכינוס יוזא באשדוד הביעו המורים בדבר השבירה שתהיה לשר המר וכל־אנשי משרדי על הקדש דייל, חבר הנהלת המורים על כייעתו ופעולתו של המשרד לקידום בנייתו של ביהכ״נ בשכונה.

מפגש עולמי

(סוף מעמוד ראשון)

חלה בסניפי התנועה בעולם ובמיוחד את העבודה המשמחת שהמזרחי והפועל המזרחי מתחילים להיות מחדש מקום מרכזי ביהדות התפוצות. „אפילו יריבים מודים כיום שמעמד הציונות הדתית בעולם הוא איתן ולא ניתן לערער בהחלטה זו או אחרת של עצרת הסוכנות היהודית" — אמר יו״ר המרכז העולמי.

כפי שנודע הבטיחו את השתתפותם במפגש לביא שורה של אישי תורה השובים וכראשם הגאון הרב שאול ישראלי.

כן יטלו חלק פעיל בדיונים ראשי התנועה בארץ, ביניהם נשיא התנועה העולמית ד״ר יוסף בורג, ד״ר זרח ורהפטיג ואחרים.

הרב נחום אליעזר רבינוביץ ו־פרופ׳ אבי רחוצקי יפתחו את ה־דיון על הציונות הדתית נוכח מ־ציאות יהודית משתנית בתפוצות.

נציגי התנועה במשלה ובסוכנות היהודית ימסרו דיווחים בתחום פעילותם.

בסיכום הדיונים יוקמו צוותי ה־שיבה לגיבוש עמדות לקראת ה־וועידה העולמית.

„אגד" מאיים

(סוף מעמוד ראשון)

סביב לשעה 8 בלילה צי מגיעה גר־סף נגד חברת „אגד". הצו מורה ל־חברת „אגד" להימנע בכל מעשה או מחדל, שיביא להפסקת השירותים ש„אגד" מעניק לציבור. צו מניעה זמני הוצא בצהריים על ידי רשם בית המשפט המחוזי בירוש־לים, השופט אליהו בן זמרה.

בעקבות ההתפתחות הזלקטיבית של חברי הנהלה „אגד" החליטה ה־מועצה הישראלית לצרכנות, לאחר יהודה וייס צ׳ מגישה ומני בוסף בחינה משפטית, לבקש להשופט שיבהיר את צו המניעה הראשון, כה גם שנשלח כצו, בשם חברת „אגד" ושמה תבקש של החברה: „אגד — אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע״מ".

השופט יהודה וייס, נעתר לבקשה המועצה הישראלית לצרכנות, שינה את שמה של „אגד" בעקבות ה־בקשה, ובתן תוקף בוסף לצו הביני־ים הזמני הראשוני.

משפטני המועצה הישראלית לצר־כנות ביקשו פעולה זו, כאשר שבא־גידה שיתופית, להבדיל מחברה, כל אחד מחברי השיתופית הב הובה אי־שית, ולא ההנהלה בכוף.

לאחר שהצו נחתם על ידי נשיא בית המשפט המחוזי בירושלים, ה־שופט יהודה וייס, הובא לבנין „אגד" בירושלים המסר לידיו של סגן מנ־הל מחוז ירושלים של „אגד" בי־בירות, אלי מרחי.

במועצה הישראלית לצרכנות הוח־לט לפנות היום לבית המשפט ה־מחוזי בירושלים, מהליך של בזיון בית משפט, נגד חברת „אגד". המו־עצה תדרוש מבית המשפט לאכוף בקנס של 10 אלפים שיח, כל אחד מחברי „אגד", על כל יום שבו ימ־שיכו בשיבושי התחבורה.

מדיניות

(סוף מעמוד ראשון)

המדבר לא הוסר

שר הביטחון הדגיש כי למרות ההישגים בפעולות נגד הסרור מלב־נון לא חסלנו את האפשרות על פיגועי מחבלים להבא, ובעיית ה־טרור בכללה לא נפתרה.

י. רבין צופה המשך ההתבוססות בין סוריה לאירן על השירים בלב־נון.

אלוף פיקוד הצפון יוסי פלד אמר כי פעילות מונעת רבת היקף בצ־שית ע״י כוחות ישראליים וזו גרמה להקטנת הפעילות של המחבלים. בהקשר לכך חלק מהמאות לחיילים הצעירים בצה״ל הפעילים באזור ר־מאפשרים לאהודים בצפון לקיים היים סדירים פחות או יותר.

כמו״כ הביע קורת רוחו בפעילות המלחמתית של חיילי צה״ל, למרות האבדות הכבדות שסבל, בצבא זה משרתים היום כ־2700 חיילים והי־שיעים והדרוזים מהווים בו חלק ניכר. כיום יש יחידות מעורבות מ־קרב בני עדות שונות וכמה קצינים בכירים הם מבני עדות אלה. אלוף פיקוד צפון מעריך כי צה״ל יצ־טרך להמשיך לפעול לפחות שנה־שנתיים ברצועת הביטחון. אלוף פלד מעריך גם כי קיימת סכנה של שיתוף פעולה בין אש״ף לחזבא־ללה.

העובדים משבשים שידורי הרדיו והטלוויזיה

שידורי הטלוויזיה נפסקו ביום ה׳ בשעה 9 בערב ולא הודשו, בגלל העיצומים של עובדי ההפקה.

בשעה 9 בערב שודרה הודעה כי השידור נפסק לשעה, וכי בשעה 10 בערב יחודשו תכניות „מבט" לחד־שות, אך בשעה 10 שודרה הודעה, כי השידורים נפסקים.

מכונית ישראלית הוצתה

מכונית ישראלית הוצתה ונשרפה כליל בנצרת חילבתא שבאיזור רמאללה. המכונית הוצתה לאחר ש־נתקעה בדרך הנהג יצא לחפש עז־רה להילוצה.

תחזית מזג האוויר

מעונן חלקית עם טמפרטורות ר־גילות בעונה. תשקיף לשבת — נאה. גובה הגליב מ־80 עד 120 ס״מ. טמפרטורות הים — 24 מע־לות.

הטמפרטורות: ירושלים 16—26, רכה העגה 15—28, נהריה 20—26, צפת 16—27, חיפה 21—28, טבריה 19—34, נצרת 17—27, עפולה 15—32, שומרון 19—28; תל אביב 20—26, לוד 19—28, יריחו 19—37, עזה 20—27, באר שבע 16—33; אילת 23—38 מעלות.

פרס וויצמן

(סוף מעמוד ראשון)

הבינוי והשיכון הנהון בידי שר מטעם הליכוד, אינו ערוה להקלת קליטתם של כתושבים יהודים ב־הבל. „לא יתכן ש־400 משפחות יחזיקו את חבל עזה כאשר קצב ההתפתחות הוא 100 משפחות ל־שנה" — הטעים ראובן רובנבלט.

ראשי המפד״ל הזדעזעו מהנגד־נים על הכירעם המתבשל בהש־מדת „קרקע מיוחדי" לרשות ההת־ישבות היהודית והעיכובים ביישום החלטות הממשלה בדבר הקמתם של ישובים בחבל עזה.

ההתיישבות בחבל עזה

הסיור החל בהתפצית כהיסוב הר־קהילתי נוסגית על ההתישבות הי־קימת והצפויה בצפון חבל עזה (נוסגית, אלי־סיני ודוגית).

בקיבוץ נצרים של הקיבוץ הדתי ניתנה סקירה מקפת על ההתישבות בחבל עזה — השייכה בעיקרה ל־איגוד המושבים של הפועה״מ — ועל המשק שלה, מפי זאב בן־נון.

יהודה רבין הציג את מפעלי ה־תירות הוזקרותיים בגוש קטיף, ר־הלישכה ביקרה בחממות לשתילי בית המיודים בעיקר לייצא ב־„בני־עצמון".

הדיון המדיני נערך בחדר האו־כל שבישיבת „ימית".

מגשימי הציונות הדתית

ראש הישיבה, הרב יעקב אריאל ציין, כי המתיישבים בחבל עזה מגשימים את ערכי הציונות הד־תית הם רואים עצמם כשליחי ה־תנועה הדתית לאומית, „הממשי־כים את דרכם של יהושע בן־נון וכלב בן־יפונה".

ברוח טובה הוא סיפר כיצד ב־שמיטה הקודמת קנה הבד״ץ יר־קות מהמתישבים בפיתחת רפיח ואילו השנה נמנעו לעשות זאת.

מנהל „מדרשת הדרום", כונם ביה הלחמי הבהיר, כי רציון ה־אוטונומיה שהמפד״ל תמכה בהנ־הגה בישי״ש, על־פי הסכמי „קמפ־דיוויד", אינו מתיישב עם התתיש־בות היהודית בחבל עזה.

בני אישרי („נצר חזני") ביקש סיוע לבניין בית הכנסת ופיתוח של המושב.

ההיים ברחיים (מזכיר מוהדקי־לים) קבל על כך שאין בפרוגרמות ההתכנבות של המושבים בית כנסת ותבע להקל את תנאי קלי־טתם של מתיישבים חדשים בפתון משכנתאות בריבית סבירה.

יצחק אילים (עצמונה—„אמנה") הביע את הזדהותם של מתיישבי החבל עם מאבקיה של התנועה ל־רישום מעמדה של הרבנות הראשית הנהלת הערכים הדתיים־לאומיים.

מקעקעים יסודות ההתיישבות

מזכיל המפד״ל, הרב יצחק לוי בירך את מתיישבי החבל על שהם מיישמים הלכה למעשה את רעיונה הציונות הדתית וההגיש: „תנועת היהודית הדתית לאומית לכל שאלותיכם ברורה והדי־משמעית: כאן ביתנו ובנקודה זו אין מה־לוקת בתנועה".

הרב לוי הביע הזדעזעותו של הלישכה מכך שגופים שלטוניים מערערים את יסודות ההתישבות בחבל עזה ללא גיבוי כלשהו ב־החלטות הממשלה, תוך כתון יחס מועדף לתושבים הערבים באיזור.

אישור משרד המבחן דרוש לכל בית

על שאלת ח״כ אבנר שאקי השיב רובנבלאט, שברצועה 320 אלף דונם, מהם 100 אלף דונם אדמות מדינה. עד לפני חצי שנה החזיקה מועצת חוף עזה במתנת אדמות המדינה, כדי לאפשר ההתישבות של יהודים. אולם, הוא הוסיף, הוות המש־מרת על אדמות המדינה פג, ולפני יגדש החייב המינהל ה־אזרחי, שעתה הוא יחזיק בקר־קע הפנויה, ובידי המועצה נו־תרו רק 11 אלף דונמים של קרקעות הישובים הקיימים.

רובנבלאט אמר, שעתה עליו לבקש הקצאת קרקע ממשרד הב־טחון לכל בית חדש, שמבק־שים היהודים לבנות ברצועה. הוא אמר: זהו רק צעד אחד כגני רבים של הממשלה, המצ־ביעים על שינוי מדיניות הממ־שלה באיזור.

ח״כ ד״ר יוסף בורג קבע, כי חבל עזה „הינו חבל ארץ שאיננו יכולים לוותר עליו. יחד עם זאת הוסיף: „מה שבנין לא עשה אין סיכוי שממשלה שסוסה מבחינה פר־לימית תעשה, והיום אנחנו משל־מים את מחיר המפד״ל החדשה ב־תחומי ההתישבות, החינוך. ד״ר בורג ציין כי כנושאי לא סלידה מתוכנית האוטונומיה אבל מצפה שלא יחילו אותה באורח חד־צדדי בחבל עזה.

הציונות הדתית הפיקה לקחים

השר יוסף שפירא דיבר בשבח החלוצים בחבל ארץ זה המקדשים אותו קדושה שלישית. אף הוא ס־בור כי המדיניות מכתיבה את בימ־חון ההתישבות ומשפיעה על הת־פתחות במקביל כמו חבל עזה. להערכתו הציונות הדתית הפיקה לקחים מאז פינוי ימית וההגיה: „אנו נציג שנלך לבחירות על רקע ה־יחס המפלה להתיישבות".

הובה תנועתית

שר הדתות, זבולון המר שיסכם את הדיון עמד על „החובה התנועתית לצמוד ליבין ההתישבות ר־הפעים, כי אין מחלוקת בתוכנו ב־דבר עתיד הישובים ותצורך לסייע בפיתוחם. הוא הביע ספקות בדבר הסיכוי להחיל עתה את הריבונות הישראלית ברצועה בשל מירכבו־תה של הבעייה.

השמטה

במאמר לזכרו של יוסף גיברל־טר ז״ל, שנתפרסם אתמול, נשמט שמו של הכותב: צבי ב׳.

בשדות מלוא הטנא מבודפשט

המשלחת הטמאלית שנפגשה עם נציגים מ־אש״ף — הביאה אתה מלוא הטנא בשורות והישגים.

ראשית, אש״ף מכיר בקיום ישראל. זה מעניין? מפני שהמשלחת הישראלית אמרה ששני הצדדים צריכים להכיר זה בזה ואנשי אש״ף הסכימו. וכי אין הוכחה טובה מזו? שבית אש״ף מסכים ש־המדינה הפלסטינאית שתקום לצד ישראל — תהיה מפורזה; שאין לישראל מה לפחד ממדינה פלסטינאית ואפילו התנגדויות יוכלו להמשיך ר׳ להתקיים בתחום המדינה הזאת. הם אמרו זאת? לא אמרו, „אבל נתקבל הרושם" שאכן יסכימו לכך.

ואם אש״ף אומר — מי יצר לא להאמין לו?

הבושא של הכרת אש״ף בישראל — יש לי כבר זה ח״כ, כי לבי גדול כאורי אבנרי ששמע ישירות מפי הקודש של ערפאת בפגשנו אשר בבתבקר ב־ביירות, כי הוא מכיר בישראל? „הבורדוזי" כאלה של איש מפי איש מפיץ שזוית שמי־צה — חוזר ה־בישנו לעשרות ו־אולי למאות, אבל מעולם לא נמצא הכרה כזאת בפומבי ובפורום בינלאומי כוסמך.

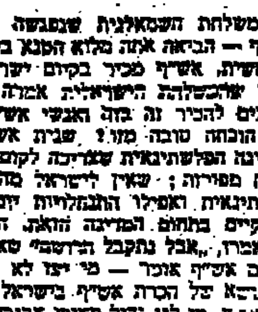

אותו דבר חוזר גם בבודפשט אך תוך פיזות המסגרת. הפעם היה זה איזה סכן של ערפאת, שניצבע בראשו לאות „הך" למה שאמר לו מאן דהו מהמשלחת הטמאלית, חסר כל סמכות ומעמד.

אין זה סוד שאין ישראל תכרה את הכרת אש״ף בישראל וגם אם ערפאת יכריע הכרזתו בנסיבות מחייבות יותר — לא תהיה ראויה לאימון ולאמינות. הכל רק שאנשים המתיימרים לזכות בהדמות רציניות, מעוניים הידד לכל שבריר של מלה הנשמעת משרתי ערפאת.

הרבה דיו כבר נשפך בבעית רשויות השלטונות שהניחו למשלחה לצאת לבודפשט, הרי הידיעה הברורה שזו הולכת להפר מעליל חוק ישראלי. ה־סתכת בהבאה לדין של המשלחת לבוקרשט — עדידה את אנשי השמאל לפעול מתוך הרגשה של לית דין ולית דיין — ואנשי המשלחת השנייה עוד מפיזים להצהיר במפורש, שהנסיעה הזאת באה במכוון לבעוט בחוק הישראלי.

העלבון המירבי בנסיעה המשלחת גרם צירלי ביטן המסתתר עתה תחת הסיבר של חברותו ב־כנסת, אף ההציף פנים כלפי המשפטה שהזמינה אותו לחקירה במעיצה של הסייגות.

חברי הכנסת, חייבים להסיר מעליהם את החרפה על ידי הפרת החסינות. התעללות בוטה בחוק ישראלי על ידי חבר כנסת יותר גרועה מעבירה שיש עמה קלון ואין להשלים עם המשך חברותו זו. מעשה מחוצף כזה עדיין לא נעשה אפילו על ידי ח״כ ערבי.

הטענה שהמשלחת נסעה לשליחות שלום מבחיקה משום שגם ילד בעריסה מבין שאנשים חסרי מעמד כחברי המשלחת — אינם יכולים ואינם רשאים לנהל מדיניות משלהם ללא שקיבלו מנדאט לכך. גם תיאור הנסיעה במונחים של שליחות שלום אינו במקומו. האם הקומוליזנים למיניהם, פטן ולאוואל הצרפתים ואחרים לא תיארו את מעלליהם כאילו הם פועלים למען השלום? רק העופים המוסמכים של המדינה במשטר דימוקרטי — מוסמכים על שליחויות אלה.

לסיכך שומה על הממשלה ורשויותיה להתייחס למשלחות מסוג זה שכל כוונתם להתיר תחת סמכות המדינה ואמינותה — בכל חומרת הדין ולא להירתע מפני החשש שבא יאשימונו שאיננו רוצים בשלום.

רשימה משותפת עם „התחייה"

כמה שהוגים הודיעו שמתנהל משא ומתן בין המפד״ל לבין „התחיה", על הופעה משותפת בבחירות לכנסת הי״2.

לענות דעתי, זה רעיון כוזב מעיקרו. היא נוגד את העקרונות שהוו מקובלים מאז ומתמיד בציבור הדתי־לאומי.

העיקרון הראשון שיוזר, אם אמנם רעיון זה יצא אל הפועל, הוא שאין הציבור הב״ל מתחבר לרשימה אחת עם אנשים לא־דתיים. ואם אני אומר „לא־דתיים" — הרי זה בדרך המעשה מפני שבין ראשי „התחיה" אנשים (והם גם יהיו מועמדים ב־רשימה) המחללים שבת בפרהסיא לשם בצע כסף, מתנגדים לחוקים דתיים וכפי שאומרים, אף אינם מתנגדים מאכילת טריפה (ולמטה מזה...) זה שב־„התחיה" ישנם יהודים דתיים (וגם ברשימה לכנסת) אינו משנה במאומה, מכיון שאין היא מהווה סיעה הנוגלת בשאיפות דתיות.

הופעה משותפת עם התחייה, תעניק ריפוראקיציה לגליזציה לסילוק הראשון במפד״ל, עם פר־שתם של כמה חברים מהשורה הראשונה והליכתם ל„התחיה". פרישה — שפגעה קשות במפד״ל. אחד שעשה כן — הקריב את הכבדאס שלו ממעט „התחיה" בכנסת העשירית, עם הסיכוי לאיחוד ה־שורות במפד״ל. האם נצטרך, בצורה זו או אחרת, ל„התחיה" בדלת האחורית?

אינני רואה את המפד״ל, גם לא אחרי הועידה האחרונה, כקיצונית עוד יותר מ„חרות", בתפיסתה את המושג של שלמות הארץ. אם בכל זאת גם בקונסטלציה הנוכחית, מנהיגי המפד״ל יתקרבו ל־עמנה הימין — אינני רואה את המוני החברים האוהדים נלהבים לכיוון זה.

אומרים שהכבית זו תוביל רק לבלוק טכני ש־יבטל למחרת יום הבחירות. מטעם, שהכוונה שלא לאבד קולות של אנשים העוכדים בין המפד״ל ל־„התחיה". אם כן — מי ילך שולל אחרי רשימה שנושאת בתוכה אחוזות פיקטיביות בלבד? יתירה מזו: בלוק כזה, עלול לכבול את ידי המפד״ל בהקמת הקואליציה החדשה. נוסף לכך — אינני מאמין שזו תגיע לתוצאות שבסיכומן יעלו הישגיה על אלה של שתי הרשימות שיופיעו בנפרד.

המפד״ל חייבת להמשיך בדרכה המסורתית ה־עצמאית והבלתי תלויה בשום גורם אחר ולא לשגות בחיפוש שותפים זמניים בכלל וכל שכן בשותפים כמו „התחיה".

מי שמתיימר לשקם את התנועה הדתית־לאומית — חייב ללכת בכיוון זה ובכיוון זה בלבד. השותפות עם גוף זר לנו, תיפגע שותפים טבעיים כבר בשלב מוקדם זה, עלולים להצביע על חוסר בטחון ופחד להתבסס על כוחות עצמה.

ההליכה לבחירות לכנסת הבאה — צריכה לאמת ולאשש את השיקום של התנועה. במערכה זו ייבחנו התוצאות של הצעדים והאמצעים שננקטו מאז ה־ועידה והתגבות ההשקעות בכוח אדם ובמשאבים. דבר זה יתכן רק בהופעה עצמאית שבה ידע הבוחר למה ולמי הוא נותן את קולו.

הרב פרומן מבקש דיאלוג והסופר עמוס עוז „מנתק מגע"

חילופי דברים לעניינים בין איש „גוש אמונים", הרב מנחם פרומן, רבו של הישוב בית־אל, לבין הסופר עמוס עוז, התגהל מעל עמודי „דבר". הרב פרומן קרא לדרישות בין תנועת העבודה לגוש ואילו עמוס עוז השיב ב„לא" מוחלט עד אשר „יקום גוש אמונים ויאמר שהוא מבקש חנינה לרוצחים ולא לשובבים. כשיקום ויבקש חנינה ל־רוצחים — אדבר עמו".

יוזמת הדרישית מצד הרב פרומן יצאה עקב התבטאות אמללה שיוחסה למזכירת הגוש, הגברת דניאלה וייס, כלפי התנועה הקיבוצית — והוכחשה. במכתב הבצעלות להקים הובעה תקוה ליצירת מערכת יחסים חדשה. במכתב נאמר „שאסור לנו לירוק אל הבאר ששתינו ממנה". „מי שמבקש להשתתף ברצף הגבורה הנורא מראש ועד סוף אינו יכול לסתום מקורותיו. אמת זו מחייבת את הנציגים מכל הצדדים של כל הקווים שבכל הצבעים".

במאמרו ב„דבר" ממשיך הרב פ׳ ואומר: „אסור לנו, כידוע, להעלות רוחות מות באוב אבל האם אסור להזכיר בימינו שעברו את גבול הבקיעות הנעקבת והגיעו עד הזלזול והאיבה — נזלזו לא רק מהצד הזה של הקו? — — לעתים היינו מוצאים עם לשונות של חרם וגידוי שהוה אשר לחשוב שכבר מזמן נסתם עליהם הגולל והנה הן עולות כפורחות בשדות לא ישוערו".

הרב פ׳ מתאר את צמיחת גוש „אמונים": „כדי לתאר את האמונה הרוחנית שבה צמחו צריך להגדיר את משנתו של הרב קוק — — משנתו היא תנועה של הרוח הדתית לצאת מגבולותיה ולעמוד על בסיס אוניברסלי. נסיון של היהדות לפרוץ את הפרטיקולריות שלה ולהתייצב כתופעה כללית — — — אמונתו היתה שחשיפת בית המדרש לאור ולרוח לא תיטול ממנו את תמימותו, כי אם תלבה את האש שלא תאוכל. בבחורי ישיבה אלה שלפני למעלה מעשרים שנה היתה הרגשת נחיתות כלפי הכיתוש של הציונות הבגשימה — — — אם באותן שנים היה אדם שואל מה יהיו שטחי ההגשמה שתבחר לה הרוח ההרמוניה־הנוערית של התבורה לא היה יכול להעלות בדעתו את יהודה ו־שומרון — — — ואז נפל הפור: הכיוון יהיה מזרחה. הבריק הברק של מלחמת ששת הימים ונתן את הכיוון — תנועה דתית זאת שהיתה בה פוטנציה לתרומה ציונית בכל התחומים, קיבלה בעקבות ה־מלחמה, את כיוון ההגשמה של הקמת ישובים ביהודה ובשומרון, בחבל עזה ובגולן — — — היו לפנינו שטחים שמצד אחד הם העתיקים ביותר ומצד אחר אין חדשים מהן. מאז היתה אופציה לעשות בידיים מהפכה של ממש. יתר על כן: שטחים אלה נשארו פנויים על ידי הגורמים ה־חלוציים האחרים".

לאחר שהרב פ׳ סוקר באריכות את הפעולות ההתיישבות של גוש „אמונים", הוא מסכם ואומר: „גוש אמונים מציע היום ציונות של נעורים ב־עוד שתנועת העבודה מציעה ציונות של בגרות — — גם לזקנה יש יתרונות גדולים בצד חסרונותיה הגדולים. היתרון הוא החכמה; החסרון הוא ששמם הרגישות עלול להכביד על התנועה, להכא את החזון, להביא לידי תשישות כוח. גם באידיאולוגיה של הנעורים וגם בהתהבתנות של ה־זקנה יש. תולשה — — משמעות הדברים היא להפגיש את הגרעינים החיים של גוש אמונים ותנועת העבודה — — צריך להיפגש, לא חיזוד ורי־בות פיקנטי ואפילו לא ניסיון להגיע לאיזו פשרה, לאיזה ממוצע קח — — אמונה בדרך ה׳ מפגש מחייבת, יגיעה למען יצירה זאת. אפילו אלה הבטוחים שיש לשלול את ההתיישבות ביהודה ו־בשומרון — מדוע לא יבטחו בכוח השכנוע שבאמת שלהם? אולי גם במחנה השני יש אוזנים, יש לב־בות שומעים? אולי גם שם יש ורעונות של חיים ז״".

בתגובתו של עמוס עוז שאליו העבר מאמרו של הרב פרומן לשם תגובה, מזכיר הסופר כי חרף היותו יליד חמור לגוש אמונים, הלך בשנת 1982 לדבר עם אחדים מתבריהם בבתיהם בתקוע ו־בעפרה. כדי ללמוד מקרוב מה סיבו של הגוש. „כשביקשו ממני לדבר אליהם, התרכזתי בעיקר ב־ניסיון להראות לשומעי כי גם לדידיהם יש „יהרג ואל יעבור" ואם ירמסו את עקרונות היסוד ההו־מניסטיים, תהיה בכך הכרזת מלחמה עליו ועל מנוחתי ויהיה קרע עמוק, בין שומעי בעפרה ישבו במה מהטירוריסטים (בטרם נחשפו) ואחד מרא־שיהם היה שם (יהודה עציון) הוא זומם לפוצץ אוטובוסים בירושלים על נוסעיהם. כנראה סברו שאנשים כמוני הם „אנשים קליפי" והסיקו שאני מדבר על סכנת קרע כדי להתלוצץ קצת — — — כל: לא תבינו מה פירוש המלה קרע וחשבו כי ב־זהירי אותם מפני סכנת קרע אני מתכוון רק ל־חילוקי דעות ביום עיון משותף".

מר ע׳ אומר שאילו גוש אמונים היה מבקש חנינה להוצחים — גם לרוצח, יש שעל כף הזכות שלו מונחות נסיבות מקילות. גם רוצח יש שהוא ראוי למידה של רחמים. אבל גוש אמונים אינו מבקש חנינה לרוצחים. הוא מבקש חנינה — אם לא חוויה משפטית — אם לא הענקת צל־שים ל„בחורים יקרים שלקחו קצת את החוק לידיים מחמת ה־מציק".

מר עוז סבור כי הרב פרומן „אינו תופס את עומק הקרע". עד שלא יעמוד גוש אמונים — כגוש — ויאמר קבל עם כי דמו של רפי חבה ז״ל אינו אדום יותר מדמו של הילדה בת גילו צ״יישה אל־באוש שנרצחה בשכם בידי איש מן הגוש; ועד שלא יעמוד הגוש ויאמר כי רצח בחורי ישיבה כמוהו כרצח בחורי מכללה (איסלאמית) — עד אז אינני מדבר עם הגוש כגוש אלא רק עם יחידים ב־תוכו אשר מקובל עליהם — ובפומבי — כי ל־ענין „לא תרצח" אין להבחין בין רצח לרצח, על פי זהותו של הנרצח — — — עם הכתובת הזאת אינני יכול עוד לנהל דיאלוג על מוסר ויהדות ו־כו׳".

ובהקשר עם הנושא האמביוולנטי „גוש אמו־נים" — הקיבוץ, הבה אצטט כאן מ„הדף הירוקי" מייס בסיון את הסופר חיים גורי, המביא מדברי חנן פורת לסופר, לאמור:

„אנחנו מצדיעים לכם. במשך שלושה דורות עשיתם עבודה כבירה, שבלעדיה לא היתה ישראל. הייתם הקיבוץ, הפלמ״ח, ההגשמה. עכשיו אין לכם עוד מה לומר. זוזו הצידה ותנו לנו לדבר. אתם שואבים אותנו כי אתם רואים בנו את ה־ממשיכים שלכם, את ההולכים בדרך שהודלתם ל־כת בה. אתם שונאים אותנו כי אנחנו לקחנו מכם את החברותא והדרך המדורה ואת אהבת הארץ; את היכולת לעזוב בית וללכת להתיישב על איזה ג׳בל, בתנאים קשים, בשם אידיאה שכבר איננה בכם. לו היה בכם כוח — הייתם הולכים לפחות אל הנגב, אל הגליל, ליישב אותם, להקים כפרים, לבנות עיר חדשה".

וחיים גורי מוסיף ואומר: זה היה בימי ה־שוז ההתנופה של התנועה. הם ראו עצמם ממשיכי בית אלפא ותניתא. „כמה שנים טובות עברו מאז וגם הם נתונים במשבר קשה".

משרד החוץ מגנה

(סוף מעמוד 2)

כי הזמנת הנשיא לוותיקן מטהרת את וולדהיים מן החשדות שהוניעו את ארה״ב להכריז עליו כאישיות בל־תי רצויה.

נשיא הקהילה היהודית באוסטריה פאול גרוס, הגיב היום באומרו: „ה־זמנתו של נשיא אוסטריה ע״י האפיפיור יכולה להחשב כנסיון לש־פר את תדמיתו של ולדהיים.

עלבון לזכרונם של חללי השואה

בפריס פירסם הרב הראשי הצרפתי שמואל סירא הודעה, המוחה על הפגישה שאותה הגדיר כ„בלתי נסבלת" ועלבון לזכרונם של חללי השואה.

באיטליה אמרה נשיאת הפדרציה של הקהילות היהודיות האיטלקיות, טוליה צבי, כי הפגישה „עלולה להשפיע השפעה שלילית על היחסים בין קתולים ויהודים".

עשרות ארגונים יהודיים ברחבי מערב אירופה מתכוננים לנהל מע־רכה ציבורית, בדרישה מהאפיפיור לבטל את הזמנתו.

בפריס סירב הקרדינל ז׳אן־מרי לוסטיג׳ייה, מומר, להגיב על הפגי־שה עצמה, אך ציין כי „עפ״י המ־סורת, האפיפיור מעולם איננו מסרב להיפגש עם ראש מדינה זר".

דובר של ממשלת איטליה, שבאה בעליל במבוכה בעקבות הודעת ה־וואתיקן, אמר כי נשיא איטליה פרנצ׳סקו קוסיגה לא יפגש עם ולדהיים „בשל המצב הפוליטי הפנימי", אך הוא הוסיף כי שר החוץ האיטלקי, ג׳וליו אנדריוטי, יפגש עם שר ה־חוץ האוסטרי אלויס מוק, אשר ילווה את ולדהיים לרומא.

נציג הוותיקן בירושלים: „על עצמו בקוריאה"

משלחת של ראשי הקונגרס היהודי העולמי שהגיעה לבית נציגו של ה־אפיפיור בירושלים מצאה את שע־ריו נעולים והסתפקה בפגישה עם מזכירתו האישית בגינת הבית שעל הר הזיתים במזרח ירושלים.

המשלחת שכללה מנהיגים יהודיים מארה״ב, אירופה וישראל הגיעה ל־מחות בפני נציג האפיפיור, מונס־ניור קוריס, על הזמנת קורט וולד־היים לוותיקן.

ד״ר אבי בקר, מנכ״ל הקונגרס ה־יהודי העולמי בישראל, סיפר כי נ־ציג האפיפיור, ההתחמק מלענות לו בטשך כמה שנות למרות פניות פלי־שוניות חוזרות ונישנות.

„העם היהודי אינו מתכוון להניח לוותיקן את לחיו השניה, והוא יתקומם במלוא כוחו המוסרי ובכל זי־רה בינלאומית אפשרית כנגד היתר המחפיר של האפיפיור וצינ׳גיר", אמר ד״ר אבי בקר.

נהגי התברואה בת״א נוקטים עיצומים

מאת סופרנו בת״א

נהגי התברואה בעיריית תל־אביב החלו אתמול לנקוט בעי־צומים והם עובדים בהגדרתם „ל־פי הספר".

צעדים אלה ננקטו לאחר שנדו תביעותיהם לשיפור מעמדם ושכרם.

עיצומי 200 נהגי אגף התברואה גרמה לכך שאלפי פחי אשפה לא פונו והצחנה בעיר גוברת.

דובר העיריה אמר כי הצעדים אינם חוקיים ואינם באישור ארגון העובדים.

בינתיים פנתה העיריה לתושבי ה־עיר למנוע הצטברות אשפה בחצ־רות וכן לארוז את האשפה בשקיות.

ב״ה

המרכז לחינוך הדתי בישראל

ועדי הורים ופעילי החמ״ד מוזמנים ל־

יום עיון

שיתקיים אי״ה, ביום רביעי, כ״ז בסיון תשמ״ז (24.6.87) במכינה המרכזית של יב״ע בגבעת שמואל.

תכנית היום

10.00 — התכנסות, רישום, קבלת זמר וכיבוד קל

מושב א׳

מנחה: מר אלימלך לנדנר — מנהל המרכז לחינוך הדתי

10.30 — דבר תורה: הרב יוסף הראל — חבר הנהלת ארגון ההורים הארצי

דברי ברכה: מר זבולון אורלב — מנכ״ל משרד החינוך

מר שמריהו בן צור — יו״ר ארגון המורים הדתיים

הרצאה: מר יעקב הדני — מנהל החינוך הדתי „התמודדות החמ״ד עם בעיות השעה"

11.30 — סדנאות —

1. בעיות ומגמות בחינוך היסודי — יו״ר, מר מנחם לביא — מפקח ארצי
2. תגבור החינוך התורני כיצד? — יו״ר, הרב יהושע כהן — מפקח ארצי
3. חיזוק מגמות החינוך הקהילתי בחמ״ד — יו״ר, מר מתי דגן — סגן מנהל החינוך הדתי
4. מגמות בחינוך העל־יסודי הדתי — יו״ר, ד״ר נתן גרינבוים — מפקח ארצי
5. כמות או איכות/קירוב רחוקים? — יו״ר, מר שלום קליין — מנהל האגף לתרבות תורנית

13.15 — ארוחת צהרים — דבר תורה הרב ב״צ כורזמר — יו״ר המועצה בארגון ההורים הארצי

מושב ב׳

14.30 — סיכומי הסדנאות ע״י יושבי הראש

דיון

ח״כ פרופ׳ אבנר ח. שאקי — חבר ועדת החינוך בכנסת

„הפלורליזם באתגר החמ״ד" השר יוסף שפירא — „מטעם הציונות הדתית, בחמ״ד"

החלטות

17.00 — סיכום

● נציגי ועדי ההורים בחינוך הדתי המשתתפים ביום העיון, מתבקשים להשתתף בכל תוכנית היום.

هكذا من الاصل

הצופה ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ מוסף של שבת

ובכל זאת אור לגויים

מאת משה אישון

אבא אבן זכה ששניים מגדולי העתונים בארצות הברית ותם רבי השפעה ויוקרה הקדישו מקום נרחב להגיגותיו על דמותה וצלמה של מדינת ישראל. ה„לוס אנג'לס טיימס" דיווח על פנייתו הנרגשת ליהדות אמריקה להשפיע על ממשלת ישראל להפסיק את „מדיניות הכיבוש". ה־עתון ידע לספר לקוראיו, כי בהמשך ה„כיבוש" סכנה מוחשית לזהותה היהודית של מדינת היהודים.

ה„ניו־יורק טיימס" הקדיש מקום נרחב לראיון עם אבא אבן בתוספת דיוקן מפרי עטו של הביוגראף של בן־גוריון, שבתאי טבת, המציג את המרואיין כגדול מרבן שמו, בתור מדינאי דגול העולה בחכמתו המדי־נית ובחזונו היחודי על ראש ממשלתה הראשון של מדינת ישראל, מי שהכ־ריז על הקמת מדינה יהודית והנהיג את העם באחת ממלחמותיו הקשות והמכריעות שקבעה את עתידו ועצם קיומו.

מכלל הדברים עולה שיר מזמור לאבן המודה בגילוי לב, כי היום — ליום שנים אחרי שנשא את נאומו המפורסם בזכות קבלת ישראל למשפחת האומות המאוחדות — לא היה חוזר על הדברים שהשמיע בימים ההם. „לא הייתי מעז לומר שנהיה אור לגויים...".

„מלחמת ששת הימים — סובר אבן — סיגעה אותנו קצת. פירשנו אותה כמאורע מביתי של השגחה העליונה... הכיבוש משחית ומנבל ואינו נחוץ לבטחוננו...".

אבן מתנבא על „האסון המתקרב" ומזהיר מפני הסכנה הרובצת בפתחה של המדינה בטופה להביא „נתק מארצות הברית" ו־בדידות פוליטית בזירה הבינלאומית.

דברים חמורים ביותר, הן בתוכנם והן בכל היוקרה שאומרם נהנה בארצות הברית. הנזק המיידי עולה לאינשיצור על הסכנות שאבא אבן צופה למדינת ישראל לעתיד לבוא. כי יש הבדל בין נבואות לבין עוב־דות. נבואות מבטאות תקוות. עובדות מצ־טרפות לצדיות. אבא אבן קבע, דעה מוט־חה, כי יהודה ושומרון, רצועת עזה ויש להניח גם רמת־הגולן אינם נחוצים לבטחונה של ישראל.

אם זו דעתו של איש שמשך שנים הופיע כדוברה הרשמי של ישראל באו"ם, כשגרירה בוואשינגטון יכשר החוץ, מה יש לצפות מאחרים?

דברי, הפכו „תנא דמסייע" לא רק בידי הדורשים נסיגה ישראלית מכל השטחים אותם „כבשה" בימי מלחמת ששת הימים, אלא גם ידידי ישראל שעד כה נהגו להדגיש את זכותה ל„גבולות בטוחים ומוכרים" יתר־קשו עתה לעמוד לימינה בזירה הבינלאומית. הם ימצאו את עצמם ניצבים בפני דילמה קשה בהצפה שיתבקשו על־ידי מפלגתו של אבן, כפלגת העבודה הישראלית, לתמוך ב„תכניה אלון" שהרי אף היא מבוססת על „כיבוש שטחים" שעד ראשית יוני 1967 היו תחת שלטונו של המלך חוסיין.

האבן אותה השליך אבא אבן ניפצה תקוות של חסידי הועידה הבינלאומית הרואים בה פתח תקוה למשא־ומתן לקיום השלום בין ישראל לשכנותיה. „תכנית אבן" הקוראת לנסיגה כוללת אינה מחייבת משא־ומתן הואיל והמלך חוסיין כבר הודיע בהזדמנויות שונות, שאם ישראל תיסוג לאחור — ל־גבולות מלפני מלחמת ששת הימים, הוא נכון לבוא לירושלים ולהתווים על הסכם שלום, כפי שעשה — ואת נשיא מצרים אנואר סאדאת.

למעשה, גם אש"ף נוהג עכשיו לרמוז, כאילו הכל תלוי בנסיגה ישראלית מכל השטחים. אפילו נשיא סוריה האפז אל־אסאד, יהאי נכון לקבל לידיו את רמת־הגולן ובעקבות זה לדבר על השלום.

והסדר לגבם משמע: להחזיר את הגלגל אחורנית — אל אותם הימים בהם נחזקה תגורת החנק סביב מדינת היהודים, שגבו־לותיה הצרים והמפותלים היו לה למוקש.

הסדר לגבם פירושו: נסיגה ישראל טו־טאלית, הוך פירוק ישראל מהגורות הבטחון שלאחר מלחמת ששת הימים.

לשם כך הם נושאים עיניים לוועידה בינ־לאומית, כדי להשיג בעזרתן של המעצמות הגדולות ובמיוחד ברית המועצות את משאת נפשם להביא את ישראל לגבולות המפמזיות בסכנה את שלומה ובטחונה.

זאת גם הסיבה מדוע אש"ף נכון לפתע „לדבר בלום" עם דובריו הגלויים והסמו־יים אשר בתוכנו.

לא מדובר בשלום, מדובר בחרב של שלום הכליפה למלחמה...

לא מדובר בגבולות בטוחים, אלא בחזרה אל תוך „מיטת סדום"...

במלים אחרות אבא אבן, שבשיחת הפיוס עקרים עם שמעון פרס, הבטיחו להצטרף לכנסת החברה למען כינוס ועידה בינלאומית עשה בדיוק את ההיפך. את הוועידה הבינ־לאומית הוא לא הסביר. בדבריו מעל דפי ה„ניו־יורק־טיימס" ו„לוס אנג'לס טיימס" העמיד את ישראל במצב נחות מאוד אם תכנס ועידה כנ"ל. במקום יחזק את ידיו של פרס סיפק נשק ליפעל כבוכוראנג נגד פרס בעת שישא־ויתן עם שכניו הערביים כדי להבטיח גבולות בטוחים לישראל על־פי „תכנית אלון".

כי אם אבן מוכן מראש, עוד בטרם החל משא־ומתן, לוותר על יש"ע, הרי שאין כל סיבה סבירה שהם — הערבים — יסתפקו בפחות מנסיגה ישראלית כוללת לגבולות „הקו הירוק" של 4 ביוני 1967.

*

מה הריץ את אבא אבן לפתוח במת־קפה שלוחת רסן על ההתנהלות היהודית ביש"ע וברמת הגולן? האם באו הדברים להפגין את עוז רוחו בעקבות ה„אני מא־שים" שהפנה כלפי חבריו למפלגה המעור־בים ב„פרשת פולארד", או זוהי פעולת גמול המכוונת כלפי אלו שבשעתו הנמיכו את קומתו בהעלותם את יגאל אלון ז"ל אל ראש הפיראמידה הפוליטית על חשבונו?

השאלות מרובות, התשובות מוצרות. לא קל להסביר או מהלכיו של האיש הרואה עצמו כמורה נבוכים בהלכות דיפלומאטיה.

בספרו „הדיפלומאטיה החדשה" העוסק ב־מרקם היחסים הבינלאומיים בעידן המודרני מביא אבן מדבריו של דה־קאליר, „הדיפ־לומאט הבכיר במצודו של לואי ה־14": „די־פלומאט חייב להיות זריז, בעל תושיה, מאזין טוב, מנומס ונעים הליכות. אל לשאוף לו לשם של איש שנון כאף לא להיות קנטרן. עד כדי גילוי סודות, כדי לנבות בוויכוח. מעל לכל עליו לכבוש את היצר לפצות פה טרם היטיב להרהר במוצא פיו...".

בראי נות שאבא אבן הפניק הוא התעלם מעצותיו של דה־קאליר. גם לא הקדיש תשומת לב מספקת לדברים שהוא עצמו כתב: „החלום על שלטון המצפון ועל תקופת צדק רידור מעבר לגבולה של מסגרת ממלכתית מחייב תבונות של פתאים שאינה מתכבנותיהם המהוללות של דיפלומאטים..." (עמ' 305).

הדרך שאבא אבן בחר ללכת בה אינה מוסיפה לו תהילה כדופלומאט, שנון הרואה את הנולד. התקפתו המוחצת על ישראל והצגתה כ„כובשת" היא אנטי־תיזה לדיפ־לומאטיה שפויה. דיפלומאט נבון, גם אם הוא נכון לוויתורים, לא יחשוף את כל קלפיו. חשיפה שלא בעיתה בהכרה פוגעת במאמצי להשיג הישג כלשהו במשא־ומתן לטובת המדינה אותה הוא מייצג. אמנם אבן אינו מכהן כיום תפקיד דיפלומאטי, בכל זאת ניתן היה לצפות ממנו כי ינהג מעשה דיפלומאט. הוא לא עשה כן. גם לא הס־תפק בבניית כל נגעי ישראל „הכובשת" אלא אף הציג את „הציונות החדשה" שקמה, לדבריו, בעקבות המהפך השלטוני של מאי 1977, בראי עקום: „הציונות החדשה אומרת, שלא נחזיר שום טריטוריות. אם ה־ערבים לא אוהבים זאת הם יכולים להסת־לק מכאן לעזאזל, אך אם הם יבחרו להי־שאר, לא נעניק להם את כל זכויותיהם ההומאניסטיות. הציונות הזו אומרת שלהיות יהודים זה יותר חשוב מלהיות דמוקרא־טים...".

אם כן, היהודים לא רק „כובשים" אלא גם מזלזלים בבני המיעוט הערבי ומשלחים אותם כאותו שעיר חטאת לעזאזל ומכלל תארי הגנאי המופנים כלפי היהודים כמש־תמע שאיה אשר הכריז ג'יהאד על מדינת ישראל ביום היוולדה וממשיכים ב„מלחמת קודש" זו נגדה עד עצם היום הזה, מצטיי־רים בעיניו כצדיקים המכלכלים את מד־

✡ האמנם חדלה ישראל להיות אור לגויים והנעשה בה כיום משחית את ערכיה המוסריים? ✡ מדוע החליט אבא אבן לתקוף את מדינת ישראל מעל דפי ה„ניו־יורק טיימס" וה„לוס אנג'לס טיימס"? ✡ הכרזתו כי השטחים שמעברו השני של „הקו הירוק" אינם נחוצים לבטחון ישראל פוגעת באינטרסים המדיניים והבטחוניים של מדינת ישראל ✡

ניותם על כללי המוסר, הצדק והדמוקרא־טיה הצרופה.

אבא אבן משום מה לא מצא לנכון לייסר אותם על רוע מעלליהם, על מעשי הרצח של יהודים חפים מכל חטא ופשע. לעומת זאת קבל על כך ש„באופן פראדוקסאלי" הוא מתקשה בשכנועם של אמריקנים רבים במימשל ובמימסד היהודי. וזאת בין היותר שגם הם ממשיכים עדיין להאמין בתדמית המיסטית של ישראל המתפתחת, שלה הוא היה שותף בצעירותו. „יהדות אמריקה מש־גרת כמעט מאחורי הראליות... יהודים עד־יין מדברים על ישראל שלעולם אינה יכולה לשגות. אחרי מלחמת לבנון התנהגו יהודי אמריקה קצת כמו עופות שראשיהם ערו־פים. הם שכחו את המלחמה בלבנון. וזאת בשעה שכל אחד בישראל השתדל להסתלק ממנה...".

וכתוצאה מזה, סבור אבן ש„כיום יש בארצות־הברית אפאטיה כללית כלפי יש־ראל, הן בקרב יהדות ארצות־הברית והן בקרב המימשל האמריקאי. הגישה שלהם היא: ובכן הסטאטוס קוו הוא כמו שהיש־ראלים רוצים אותו. אז תנו להם אותו כפי שהם רוצים. אף אחד אינו מוכן לדבר אתנו בכנות".

ומכיוון שהוא אינו שם הלקו בין האדי־שים החליט לצאת בקול קורא ליהודים ולא יהודים לפקוח עיניהם ולראות מה קורה בישראל כדי לחוש להצלתה בטרם מאוחר מדי.

אבא אבן נטל על עצמו שליחות הצלה ממש. מה שאינו מסוגל להשיג בישראל הוא מבקש להשיג בעזרתם של פוליטיקאים מעבר לים ובסיועם של אחינו בני ישראל. אותם היא מנסה להוציא מאדישותם ומתמי־כתם הציבורית במדינת ישראל.

*

„כי רוח יזרעו וסופתה יקצורו" — אמר הנביא הושע (ח' ז'). הרוח, שזורע אבא אבן סופה להביא עמה סופה. דבריו נקלטים בדעת הקהל היהודית והלא יהודית. יש תומ־כים ב„דוקטרינת אבן" בקרב יהודי ארצות־הברית. הם פעילים במעוזו האקסקלוסיבי של „המהרסים והמחריבים" שמתוך עמנו באים.

במקביל לראיון עם אבן ב„ניו־יורק טיימס" דווח בכלי התקשורת בארצות־הברית ובישראל על משלחת יהודית־אמרי־קאנית שנפגשה עם יאסר עראפאת בטוניס. „בהסתמך על שיחותינו בטוניס אנו מאמי־נים שמנהיגי אש"ף מבינים את חשיבותם של יחסי שלום בין כל המדינות באיזור, כולל ישראל ומדינה פלשתינאית עצמאית..." — הצהירו חברי המשלחת. ברם, הם אינם מסתפקים בהודעה זו. בדעתם להיפגש עם חברי קונגרס וראשי המימשל בוואשינג־טון, כדי להסביר את השינוי שחל בעמדת אש"ף. כן מבטיחים לבוא לישראל כדי לדווח על הפגישות לעמיתיהם בישראל „העומדים בפני סכנת מאסר בשובם מפגי־שות עם ראשי אש"ף".

יש להניח שחברי המשלחת הישראלית שבחסות רק"ח שנפגשה עם ראשי אש"ף בהונגריה, אף הם ימצאו דרכים, כדי להס־ביר בפומבי את רצונו של אש"ף בשלום.

כך שאל לו לאבא אבן להצטער שאין לו תומכים. הם קיימים. ודאי גם מצאו עידוד למעשיהם במקרא הדוקטרינה הפוליטית אותה הציג מעל דפי ה„ניו־יורק טיימס" וה„לוס אנג'לס טיימס".

יש יהודים למען אש"ף, כשם שיש יהודים למען אותו האיש והכיתות של קרישנה ואחרים. כנראה זה מר גורלו של העם הזה כל עוד מהרסים ומחריבים לא נפלטו ממנו כהבטחת הנביא „מהרסיך ומחריביך ממך יצאו...". ביניתיים הם בתוכנו.

וכוח ההרס שלהם הולך וגובר בפרט כאשר אנשים בעלי שם ומעמד כמו אבא אבן ההולו מבאים בסגנונם.

אבא אבן, בדברי קינתו ב„ניו־יורק טיימס", מייסר את העם היהודי בציון שחדל להיות „אור לגויים".

מה פירוש שחדלנו להיות „אור לגויים" בעיני הגויים כאשר יהודים מציגים את מדינת היהודים כארץ יושבי חושך וצל־מוות...

ייתכן ששרים נתמלאו התקוה שמילאו את הנפש היהודית ההומיה עם הקמת המדינה היהודית: להיות עם סגולה מכל העמים והוא אור לגויים. אולם, אפילו אם המדינה נקלעה לאווירה של ליקוי מאורות, אין זה אומר שהאור הגנוז בנשמת היהודי הפך לפתע לאפלה גדולה, מעט מהאור ששרד בתוך עמנו היושב בציון עדיין בכוחו לגרש הרבה מן החושך אשר מסביב.

לא מלחמת ששת הימים הפכה את ה־אורה לאפלה; לא שחרור יהודה והשומרון, רצועת עזה ורמת הגולן הפך את עם ישראל לעם „כובש, משחית ומנבל...".

נכון, לאזורתנו אנו עדים להתפרקות חב־רתית ומוסרית, אך אין לתרץ אותה במדי־נות הכיבוש. אין כל קשר בין ההתפרקות הנראית לעין בתוככי „הקו הירוק" לבין מפעל ההתנחלות היהודית מעברו השני, גם אם לרגע קט נקבל את הנחתו של אבא אבן שיש בין המתנחלים קבוצה הפועלת מתוך מניעים „משיחיים". קבוצה זו היא שולית, שמילא אין ללמוד ולהקיש מהתנהגותו של הפרט על הכלל כולו.

אם יש ליקוי מאורות המאפיל על החברה הישראלית אין להטיל את קולר האשמה על המתנחלים דווקא. גם כי שאינו נמנה עם נאמני ארץ־ישראל השלמה חייב להודות, כי עם, בעבורו השני של „הקו הירוק", עולים לבנות ולהיבנות, ואילו כאן, בתוך הגבולות הישנים, הולכים ורבים היורדים...

שם, נמשך המעשה החלוצי של בניין הארץ; שם נשכרת הזהות היהודית של מדינת ה־יהודים. לא כן כאן — בתוככי „הקו הירוק", כאן, המפעל החלוצי של שנות דור בסכנה, עקב מכת הירידה שפקדה אותו.

בכלל, מקור הנגעים אותם מונה אבן אינו בבניין הארץ מעברו השני של „הקו הירוק" אלא בתרבות אנשים הסאים אשר עלולה להסיר מהמדינה את לבושה היהודי ולפרסל כנוף החיים שלה את סימני ההיכר היהודיים שלה.

שם, יהודים עוסקים בעמל כפיים, ואילו דווקא כאן, בתוך „הקו הירוק" יש אשר מסתמכים על עבודה זרה... ולא תמיד מקפידים על הכללים הנהוגים ביחסי עבודה ואבודים.

שם נושפים אהבה לכל אבן, לכל הר ולכל גיא מאדמת ארץ־ישראל ואילו כאן בתוך הגבולות מלפני מלחמת ששת הימים הבו־רות־חבורות הזמרת מבוכה בצם בכל הקשור במולדתו על ארץ־ישראל.

שם — ספר היצירה התרבותית היהודית המקורית פתוח לרווחה, כאן — ככל שגובר הניתוק ממורשת היהדות — זה הופך לספר החתום.

יש סחף במדינת ישראל, אבל אין כל קשר בינו לבין מלחמת ששת הימים. הוא פועל יוצא על פרי באושים שמצמיחה התר־בות החדשה שאין בינה ולא כלום עם המורשת התרבותית היהודית.

הלכך, אם אורבת סכנה לאופיה היהודי של מדינת היהודים יש לחפש אותה בתוך „הקו הירוק" ולא מעברו השני. הסכנה של אבדן זהות יהודית גדולה לאינשיצור מ־אימת המאזן הדמוגראפי העלילי שצופים לקראת שנת האלפיים.

*

אבא אבן בספרו המונומנטאלי „מור־שה", בו הוא מציג את מורשת היהדות ותרומתה לציוויליזאציה, מדגיש את פרקי התולדה של עם ישראל המושרשים בתורת ישראל, בנביאי ישראל, במשנה ובתלמוד וכו'. הוא חותם את ספרו בהצגת השאלה: מהו סוד המיסטיקה היהודית? ומשיב: זה הסוד של עם קטן עם נסיון גדול המשתרע על פני היסטוריה של ארבעת אלפים שנה.

ואכן, עם ישראל אינו עם חדש, אלא עם עתיק יומין. הקשר שלו לארץ־ישראל אף הוא אינו חדש. הוא לא נולד במלחמת ה־קוממיות של שנת תש"ח, גם לא במלחמת ששת הימים. ראשיתו בברית בין הבתרים וכיבוש בימי יהושע בן נון, המשכו במל־כות ישראל, בבית המקדש הראשון והשני, במלחמות החשמונאים, בכמיהה בת אלפיים שנה לשוב ולהיות עם חופשי בארצנו — ארץ ציון וירושלים.

עם ישראל שב לארץ־ישראל. „הקו ה־ירוק" אינו מקודש בעיני. קו זה נתבטל בתום מלחמת ששת הימים, כשם שגבולות החלוקה נתבטלו בעקבות מלחמת הקוממיות של שנת תש"ח.

בשנת תש"ח הודיע בן־גוריון, כי תוכ־נית החלוקה של האו"ם אינה קיימת עוד. בשנת תשכ"ז הודיעה ממשלת ישראל בראשותו של לוי אשכול שאבא אבן כיהן בה כשר החוץ, כי קוי שביתת הנשק („הקו הירוק") במלים ומבוטלים ולא נשוב אליהם לנצח.

נסיגה ל„קו הירוק" לא תעלה את אורות ישראל כאופל; דבקותו של עם ישראל ב־האור אל מול פני המנורה שהיא הסמל של מדינת ישראל.

עם ישראל הבונה את ארצו בשליחית בזכות — מכוח מורשתו בת אלפי שנים אינו עם „משחית ומנבל", כהגדרתו של אבא אבן. הוא אינו עם של „כובשים". אלא עם שבניו שבים למולדתם.

נראה שאבא אבן בהופעותיו האחרונות בארצות הברית ובראיונות שהעניק לעתונות שכח לא רק את מעמדו הדיפלומאטי אלא גם התנ"ך מספר המורשה שחיבר ובתוצאה מזה יצא מכשלה מתחת ידו וכשל בדיבורו בהציגו את עם ישראל כעם שהודעם וזהרו וכבה נגוז עיקן בו מתום.

וכתוצאה מהיסח הדעת, אבן הדיפלומאט, ההוגה, ההיסטוריון והמנהיג, הוציא את די־בת הארץ רעה בתקשורת האמריקאנית ובהופעותיו בקהילות היהודיות בארץ האפ־שרויות הבלתי מוגבלות.

חבל, ששכחו עיניו מלראות שעל אף הכל ולמרות הכל ונואל יש עדיין הרבה אור במדינת ישראל וראויה היא מדינת היהודים להיות אור לגויים, הן בגישתה המוסרית הן ביחסה לבני מיעוטים היושבים בתוכה.

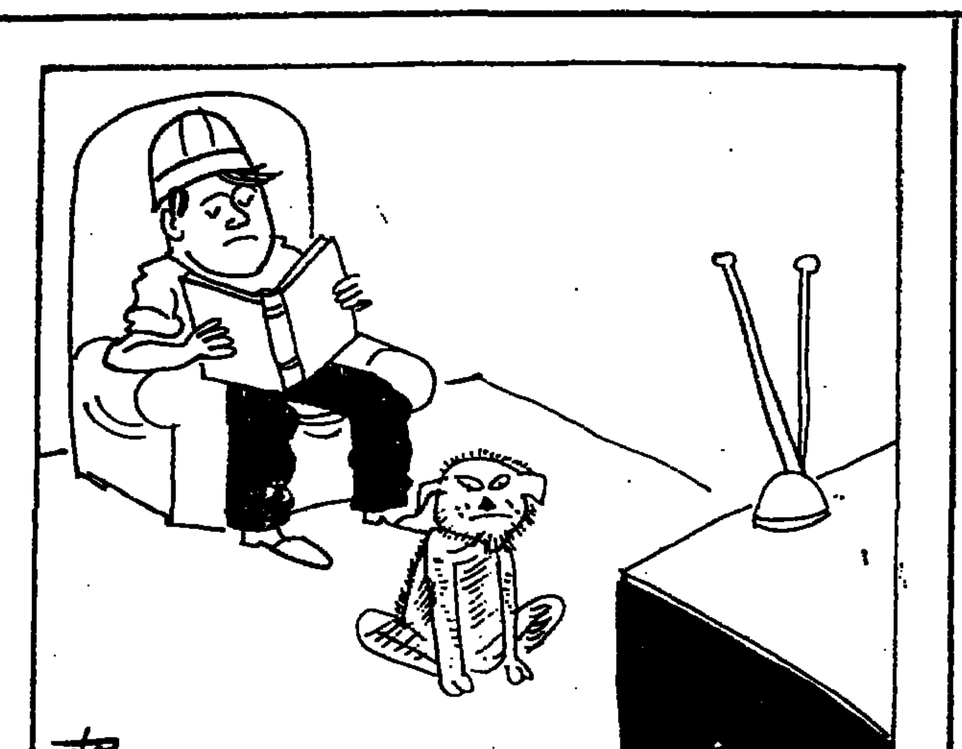

חג לספר העברי...

פריצת דרך ליבשת השחורה

מאת יעקב אדלשטיין

מסעו של ראש הממשלה, יצחק שמיר, לארצות אפריקה, מתנהל על פסי ניצחון מדיני לישראל, כאשר ארצות אפריקה, ש־ניתקו את היחסים עם ישראל במלחמת יום הכיפורים, מחדשות את היחסים למ־רות הלחץ הערבי. אבל יש במסע זה משום חשיפת כשלונות העבר ופתח מסיבוכים בעתיד. המסע הראשון בזירה המדינית ל־אפריקה, שבו חלו כל כך הרבה תקוות והשקיעו בו כל כך הרבה השקעות, הת־מוטט בבת אחת כאשר הארגון לאחדות אפריקה קיבל החלטה שעל כל המדינות החברות בו לנתק את היחסים עם ישראל, משום שהיא פגעה במדינה אפריקנית, מצרים, לאחר שצה"ל חצה את תעלת סואץ.

הגנראל שארל דה גול, נשיא צרפת בימים ההם, שהיה מדינאי מפוכח, עד כדי ברוטאליות, קטע בבת אחת את היחסים המיוחדים בין צרפת לישראל, משום שנוכח שהאינטרסים של צרפת נמצאים בצד הערבי. ביחסיו עם מדינאים ישראליים הוא יעץ שלא להסתמך על סיוע מדיני מארצות אפריקה באו"ם. מכיום שאלה אינן מנה־לות מדיניות נוסח אירופה, הן נתונות כנבזב

✡ מסע שמיר למערב אפריקה — פריצת דרך ישראלית ליבשת השחורה ✡ לאחר שנים של ניתוק גוברת הנטייה בקרב ארצות אפריקה להביא לחידוש היחסים הדיפלומטיים עם ישראל ✡ מדינות אפריקה מעוניינות לא רק בסיוע הישראלי הישיר, אלא גם בעזרתה לשכנע את העשירים היהודיים בעולם להשקיע כספים בפיתוח המדינות האפריקאניות ✡ בפמליית ראש הממשלה — קבוצת בעלי הון הבודקת תכניות להשקעות בטוגו, ליבריה ומדינות אחרות ✡

הרוח לתנודות מדיניות. אלא שאנו לא שמענו בקולו והכיסכנו לשכנע את עצמנו שביום זעם תמוטנה מדינות אלה לצד ישראל, בשל הסיוע הרב שהגשנו להן.

לא עמדו בלחץ

התברר שלא כך הם פני הדברים. מדינות אלה לא עמדו בפני הלחץ המדיני עליהן מצד מדינות ערב. כהן שהביעו צער על הצורך להיכנע ללחץ הערבי, עשו את הצעד הזה בלי נקיפת מצפון.

המדינות האפריקניות שלא ניתקו את היחסים עמנו באותה התקופה קשה היו המדינות שתחת חסות דרום אפריקה. הן לא התחשבו בהחלטות הארגון לאחדות אפריקה, משום שהקשרים שלהן עם הארגון הזה הם רופפים למדי. אך יתר ה־מדינות נפלו בזו אחר זו תחת מערכת הלחצים המדיניים של הערבים וניתקו את היחסים עם ישראל. אלה הן המדינות שחידשו עמנו את ה־יחסים לא היו דווקא אותן מדינות שהיו לנו עמן בעבר יחסים מיוחדים וידידותיים, אלא מדי־נות מדרגה שנייה, שעשו זאת מתוך חשבון קר ומפוכח.

ליבריה, שהיתה בין הראשונות לחידוש היחסים עשתה זאת לאחר הפיכה מדינית, כאשר הסגל סמואל דו נכנס לארמון הנשיא הליברי עם כמה עשרות חיילים וציווה על הנשיא לפנות את הארמון וללכת לביתו. הוא הכריז על עצמו כנשיא ליבריה והוא מכהן בתפקיד זה עד היום הזה. הנשיא המהפכן סמואל דו היה מוחרם ב־אפריקה ובאמריקה.

מדינות אפריקה לא רצו להכיר בו, וארה"ב, שראתה עצמה כמגינה על הדמוקרטיה בעולם החופשי, לא יכלה להשלים עם הרס השלטון הדמוקרטי בליבריה שהוקם בעמל רב. יועצים טובים יעצו לו שאם יחדש את היחסים עם מדינת ישראל, זה ישפר את מעמדו בארה"ב ובאירופה. לגבי ארצות אפריקה, תגובתן לא ענינה אותו. גם לא התגובה הערבית. ואכן, אחרי חידוש ה־יחסים עם ישראל, השתפר מעמדו בארה"ב.

חידוש ושכרו בצידו

ניפוקים דומים היו לנשיא זאיר, הגנראל מובוטו שלא היה מקובל על שליטי אפריקה. הסיוע ה־אמריקני למדינה זו נבלע בחשבונות בנקים צלוכים. ידיעות אמרו שכספי הסיוע נכנסו ל־חשבון בנק אי שם. ארה"ב הפסיקה את הסיוע ומצבו הכלכלי של מובוטו היה קשה. עם הגוש המזרחי לא רצה להתקשר. גם לא יעצו לחדש את הקשרים עם ישראל כדי לשפר את מעמדו בעולם המדיני, וביחוד בארה"ב. שבעקבותיה ב־עקבות כך להסיר את החרם האמריקני על משלוח סיוע. הצעד הזה אכן שיפר את מצבו הכלכלי. אם כי סבל מכמה פעולות עונשין זעירות מצד מדינות ערב. אבל במשך הזמן גם פעולות אלה פסקו ולא נגרם כל נזק לשלטונו.

חוף השנהב, שהיתה המדינה הקרובה ביותר לישראל לפני ניתוק היחסים עם אפריקה, היתה בין האחרונות שניתקו את היחסים עם ישראל. אבל לא היתה בין הראשונות שהיו מוכנות לחדש את היחסים, מחשש מפני פעולות עונשין ערביות. היא עשתה זאת לאחר שליבריה וזאיר סללו את הדרך לפניה. במשך שנות הניתוק נפגש נשיא חוף השנהב, הופואה בואני בחשאי עם נציגי ישראל, אבל לכלל צעד מעשי לא הגיע. מומחים ישראליים ומשקיעים פרטיים מישראל, בעיקר קבלני בנייה, נשארו בחוף השנהב גם לאחר ניתוק היחסים. כשחוף השנהב חידשה את ה־יחסים עם ישראל היא קבעה ששגרירותה תישאר בירושלים, אך לחצים ערביים אילצו אותה להעבירה לתל־אביב.

בעקבות חוף השנהב פסעה מדינה שכנה קמרון. טוגו שייכת אף היא לזירה המדינית הזו. לפני כמספר חודשים סוכם על חידוש יחסים עמה, אך פרסום מוקדם סיכל את התכנית. שליחים מלוב ניסו לארגן הפיכה פנימית בטוגו נגד הנשיא, ובתגובה לכך החליט הנשיא לחדש את היחסים עם ישראל.

חידוש היחסים עם המדינות האחרונות, לא בא על רקע של בדידות מדינית על השליטים. שחיפשו אהדה בדעת הקהל, וביחוד בארה"ב, אלא מתוך חישובים מדיניים. טוגו חיפשה הזדמ־נות מתאימה וזו באה לאחר נסיון ההפיכה.

חלק ממדינות אלה ליוו, לשם איזון, את ה־הודעה על חידוש היחסים עם ישראל גם בהודעה על הכרה באש"ף. בינתיים נשכחה הודעה זו. ואילו היחסים עם ישראל נשארו עובדה קיימת.

קיים מו"מ עם מדינות נוספות באפריקה ל־חידוש יחסים. אבל זה עניין של זמן. הסיבה לניתוק היחסים — פלישת ישראל לאפריקה — אינה קיימת עוד. למצרים יש הסכם שלום עם ישראל. אבל האיום הערבי עדיין קיים.

במתינות ובזהירות

הלקח המר של ניתוק היחסים עם רוב מדינות אפריקה בעקבות מלחמת יום הכיפורים צריך ללמד אותנו להתייחס במתינות לכל מערכת ה־יחסים הזו עם מדינות היבשת השחורה. ייתכן שאין צורך כלל לקיים קשרים דיפלומטיים עם כל ארצות אפריקה, אלא רק עם ארצות נבחרות בלבד. אלא שלא אנו בוחרים היום את הארצות המוכנות לחדש את היחסים עם ישראל. אילו היה הדבר בידנו היינו מחדשים את היחסים רק עם כמה מהן ועם השאר, שהאינטרסים שלנו אתן קלושים, היינו מקיימים יחסים דיפלומטיים שט־חיים. המצב כיום הוא, שהמדינה הגדולה ביותר באפריקה, ניגריה, לא תחדש את היחסים, למרות נסיונות השכנוע הרבים שהופעלו עליה. אין לצ־פות לתמיכה מדינית מארצות אפריקה באו"ם, מקום שאלה מצביעות בדרך כלל בהתאם לקו של הארגון לאחדות אפריקה, שהוא קו פרו ערבי. מדי פעם ברירה לעצמה אחת המדינות, בדרך כלל לא מרכזית באפריקה, לסטות מן הקו ולהיעדר מן הרוב.

חידוש הקשרים עם מדינות אפריקה תכניס את ישראל לדילמה קשה בקשר ליחסיה עם דרום אפריקה. יגבר על ישראל הלחץ לנתק את ה־קשרים עם דרום אפריקה, ואתבנוסף ללחץ ה־אמריקני להפסיק את קשרי הסחר אתה בעקבות החלטת הקונגרס להפסיק את הסיוע למדינות שמקיימות קשרים מסחריים עם דרום אפריקה. כל עוד היו לנו יחסים עם מדינות בודדות ב־אפריקה, יכולנו שלא להתחשב בלחץ הזה. אלא כזה ילך ויגדל ככל שנרחיב את מעגל הקשרים שלנו עם מדינות אפריקה.

לנוכח נסיון העבר, אין לתלות תקוות מדיניות גדולות בחידוש הקשרים עם ארצות אפריקה. מדובר בארצות עניות וזקוקות לסיוע, וכל חידוש קשרים מצריך הקצבת כספים גם לסיוע. יש לנצל את המצב הזה כיום בצורה מפוכחת. האו"ם נמצא בשליטת הרוב הפרו ערבי. אין להניח שקול נוסף של מדינה אפריקנית תסייע לנו להתגבר על הרוב האוטומטי הזה באו"ם.

רב חדש ליהדות צרפת

מאת סופר „הצופה" בפאריס

פרישתו של הרב שמואל סיראט מתפקידו כרבה הראשי של צרפת לא הפתיעה. היא היתה צפויה, זה למע־לה משנה, מאז המשבר שפרץ על רקע אי הסכמתו של בית־הדין הרבני בפאריס להשיא צעירה צרפתיה ש־נתגיירה במרוקו לבחיר ליבה ממש־פחת רוטשילד.

סירובו של בית־הדין בהשפעת הרב הראשי סיראט עורר ויכוח קשה בקהילה היהודית הצר־פתית, ובמיוחד בינו לבין הקונסיסטואר, שהוא הגוף העליון המאגד את הקהילות הדתיות בצר־פת.

ראשי הקונסיסטואר לא היו שלמים עם החל־טתו של הרב סיראט. לא זו בלבד, אלא הרב הראשי הקודם, הרב יעקב קפלן, שפרש לגמי־לאות, סידר חופה וקידושין לגיורת, על סמך תעודת גיור ממרוקו. והשיא אותה לבן־זוגה מ־משפחת רוטשילד.

כאז השתבשו היחסים בין הרב הראשי לקונ־סיסטואר. וכן עם „הקריף" — הגוף העליון המייצג את כל הארגונים היהודיים ברפובליקה הצרפתית.

כך שבבוא יום הבחירות לכהונת הרב הראשי, לא נותר לרב שמואל סיראט אלא להודיע על החלטתו שלא להציג את מועמדותו לתקופת כהונה שניה.

ז'אן־פאול אלקן, נשיא הקונסיסטואר, צודד את הרב יוסף סיטרוק — רבה של מרסיי, להציג את מועמדותו, בשכולו מופיע הרב יעקב מאדאר, סגן נשיא בית הדין הרבני של פאריס.

הרב סיטרוק זכה בבחירות. כבר בסיבוב הרא־שון. הוא צבר שני שלישים מהקולות של הגוף הבוחר שמנה מאתיים איש, בתוך זה 27 רבנים בלבד והיתר הם בעלי בתים, נציגי בתי־כנסת ומוסדות קהילתיים.

הבחירה מעוררת ויכוח

הרב יוסף סיטרוק בן 42 הוסמך לרבנות בפאריס, בתום חוק לימודיו בסמינר לרבנים שבבירת צרפת. הוא בן 42, אב לשמונה ילדים. במשך 17 השנים האחרונות מכהן ברבנות. תחילה בשטרסבורג, משנת 1975—1970, ומאותה שנה ועד היום כרבה של מרסיי.

✡ באחד בינואר 1988 יכנס לתפקידו הרב יוסף סיטראק רבה הראשי החדש של צרפת; מי האיש, מהן הבעיות שיעמוד בפניהן ✡ מדוע פרש הרב שמואל סיראט — הרב הראשי של יהודי צרפת ✡ הריב בין הקונסיסטואר והקריף ✡ בעיית גיור כהלכה מעוררת ויכוח גם בצרפת ✡

הרב סיטרוק, שנבחר כרבה של מרסיי בהמל־צתו של הרב יעקב קפלן, ידוע בנסיונותיו לחזנים הקיצוניים ביהדות. עם זאת, מציינים, הצליח לארגן במרסיי חיים יהודיים־קהילתיים לתיפת. ביוזמתו הוקמו בתי־כנסת חדשים, אורגנו סמינ־רים ושיעורי תורה, קהילה זו, המונה 70 אלף נפש, נחשבת כיום לאחת המאורגנות ביותר. מתנהלים בה חיים יהודיים ברוח היהדות המסור־תית.

בחירתו לכהונת הרב הראשי מעוררת ויכוח קשה בין הקונסיסטואר וה„קריף", עקב העובדה שהרב סיטרוק ידוע כמחמיר בכל הקשור בעניני ההלכה. ובמיוחד בעניני גיור.

נשיא ה„קריף" תיאו קליין אף הדגיש זאת בהכריזו פליאה על הקונסיסטואר שמצא לנכון להציג מועמד בעל תפיסת עולם קיצונית העולה על זו של הרב שמואל סיראט.

יצוין כי מאז בחירתו של תיאו קליין כראש ההנהלה האירופית של הקונגרס היהודי העולמי. נותקו היחסים בין הקונסיסטואר וה„קריף".

השאלה היא איפוא: כיצד תקבל יהדות צרפת את הבחירה החדשה. הדעות בענין זה חלוקות. יש סוברים שהרב סיטרוק מי שידע לאחד את הקהילה היהודית במרסיי ישכיל לעשות זאת גם בכל הקשור בתיפקידו כרב ראשי של צרפת. אחרים סבורים את ההפך. פן בחירתו תביא עמה להסלמה ביחסים בין הדתיים לחילוניים. הם מציינים על כך שהרב הכריע של יהודי צרפת אינם נמנים עם הציבור הדתי האורתודוקסי. לעומתם טוענים כי בצרפת מורגשת כיום נטיה חזקה בבניין האורתודוקסיה, מה גם שהיא ההוזה את הנגיים הדינמיים ביותר בחיים הקהילתיים בצרפת.

רבה הראשי הנבחר של צרפת יכנס לתפקידו בעוד כחצי שנה ב־1 בינואר 1988. עד אז ימשיך הרב סיראט במילוי תפקידו.

מי ייבחר לרבה של פאריס

ביום א' הבא יתקיימו בפאריס בחירות לכהונת רבה הראשי של העיר. הרב יעקב מאדאר הציג את מועמדותו לכהונה זו. מתמודד יחיד בינתיים.

הרב מאדאר ידוע כמהפכני ציוני הציונות הדתית. היא מקובל על הבריות. בתקופת כהונתו כסגן נשיא בית־הדין הרבני בעיר הצליח לזכות בהערכה ציבורית רחבה.

לפי נסיון העבר, אומרים, קיימת הסכנה בלתי כתובה שלפיה מועמד שלא נבחר לכהונת הרב הראשי זוכה באופן אוטומטי בכהונת הרב הראשי של בירת צרפת. מכל מקום, כך קרה בבחירות האחרונות לפני שבע שנים, כאשר המועמד שהפסיד מול הרב סיראט נבחר לכהונת רבה של פאריס.

בכל זאת צריך שלא להתנבא, בפרט שבעוד כ־72 שעות נדע בדיוק מי יהיה רבה של פאריס.

صورة عن الاصل

שיחה עם המזכ"ל של הקיבוץ הדתי, אריה קרול

דרוש דו־שיח אמיתי עם הציבור שאינו שומר מצוות

מאת שאול שיף

סיפור מרתק מחכה לסופר טוב שיכתוב על פרשת חייו, עד כה, של אריה קרול, שנכנס בימים אלה לכהן כמזכיר כללי של הקיבוץ הדתי. על האיש הזה שהקדיש עצמו למען כלל ישראל, אפשר לכתוב רק בסופרלטיווים ואין זו השעה, במצע הקצר לעסוק בכך, אבל כדאי כמו שאומרים להתחיל ולאסוף את החומר.

אריה קרול בן קיבוץ סעד הוא מהנהג־קונספרטיסטים במחשבה ובמעשה. מעניין יהיה לראות כיצד ישביע את חותמו על התנועה הדתית לאומית בתקופת כהונתו.

בינתיים עד שיתבררו הדברים שאלנו אותו את השאלות הפוסקות בעיקר בנעשה בתחום „הצר" של „הקיבוץ הדתי".

כל מנהיג יכול מוביל עם ההלכים שלו. מאלו תחומים אתה מתכוון להתמקד בהתחלה?

לא אני אלא אנחנו. ישנה מזכירות, יש צוות תכנון של אנשים המסורים ללא גבול לפעילות שלהם בשם הקיבוץ הדתי והמעגל. ההדגשים שלי ביניהם על־ידי ההחלטות מוסדות הקיבוץ הדתי. רק לפני זמן קצר נערכה ישיבת מועצת הקיבוץ הדתי (המועצה ה־20) בסעד, ונתקבלה שורה שלימה של החלטות, שאנו מצווים לעסוק ולפעול ביישומן.

הנושאים הם כבדי משקל. בין היתר: הכנת אגנה יהודית חברתית כתחליף ל„סטטוס־קוו"; הפניית חברים לפעילות בבני־עקיבא, מעורבות בתנועה הר־עלית בבני"ע; פתיחת דו־שיח של אמת בין הציבור הדתי לבין הציבור שאינו שומר מצוות והקמת מרכז ללימודי יהדות לצדה של ישיבת הקיבוץ הדתי.

זה בצד הערכי. נתקבלו, כמובן, גם החלטות בנושאי פנים, הקשורים לעבודה השוטפת של הקיבוץ הדתי המתחייבות ממצבה הכלכלי של המדינה.

יש קמח וגם תורה

האם הקה"ד נתון בקשיים דוגמת התק"ם והקיבוץ הארצי?

מבחינה כלכלית מצבו של הקה"ד ב"ה תקין. ישנם קשיים לכמה משקים הנובעים מהמכבש אליו נקלעה החקלאות בשנים האחרונות, כאשר סדר העדיפויות הלאומי קיפח את החקלאות וכמה שטחים.

הקה"ד עשה הכל כדי לשמור על רמת חיים צנועה. אינו משקיע מעבר למה שיש ומעבר ליכולתו. אנחנו מכנסים לנווט את משקי הקיבוץ הדתי בצורה הזהירה והסולידית ביותר. זה מחייב כמובן הקפדה מתמדת על כל הקצאה והשקעה; זה מחייב ירידה ריאלית ברמת החיים. ורק בדרך הזהירה הזאת נוכל להמשיך לקיים את המשק ולהתפתח.

אני סבור, כי מה שהתחיל סביב בקשות הסיוע של משקי התק"ם מהממשלה, שימש דוגמא קלאסית איך מתייחסים לציבור חלוצי אדיר, שבנה את הארץ הזאת, עד כמה שערכי החלוציות, עזרה הדדית ועבודה קשה, אינם עוד ערכים בחברה הישראלית. אנחנו מאד בקוים שהתק"ם ייצא למרחב ויזכה לציבור בארץ שהיא המקטור הציבורי הטוב ביותר שקיים. התק"ם נשא במשך שנים בעול החלוצי של המדינה הן בצבא, הן בהתיישבות באזורים קשים, ובסך הכל זאת אולי הפינה היחידה בגוף החברתי של מדינת ישראל, ש־ערך העבודה אצל חבריה אינו סתם מליצה נבובה. הם לא ביקשו מענקים ולחם חסד, אלא פריסת חובות כדי לגשת לצאת למרחב, וכל ההילולא של „העליהום" היתה מיותרת לחלוטין. חבל מאד שהיא בכלל באה לעולם.

באחרונה אתם מצויים ב„אכלו הרדים", במיוחד בכל הקשור לגיוס בני ישיבות לצה"ל. האינך מקבל את טענת הרבנים הראשיים ועמדתו של הגאון הרב שאול ישראלי כי יש לאפשר לכל הרוצה להתמיד בתורה — לעסוק בה ללא הפרעות חיצוניות?

כדברי פתיחה תרשה לי להפנות אותך להחלטות מועצת הקיבוץ הדתי העוסקות בפירוט רב על שאלתך.
אנחנו משוכנעים שהיו, שה"י אם יקרה בצב המדינה לא תנצח במלחמה, אזי גם לא ילמדו בה תורה...

כאשר באו בשעתו לבן־גוריון, אחרי הקמת המדינה ואמרו לו כל לומדי התורה ניספו בשואה וצריך להקים מאגר חדש של לומדי תורה — דיבר אז על מספרים קטנים של 400—600 איש. היום מגיע המספר לעשרות אלפים (!). אין שום הצדקה מוסרית, דתית וערכית להפריד בין דם לדם. שוחחתי באחרונה באריכות עם חוזר בתשובה מעולי בריה"מ בעקבות שאלתו להיכן לשלוח את בניו ללימוד. שיחתנו נסבה על ההבדל בין ההנהגה הדתי לאומי לבין הציבור החרדי. אחרי שעמדתי על ההבדלים במישור ה־אידיאולוגי סיימתי את שיחתנו באומרי: ערב יום העצמאות מתייחד עם ישראל עם בניו הנופלים ב־מערכות ישראל בבתי הקברות הצבאיים. המשפחות השכוליות נוהרות לשם להתייחד עם יקיריהם שבזכותם קמה לנו המדינה. בין אותם האלפים הרבים על קברות בניהם, לא תמצא את המנהג החרדי. וזהו ההבדל המהותי בינינו לבינם.

משתבר כי הקה"ד עם כל „לאומיותו" נזקק גם הוא להמשר של הכריזמים למדינה. האין מכר־ביטים „בריחה" להוסר על פני הקדשת אידיאלים?

קודם כל אנחנו פונים לקבל את הכשר של הרבנות הראשית. ישנם מוצרים המקבלים הכשר נוסף של בד"ץ, כדי שאותם אנשים הרוצים לקנות אותם ומסתמכים על הבד"ץ יוכלו לקנותם. אבל אין שום מוצר שמופיע עליו הכשר של בד"ץ בלבד.

ישיבת הקבוץ ותרומתה לחינוך הדור הצעיר

היה משום לירקות ההוראות באלו מתכב „משבר ה־" בקרב הדור הצעיר בקיבוץ הדתי, במיוחד אצל ההורים מתשורות הצבאי?

יש לנו בהחלט תופעות של בנים בודדים, שבגמר הצבא הם אינם שומרי מצוות והם יוצאים לשנת חופש. מתוכם ישנם כאלה שחוזרים ומשתלבים ב־מסגרת הקה"ד וישנם שאינם חוזרים. אין לנו שום בטחון ושום אמצעי לבוא ולומר, כי כל בני הקה"ד יחזרו לקיבוץ. אבל, יש לנו אמונה רבה שב„תוכנית שילוב" בישיבת הקה"ד (שרות צבאי מלא ושנתיים של לימוד תורה) יש כדי להגביר את החינוך הדתי של בני הקה"ד וכי מספרם של המשתלבים בה ילך ויגדל.

אתם מרוצים בקצב גידול אוכלוסיית הקה"ד?

לקה"ד מצטרפים גרעינים קיבוציים של בני"ע בקצב משביע רצון. בשום פנים ואופן לא הייתי אומר שאחוז הנשארים משביע רצון, אבל לא הייתי מאשים כל כך את בני־עקיבא כמו את העדר המעודדות המספקת שלנו בתוך בני"ע.

בגיעים אלינו גרעינים קיבוציים מאנגליה ואוה"ב ואחוז הנשארים מהם בהחלט סביר. הקה"ד פעיל מאד בתחום הקליטה, וזוהי מסכת מסובכת מאד וקשה מאד, אבל עוסקים בה, ואני משוכנע שעלינו לעסוק בה, לכרות שהדרך אינה סוגה בשושנים.

האם תסכים „הראש הקטן" מאפיינת גם את המתגייסים מבני הקה"ד?

בהחלט לא! מספר בני הקה"ד שמצטרפים ליחידות המובחרות הוא כפל ומעבר לכל פרופורציה לאחוז שלנו בכלל שנתון ושנתון. אחוז הקצינים גבוה ביותר ואין לנו שום בעייה עם „הראש הקטן".

שמענו באחרונה על בעיית הזקנים בתק"ם. איך פותרים זאת בקה"ד?

אני מקווה שכל מה שהתפרסם בעתונות בנושא זקני בית־אורן, ימצא את פתרונו ואת מקומו בתק"ם וקיבוץ בית־אורן ימשיך להתפקד כקיבוץ ויעלה על דרך המלך. אחד היסודות המרכזיים בחיי הקיבוץ הוא, שהאדם מובטח מבחינה סוציאלית לכל ימי חייו. אלה מותיקי הקיבוץ שהקימו את הקה"ד בתנאים הקשים של ערב קום המדינה, אלה שהלכו להתיישב בעמק בית שאן בימי הפרעות זכאים וראויים לכל יקרה, תהילה וכבוד. ואכן בניהם ובנותיהם רוחשים להם הכבוד הראוי ולא יחסר להם מאומה.

התחלה טובה ההמשך מאכזב...

אתה מרוצה מהמערכת החדשה במפד"ל?

הייתי מאד שבע־רצון מהמסקנות של „ועדת יגרי" ומתוצאות הבחירות שעד כמה שידוע לי התנהלו בצורה הדמוקרטית והטהורה ביותר.
בהמשך כמעט וקרו אותן התופעות שאיפיינו את העידה „הרות" כאשר הצירים החלו להיאבק על מעמדם האישי במקום להתנצח על מעמדה של התנועה, דרכה ועתידה.

אותם צירים שכחו ליבע שגורלה ומהותה של מדינת ישראל תלויים בתנועה הדתית־לאומית ומכאן שעליה להיות אמינה ורצינית, התורתה ללא לאות לאחד את העם ולשמש גשר יציב בין כל חלקי העם.

אני חושש שההיגררות אחרי חוקים קיצוניים תחטיא את הכפרה ותכשיל את בנייתה מחדש של התנועה. אנחנו חייבים לומר לציבור מהי עמדתנו ולקיים את מה שאנחנו אומרים בחיי יום־יום.

כשקלנו בציבור יגדל כאשר כל אחד מאתנו ישאל את עצמו לא מה אני מקבל מהתנועה אלא מה אני ניתן לתנועה ומה אני יכול לתרום לארץ הזו, וככל שנבחר לנהוג כך ייטב לנו ולארץ הזו.

האם גם הקבוץ יורד מן הארץ?

מאת ג. גולן

עכשיו כבר לא משנה לי אם כן יכניסו לבית־הספר של קיבוץ בית־אלפא מגמה חדשה בשם לימודי א"י או לא יכניסו. לא משנה אם המדריכים החברתיים ב־משק „עין־דור" יעבירו פעולות שכותרתן אהבת הארץ או לא יעיזו לכנות את ה־בנים היורדים בשם נפולת של נמושות. המדוייק ביותר בדבריו היה אהרון יד־לין, מזכ"ל התק"ם כשאמר לי שלשום: תוכניות לימודים וטיולים ברחבי ישראל זה לא העיקר. את זה עשינו בשפע. שההורים לא יהיו גיבורים עייפים, ש־הם לא יעבירו לילדים מסר של ייאוש ואכזבה מן המדינה הזאת — ואז יהיה יותר בסדר".

„בעבר־קיבוץ" מוסף של „דבר" המקביל ל־דה הירחון של „על־המשמר", בפציר ידלין בחברי הקיבוץ המאוחד ואיחוד הקבוצות והקיבוצים לצ־את בנשק כל דה־לגיטימציה של הירידה. איני מאמינה בראיונו לו.

בעיניה עם כמה קיבוצניקים בראש הפירמידה, מזכ"ל, מזכירת פנים, מרכזת ועדה לבלוהה ב־ירידת הבנים — יצאתי עם מועקה.

אם כן, במקום לגנות את ילידי הארץ בני ה־כאן המבית־דים את שבכות לוס־אנג'לס ורוצים בדעתה את שדרות סאן־פרנציסקו, מעריפים לג־בין באוזני את מלחמת לבנון ההתנחלות ישע — למה אפשר לצפות מילדיהם?

כל אחד מהם אומר: אינני מצדיק את הירידה חלילה אבל... והגועל, כידוע, קלוס את הכסף ש־בכלוש הנקודה שאחרי ה„אבל" הזה יותר מאשר את הטקסט הציבורי שבא לפניו.

ואם האווירה במשקי הקיבוץ הארצי דומה ל־טון הספוף שבפני הוותיקים שאיתם שוחחתי — גם אני הייתי נכנסה לברות מהקיבוץ התרבה כמתי־פרצה אביה כלא. בהתחלה לשנה אחת של „חופש" ישוכסיה בעולם ואח"כ, מי יודע אולי ליותר. כי מה היה מחזיק אותי בבית? הביקורת המתמדת על „מדינת היוין והדתיים" שקמה בא"י? השורשים ביהדות ומהדות לברית האבות התנ"כית — שאיש לא הקביק לי?

המספרים אינם נוראים כל כך

המספרים שהתפרסמו השבוע בעתוני הצהריים (אלפיים קיבוצניקים־יורדים בחוף המערבי של ארה"ב בלבד, עשרים ותשעה יורדים בקיבוץ בית־אלפא, שלושים ושבעה יורדים בקיבוץ עין־דור) — אם מסתכלים בהם מקרוב, ובהגינות, אינם נו־ראים כל כך.

סקר שהזמינה ברית התנועה הקיבוצית מאנ־שי המכון לחקר הקיבוץ בחיפה מגלה שאחוז ה־יורדים מן המשקים (6 אחוזים) איננו גדול מ־אחוז היורדים בכל שכבה חברתית אחרת בישראל. בעבור הקיבוצניקים זוהי נחמה פורתא. בש־ביל עירוניות עם מושגים רומנטיים על החלוציות הקיבוצית זהו הלם.

ח"כ בקיעתו, המה גם הוא מן המאסות של יורדים ישראליים שגילה בבכיתותיו לארה"ב, הקים לפני כחודש אגודה למניעת הירידה.

היא מידה באבהותו לגל הפרסומים של היורדים־קיבוצניקים ומסביר שאת הנתונים המפסיימים שאב בברית התנועה הקיבוצית עצמה. אבל לפ־ני שכללים את הקיבוץ על במת הקלון, מזהיר כ"ץ, צריך לזכור שאין שום מגזר בארץ הנקי מיורדים.

חשבתי לבטל שבחוגים הדתיים יש הרבה פחות יורדים, אומר ח"כ בק"עתו באכזבה. הנה בכתובים ראשונים שאספו חברי האגודה למניעת הירידה התבררו לי שגם חובשי כיפות — בין ה־יורדים יצאים הארזים.

כולל חובשי כיפות סרוגות?

אין לי יכולת להבדיל בבעלי הכיפות. בעיקרון הירידה היא מכה הפוגעת בכולם: בבעלי הכנסה גבוהה ועד קשיים, באנשי שמאל ועד להדתיים הרדים, במיטבצניקים וקיבוצניקים ועד אקדמאים. באיזה מידה לא משנה לי להכריע בין האומרים שבארה"ב יושבים 35 אלף יורדים מישראל או של אלף יורדים.

העיקר עכשיו הוא — להתמקד במניעה, לדאוג שלא יהיו יורדים נוספים. הדוגמא לטיפול מונע שנתנה לי שרה אורן, מרכזת הועדה לבעיות הירידה בקיבוץ „עין־דור" של השומר־הצעיר היא: „צריך הפעלה שלנו עם המכון לחקר הקיבוץ לחיפוש הגורמים והסיבות לירידת הבנים".

הערתי: מחקר יכול להימשך שנים ומה תעשו בינתיים?

אורן: נחכה.

בין אהבת מולדת לבין ירידה

שאלתי: האם לא תסיקי מסקנות חינוכיות אר־גוניות? אולי יותר הערה ותנ"ך אולי יותר אהבת הארץ?

אורן: אף אחד עוד לא הוכיח באופן מדעי ש־יש קשר בין חינוך לאהבת מולדת לבין ירידה. שיכולים להיות שני בנים הלומדים באותה מסגרת, ובאותו משק — ואחד יורד והשני נש־אר.

אחרי הרהור היא מוסיפה:

„יכולתי לצאת בקלות מן הסבך ולומר שבמדי־נה שכל כמה שנים יש בה מלחמה, שכה כששרים כל הכי הימה בכוילאות, שכה יש עוד כל מיני דיקה פוליטית — איך שלא שרוצים לצאת. אבל במוצדים זעירים בהרבה, גם בקיבוץ (הדתי) בשמור־נים כמאה מקרים תשמעו אותם מפטמים על שנת חופש בחו"ל. טיול בעולם הגדול לניקוי הראש. הם מדברים על הטיול „בחוץ" בערגה ובמושגים המזכירים אסירים המדברים על היציאה מן הכלא. קל לשער שאחוזים מהמטיילים הללו — מתפתים להישאר „בחוץ" יותר משנה אחת וכעבור שנתיים שלוש הם כבר בשלים לירידה גמורה. מדוע שלא תבטלו את מוסד שנת החופש? — שאלתי את חיים אורון מזכ"ל הקיבוץ הארצי.

„אנחנו חברה חופשית" הוא ענה חד־משמעית „לא נפריע לאף צעיר לטייל אם רצונו בכך. שינ־הגו לפי שיקול דעתם כי אם נתנגד ונאסור מה נרוויח? רק יותר מרדנות? אבל באתי נשמור על פרופורציות. רוב המטיילים — חוזרים לארץ. רק שישה מתוך כל מאה — נשארים שם. ובדיוק אותם מספרי יורדים יש גם בעיר. החברה הקיבוצית, היא איפוא עם הירידה כמו כל החברה בישראל. בתוך עמנו אנחנו יושבים".

האם אינך מודה בכישלון החינוכי שלכם? למה כישלון חינוכי? — מתקומם אורון; אנח־נו מעניקים לילדינו חינוך ציוני־יהודי־ישראלי! ובכל זאת יורדים...

ובכל זאת יש כמה יורדים, מסכים אורון. אז מה הפתרון?

אורון: ננסה להבליט יותר את החינוך הערכי. נחדד את מושגינו על דמותה של הציונות המודר־נית ועל אישיותו של הישראלי החילוני־ההומניסטי...

ואולי גם הגיעה השעה לחדד את המרכיב ה־יהודי באישיותו של הקיבוצניק החילוני ההומניסטי שלכם?

אורון: גם המתכון שלך, מתכון היהדות והדתיות — אינו מצליח כל כך. תבדקי כמה יהודים שומ־רי מצוות אינם עולים לארץ, תבדקי האם אין דתיים בין היורדים — ותראי...

✡ מכת הירידה לא פסחה על התנועה הקיבוצית ✡ יש אומרים שמבחינה סטטיסטית — מימדי הירידה של חברי קיבוצים מן הגבוהים שנרשמו בארץ ✡ מה גרם לירידה בתנועה הקיבוצית שהיא תנועה ערכית ומחנכת את חבריה לערכים ✡ השבוע נתפרסמו פרטים על היקף הירידה כפי שנרשם בשני קיבוצים של השומר הצעיר — הקיבוץ הארצי: בית־אלפא ועין־דור ✡ כיצד מסבירים ראשי התנועה הקיבוצית את הירידה, באילו צעדים הם נוקטים כדי להתגבר על מכה זו שהיא גם מכת המדינה ✡

הירידה בקיבוץ הדתי, תופעה שולית

דתיים בין היורדים?

פעמון האזעקה הזה הריץ אותי אל דפי תמרי, מרכז ועדת החברה בקיבוץ הדתי. תמרי הוא איש „שדה־אליהו". במשק שלו, בשלושים ה־שנים האחרונות, היו שלושה יורדים. שניים — בשבר ונטשו את הארץ לפני עשרים ותשע שנה ואחד עזב לפני כשנתיים לארצות הברית. שהוא יושב עדיין בחו"ל הוא אומר (כמו כולם) שאו.טו.טו הוא חוזר.

הירידה בקיבוץ הדתי היא תופעה שולית, אפ־סית, בינצרית.

תאמר: החינוך לציונות דתית נותן את פירו־תיו.

אבל יש עוד משהו.

בקיבוץ הדתי לא נותנים לגיטימציה, כמו ב־תנועות הקיבוציות האחרות, לשנת חופש ולטיול מגוחל בחו"ל.

„זה לא מסתדר עם המדיניות שלנו. אנחנו פשוט אוסרים, בינתיים, את הדבר וחיים בתקווה שהנוער שלנו לעולם לא ידמה לנוער בתנועות הקי־בוציות האחרות שיש לו קוצים ברגליים והוא מד־שך ברסן ורוצה לצאת".

ואם בכל זאת חוזר בחור דתי מן הצבא אל הקיבוץ ודורש: תנו לי טיול בחו"ל?

תמרי: לעצור אותו בבית אי אפשר. מסבירים לו שנסיעה כזו סותרת את כל דרך החיים שלנו המוגלת בהצנע לכת, באחריות כלפי עם ישראל וארץ ישראל והמשך שלו; מסבירים לו שכשם ש־אדם אינו יכול לקחת „טיים־אאוט", פסק זמן, מ־קיום מצוות, כך אינו יכול לקחת פסק־זמן מ־מחוייבותו כלפי חבריו במשק ואם כל ה־הסברים אינם עוזרים אומרים לו: לך לשלום אבל עם צאתך אתה חדל להיות חבר קיבוץ.

כשתשוב — נשמח להכניס אותך לרשימת ה־מועמדים לחברות ונעביר אותך במסלול של תנאי לסים מחדש...

ולא כואב הלב לסלק אותו כך?

תמרי: כואב הלב. אבל אין ברירה. אומרים לנו „עוגב", משום שזו הדרך הנבונה והיעילה ביותר להפוך לשיטת חיים את ענין היציאה לשנה מן ה־משק זה כמו ליצור אידיאולוגיה של ירידה. בתנו־עות הקיבוציות האחרות לא קוראים נכון את ה־כתובת על הקיר.

ידלין אינו מתלהב מהמושג „שנת חופש"

אגב, לי יש רושם, שבניגוד לחיים אורון מזכ"ל הקיבוץ הארצי ידלין מהתק"ם כן קורא את ה־כתובת על הקיר.

הוא מודה, ודי אירוני, למציאות שפה, כדי לא לנהוג הגע עם הבנים הפורצים את המסגרות — מכנים שנה ראשונה של בן מחוץ למשק בשם שנת חופש, אח"כ יש שנת קשה, אח"כ — שנת החלפ־פות ורק בתום השנה השלישית מחליטים שהעסק אבוד. חלק מהבנים מסרב לדבר על עזיבה מוחלטת גם אחרי השנה השלישית ומוצא לעצמו תירוץ חדש; צריך ללמוד משהו באוניברסיטה כדי „לממש את עצמי" ורק לבסוף, עייף מתלאות המימוש ו־הטיולים, כשנגמר הכוח למהפיכות וכשאפילו נ־שואין לשיקסה הבלונדינית שהיתה מתנדבת ב־משקו — עולים על שרטון — הוא חוזר הביתה. לא שדברים אלה, במפורש, שמעתי מפיו של יד־לין. אבל הוא מודה שאיננו מתלהב מהמוסד הזה ששמו שנת חופש.

אז מדוע שלא תאסרו על הבנים לצאת לשנת חופש?

ידלין: אנחנו מכירים בזכות הבנים להכיר את העולם. הפתרון איננו באיסורים אלא ביצירת אקי־ליב אחר במשקים. שבמקום שהחברה ידברו על תוכניותיהם בשנת החופש — ידברו על אתגר־ים למיפעל התיישבותי. ושכאשר יתמודדו בין אלטרנטיבות ועדיפויות כמו תועלת אישית מול טובת החברה הקיבוצית — לא הכיה יוכרע הכל לצד האישי.

מזכ"לים, בעזרת האווירה האחרת. להילחם באגואיזם. ושוב, גם לאהרון ידלין הצעתי את ה־מירשם המבוסס על הציונות הדתית; למה לא יו־תר יהדות? יותר ציונות?

ידלין: אין ספק שהחינוך לציונות זקוק להד־גשה. היהדות בשלעצמה אינה ערובה להשארות בארץ. בשנתיים האחרונות פתחנו במפעל חדש התורם תרומה חשובה להרכזיותה של א"י בתודעת הנוער שלנו. כוונתי למיפעל סיורי הלימוד בפולין במחנות ההשמדה. בשנה האחרונה למשל נסעו ל־פולין מאה תמירים שביעיסטים; הם חוזרים בעלי הכרה יהודית־ציונית חזקה יותר מזו שהיתה להם בצאתם. נמשיך בכך, ניזום גם שיחות קבוצתיות, דיאלוגים וטיפול אישי במסגרת החינוך לציונות ונחזק את הקשר שלנו עם הבנים בחו"ל.

עם הקיבוצניקים בארה"ב

התק"ם מינה את אחד משליחיו כאחראי על הקשר עם הקיבוצניקים בארה"ב. גם הקיבוץ הארצי הקים מטה מיוחד שאנשיו ינסו לפגוש יור־דים, לשוחח עמם, להעביר להם חומר על הארץ.

האם זה יעזור? ספק רב. אדרבא — היכולת להישאר ישראלי בחו"ל רק מקשה על שלבי ה־היקלטות בגולה. בני משקים המזדמנים לחוף ה־מערבי של ארה"ב מוצאים שם את קודמיהם ש־באו מרקע דומה וכבר התבססו בעסקים והקימו בתים. קולטים אותם בחמימות. מספקים להם עבו־דה. יושבים יחד במסיבות ושרים משירי הארץ וגם אוכלים ממאכליה ולפני שנפנה כה וכה ר־כבה יש לנו „ישראל הקטנה" של קליפורניה כשם שמהגרים מאיטליה הקימו את „איטליה הקטנה" בניו־יורק ונושרי רינה „שלגר" הקימו את „אודי־סה הקטנה" על חופי נהר ההאדסון.

יש לך פתרון יותר טוב? שאלתי את ח"כ כץ־עוז.

במקום להשקיע את כל המאמצים בהחזרת יור־דים — בואו לא „נייצר" יורדים חדשים — הוא מציע.

איך? נבהיר לעצמנו, ויש עובדות מוצקות ה־מאשרות את זה, שרק שניים עד חמישה אחוזים מן היורדים — שיפרו את מצבם הכלכלי ב־ארה"ב. כל מי שיוצא מכאן במחשבה ששם יהיה לו יותר קל מבחינה כלכלית — צריך לקחת ב־חשבון ממשי שיהיה לו דווקא יותר קשה.

הערתי: הרי יורדים גם ישראלים מבוססים מאד מבחינה כלכלית.

יש לחזור אל הציונות

ח"כ כץ־עוז: נכון, ולכן נקודת המוצא של כל עבודת ההסברה והחינוך בארץ צריכה להיות: מר־כזיותה של מדינת ישראל ושלילת הגולה. בקיצור — לחזור אל הציונות.

והסיסמא הזו: לחזור אל הציונות אכן יפה לכל החוגים בעם ישראל, דתיים כחילוניים. כל־יה אינני מתאפק מלשלוח חץ לכיוונם של אלה המת־פללים לציון שלוש פעמים ביום אבל עושים את הגולה למרכז חייהם כדי להדגיש שוב:

ציונות היא המפתח למניעת הירידה ולא דבר זולתה. אנחנו נוסיף: ציונות פלוס יהדות זה גם המפתח וגם הבריח. הישוב כפול. ומכפל של קשר אל הארץ.

הצרה היא שפה מדברים ציונות ובלוס־אנג'לס פיצחים „בונים את המדינה", מקימים חברות בנ־יה, פותחים חברות תחזוקה, שוכרים בתי־דירות שלמים ליוצאי בית־אלפא, חפציבה, עין־דור ו־הסביבה.

למה לך לראות את חצי הכוס הריקה? אני נזכרת, למען הגורל, בדברי הפרידה של ידלין. תודה לאל שמכל מאה חברה, שיוצאים — 94 חוז־רים לארץ ו־5 חוזרים אפילו לקיבוץ. אז הנה לכם חצי הכוס המלאה.

שיהיה לבריאות!

עתיד ה„לביא" - הכרעה קשה

מאת יצחק דויטש

✡ הממשלה ניצבת בפני דילמה קשה בכל הקשור ב„לביא" ✡ לא קל להחליט בעד המשך הפרוייקט, קשה יותר להחליט בעד הפסקתו ✡ בימים הקרובים תיקרא הממשלה להכריע בנדון אחרי ששמעה דעת מומחים: בעד ונגד ✡ ובינתיים, הציג ה„לביא" מבצע תידלוק באוויר שהוגדר כאחד המוצלחים ביותר ✡ כל עוד לא נפלה הכרעה התעשייה האווירית עובדת במלוא הקיטור בביצוע הפרוייקט ✡

בוודאי שיש גאווה בלב למראה מטוס „הלביא" פורש את כנפיו מעל ועובר את מהירות הקול. אכן הדבר מצביע על רמת הידע והטכנולוגיה ש־ישראל מסוגלת להגיע אליה, אבל ה־בעייה של „הלביא" כיום איננה טכ־נולוגית אלא כלכלית.

ישראל אינה זקוקה לגאווה לאומית מנופחת; היא זקוקה לריאליזם ותכליתיות. בעבר הי־רבים אשר התבשמו מהמצעד הצבאי. אכן, היה לכך מקום בשנותיה הראשונות של ה־מדינה. במרוצת השנים צה"ל הוכיח כוחו ב־שדה הקרב ובמבצעים שעוררו השתאות בעי־ני לצופת זה הבינו, כי המצעדים גורמים ל־מאמץ־יתר ולריקוק כוחות להבלית מיבלת באה. הנזק עולה על ההצלה, לטובת צה"ל ובכתן ישראל הפסיקו את המצעדים הללו. אבל מצעדים שכאלה הם כיראאורה לצומת הלביא. כאן מדובר בפרוייקט של מיליארדים רבים. בפרוייקט שכזה צריך להיות שיקול קר ותכליתי. אי־אפשר להתנפח, להפגין חזה רחב ולהתרגש במטוס קרב כחול לבן, בלי לראות את ההוצאות ולשקול את ההשלכות הלאו־מיות הכרוכות.

בין יכולת ורנטביליות

מי שיכול לייצר את הלביא, מסוגל בוודאי לייצר מכונית משוכללת. מדוע אין ישראל מייצרת מכוניות, אף כי ניסתה זאת בעבר? ה־תשובה פשוטה: לא משתלם. ייצור מכוניות מותנה בשוק גדול, כיוון שאין לנו סיכוי לייצא מכוניות בהיקף גדול והשוק המקומי מוגב־בל — אין מייצרים מכוניות בארץ. עדיף לייבא את הכמות הנדרשת, תוך גיוון הסוגים עפ"י הצרכים. מה שנכון לגבי מכונית נכון בכפליים לגבי מטוס „הלביא". חיל האוויר של ישראל יכול לרכוש מאתיים מטוסים, פחות או יותר. בשביל כמות כזו לא מפתחים פרוייקט ענקי שכזה. אין סיכוי שנצליח למכור מטוסים בהיקף משמעותי למדינות אחרות. ארה"ב איננה זקוקה למטוסים שלנו. אלא אם כן הוד־לים על כהזה מיוחד; מדינות אירופה מפתחות בעצמן מטוס קרב חדש, והן בבטיחות רכישה הודית בהיקף של כאלף מטוסים; למדינות דרום אמריקה אין כסף לרכוש מטוס שכזה. הכמות הפוטנציאלית של המטוסים שנייצר חד־רציה יעשה את גורלו של הפרוייקט, יש ל־הצטער על כך שלא הכירו בעובדה זו מלכתחי־לה. היה זו היתממות שלא לראות בעייה יסו־דית זו.

אפשר להבין על כך שחיל האוויר וצה"ל לא נחלצו לומר דברים מפורשים בשלבים ה־ראשונים של קבלת ההחלטה. מבחינה זו יש משהו לקוי בשיטה, כיוון שהמטוס נועד לצה"ל — היה מראש לזקוף את כל תקציבו על חש־בון מערכת הביטחון במסגרת תקציב רב־שנ־תי; כי אז בצה"ל היו חושבים פעמיים אף יותר, אלא שזהו חלב שנשפך. יש לדון במצב כאשר הוא שם. היום חיל האוויר וצה"ל מצהירים במפורש כי הם אינם רוצים ב„לביא", וכי בעי־תו על חשבון תקציב הביטחון עלולה לסכן את בטחון ישראל. החשבון פשוט: כיצד ל־השקעה חד־פעמית מחיר המטוס לצה"ל יהיה כפול מזה של מטוסים חדישים הניתנים לרכישה היום והמטוסים היותר משוכללים שיהיו בע־תיד. איך אפשר היום להעלות על הדעת כי הממשלה תכפה על חיל האוויר מטוס שהוא אינו רוצה בו ואשר איננו נראה לו כמטוס היעיל ביותר והזול ביותר מבחינתו? אם ב־יחסים רגילים מאמצים את הכלל כי הלקוח תמיד צודק, הרי שבעתיים נכון הדבר למערכת שבידיה מופקדים חיים ומוות; ניצחון או מפ־לה.

אין זה מיותר להתייחס לנושא הגאווה הל־אומית במטוס כחול־לבן. בניית המטוס תעני־ק לישראל עצמאות בתחום חשוב זה של מטו־סי קרב, כך אומרים לנו. האמנם? הרי המנוע והכנפיים של הלביא יירכשו מארה"ב. התלות נשארת איפוא בעינה. גם כאשר ישראל תרצה למכור מטוסים בחו"ל — בהנחה שיימצאו קו־נים — אזי היא תזדקק לאישור אמריקני. נת־קלנו בכך ביצוא פריטים צבאיים אחרים, שיש בהם רכיבים אמריקניים. היכן, איפוא, העצ־מאות?

רעיונות המצילים...

בשפע הרעיונות להצלת הפרוייקט שהועלו באחרונה יש גם הצעה של אשה יקרה ודג־שנית, הממלאה תפקיד שרת הבריאות. הרעיו־נה זו לא הפכה אותה לשרת בריאות מצליחה, כי ניהול טוב איננו פונקציה של לב רחום בל־בד. אך הפעם היא הרחיקה לכת: יבנו את ה־פרוייקט באמצעות מבצעי מס מיוחדים. מס על טוטו־לוטו ומס על נסיעות לחו"ל, מס הוא מס ואין זה חשוב תחת איזה שם גובים אותו. אין ביכולת מסים קטנים שכאלה להרים פרו־ייקט ענק שכזה. ומעל הכל: יש אובייקטים רבים שלמענם מצויינים באמצעים מיוחדים, כך אפשר להגות גם למען מערכת החינוך, מערכת הבריאות וכיו"ב, שיטה כזו איננה פוע־לת במדינה מתוקנת שיש לה חוקי מסים ו־יש לה חוק להקציב הוצאה. כך ניהלו אולי ועד קהילה או ארגון נשים?

קיימת הבעייה של הוצאות הענק שכבר בוצ־עה. יש חילוקי דעות בין התעשייה האווי־רית לאוצר על עלות סגירת הפרוייקט: 1.5 מיליארד דולר, או 40 מיליון דולאר. בשלבים מקדמים ההשקעה היתה נמוכה יותר ואף זה הציגו טענה זו. אין כיום מקום להצדיק הוצאת כסף טוב אך ורק כדי לחפות על כסף רע ש־ירד בחלקו לטמיון.

נושא אבטלת מהנדסים וטכנאים אם הפרו־יקט יופסק, ובתוך זה חשש של בריחת מוחות מהארץ, הוא רציני וחשוב, אך יש לטפל בו לגופו — בלי הגזמות. מדובר בחלופות שיוב־או לצה"ל, כולל פיתוחים של פרוייקטים קט־נים במספר רב בארץ. יש סיכוי לקלוט את מר־בית העובדים — בלי פאניקה. הפאניקה במקרה זה אינה לתועלת הענין.

אין זה נעים ואין זה מרנין־לב להכריע על קיפול כנפיו של הלביא. אבל צריך להיות מצי־אותיים. אם החישובים הם כפי שהוצגו ע"י האו־צר, ואם חיל האוויר וצה"ל אומרים כי המתנ־גדים ללביא — אין מנוס, הכרעה קשה טעונה אומץ לב רב. מנהיגות אמיתית נבחנת בהכ־רעות קשות ולא פופולאריות.

דרושה גישה גמישה

הממשלה צריכה להשאיר בידה גמישות מס־פקת בגורים עם הממשל האמריקני כדי להב־טיח את הסיוע לחלופות „הלביא", אם יוחלט על הפסקת הפרוייקט. לכן יש יתרון בכך שלא תהיה החלטה פורמאלית לפני דיון זה עם ואשינגטון. אבל מעבר לגמישות הפקטית צריך להגיע להכרעות בהקדם. אי־אפשר להמשיך זמן רב במצב של „תלויים ועומדים", מה ש־גורם לאי־בהירות במערכת. פוגע במפעלים ו־בעובדים המייצרים את „הלביא" וכרוך בהו־צאות רבות שתכליתן אינה ברורה.

הלביא ממריא...

مكذا من الاصل

התנועה העולמית וחיזוקה

מאת יוסף [יוסקה] שפירא

בשבת פר' שלח לך יתכנס בקיבוץ לביא צוות של עשרות חברים לדון בעניני ה־תנועה העולמית ובדרך לבנייתה מחדש. הח' משה קרונה, יו"ר המרכז העולמי, הכין „נייר עמדה" לקראת הדיון ובו הוא תולה את עיקר ירידתה של התנועה ב־גולה, במצבה של התנועה בארץ ואת חו־לשתו של המרכז העולמי בעזרה המוע־טת של תנועותינו בגולה, למרכז העולמי.

אכן חולשתה של התנועה העולמית ותנופיה — סניפיה בגולה, נובעת בודאי גם בגלל ירידתה הפוליטית של התנועה בארץ. יש בודאי קשר בין שתי תופעות אלה, כפי שהזכיר הח' קרונה ב„נייר העמדה", אבל אין קשר זה כ„תנאי בני גד ובני ראובן", כי כלל לא ברור שאם וכאשר המצב של התנועה בארץ יהיה טוב וישופר, תחזור גם ה־תנועה בחו"ל לאיתנה.

הח' קרונה מזכיר עוד שני טעמים שלדעתו גרמו לירידתה של התנועה בעולם: תהליך הפיחות ב־הכרה במרכזיותה של ארץ ישראל ופיחות מעמדה של התנועה הציונית. אין ספק שגם סיבות אלה הן חלק מן הסיבה לירידה אבל לא העיקרית. ה־פיחות בהכרה במרכזיותה של ישראל, לא פגע ב־אופן רציני בחוגים המקורבים אלינו, אשר עיניהם נשואות לישראל, לציונה, ללימוד בניהם בה ו־לפסקי־הלכה של הרבנות הראשית, בבחינת כי מ־ציון תצא תורה. והאם היה פיחות במעמדה של ה־תנועה הציונית צריך לפגוע בנו? קשה להשתכנע שתהליך זה, שפגע בתנועה הציונית, חייב להש־פיע גם על תנועתנו שיש לה בסיס שונה ורחב ב־הרבה מהתנועה הציונית כולה, וציבור היעד שלה שונה מאד בגישתו, במהותו ובאורחות חייו.

נראה לי כי הסיבות העקריות הרלוונטיות ל־תנועתנו, הן מעשיות ונוגעות בעיקר לדרכי פעו־לתה. תנועה חייבת לתת לחבר ולתבוע ממנו תבי־עה שיש בה משום נתינה (בבחינת ויקחו לי תרו־מה). תנועתנו בגולה (ותנועתנו העולמית) איננה תובעת מן החבר לא חברות, לא תרומה, לא עלייה, לא הקמת מוסד תורני, לא לשלוח בנים למוסד כזה (שאינו קיים), לא חובת לימוד של הבנים בארץ, כחלק מחובת חבר התנועה, לא חובת ה־פעילות במגבית, לא חובת מגבית עצמית־תנועתית. לא כלום! כמובן, זהו הכלל. ובכל כלל יש גם יוצאים מן הכלל!

גם לא קם בגולה עולם תורה משלנו, כפי שקם בארץ, או דומה לו, ותנועתנו אינה מעורבת בהנהגת החיים הדתיים בקהלה בצורה משמעותית. כך הוא הדבר ברוב המקומות (ולא בכולם) ואין מאמץ לשנותו. גם לא טיפחנו עתודת רבנים, לא לקהילות שלנו, לא לבתי כנסת שלנו וגם לא ל־קהילות בכלל, ועניני כשרות גם הם מתנהלים בל־עדינו!

ישראל, כפי שאומר המדרש, נתבעים לעגל — ונותנים, נתבעים למשכן — ונותנים. ואנו לא תבע־נו תביעות ולא הצגנו אתגר. חברינו חיפשו איפוא אתגר, חיפשו שותפות במעשה, חיפשו מעמד ב־קהילה ומצאו אותם במסגרות אחרות. מובן ש־תנועה שאינה עושה כל זאת מאבדת את מעמדה, את יוקרתה וממילא אין אנשים מתכבדים לא ב־חברות בה ולא בפעילות ובנשיאת תפקידים מר־כזיים בה.

ההחלטה, לפני שנים, על השתתפותנו במגבית היהודית המאוחדת היתה חלק מהריסת התנועה. אילו היינו נזקקים לאלפי חברינו ולרבבות אוהדינו, לשם איסוף כספים ואילו התנועה היתה בונה, ב־חלקה, על מגבית תנועתית, היה הדבר בונה את התנועה. היה מאלץ אותנו להגיע לאלפי חברים. העדפנו „חיים קלים" לקבל את הפת"ב שלנו מן המגבית הכללית ללא מאמץ!

לא התנועה העולמית, לא התנועות בחו"ל, ו־אף לא המחלקה התורנית נטלו על עצמן הקמת מוס־דות של בתי"ס תורניים־תנועתיים שלנו, חוץ מבתי"ס בארצות אמריקה הלטינית שהוקמו ע"י התנועה ומוחזקו ע"י המחלקה התורנית לפני כ־30 שנה (את המרכז המדריך אינני זוכר) וכן שניים־שלושה בתי"ס שהוקמו בארצות אחרות ואלה הם היוצאים מן הכלל המעידים על הכלל.

נושא העלייה הוזנח ע"י התנועה לחלוטין! למ־רות העובדה הידועה, זה כ־15 שנה, שרוב העולים מארצות המערב באים מחוגינו וכן רוב התלמידים הבאים לשנת לימודים בארץ, הגורם לפריצת הדרך בשני תחומים אלה היתה בעיקר בני־עקיבא העו־למית.

תהליך, — תנועת ההתנדבות לעלייה הדתית, אשר קמה ע"י משפחת בני־עקיבא העולמית, היתה יכולה לקום בכלל במסגרת המרכז העולמי וסניפי התנועה בגולה. אבל לתנועה לא היה עניין ליטול נושא זה על שכמה, דבר אשר היה יכול להעמידה בצומת חשוב ביותר, בחיי התנועה הציונית, ולתת לה מעמד בכורה בין התנועות הציוניות.

הדתלכדות של היהדות הדתית בארה"ב סביב המזרחי־הפוהמי"ז לקראת הקונגרס, שסיבתה העי־קרית היא העמדת המאבק נגד הריפורמה במרכז המערכה, מוכיח כי התנועה מסוגלת ללכד סביבה „גרעין נוקשה" של התנועה, אוהדים למכביר, ו־להקים גופים אוהדים שבמרכזם תנועת המזרחי, בתנאי שתהיינה אמיתית, פעילה ולוחמת וכבר היו דברים מעולם. המזרחי"ז הקים בזמנו את „הליגה למען הפועל הדתי", שהליגה ריכזה סביבה ובתו־כה את רוב הגופים האורטודוקסים הקרובים ל־תורה ולמדינת ישראל, לשם עידוד העלייה. האהדה לבני עקיבא רבה ביותר בחלק גדול מן הארצות ובתקופות שונות! עובדות אלה מעידות על כך, כי אכן תנועותינו יכולות לרכז סביבן גופים. תנו־עת, ארגונים, תנועות נוער ואהדה. אין שום סיבה מדוע לא תוכל תנועת המזרחי להקים היום תוך כדי ניצול האהדה למאבק נגד הריפורמה, מסגרת פדר־טיווית של כל הגופים, הארגונים הציוניים־דתיים של „האורטודוקסיה המודרנית" וכדומה, שבמרכזה המזרחי זאת יחד עם תנועת בני עקיבא הציונית־דתית, היכולה גם היא להקים מסגרת פדרטיווית כשבני עקיבא משמשת כמסגרת המגשימה שלה (הצעה זאת גם הוצעה בכתב ל„או.סי.אס.ויי", יחד עם תנועת עלייה דתית משותפת לכל הארגונים ה־דתיים, תהליה, עם תנועת אמונה ואמי"ת, עם מע־רכת של מגבית לחינוך דתי (דוגמת מגבית המרכז לחינוך דתי בישראל ומגבית החינוך העצמאי). אשר תהיה פועלת בתיאום (בלבד) עם המגביות ה־„פרטיות" של מוסדות החינוך שלנו.

הצעה כוללנית זאת יכולה לקרום עור וגידים גם בימים אלה, ואולי עקב המאבק נגד הריפורמה, מחד גיסא, ועקב חולשתה של תנועת המזרחי ב־עולם, מאידך גיסא. אולי זו שעת הכושר היחידה, הזדמנות פז, לתחיה חוזרת!

לסיכום: ציינתי כמה חוליים של התנועה ו־כמה דברים בסיסיים, היכולים להחזיר לתנועה את הרבבות הרבות של אלה החיים על פי אורחו־תיה והקרובים לרוחה. תנועת המזרחי בגולה אינה צריכה להיבנות על שליחים קבועים אשר יעסקו בעבודה ארגונית, אלא יש צורך לצקת תוכן מעשי לחיי התנועה. גם לאמונה ולאמי"ת — אין שליחים! התנועה בגולה צריכה להיות בעלת חיוניות כזאת, אשר תימצא לה בכל ארץ או יבשת כלים לבטא את עצמה, להסביר את עצמה ולהביע את ייחודה ואת עשייתה ותכלית קיומה.

כבר עתה לקראת הקונגרס ובקונגרס עצמו עלינו לפעול לניצול תנופת הבחירות וההתעוררות סביב הקונגרס ולקראתו לבנייתה מחדש של התנו־עה.

עד לפני הוועידה וגם לפני הקונגרס יש לדון במיוחד בגישה חדשנית בנושא הקמת מוקדי תורה ציוניים בגולה, אשר סביבם תילכד הפעילות הדו־תית של התנועה בגולה. היום יש בידינו הכוח לעשות זאת בהשראה, בשיתוף פעולה וע"י אימוץ של הישיבות הגבוהות, ישיבות ההסדר, הכוללים, שיש לנו בארץ, לבין סניפי תנועה וקהילות ב־חו"ל.

מרכזיותה של ארץ ישראל

מאת הרב מנחם י. אושפיזאי

בחירת ארץ ישראל

עמי העולם בוחרים להם מולדת, נלחמים עליה, נלחמים בעמים אחרים ונכנסים לגבול משטחם אבל הן לא כפויים. קולומבוס גילה את אמריקה ומי ש־התגולל בה היא ארצו ומולדתו, וברצונו יכול להח־ליף את מדינתו ומולדתו.

ארץ ישראל ניתנה לעם ישראל, הוא לא בחר בה. הדיבור הראשון לאברהם העברי „לך לך מ־ארצך וממולדתך אל הארץ אשר אראך", ואלו־קים נשבע לתת את הארץ לזרעו של אברהם, ה־אבות התאהבו בארץ, היו דבקים בה מתוך אהבתם לקבריה ומשום שנתגלתה להם סגולת הארץ התאי־מת לבני האבות. אבל אין רשות לאומה הישראלית להחליף את הארץ הקדושה לארץ אחרת ולהטיל עליה איזה קדושה או סגולה.

היו הרבה מרידות מבני ישראל לחזור למצרים. בגלות בבל אמרו ליחזקאל הנביא שנתייאשו מה־גאולה ומארץ ישראל. הנביא אומר שבעל כורחם יביאו אותם בשוטרים לארץ ישראל הפה שוהרה. כלומר, אין זכות בחירה לבני ישראל להתיר על ארץ ישראל ולהתיישב בגלות ולקיים שם התו־רה. „הישיבה בארץ ישראל היא בולת האלו־קות" זאת לא המצאה ציונית או המבולה של ציו־נוסים. כל התורה והיהדות היא רק בשביל ארץ הסגולה, וכשם שעם ישראל לא בחר בתורה ובזו כי אם „אתה בחרתנו מכל העמים" כן ארץ ישראל ניתנה לו בשבועה והוא מושבע ועומד מפי הגבו־רה. ולכן כל התגובלות של איזה הוגים המדברים סרה על מדינת ישראל ועל ארץ ישראל שעתה אין בה קדושה, היא „הבל הבלים" וריח של מרי־דה בה' נודפים מדיבורי הבל הללו.

המשבר הלאומי והדתי

עובר משבר קשה על העם היהודי בכל שדרו־תיו בארץ ובתפוצות, הציונות הלאומית והמדינית אכזבה. היא הקפה על דגלה לבנות ארץ מק־לט לעם היהודי שיהיה בטוח מפוגרומים, ומהתפ־רצות האנטישמיות בכל הארצות בין הגויים, היא לא ראתה שתתעורר לאומנות ערבית ששנאה פוג־רומים ביהודים בארץ ישראל שנאלצו לעזוב ישו־בים מחמת הפרעות הללו. הם תכננו להשתיק ולהד־רוס את המפעל הציוני הבריטים שאר לערבים עד יומם האחרון בארץ.

היהודים המאמינים, עולם הישיבות, קהל ה־חסידים הגדול עמדו מרחוק לציונות או שהתנגדו לה, גם בשעה שמנהיגים ראו את הסכנה והזו שהשריפה מתקרבת לבית היהודי, לשטיבל, לישי־בה, עמדו בהתנגדות למפעל הציוני בארץ. לא עו־דדו יהודים לעלות וגם הביעו דעתם שאסור לעלות לארץ ישראל.

אחרי השואה הנוראה הביעו כמה גדולי ישר־אל לבין הרשה, צער על ההתנגדות שנשמעו כל השנים מפי אדמו"רים ורבנים לישוב ארץ ישראל ומנעו מחסידיהם ומעריציהם לעלות. לארץ שהיו ניצולים מהשמדה. אבל כל ההתוודויות היו כמעט בצינעא ולא נתפרסמו בין הקהל הרחב. לעומת זאת התחזק הכיוון להשתרשות בגלות ומופיעים שהעיקר הוא לשקם את היהדות באירופה ולא מזכירים את ארץ ישראל. הכל חזר למקומו כאילו שום דבר לא קרה. יש רשת של כוללים, חדרים באנטוורפן בגייטסהד ובלונדון ואפילו בפריס יש, כבר כולל של אברכים. אילו היה כל זה הכנה ליישוב ארץ ישראל כהתארגנות להביא משפחות של לומדי תורה בעיירות פיתוח בגליל ובנגב היה בזה חיזוק ועידוד לבניית המדינה היהודית בכיוון האמונה והתורה. אבל הם מחדירים איבה ליישוב בארץ ישראל ומורים שאסור לעלות משום שהמדינה היא בשליטת התופשים, והעולים יתקלקלו במדינת יש־ראל. החרדים שעולים לארץ ישראל מדגישים ש־אין כוונתם למדינה רק לארץ הקדושה כאילו שאפ־שר להפריד בין הריבונות הישראלית על הארץ לבין התאחזות בארץ.

לא תעמוד על דם רעך

האמת היא שכל יהודי מתגאה שקיימת מדינה יהודית בארץ ישראל. יהודי הגולה גאים על הדגל הישראלי, על הנציגות הישראלית הממלכתית, אבל נוח להם לשבת בגולה, לבקר בארץ כמה פע־מים, לתרום למגבית ולחיות בגולה העיקר מתעש־רים ומרוויחים ממון רב, ובתוך השם מסתובבים הרבה מיליונרים ומולטי־מיליונרים חרדים וחופ־שיים בחוץ לארץ ומשלמים את המס למדינת יש־ראל במגבית. אני רוצה לשאול את מנהיגי היה־דות בחוץ לארץ: אתם שמחים במדינת ישראל? אתם יודעים שהיישוב בן שלושה מליון היהודים בארץ מוקף אויבים ושונאים שכל מחשבתם היא להשמיד את המדינה ואת העם בישראל? מי אינו זוכר שבשעת מלחמה פנינו לארצות העולם שיש־לחו נשק בדחיפות כי כולנו נמצאנו בסכנה. וכיצד יוכל יישוב זה לעמוד כל הימים במלחמה ובהת־גוננות נגד כל עמי ערב? אילו היו היהודים באים לארץ ישראל בהמוניהם, אילו הגליל והנגב היו מיושבים במליוני יהודים, לא היו הערבים מעיזים להתגרות בנו, ולא היו צריכים להזעיק בין לאו־מית. אילו באו רבבות יהודים להתיישב ביהודה והשומרון לא היה מתנהל ויכוח בארץ בין מפ־לגות יהודיות אלו שדורשים ויתור על חלק מן הארץ. מצבנו ישתפר בכל המובנים כאשר תתחיל עליה המונית לארץ ישראל ואם חלילה וחס תיעצר ויעלו רק כמה אלפים בשנה תהיה מדינת ישראל בינו באיתור זה ותמיד תרחף עליה סכנת קיום.

היהדות הדתית חייבת לעשות חשבון הנפש ו־לדעת שהעולם מתנהג בהשגחה אלוקית. כל דור חייב בפרעון הנדרש, השוקד בדורנו הוא ארץ יש־ראל, לצערנו היהדות שנתה שלא נרתמה להשגת ארץ ישראל ברבונות הלאומית של היהודים. כל המתנגדים לציון יודעים שהם אינם עושים מאומה לשנות את המצב ולהחליף את ההנהגה הלאומית שיהיו מקיימי מצוות, צריכים שתהיה עליה המו־נית דתית לארץ ישראל ולהשיג רוב בכנסת.

עוד דבר צריכים ללמוד. לא נעלה לארץ יש־ראל ללחום איש ברעהו, אפשר לבוא לידי הבנה עם כל הציבור על קיום ביחד ולצפות עד שתימלא הארץ דעה וכולם יבינו ויראו בדרכי היהדות ש־דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. ואם אמור יאמר המתנגד, שלתכנית זו זקוקים למשיח בן דוד אני בטוח שמשיח בן דוד עומד בשערי הארץ אחרי מלחמת ששת הימים וראה התנהגות היהודים שהת־פללו מניצחון צה"ל אבל לא קראו את המפה ש־נפרסה לפניהם ולא שמעו את הבת קול שהכריזה „שבו בנים לגבולם". משיח יהיה בשר ודם ולא מלאך מן השמים הוא מצפה שהיהודים יתקנו את החטא הקדמון של שנאת חינם. המחלה הזאת אין לרפא בנחונות ובאיומים היא צריכה לבוא מבפנים מפנימיות הלב. לכל דור הוקצב לו מן השמים מה־עליו לפעול ולתקן, דורנו חייב לתקן חטא המרגל־לים ולהוכיח זה את זה מתוך אהבת כל ישראל.

לפני שבע מאות וחמישים שנה מצא הרמב"ן שני יהודים בירושלים ואיתם חידש את העיר הע־תיקה סמוך ליישוב הערבי. הגר"א שלח תלמידיו לחדש את היישוב בארץ והיתה בתקופה ההיא הת־עוררות עצומה לעליה לארץ. אז באו תלמידי ה־בעש"ט ובעל התניא הרב שניאור זלמן שניאורסון, שלח את חסידיו והקימו יישוב גדול בחברון ליד העיר הערבית. בטבריא היה היישוב היהודי בעיר התחתית מעורב עם היישוב הערבי. ובצפת החלו לבנות סמוך ליישובים ולשכונות הערביות. היתה הכוונה מכוונת לבנות סמוך ליישובי הערבים ולהח־יות איתם בשלום.

אחרי השואה החלו ראשי החסידים לבנות קרי־יות בארץ. האדמו"ר מקלויזנבורג הקים את קרית צאנז בנתניה, האדמו"ר מויז'ניץ את קרית ויז'ניץ בבני ברק ובחיפה. האדמו"ר מגור ה' יאריך ימיו ושנותיו בבריאות הגוף והנפש, בונה קריות חס־דיות בחצור הגלילית, באשדוד ובעוד וגם יי־שב בהם אברכים ומשפחותיהם ומייסד שמה כוללים גדולים וישיבות. מי יתן שיהיו אלה אבני פינה לעליה גדולה לישראל מן הגולה הגוססת לארץ ישראל עורחת ברוממות התורה והאמונה בישועת ה' הקרובה על עמו ישראל.

ראיתי יסוד אחיד בגאולת ארץ ישראל בכתבי הגר"א ובשפת אמת על התורה. התורה אומרת כי במצות סוכה, חג הסוכות תעשה, ועל זה מחדשת הגמרא דין חדש והוא „תעשה ולא מן העשוי", כלומר, החוטט בגדיש ומוצא סוכה מוכנה פסולה היא מדין תעשה ולא מן העשוי, כי האדם צריך לעשות בידיו סוכה, ודין זה קיים לדבריהם ב־מצוות ישוב ארץ ישראל אע"פ שבטוחים אנו ש־משיח בן דוד יגאלנו אנו מצווים לעשות במע־שה ידינו לבנין הארץ, וזה היה היסוד ששלחו שליחים לבנות את ארץ ישראל.

צופי התיאטרון ניצלו מ„כליה"

גלויות בלונדון

*****

מאת מנחם מיכלסון

עד לאן עשויה להגיע שנאת יהודים — זאת הוכיח הסופר הבריטי ג'ים אלן, שהצגת מחזהו האנטישמי „כל־יה" („פרדישן"), נמנעה כתוצאה מל־חץ יהודי כבד. המחזה עמד להיות מוצג בתיאטרון ה„רויאל קורט" ה־לונדוני, אך המסך עליו ירד בטרם הועלה.

הצצה אל הפישה־עולמי המעוותת של אלן מתאפשרת עם קריאת ראיון עימו, שפורסם בעיתון היהודי „ג'ואיש טלגרף", היוצא בצפון אנגליה.

אלן, תושב אלקינגטון, ליד מנצ'סטר, הוא אנטי־ציוני במוצהר. הוא מגדיר את הציונות כ„אינטרפרטציה הוליוודית של ההיסטוריה". הוא סיפר, כי מאז ומתמיד היה לו עניין בשואה ואף נמנה עם מייסדי הליגה האנטי־פאשיסטית במנצ'סטר. בהגדרתו הפוליטית הוא סוציאליסט, ולשעבר חבר ה„ליבור" הבריטי.

כסופר זה עשרים שנה התחיל אלן לפני שנ־תיים לחקור את „הגרסה היהודית" לשואה. הוא עשה שנה במחקר הנושא בספריה המרכזית של מנצ'סטר, במחלקה היהודית. התוצאה היתה — מחזה „כליה", הבנוי כמשפטו של רודולף קסטנר, המנהיג הציוני ההונגרי, שנשא ונתן עם אדולף אייכמן על הצלת חייהם של 1700 יהודים.

לפי גרסת אלן, הרי לגבי מנהיגי הציונות הצלת יהודי אירופה היתה מטרה משנית, בעוד המטרה העיקרית באותה עת היתה הקמת מדינת־ישראל. לדבריו, מנהיגי היישוב „מכשו גסיסתו הילדים", כאשר פניהם של הפליטים לא היו מופנות לארץ־ישראל.

מקרה כזה אירע, לדבריו, כאשר אמריקני בשם בינסון הציע שממשלת בריטניה תקים מחנה־מחסה ומגן ליהודי הונגריה בו הם ישהו עד יעבור זעם ואחר ישובו להונגריה. הציונים סירבו להצעה זו, אומר אלן.

בדבר יחסו לישראל היום אומר אלן, כי הוא „מתנגד חריף ביותר לתפקיד האלים ש־מילאה ישראל במלחמת ששת־הימים ובמלחמת לבנון. ישראל כיום היא המקום המסוכן ביותר ליהודים לגור בו. זוהי מדינת־גטו ומלכודת־מוות". ממשלת האחדות בישראל היא, לדבריו, חסרת משמעות משום שהציונים חברי מפלגת העבודה גרועים באותה מידה כאנשי הליכוד.

הראיון משובץ בפנינים נוספות מפיו של ג'ים אלן, שאין טעם להביאן, מאחר שהראיון ברור. כדאי להוסיף שבמהלך השיחה הראה אלן לעיתו־נאי שראיין אותו, מכתב תמיכה מישראלי בשם גדעון גלעדי, המצהיר כי היה עד־ראייה לטיפול הגרוע לו זכו יהודי הונגריה מידיו של קסטנר. במכתב הופיע גם מספר הטלפון של הגלעדי הזה. כתב ה„ג'ואיש טלגרף" לא התעצל והת־קשר למספר בארץ. התשובה שקיבל היתה: „אדם בשם כזה אינו מוכר כאן כלל".

המחזה, כאמור, לא יוצג, אבל ניתן לקנות את עותקיו בלונדון, שכן, באחרונה הוא פורסם במהדורה מיוחדת על־ידי — נו, כמובן — מו"ל ערבי.

* * *

החופה המעופפת

באנגליה, שלא כמו בארץ, אין מתרגשים מנישואין אזרחיים. יש כאלה בין היהודים הנישאים בנישואין דתיים ואזרחיים גם יחד, אחרים מסתפקים בנישואין אזרחיים בלבד, לא־מעטים מתחתנים גם בכנסייה אם החתן/כלה הלא־יהודיים עומדים על כך.

אלן (34) ודינג (30) סילבר, חברי הקהילה היהודית בליברפול, נישאו לפני ארבע שנים בנישואים אזרחיים. לא היה להם זמן להתחתן דתית, כי אלן היה שקוע בעסקיו, בהם הצליח יפה מאד. בינתיים נולדו להם גם בן ובת, סקוט (3) ולורין (שנה).

ואז החליט אלן, שבעצם כדאי להתחתן כ־הלכה. אבל, שהם כך שהתחתן באולם נוצץ עם רבע עוף, זו לא חכמה. לכן החליט אלן שהוא יעשה משהו שאורחיו לא ישכחו. לכלתו־אשתו־אם־ילדיו אף לא סיפר מה הוא זומם בדיוק.

הוא שלח הזמנות לשישים מידידיו וביקש מהם לבוא לנקודת־מיפגש בשדה התעופה של ליברפול. כאשר נכנסו כולם לאוטובוס הם סברו, כי אלן מסיע אותם למקום סודי, שם תיפרש חופת החתונה. אבל, האוטובוס עצר ליד מטוס, האורחים עלו בכבש, המטוס המריא, ובמרומים נערכה החופה על־ידי ר' מלקולם מליץ, אורטודוקסי בהשקפתו.

העיתונים היהודיים יודעים לספר, כי היתר מיוחד לכך ניתן על־ידי הרב הראשי ליהדות אנגליה, הרב עמנואל יעקובוביץ, הוא סבר, כנראה, שמוטב חופה מעופפת שכזו מרישום אזרחי בלבד.

סילבר הסביר לאורחיו, כי רצה שרעייתו דינג לא תשכח לעולם את נישואיה הדתיים. היא, אכן, לא תשכח זאת, שכן בכתובה כתוב שהם נישאו „באוויר, מעל ליברפול"; גם ה־אורחים לא ישכחו זאת; וגם, יש להניח, חשבון הבנק לא ישכח זאת, שכן התענוג עלה לחתן 5,000 לישייט (כ־8 אלפים דולר). דמי שכירות המטוס ל־40 דקות היסטוריות.

* * *

חביבים ייסורי הגלות

שתי דוגמאות קטנות, המוכיחות עד כמה חביבים ייסורי הגלות על אחינו בני־ישראל:

באחד משכונות לונדון מתגורר רב ברחוב ששמו — רחוב קותל־החזיר (בייקון סטריט).

מוסד חרדי לבנות צנועות שוכן לא פחות ולא יותר מאשר ברחוב המנציח את־שמו של ויליך־הנעשים היידע — רחוב קוק [illegible]

מערכה על מעמד הרבנות הראשית

בפרשת החיטה על החיטה, השיטה השבימה עכ־רה השבוע על הממשלה. בדיוני הממשלה לא נתקבלה כל החלטה, משום ששר התעשייה והמסחר, אריאל שרון, הגיע להסכם עם הרבנים הראשיים, שלפיו לא יפעל אלא ב־הסכמתם בכל הנוגע לשימוש בחיטה מקו־מית או בחיטה יבוא לצרכי אפיית הלחם בי־שנת השמיטה.

הוא הביע נכונות להיפגש עם הרבנים הר־אשיים; לאחר שמזכיר הממשלה, עו"ד אל־יקים רובינשטיין, פנה אליו בשם ראש הממ־שלה, יצחק שמיר ואמר לו כי עליו להיפגש עם הרבנים הראשיים לפני ישיבת הממשלה. פניית ראש הממשלה באה בעקבות שיחה עם השר יוסף שפירא, שהצמיד על חומרת ה־עניין שבפגיעה במעמדה של הרבנות הרא־שית.

לאחר הפגישה עם הרבנים הראשיים טען שרון, שהוא עמד ממילא להיפגש עמם, ולא היה צורך ללחוץ עליו. אולם, עובדה היא כי לפני כן לא מצא לנכון להיפגש עם הרבנים הראשיים ובמקום זה נפגש עם רבנים שונים שאין להם סמכות לפסוק בנושאים של חיטה ושמיטה, אלא באו אליו ביוזמתם הם.

הסערה השנה באה בשל הניסיון של חו־גים קיצוניים לכפות דעתם במו"מ ממלכתי־הלכתי, במקומם של הרבנים הראשיים.

שרון טען בהודעתו בממשלה; כי הוא החל לטפל בנושא החיטה והשמיטה בטרם פרץ ה־משבר המדיני בממשלה, שהצריך את הליכוד להזדקק לסיוע הפרלמנטרי של הסיעות הדתיות הקיצוניות. אך הוא לא הסביר מדוע לא התייעץ עם הרבנים הראשיים במשך כל זמן המו"מ שניהל עם אותם חוגים רבניים שאינם מכירים ברבנות הראשית.

ארה"ב הציעה במחיר מסובסד חיטה יבוא לשומרי־שמיטה. אחת ההצעות היא להחליף את החיטה האמריקנית המיובאת למצרים בחיטה ישראלית, בלי להוסיף מחיר כופרו, מלבד מחיר ההובלה. העניין עדיין בבירור.

השנה היה יבול מבורך של חיטה מקו־מית בשל שנת הגשמים הברוכה. גם מאפיות של קיבוצים שאינם רוצים להפסיד לקוחות של הציבור החרדי מחזיקים הכשר של בד"ץ. היתה זו מערכה על מעמדה של הרבנות ה־ראשית מול הבד"ץ של העדה החרדית.

י. א.

הוקרה ליקירי התנועה

בפתיחה החגיגית של טקס הענקת עיטורי יקירי התנועה ב„היכל שלמה". אלעזר גואלמן משמיע דברי ברכה. (צילם מיכאל פרידין)

אמירת ה„שהחיינו" על ידי כמה מוותיקי הוותיקים של התנועה, שהשתתפו בחלוקת תארי ה„יקירים" בירושלים, ביטאה יותר מכל את ההרגשה שאחזה בהם. עבודה הוד־תם חברים בהסתדרות הפועל המזרחי יובל שנים מלמדת על כברת דרך ארוכה שעשו אלה בבנייתה של התנועה, ההת־כנסות יחד עם אלה „שלא ראינום מכבר" עוררה ניגונים חגיגיים והעלתה את הרבים אל „ים הזכרונות" לאותם ימים רחוקים, רחוקים...

המסורת של קיום טקס חלוקת תארי „יקירי התנו־עה", חוזרת, על עצמה בימים אלה. שוב באו ועלו מאות החברים אל אולם הכינוסים של „היכל שלמה" בירושלים, ובמשך שעה ארוכה שמעו דברי הערכה, הוקרה ותודה על פועלם. בחלקם גם העלו זכרונות, כשעל אלה נמנו ה־שנה הרב אברהם צוקרמן, ראש ישיבת בני עקיבא ב־כפר הרואה; משה פשחור, מ־מייסדי קיבוץ עין הנציב, ש־בא בראש משלחת בת 12 חב־רים, המסמלת את כניסתם של חניכי עליית הנוער אל שורות הפועל המזרחי לפני עשרות שנים; ר' משה קלכהיים, איש ירושלים; ר' דוד פרומר, מ־וותיקי שכונת קריית שמואל בחיפה הנושאת את שמו של ר' שמואל חיים לנדוי זצ"ל.

בשנה הבאה, כפי שבישר אלי־עזר גואלמן, העומד בראש מפעל התארים, תעמוד התנו־עה בסימן מלאת 60 שנה ל־פטירתו של מנהיגה.

אליעזר אבטבי, מזכ"ל הפו־על המזרחי, שהביא לתכנו־סים שבאו מכל חלקי הארץ את ברכתה של התנועה, אמר, כי המיפגש, מרגש מאוד, ו־במיוחד כשרואים את השור־שים למפעל הציוני הדתי־לאומי יושבים בצוותא, בבחי־נת „שבת אחים גם יחד".

חלוקת התארים, אמר אלי־עזר אבטבי, מהווה ביטוי נא־מן למפעל הגדול שחברים אלה היו שותפים לו. הם הרי זוכרים את הקשיים, הלבטים והבעיות שהיו מנת חלקם, ו־כמה עמל השקיעו בפעילותם למען התנועה. אך בלי ספק, שכיום הם רווים נחת, בראו־תם כיצד רעיון תו"ע מתממש בכל שדה החיים.

להלן עמד אליעזר אבטבי על המאמץ המיוחד שייעשה כעתה למען הדור הצעיר ב־תנועה. יש בכך משום כוונה להביא את הצעירים אל חיק התנועה ולהוכיח שרעיון נש־גב וחזון שזורים במשנת תו־רה ועבודה, וכי לבטי התקו־פות רק חיזקו ושכבעו את ה־חבריהם שעליהם. לחזק ולה־פיץ ברבים את הרעיון הנעלה הזה.

אליעזר גואלמן, ממניחי ה־יסוד למפעל חלוקת התארים, מסר, כי השנה קיבלו תארים 183 חברים מכל גוני הקשת של התנועה. הוא העריך ב־מיוחד את פועלו של ש.ז. שרא־גאי, שקיבל השנה את פרס „יחד" על פעלו להביא אר־צה בימי כהונתו כראש מח־לקת העלייה בסוכנות היהו־דית יותר ממיליון עולים.

הכינוס, שנמשך שעות את־דות, כלל ארוחת צהריים חגי־גית באולם „ארגמן" בעיר ו־סיור למנהרות הכותל המע־רבי, בהדרכת אנשי משרד הד־תות, בשם דור הבנים בירך חנן פורת, שהודיע, ממייסדי גוש עציון, נמנו השנה עם מקבלי העיטורים.

מחזור בא ומחזור הולך, ו־המיפגש המשותף מוסיף נו־פך של חן למפעל החשוב של דיבוק החברים בתנועה.

חיים פיקרש

חומה ומגדל – כיבוש הארץ

נציגי מפ"ם ושאר השמאלנים שבכנסת נקלעו השבוע לזהירות המבוכה. המליאה ייחדה ישיבה לדיון ביובל החמישים ליישובי חו־מה ומגדל, וארבעים שנה לי"א היישובים שהוקמו בנגב. במלים אחרות, היתה זו ישיבה שכולה שבח וכבוד לכיבוש הארץ, ש־מאז קיבל הגושפנקה ורצף עד ימינו אלה, ועד בכלל.

יו"ר הכנסת ציין, שהתפיסה הבטחונית האקטיביסטית היא ש־הנחתה את הנהגת היישוב להקים יישובים בצמתים חשובים וליצור רצף יישובים עבריים שיקבעו עו־בדות היסטוריות, וגם יגנו על ה־יישוב. שכן ה„חומה" באה להגן לא רק על היושבים בה, אלא להיות בסיס יציאה לכוחות ה־מגן שלנו.

כחניך בני עקיבא וכאיש כפר עציון סיפר גרשון שפט על ה־עלייה לגוש עציון. לתיאור יו־תר אקטואלי הזכיר פסוקים מ־פרשת השבוע הזה, על המרגלים שפחדו מיושבי הארץ וממלחמות, „ונהי בעינינו כחגבים, וכן היינו בעיניהם", היהודים היושבים על סיר הבשר בארצות נכר, והללו שדי להם בארץ קטנה...

רחמנות עורר נציג מפ"ם, אלי־עזר גרנות, איש כהונה חלוצי ש־לאחרונה סורחים אנשיו רבות להפוך מלת כבוד, כיבוש הארץ, למעשה של בושה וגנאי. לא צמחה לו כל האקרובאטיקה ה־מילולית שבה ניסה לשכנע כאילו „אז היתה התיישבות אחרת", כאילו אז הוקמו יישובי חיים ו־אילו עתה מקימים „ערי־שינה"; שאז הנשק „לא הופעל כדי לפ־גוע בערבים אלא להגנה על ה־חיים"; שאז הקימו יישובים „ב־חיסכון תקציבי" ועוד.

לא ניתן היה להחריש עוד, ח"כ הרב דרוקמן קרא לעבר ה־נואם: ואתם לא לקחתם ואינכם לוקחים תקציבים? אתם צבועים. ויינשטיין: חבל שאתה מקלקל את המעמד היפה בבימה הפולי־טית שהינך מכניס כאן.

מר גרנות הירבה בנאומו להס־תמך על משה שרת. לא במקרה הוא ש„שכח" משפט קצר וקולע של שרת: „את גבולות הארץ לא קבעו תביעותינו ההיסטוריות, אלא הנקודות שהיו לנו. תפקידנו הוא — לחטוף ולהישב.

הנה כי כן — לחטוף וליישב. מני אז, מלפני חמישים שנה, ו־עד היום, ועד בכלל, היתה להת־יישבות מגמה מדינית — בטחו־נית ברורה. עיניים של מי רצה איש מפ"ם לנקר, ברמזו על ה־תקציבים שההתנחלויות קיבלו? הוא ודאי יודע שאנשי תל־עמל

(סוף בעמוד 11)

המדד מסייע לניסים במו"מ על השכר

מדד החודש מאי שעלה ב־0.6 אחוז בלבד נתקבל כמשוחה ל־עצמה. הרגילנו למדדים של שתי ספרות לחודש והנה פחות מאחוז. אפילו „מעויזה התיזוזי" הן עתה בעלות איפי שונות. בעידן הלא־רחוק המעויות בתזוזי היו של בספי אחוזים ואילו כיום בשברי אחוז.

מעבר לשביעות הרצון מהמדד עצמו הוא משרת את שר האוצר, משה נסים, במו"מ על ה־שכר.

נסים מדגיש את ההכרח להי־מנע מהעלאות שכר שיסכנו את היציבות במשק — במחירים ו־במאזן התשלומים. המדד הנמוך „משחק לידיו". הוכח שאכן יש מה להפסיד. 0.6 אחוז לחודש בלבד — זוהי יציבות משמעו־תית שכדאי לשלם מחיר על שמי־רתה. העובדים והמייצגים אותם במו"מ יצטרכו להחליט: המשך שמירת היציבות או תוספת נומי־נאלית שתלך ותישחק ולא תוסיף כוח קנייה אך תחזיר אותנו ל־מירוץ של שכר — אינפלציה — פיחותים, וחוזר חלילה.

י.ד.

השבוע בקו מעט

דגם 87 נמריא.

עט לשחוק

הנהלת קואופרטיב „אגד" השביתה את הקווים העירוניים, במחאה על שמשרד התחבורה אינו נענה לדרישותיה, והודיעה כי העיצומים יוחרפו וכי ההש־בתה רק התחילה מקווים עירוניים במשרד התח־בורה, מכל מקום, מקווים שלא.

☆ ● ☆

שבוע הספר: השבוע שבו לספר יש יומו־הלדת.

☆ ● ☆

מצוות התלויות ב... התייצבות פוליטיקאים חי־לוניים מובהקים לימין החרדים ונגד הרבנות הרא־שית בעניין פרשת החיטה מוכיחה, כי אין מדובר בחיטה אלא בנחתום. דהיינו, אם תחתמו על הק־דמת הבחירות, או לחילופין על דחייתן (תלוי בצד המשדל) — אז גם אנחנו נחתום.

☆ ● ☆

הוועדה שחקרה את נסיבות בריחתם של המחב־לים מכלא עזה קבעה, כי המחבלים הסיחו דעתם של הסוהרים והצליחו לנסר את הסורגים. מהמסק־נות עולה, כי המחבלים אולי לא נרתעים מסורגים אך גם שריריהם — לאו דווקא משורגים.

☆ ● ☆

היועץ המשפטי לשעבר של בנק צפון אמריקה מואשם כי מעל בכספי הבנק, לקח מהם שלא על מנת להחזיר ועשה בהם כבתוך שלו. על פי כתב האישום, השתמש בכספי הבנק כאילו היו נכסי צאן ברזל.

אילן בומבך

صكا عن الاصل

עיטורי סופרים וספרים

נוהג בחכמה /

מאת אליעזר בשן

ר' יוסף בן נאיים, נוהג בחכמה, אוצר של מנהגים על ד' חלקי השו"ע, שנהגו בכל קהילות ישראל במרוקו ובמערב, יוצא לאור לראשונה בכתב יד עם תולדות המחבר ועצותיו ע"י הרב משה עמאר, הוצאת צאן יוסף, יד רבנים השבית, רמת עמי.

אורח החיים היהודי כולל יסודות הל־כתיים ומנהגים שנתווספו במהלך הדו־רות. יש מנהגים קדומים שהפכו לחלק בלתי נפרד מהמערכת ההלכתית המחיי־בת, ומקובלים בכל תפוצות ישראל. ידו־עה השפעת זרמים כמו הקבלה והחסי־דות על מנהגים מסויימים. אחרים חד־רו לבית ישראל משדות זרים, מהשפעת הסביבה הנוכרית. הריב"ש פסק (בתשו־בותיו סי' קנח) שעל מנהגי הישמעאלים לא חל האיסור „ובחוקותיהם לא תל־כו" (ויקרא יח ג), כי אין המוסלמים נחשבים כעובדי עבודה זרה. מה שאין כן לגבי מנהגי הנוצרים.

[illegible]

מגמה חדשה של שוק הספרים: תרגום מחודש של מה שכבר תורגם

אותה גברת — באדרת מודרנית

מאת נעמי גוטקינד

אם אתה מעדיף את נטשה שלך בכפפות ארוכות במקום בבתי־ידיים או בכסיות, אם למיכאל סטרוגוף שלך יש עסק עם רבי־סרטים במקום עם גרנדירים, אם בי־ביתה של מאדאם בובארי התביבה עליך תלוי שעון ולא מורה־שעות ואת מכתביה של ג'יין אייר היית רוצה שתשלח בדואר ולא בפוסטה, כשם שהבשורה על נטישת ורונסקי מגיעה לאנה קארנינה במברק ולא בטלגרמה — אתה בראש אחד עם מרבית המו"לים הישראלים המשתתפים בימים אלה בירד שבוע הספר.

[illegible]

מוכרחים לחדש

[illegible]

ספרות מתה בגלל תרגומים ישנים

[illegible]

קיום בצוותא של ישן וחדש

[illegible]

הנמכת המיפלס הלשוני

[illegible]

בכל אשמה הטלוויזיה

[illegible]

תמונה מדוייקת של המקור

[illegible]

מחקרים ביחסי דת ומדינה

מאת י. עגנוס

כהונה ומלוכה, יחסי דת ומדינה בישראל ובעמים, קובץ מאמרים, ערכו ישעיהו גפני וגבריאל מוצקין, מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל, ירושלים, תשמ"ז

המאסף מביא שורת הרצאות שהושמעו בכנס השנתי השמיני להיסטוריה מטעם מרכז שזר, והוא הוקדש לשופט חיים כהן במלאת לו שבעים וחמש שנה. הנושאים חובקים זרועות עולם שלא בלשון המליצה ועוסקים בדתות הנוצרית, האיסלם, דתות סין ויפאן, בנוסף לנושאים היהודיים של זמננו כגון יחסי דתיים וחילוניים בציונות ובשתי עשרות השנים הראשונות של מדי־נת ישראל.

[illegible]

ההתייחסות ל„מלכות זרה"

[illegible]

דת ומדינה בימי בית שני

[illegible]

„דמותו הפנימית" המרשימה של יהודי חתן פרס נובל

מאת ל' לנאמן (פאריס)

נדמה שזהו המקרה הראשון בהיס־טוריה, שקבלת־הפנים הראשונה לחתן פרס נובל תיערך בבית כנסת. היה זה ביום ב' של חוה"מ סוכות תשכ"ו, כאשר הרב הראשי ליהדות צרפת בת־קופה ההיא, הרב ד"ר יעקב קפלן, עלה על הבמה בבית הכנסת רוטשילד הג־דול ובשמה של יהדות צרפת בירך את המתפלל הוותיק של ביהכנ"ס שמעון זייקוב (שמעון יעקב) לרגל פרס נובל לרפואה שהאקדמיה השוודית העניקה לבנו הפרופ' פראנסואה ז'ייקוב.

[illegible]

„להיות קומוניסט כמוהו בהמרת דת"

[illegible]

אותן הדעות אחרי ארבעים שנה:

[illegible]

„האווירה הסודית והתפילה העתיקה"

[illegible]

בהאי לישנא

ב', ל' ועוד

מאת אבנר ארליך

שלא כבלשונות לעז אין בעברית אותיות שהן מלים. לפיכך אסור להפריד את האות מן המלה שהיא שייכת אליה. אותיות בכל"ם לא הוקלנה, איפוא, לעמוד כאבר בפני עצמה. אבל זו רצה חולה שדבר זה נעשה — בהודעות בעתונים, באוטובוסים וכו', וגם בטלוויזיה. דרך משל: „תודתנו נתונה ל:", ואח"כ באים שמות האנשים או המוסדות אשר להם מודים. נכון שקצת קשה לחזור כל פעם על האות ל', כגון: „תודתנו נתונה, לפלוני, לאלמוני, לראובן ולשמעון" וכו' אבל זו רק דרך אחת. דרך פשוטה יותר היא לכתוב: „תודתנו נתונה לאנשים ולמוסדות הבאים:" ואח"כ יבוא הפירוט.

אבל מתעוררת שאלה נוספת: מה לעשות אם רוצים שאחת מאותיות בכל"ם תופיע באותו גודל כשם המוסד או החברה, כגון: בבנק לאומי, לבנק הפועלים וכד'. כמה דרכים לפתרון הבעיה: א. אותיות בכל"ם יבואו קטנות יותר משם המוסד או החברה, אך לעולם לא בנפרד: ב־בנק וכד', ואם מדובר בצבע — הרי אפשר לצבוע את אותיות בכל"ם בצבע שונה.

מכינו, אם כן, שלרוב דרכים כדי למנוע את כתיבת אותיות בכל"ם בנפרד מן המלה. כתוב מיצתה: בבנק, מהבנק, בבית־המרקחת ובדומה, ולעולם לא: ב־הבנק וכו'.

هكذا عن الاصل

בין הדף והמדף

● פרפראות לפרשיות השבוע

מאת מרדכי סוהר, רח' אברהם אבינו 16/2, באר-שבע. 263 עמ'.

גימטריאות ונוטריקונים הם פרפראות לחכמה אך יש שרשים בהם גופי תורה. ר' מרדכי סוהר דלה בן הים הגדול של ראשונים והאחרונים „ציצים ופרחים מתוקים כדבש מים חיים בדרך הנוטריקון, גימטריא, ראשי תיבות וסופי תורה לחכמה", מסודרים לפי פרשיות השבוע, דבר דבור על אופניו. כמובן בולט בספר מקומו של בעל הטורים אך מובאים בו גם פנינים מהפרשנים הקלאסיים כמו רש"י ורבנו בחיי ועד ספרים של מחברים בני דורנו. אין אלה חידודים ושעשועים גרידא אלא טמונים בהם לא פעם רעיונות עמוקים ואף גופי הלכות.

נביא מהספר כמה פרפראות לפרשת השבוע, פרשת שלח. על הפסוק „ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה" אומר רש"י כי שיעור חלה מ"ג ביצים. ומצאו ראשונים סימן לדבר: חלה בגימטריא מ"ג (43). המלה חלה בנוטריקון ח=8 (ימי מילה), ל=30 (ימי פדיון הבן) ה=5 (שנים למקרא). ואמר בעל „אורך חיים": „רמז בזמן שתינוקותיכם עודם מוטלים בעריסות תזכו אותם כבר כעתה להשם יתברך על ידי המצוות המרומזות במלה חלה". יש שאותה מסקנה מובעת בדרכי דרוש שונות. על הפסוק „והיה לכם לציצית וראיתם אותו" אומר בעל הטורים כי „וראיתם" (בגימטריה 657) עולה (יותר כמחז) ל„ציצית ביום" (658). ואילו על הפסוק „ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם לדורותם ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת" אומר הרב יעקב הכהן, בעל „כבוד יעקב", כי כנפי בגדיהם לדורותם ונתנו — סופי תיבות יומם, לרמוז שזמן הציצית הוא רק ביום לדורותם. בתחילת פרשתנו נאמר „שלח לך אנשים" וכו'. אומר הרב משה אברהם דמרי, בעל „ישמח משה", כי לך אנשים (בגימטריה 451) שווה מן יהודה ואפרים (451), רמז ליהושע וכלב שהם משבטי יהודה ואפרים. ונסיים במה שמובא בליקוטי מוהר"ן לרבי נחמן מברסלב על הפסוק „ארץ אכלת יושביה" — אכלת בנוטריקון אתה תשלם לאיש כמעשהו: „רמז ששם בארץ ישראל מדקדקין לשלם לאיש כמעשו מדה כנגד מדה, ועל כן היושבים שם באיי יש להם על הרוב יסורין מחמת שמדקדקין שם לשלם לאיש כמעשהו". ואלה הן, כאמור, רק כמה דוגמאות מפרשה אחת בלבד.

עמל רב השקיע ר' מרדכי סוהר בדליית החומר מתוך עשרות ספרים, במיונו ובסידורו הנאה, ותקוותו היא, כדבריו בהקדמה, „להקל וללמד את רזי התורה שבכל פסוק ומלה, לעצמי, להתלמיד ולכל אוהבי התורה ופלפוליה בחבילה אחת ולא לחפש בספרים רבים — ואפשר גם בספר אחד".

★

● בן-גוריון בלחץ הזמן

קנאת דוד, חיי דוד בן-גוריון, כרך ג', הקרקע הבוערת, מאת שבתי טבת. הוצאת שוקן / ירושלים ותל-אביב, 591 עמ' + 12 עמודי תמונות.

„הזמן קצר, שאלת הזמן והכספו היא שאלה גורל בשבילנו". דבריו אלו של דוד בן-גוריון במושב הוועד הפועל הציוני באפריל 1935 הם מפתח לפעולתו ולמדיניותו בשנים 1933—1943. שנים אלה הם ענינו של ספר זה, שהוא הכרך השלישי בביוגרפיה של בן-גוריון. כותרת המשנה, „הקרקע הבוערת", משקפת את תחושת דוחק הזמן בהגשמת הציונות לקראת הקמת מדינה יהודית. הוא לא הצליח להשיג את מטרותיו, ונאלץ להתפשר בכמה ענינים עם גורמים שונים במפא"י, בהסתדרות ובתנועה הציונית. כותב שבתי טבת: „החשוב בגורמים שעמדו כמכשול על דרכו היה גורם הזמן: ההיסטוריה זימנה צירוף מקרים שאיפשר את הגשמת הציונות אך קצבה להגשמתה זמן מוגבל. בן-גוריון, שראה בציונות פתרון יחיד לבעיית העם היהודי, וסיכוי יחיד להצלתו, היה חדור הכרה שאם הציונות לא תוגשם לאלתר היא לא תוגשם לעולם, והעם היהודי צפוי לאבדון. מכאן נבעה תחושתו, שנתחדדה אצלו יותר מאשר אצל כל חבריו בתנועת העבודה ובהנהגה הציונית, שהקרקע בוער תחת רגלי היהודים, ותחושה זו היא שהדריכה את מדיניותו".

כמו בכרכים הקודמים אף הספר שלפנינו מבוסס על מחקר יסודי ומדוקדק, על יסוד פרוטוקולים, תעודות, מסמכים וראיונות. בן-גוריון עומד כאן במרכז, אך נפרסת כאן יריעה של עשר שנים סוערות בתולדות מאבקו של העם היהודי להקמה מדינית. בתקופה זו גברה ההתנגדות הערבים לציונות, ועדת פיל המליצה על חלוקת הארץ, חלו שינויים לרעה ביחסה של בריטניה לציונות, ועל הכל — התחושה השואה האיומה. בן-גוריון עמד בצומת ההכרעות — הן בראש תנועת העבודה והן כיו"ר הסוכנות היהודית. מתוארים כאן מאבקיו בהסתדרות הציונית ובתנועת העבודה, עימותים ופשרות עם אישים כמו וייצמן וז'בוטינסקי. הוויכוחים הקשים סביב הצעת החלוקה, כשלא נעדרים פרטים אישיים ואפילו רכילותיים.

★

● ערך הילודה ביהדות

אחותנו את היי לאלפי רבבה, ערך הילודה במקורות ישראל, מאת חיה-אשר ספקטור. רח' הרב רייניס 3/8, ירושלים. 63 עמ'.

חוברת זו שוזרת מקורות ממעייני היהדות, לאור אגדות חז"ל וגדולי המחשבה הישראלית, על ערך הילודה. ק. בולט התוור לאורך הדברים הוא הדגשת ההכרה בחשיבות הופעת כל נשמה באומה הישראלית, שהיא הבסיס להשראת שכינה ולהופעת כל האידיאלים של טוב, מוסר וצדק אשר הונחל על ידינו לאנושות. עיקרה של החוברת הגברת המוטיבאציה להגדלת האומה ולעידוד „העלייה הפנימית".

חיה-אשר ספקטור מעלה עד גם את ייחודה של המשפחה בישראל, שהיא חלק מהאומה בכללה. היא מציינת, כי חלקה של הנשמה גדול לאין ערוך מן הגוף והיא נותנת לאדם את כל חיותו, כל יכולתו, חושיו ואיבריו לפעול, להביא אדם זה להיות „שותף עם מנהיג הנשמה שהיא היא עיקר האדם. שאיפתנו לזכות להיות שותפים עם מי שאמר והיה העולם, שיק מיוחד מקדישה המחברת למדרגת הכלל, ומציינת כי על-ידי הבאת הבנים עולה האדם למדרגה חדשה, מדרגה פנימית עליונה. הוא מתקשר עם מקור החיים ויוצא ממדרגתו הפרטית למדרגה כללית. כשהאדם עוסק בפריה ורביה נוטל הוא חלק בכלל, שותף הוא להעמדת הכלל. גם בלעדיו ימשיך הכלל להתקיים, אך אם הוא לא ישתתף בהעמדת הכלל, הוא יתנתק ממנו, יתלש משייכותו אליו ומאליו יאבד את אפשרותו להשתייך אל הנצחי, הקבוע, היסודי, הטומד לעד. את הקשר בין כל בית ישראל לאומה מבשילה חיה-אשר ספקטור לקשר הקיים בין הברוים הביתיים לצינור המים העירוני, המשמש את כלל הציבור: „בפתיחת הברז הביתי זורמים ליחיד מים חיים הנובעים ממגדל המים המיועד לכלל מעבר ליחידויות המצומצמת הפרטית. אבל בסגירת הברז, בפתיחת הצינורות, מתנתק הוא באופן אישי מהים הגדול, מהמעיין הכלל-ישראלי המרווה את כל פיות היחידים. פתיחת הברז תוכה איתור לכיוון רק אם אמנם מחובר הברז אל מקור המים".

★

● חמישים שיר במדבר

חמישים שיר במדבר, שירים 1980—1985, מאת גבריאל פרייל. ספרי סימן קריאה, הוצאת הקיבוץ המאוחד, תל-אביב, 64 עמ'.

השיר האחרון שבקובץ זה הוא הריבם במניין השירים הכלולים בו, ושמו „הערה לכותרת". שיר זה הוא מעין אפילוג ובו כותב המשורר כי „השעה נפשית רוח כל כך / דומה לפצייגט מבקש / תרועה מהירה / מרגוא למוד חיוך מיתמם. / אולם בעצם אני פשוט / מחפש לי כעת כותרת / לאוסף הרש של / חמישים שיר במדבר, / המישים עם חמישים שנותי / הרלופות במדבר. / ... עם כתיבת השירים ממדבר / צר לי על נתי המשי / שהמשכי מן הבייה. / עם זאת אני מרשה לעצמי / אזכות צחוק קטנה / כמו עדיין לא נבקע / אם השעה רוח כל כך".

גבריאל פרייל יושב שנים רבות באה"ב, אך שירתו חובקת את התווי הארץ-ישראלי הון את ימי נעוריו בליטא. רבים מהשירים המכונסים בקובץ זה עוסקים בהשבון-נפש של המשורר, בהרהורים ובהשתקפויות מבבשונה של יצירתו. בשירו „היפוש האוויון" הוא כותב, בין היתר: „אינני בגיל ידוע. / אני מסוגר בעליית שמעבר לים, / שובע ברפש, שוקע בהמיות/ ... הביאוגרפיה הקודמת שלי / מבמילה את עצמה / בראש של שקיעה עכשווית / יותר ויותר היא מוכרת לי. / — אולם מהר לשם איזון / אטול עם ביד / ואכתוב כמה שורות / לידידי בארץ הבחירה". וכמה שורות מהשיר „מהימנות" שיש בהן מעין מפתח לרבים מן השירים שבקובץ: „אינני רוצה לחזור ולכתוב / על עננים, שמשות — / גם הם בודאי התעייפו ממני / (כבר הגיע הזמן) / או אולי הם התחילו לנחש / שאני עצמי / רוצה להיכתב / ... יש משעת אירונית בעניין זה / של עיסוקי בתמימנוף / עת מרבית השירה מכבשת / בידי פרוזאות עקרוניות / בעננים האלה, שאינני רואה / ונוגע בהם יותר".

ש. יהושע

עוד על האלקטרוניזציה של היהדות

מאת הרב בנימין צביאלי

בעקבות מאמרי הקצר על „יהדות של אלקטרוניקה" שפורסם ב„הצופה", עוררוני קוראים אחדים לרחיב את הדיבור על נושא חדש ומלהיב זה. ואמנם אין הוא מתמצה בבעיית היחס שבין הספר והמחשב, או בין הספר והטלוויזיה, אלא חובק זרועות עולמה של היהדות כולה ויורד עד השיתין.

היהדות היא אותנטית מטבעה ובאופיה. כל כולה דורשת קרבת אלקים, דבקות בו — „ולדבקה בו", „ואני קרבת אלקים לי טוב". מאז ומתמיד לא סבלה מחיצות בינה ובין הבורא, לא מתווכים, לא מליצים. כידוע רבים אף מהלגים על השורות „מכניסי רחמים הכניסו רחמינו לפני..." שבסיום תפילת הסליחות. כי כאן משתמע כאילו יש ניתוק, ריחוק, בעוד „אפילו מחיצה של ברזל אינה מפרידה בין ישראל ובין אביהם שבשמים".

הקירבה הזאת היא גם שמכתיבה את המעשה הדתי היומיומי, את עבודת השם בגופו של אדם ישראל. אילולא דמסתפינא הייתי אומר שהשקפה, או תחושה זאת מונחת ביסוד רעיון קידוש השם „לעלות אל המוקד" לקפוץ אל המדורה כדברי המשורר, „גם אחרי" למות מות קדושים". לוב לובן של המצוות הן חובת הגוף ורק כמעטות מהן יוצאים ידי חובה על ידי שליחות. אפילו הקרבנות בבית המקדש לא באו, אלא כאילו „במקומו" ומן הראוי היה שאדם מישראל יקריב את עצמו, את כל כולו, על גבי המזבח, ומי יודע אם לא זאת היתה כוונה סיפור העקידה.

תחושת הקרבה הזאת גורמת גם להתפעמות רגשית מן הבריאה, מתופעות הטבע שהאדם הוא חלק ממנו. ממילא יש תחושה של מעורבות, של שותפות הגורל, של איחוד, של „צמאה לך נפשי, כמה לך בשרי".

בספרו הנפלא „הדימוי" שלצערנו טרם תורגם לעברית, מתאר המחבר דניאל בורשטין את הינתקותו של האדם המודרני מן הסביבה הטבעית שלו. כיצד יצר לו האדם מעטה של אמצעים מלאכותיים למיניהם בעזרת ההתפתחות הטכנולוגית-האלקטרונית הכבירה. איך הוא יוצר מסביבו „אירועים" מלאכותיים ו„ערכים" מלאכותיים והוא מאמין בהם וסוגד להם, כאילו אין הם מעשי ידיו. כיצד יוצר סביבו עולם של אילוזיה שהופך בעיניו עולם של מציאות והוא נאחז בו ומעצב לפיו את דרך חייו.

הופעת הטלוויזיה

כשהופיעה הטלוויזיה על בימת חיינו לפני כארבעים שנה חשבו רבים שאין זה אלא צעצוע נחמד, המראה תמונות נעות ודמויות מצויינות מארצות רחוקות, ורק מעטים העזו להביע את דעתם, כי הולכת ונוצרת כאן תרבות חדשה, או תפיסת חיים חדשה העלולה לשנות לאט לאט ובהדרגה את עצם טבעו של האדם. ראשית כל היא הרגילה את האדם להאמין, ואם לא להאמין הרי לפחות לחיות, עם עולמות דמיוניים שאינם קיימים, שהם פרי דמיונו של אדם אחד — הבמאי, או קבוצת במאים, ורואים אותם בחושינו על המרקע, אך הם הולכים ונעלמים בלחיצת כפתור אחת ואפילו ממרחק („שלט רחוק"). איזה עולם „פורח באוויר" הוא זה? ובזה כדאי לעשות ולפעול ולעמול ולטרוח ולמסור את הכרתו בשבילו? האמונה ב„מציאות" הטלוויזיונית מביאה להתפכחות ולאכזבה ולעתים גם לסכנת נפש ממש כשמדובר בדור שגדל על צפיה בטלוויזיה.

הטלוויזיה הרגילה גם את האדם לאדישות רגשית ולדיכוי תגובות אנושיות פשוטות ביותר. יכול אדם לצפות בהדורת החדשות שעל גבי מרקע הטלוויזיה בשעה שהוא שותה את הקפה של ארוחת ערב ולראות אסונות כבדים ביותר כמלחמה או תאונות דרכים או אסונות טבע שבהם אנשים נהרגים למאות ושרועים על גבי הקרקע והוא ימשיך ללגום את הקפה מתוך אי-איכפתיות גמורה, כאילו אין הדבר נוגע לו כלל כאדם, כבעל חיים סבין ומרגיש שבדרך הטבע מזדעזע למראה טראגי. ילדים גדלים בבית שהוא „מבנדר" מן החברה האנושית, כשהאירועים בחוץ אינם עניינו וענייניהם. מה הפלא שאנשים אינם ממהרים להגיש עזרה לאדם הנופל ברחוב, אלא איש איש פונה לדרכו (אך תמיד יימצאו „השניים" שיעזרו, כפי שכתב באחד מקטעיו הקצרים היפים גרשון שופמן). כך היה לפני עשרים שנה באמריקה וכי האמין שכבר זה יווצר גם אצלנו.

די לנו בשתי התכונות האלה של הטלוויזיה (ויש יותר) כדי להעמידן כ„כנגד" ליהדות. היהדות אינה סובלת אשליות ואינה חיה על עולמות דמיוניים הפלולים להתנפץ כל רגע. אמנם יפים הם החלומות בעיני היהדות, חלומות יוצרים, חלומות של שאיפה ואמונה שהם דחף למעשה הטוב, אך בחיי יום-יום הרי עומדת היהדות בשתי רגליה על קרקע מוצקה של המציאות ולשיה היא כפרנסת את מעשיה. היהדות היא ההיפך של אדישות, של אי-מעורבות. הצווי „זכור", הציווי של איסור היסח הדעת בעשיית מעשה, חובת כוונה מעמיקה בכל קיום מצוה, הציווי הזה הוא המקשר את האדם מישראל עם סביבתו הקרובה והרחוקה. הוא הוא הממחיש ביותר את הרצון להרוס מחיצות, להגיע אל המקור ולשאוב מלא חפניים השראה מתוך מגע אישי, וכה נאמנו כמה מסיפוריו המופלאים של ר' נחמן מברסלב.

הלכה וטכנולוגיה

לאחרונה נשאלו שאלות אם אדם מישראל יוצא ידי חובת קריאת המגילה או תקיעת שופר (גם אם יימצא פתרון הפעלה מבחינה הלכתית) דרך הטלוויזיה או הרדיו. הדומה לזה השאלה אם מותר להדליק נורות חשמל במקום נרות שבת ויום טוב, ולא ניכנס כאן לצד ההלכתי שעסקו בו גדולים ורבים בספרי השו"ת שלהם („אגרות משה" לר' משה פיינשטיין, ויבלח"א „ציץ אליעזר" לר' אליעזר ואלדנברג, ועוד הרבה) אך עצם הרצון להינתק ממסורת עתיקה הנוגעת עדיין במקור ראשון, בקולו של אדם היוצא מתוך גרונו ולא דרך מכשיר טכני, אש דולקת ומהבהבת ולא אור דמוי נר המהבהב באורה מלאכותי, עצם הרצון הזה הוא מסימני הדור.

ואל ייפלא בעינינו אם ההתפתחות הטכנולוגית-האלקטרונית שרמזתי עליה במאמרי הקודם (ב„הצופה", ד' בניסן) תגיע לבתי אולפנא של לימוד תורה ואפילו לישיבות הגדולות ועל יד כל „תמרותאי" יימצא מחשב שבלחיצת כמה קלידים יופיע על המרקע מראה-מקום פלוני או ציטוט אלמוני או תשובה פלמונית, ולא יהיה צורך לחטט ולחפש בכרכים הגבים ובמאות הדפים של הרי"ף, הרמב"ם ונושאי כליו, הרשב"א והריטב"א, השיטה מקובצת, והשולחן ערוך ונושאי כליו, והספרות העצומה של שאלות ותשובות.

האם אנו ערים לאפשרות כזאת, למין מהפכה כזאת של שיטת לימוד, והלא כאן אין מדובר בחשש של איסור כלשהו, „רק" בשבירת מסורת הלימוד שהיא שקולה אולי כנגד חשש של איסור מסויים בטלוויזיה.

ועוד תופעה היא מסימני התקופה הטכנולוגית-האלקטרונית. במאמרי הקודם הזכרתי את בדיקת אותיות ספרי התורה, או הגהת ספר תורה במכשיר אלקטרוני. מקובל עכשיו שיהודים אינם מסתפקים בבדיקה פשוטה של קצה הלולב אם ה„שידרה" לא התפצלה והלולב פסול, אלא מביאים איתם זכוכית מגדלת ובודקים שוב ושוב. והלא יש לנו כלל גדול בהלכה „לא ניתנה תורה למלאכי שהרת", ופירושו שחייב אדם לבדוק ולקיים את הדברים שלפניו עד כמה שידו מגעת בידיו, ברגליו, בעיניו וכו' שאם ישתמש במיקרוסקופים יש מיקרוסקופ אלקטרוני חזק יותר שיראה לנו שקצים ורמשים שהעין הגלויה אינה רואה אותם לעולם, ואין לדבר סוף. הכלים המשוכללים החדשים עלולים „להביא" לנו „איסורים" חדשים והומרות חדשות שהדורות קודמים לא ידעום.

פרשה לעצמה היא מה שנקרא בימינו הטכנולוגיה ההלכתית ומציאת דרכים כשרות לפי ההלכה לעשיית דברים שעד עתה אי אפשר היה לעשותם. המעליות של שבת, הפלטונים של „גרמאי" וכל מיני מכשירים וכלי רכב וכבישים שניתן להפעילם בלא לחלל את השבת ובלא לעבור על איסור עבודת אדמה בשנת השמיטה. אם להמשיך בכיוון זה אפשר להגיע להפעלת מרביה בתי החרושת ומפעלי התעשייה בשבת ועולה כאן מאליו הביטוי הקלאסי של הרמב"ן „נבל ברשות התורה".

לא הובאו במאמר קצר זה כקורות ומראי מקום, וכל כוונתו לא היתה אלא לעורר מחשבה לאן פנינו מועדות. הענינים הרבים הכלולים במאמר קצר זה ראויים לעיון מעמיק ולדיון בסמינר של אנשי רוח ובעלי נפש.

כי חזק הוא ממנו

מאת הרב חיים פרדס

והאנשים אשר עלו עמו אמרו, לא נוכל לעלות אל העם, כי חזק הוא ממנו (יג לא).

ומפרש רש"י: בביכול כלפי מעלה אמרו (המרגלים מה שאמרו — סוטה לה א). נמצא איפוא, כי אף שהמרגלים לא כפרו ח"ו במציאותו של הקב"ה, בכל זאת נכשלו בכפירה, וסברו, כי העם העז היושב בארץ חזק הוא מן הקב"ה. ולכן לא יוכלו ישראל לעלות אל העם הזה ולהכניעו, אפילו לא בעזרתו של הקב"ה. והרי זו כפירה, שהיא בבחינת „יודעים את ריבונם ומתכוונים למרוד בו". וכעין מה שנאמר בבראשית י ט: הוא היה גבור ציד לפני ה', על כן יאמר, כנמרוד גבור ציד לפני ה', ומפרש רש"י על פי חז"ל: על כן יאמר כנמרוד, על כל אדם מרשיע בעזות פנים, יודע ריבונו ומכוון למרוד בו, יאמר (עליו), זה כנמרוד גבור ציד. ועוד נאמר שם יג יג: ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד. ומפרש רש"י על פי „תורת כהנים" לפרשת בחוקותי: לה' מאד, יודעים ריבונם ומתכוונים למרוד בו. ועוד דרשו שם, את מה שנאמר בויקרא כו יד: ואם לא תשמעו לי, ולא תעשו את כל המצוות האלה. ואמרו שם כך: ואם לא תשמעו, מה תלמוד לומר (כלומר, מדוע נאמר „לי", ואם לא תשמעו לי. ותירצו שם:) אין „לי" אלא זה שהוא יודע (ומכיר) את ריבונו ומתכוין למרוד בו. כלומר, ולכן נאמר שם: ואם לא תשמעו לי, שאתם יודעים ומכירים ומאמינים במציאותי, ובכל זאת אינכם שומעים לי ומתכוונים למרוד בי ולהכעיס אותי. זו היתה דרכם של נמרוד ואנשי סדום, ועל כך באה על ישראל התוכחה הנוראה עד תומה. ובכך נכשלו המרגלים, שהאמינו בקב"ה בכל לבם, אך בכל זאת כפרו ביכולתו לגבור על העמים היושבים בארץ. כי חזק הוא ממנו. ועוד נאמר להלן יד ד: ניתנה ראש ונשובה מצרימה. ומפרש רש"י: ורבותינו ז"ל פירשו, (כי ב„ניתנה ראש", הכוונה) לשון עבודה זרה. ומשום כך אמרו להם יהושע וכלב לישראל, שם בפסוק ט: אך בה' אל תמרודו. שהרי כפי שאמרנו, היה זה כשלונם של המרגלים, שנתכוונו למרוד בקב"ה אף שידעוהו והכירו במציאותו.

וכך נוכל להבין את מה שאמר רבי טרפון במסכת שבת קטז א, בנוגע לספרי הקודש שכתבו עובדי עבודה זרה בכתב אשורי ובלשון הקודש: אקפח את בני, שאם יבואו (אותם הספרים) לידי, שאני אשרוף אותם ואת האזכרות שבהם (שהם השמות המפורשים של הקב"ה). שאפילו אדם רודף אחריו (כלומר, אחרי רבי טרפון) להורגו ונחש (היה) רץ (אחריו) להכישו, נכנס (היה) לבית עבודה זרה (כדי להינצל ולהימלט מן הרוצח ומן הנחש), ואין נכנס לבתיהם של אלו (שהיו כותבים את אותם ספרי הקודש). שהללו (הרשעים) מכירין (במציאותו של הקב"ה) וכופרים (בתורתו ובהשגחתו), והללו אין מכירין וכופרין. ועליהם (כלומר, על אותם המכירים ויודעים בקב"ה, ובכל זאת מתכוונים לכפור ולמרוד בו) הכתוב אומר (בישעיהו נז ח), ואחר הדלת והמזוזה שמת זכרונך. אמר רבי ישמעאל, קל וחומר. ומה (כדי) לעשות שלום בין איש לאשתו, אמרה תורה, שמי (המפורש של הקב"ה) שנכתב בקדושה ימחה על המים (בפרשת אשה סוטה). הללו שמטילים קנאה ואיבה ותחרות בין ישראל לאביהם שבשמים, על אחת כמה וכמה (שיש לשרוף את ספריהם על השמות המפורשים של הקב"ה הכתובים בהם, כפי שאמר רבי טרפון שם). ועליהם אמר דוד (בתהילים קלט כא-כב), הלא משנאיך ה' אשנא ובתקוממיך אתקוטט, תכלית שנאה שנאתים, לאויבים היו לי.

מצינו עוד שאמרו חכמים במסכת עירובין כא ב: לכה דודי נצא השדה, נלינה בכפרים (שיר השירים ז יב). אל תיקרי בכפרים אלא בכופרים, בא ואראך אותם שהשפעת להם טובה (ועושר), והם כפרו בך. כלומר, כי אע"פ שהקב"ה השפיע עליהם רוב טובה והם יודעים ומכירים בו, בכל זאת כפרו ומרדו בו ישראל. אלא שהנביא מלמד עליהם זכות וסניגוריה על אותם כופרים, כי בשל העושר הרב שניתן להם לא עמדו בנסיון ונכשלו, אך עתידים הם בכל זאת ובסופו של דבר לחזור בהם מכפירתם ולשוב אל חיק אמונתם וצור מחצבתם. על פי המדרש הזה, שדרשו בו כאמור את האמור שם בכפרים — בכופרים, היה מי שפירש את האמור בתהילים לד יא: כפירים רשו ורעבו, ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב, במובן של כפירים-כופרים. ולפי זה יתפרש המשכו של הכתוב באופן מדוייק. שכן דורשי ה' אינם היפוכם וניגודם של הכפירים-האריות. אלא אם כן נפרש, כי הכפירים-האריות הם משל לרשעים התקיפים העושקים את העניים. אך לפי הפירוש של כפירים-כופרים, הפירוש הוא פשוט. כפירים (שהם הכופרים בקב"ה ואינם דורשים את שמו) רשו ורעבו, ודורשי ה' (שהם היפוכם של הכופרים בקב"ה ומורדים בו) לא יחסרו כל טוב.

וכך יש לפרש גם את מה שאמרו במסכת סנהדרין קב ב: ויעש אחאב את האשרה, ויוסף אחאב לעשות להכעיס את ה' אלקי ישראל מכל מלכי ישראל אשר היו לפניו (מלכים-א טז ל-לג). אמר רבי יוחנן, שכתב על דלתות שומרון: אחאב כפר באלקי ישראל, לפיכך אין לו חלק באלקי ישראל. והרי אחאב האמין במציאותו של הקב"ה וכיבד את אליהו הנביא, אלא שהתכוון למרוד בקב"ה אף שידעו והכירו. ונראה לי להסביר את המעשה החריג של אחאב, שהלך וכתב על דלתות העיר שומרון מה שכתב, כדלהלן. בגמרא שם אמרו: אמר רבי יוחנן, מפני מה זכה עמרי למלכות, מפני שהוסיף (ובנה) כרך אחד בארץ ישראל (והיא העיר שומרון). שנאמר (שם, פסוק כד), ויקן את ההר שומרון מאת שמר בככרים כסף, ויבן את ההר ויקרא את שם העיר אשר בנה על שם שמר אדוני ההר, שומרון. ובמסכת בבא בתרא נג ב אמרו, כי העמדת הדלתות הוא המעשה הקובע והחשוב המסיים את בניית הבניין, והמהווה מעשה של קניין ורכישה של הבניין כולו. ולכן, כאשר בא אחאב להכריז ולהודיע ולהבליט את כפירתו באלקי ישראל, הלך וחקק את כפירתו דווקא על דלתותיה של העיר שומרון, שסימלה את יישובה ואת בנייתה של ארץ ישראל. כדי להדגיש, כי יישובה של ארץ ישראל אינו נובע מקדושתה של תורה, ואינו קשור ותלוי בה כלל ועיקר. וזו היתה חומרת כפרנותו הנוראה של אחאב הרשע.

ועוד אמרו שם קו א, כי כאשר הכשילו והשיתו בנות מואב את ישראל בעצתו של בלעם, היו אומרות להם כך: ובלא עוד, אלא שאני מניחתך עד שתכפור בתורת משה רבך. והרי מדובר כאן בבני ישראל מאמינים בני מאמינים, שנכשלו באותן הבנות. אלא שזו היתה כל כוונתן של הבנות, להביא את הנכשלים בהן לידי מצב של „מכירים את בוראם ומתכוונים למרוד ולכפור בו". וכמו שאירע אצל המרגלים, שעמדו והכריזו: כי חזק הוא ממנו.

ספר ירושלים — חלום שהתחיל להתגשם

מאת יונה כהן

סוף סוף, לאחר הכנות ממושכות ויסודיות הופיע „ספר ירושלים", התקופה המוסלמית הקדומה, 638 — 1099, בעריכתו של פרופ' יהושע פראוור, הוצאת יד בן-צבי. למעשה, זה כרך ראשון בסדרה בת עשרה כרכים, שתקיף את תולדות ירושלים מיום היוותה לעיר ועד להפיכתה לבירת ישראל.

לפני שנים אחדות קיבלה יד יצחק בן-צבי את המשימה המדעית הכבדה ורבת החשיבות של הוצאת הסדרה על תולדות ירושלים: תקופת המקרא, הבית השני, התקופה הרומית-ביזנטית, ימי הביניים התקופה העותומאנית, העת החדשה, ימי המנדט הבריטי ועד הכרזת ירושלים כבירת ישראל.

בספר שלפנינו מחקר הקפל השע כאות מתוך אלפי השנים של תולדות העיר. בתקופה מוסלמית קדומה זו חלו בירושלים שינויים מפליגים. מערך חדש של ביצורים, חומות, מגדלים והעירים. הגרעין ההיסטורי העתיק של העיר, הוא „עיר דוד", התגבה הצפונית-מערבית: היא „הר ציון", יצאו בתקופה זו מתחום העיר. שינויים שלטוניים ודתיים יצרו מוקדי כח חדשים, כמו למשל הר הבית, ובתקופה הצלבנית נוסף מוקד בנסיית הקבר ועוד.

לאחר איסור שהטילו השלטונות הרומיים והביזנטיים על ישיבת יהודים בירושלים התחדש בתקופה זו היישוב היהודי. החידוש בספר זה הוא המקום המוקדש בו ליצירה הרוחנית שנוצרה בירושלים על ידי יהודים, מוסלמים ונוצרים. בספר דיון מפורט על קהילות ישראל למן חידוש היישוב היהודי בעיר אחרי הכיבוש המוסלמי ועד להכחדתו על ידי הצלבנים: תולדות היישוב היהודי, בעקבות כיבוש העיר מידי הצלבנים, שבראשו עמדה בתקופה המוסלמית „ישיבת גאון יעקב", כפי שנקראה ישיבת ירושלים, ושימשה בית דין, גם הנהגה אוטונומית ובית מדרש; סקירת היחסים של היישוב בירושלים עם הגולה הגדולה בבבל ועם גלויות ישראל במצרים ובאירופה.

במחקר השתתפו בספר חוקרים, כל אחד כומחה בתחום מחקרו, בעריכתו של החוקר יהושע פראוור.

בצדק רואים ביד בן-צבי בהוצאת ספר חשוב זה, מתנה לשנת העשרים לשחרור ירושלים ואיחודה.

במקביל להוצאת הכרך הזה, הראשון, כבר עובדים צוותי חוקרים על שאר הכרכים, שכולנו מצפים להופעתם.

מו:יחים

מאת טוביה פרשל

הרבה קהילות נוהגות היו לכנות מגיד מישרים שמתפקידו היה להטיף מוסר לבני העדה, להוכיח אותם וללמד להם הדרך בה ילכו.

מסופר על כמה גדולי ישראל שהיו שוכרים להם מוכיח פרטי שישגיח על מעשיהם.

מוסר ר' אברהם צנחיבי, שהיה רבה של ארם צובא במשך ארבעים שנה, בספרו „חסמה ומוסר" (ליוורנו תרי"ו):

„ומי לנו גדול מהרמב"ן ז"ל בדורו שהיה מפורסם בחכמה ובחסידות ובקי מאד בנגלה ובנסתר, ועם כל זה היה שוכר להסיד אחד שהיה יודע לו והביאו אל ביתו וצוה עליו לדקדק על מעשיו, ואם יראה בו דבר שאינו הגון יוכיחנו על פניו. שכל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו ואין אדם רואה חובה לעצמו, ומרעהו הטוב אני רוצה שתוכיחני ולא תחניף לי כלל אלא כל מום שאתה רואה בי הודיעני, ואל תבוש ממני שעל מנת כן שכור שכרתיך עמדי".

וכזה מסופר גם על ר' גרשון אשכנזי בעל „עבודת הגרשוני", ששימש רב בכמה קהילות, בתוכן ניקולשבורג, וינה ומיץ.

כותב ר' אברהם דנציג, בעל „חיי אדם", בהקדמתו לספרו „זכרון תורת משה" על הלכות שבת:

„ומי לנו גדול מהגאון בעל „עבודת הגרשוני" שאמרו עליו שהיה מחזיק אצלו תלמיד חכם ונתן לו שכרו על מנת שיהיה תמיד עמו וישגיח על כל מעשיו הדיבוריו ותנועותיו, ומה שלא יישר בעיניו יאמר לו היכף שעשה שלא כהוגן".

על מוכיח שהיה בא אל המהרש"ל מדי יום ביומו להטיף לו דברי מוסר, מספר החיד"א בספרו „שם הגדולים" (חלק ב', מערכת ספרים, ערך „ראשית חכמה"):

„ושמעתי מרב אחד שקיבל מהגאון מהרש"ל בשבתו על כסא ההוראה לרב ואב"ד צוה למוכיח אחד שיבוא בכל יום שעה אחת ויוכיחנו ויזהירנו כאילו הוא אחד מהמון, כי כך רצונו והרשות נתונה לו. ובעת בא המוכיח, תיכף מהרש"ל מתעטף ויושב לשמוע תוכחות מוסר ביראה ורעד לפני ה'".

פרס ורטהיים הוענק למשורר חיים גורי

הפרס השנתי לשירה עברית ע"ש מגדל וסקלה ורטהיים הוענק באוניברסיטת בר-אילן למשורר חיים גורי על מפעל חייו בשירה העברית. בטקס נטלו חלק אנשי ספר, אנשי רוח, נציגי המשפחה ועוד רבים אחרים שהשירה מפלסת דרך ללבם.

את הטקס פתחה פרופ' יהודית דישון, ראש המחלקה לספרות עם ישראל, בברכה את הנוכחים.

פרופ' הלל וייס, שבירך בשם דיקאן הפקולטה למדעי היהדות, פתח בדבר הירה ושילב פסוקים בתהילים בקשר עם המאורע. סיים ב„כי יגור" לא מלשון אימה, אלא מלשון משכן, שכנות, ובפנותו למשורר חיים גורי איחל לנו מגורים בשכנותו כמו שנאמר בפסוק „לא ימוט לעולם".

נציג משפחת ורטהיים דיבר בגדולת דוד. מקס ורטהיים שלא עשה דבר אם לא היה בו כדי לשמח את לבות האנשים. באכסניה זו של אוניברסיטת בר-אילן נוסף מדי שנה בן חדש למשפחתו — הזוכה בפרס על שמו — ובפנותו אל המשורר אמר: מעתה, חיים גורי, הינך בעצם גור ורטהיים.

ד"ר א. ליפסקר סיכם את נימוקי השופטים להענקת הפרס ואמר כי ייעוד הפרס הוא לזכות את חיים גורי על מפעל חייו בשירה והוא מוענק לו כתוך הכרה והערכה עמוקה לתרומתו למפעל זה.

חיים גורי הודה לחבר באקדמיה, להבר השופטים, לבני משפחתו ולכל אלה שכיבדוהו בבואם. בין היתר סיפר על הולדתו בתל-אביב של צריפים וחולות, על צמיחתו אל ההווייה העברית, על אהבתו את השירה עוד בעצם לפני שידע לכתוב, על פגישתו בגיל 15 עם שירתו של נתן אלתרמן, פגישה שהיתה מאד משמעותית בעיצוב כתיבתו. להלן דיבר על הפגישה עם השירה אחרי דור תש"ח, על העימות עם הבהורות שלפיתוס היא קשה ומכאיבה ועל היות המשורר מטבע בריאתו בעצם אדם בודד הנושא בנפשו פצע בלשהו.

מפעל מנויים בספריית תרמיל

ספריית תרמיל, שהיא מפעל משרד הבטחון לקציני חינוך ראשי ולהוצאה לאור של משרד הביטחון, עומדת לצאת במפעל מנויים. במסגרת זו ייצאו לאור סטרי איכות אשר יהיו בהישג ידם של קציניס, חיילים, אנשי קבע ואזרחים עובדי צה"ל. לבנויים תינתן אפשרות לבחור מבין מבחר רחב של ספרים אלו בהתאם להעדפותיהם האישיות.

בשנה הראשונה יקבלו המנויים ארבעה ספרים נוספים מתוך מבחר הפרסומים שיצאו בספריית תרמיל עד כה, וכן שלושה מבין הספרים שיפורסמו בשנה הקרובה. כן יקבלו המנויים כשי חינם שלושה מתוך רשימת הספרים הקלאסיים המתורגמים שהוציאה הספריה, כאמור.

סול בלו - אתנחתא קומית

מאת בת שלום

המהתרת שבתור של בלו, הסופר היהודי-האמריקני הגדול, לספרו החדש, הגורם ודאי לרבים להתהיר פעימת לב. שם הספר: „רבים מתים מלב שבור". אבל חתן פרס נובל זה, שגם הספיק לצבור שלוש עשיות את פרס ספר השנה של ארצות-הברית, אינו מתכוון שניקח אותו כרציניות. אחרי פרידה של רומנים כבדי-הגות וקודרים שגיבוריהם ההיפר-אינטלקטואלים עסוקים כהם בהסבכות נפשיות-שחוניות בלתי פוסקת (וראה „הרצוג", ספר שיצא ב-1964) — החליט בלו ליצור אתנחתא קומית.

אנחנו נמצאים אמנם, כרגיל אצל בלו, בספירה האוניברסיטאית, אבל בתוך אווירה של פרסה ולא בטרגדיה. קנט טרכטנברג, פרופסור-חבר לספרות רוסית, באחת האוניברסיטאות של המערב-התיכון בארה"ב, הוא גיבורו של הרומן, השבור. טרכטנברג בדק בפרים צייר הורים שעזבו את אמריקה וחזר למולדתו כדי לחיות במחיצת דודו, בוטניקאי דגול. הדוד בחיר באוזניך את השקפת עולמו לפיה אסור לך לחיות בכלל אלא אם אתה מצליח להפוך את חייך לנקודת מפנה בתולדות האנושות, בתולדות הקדש או בתולדות האמנות.

טרכטנברג מחליט לתולל בחברה את אשר חולל דודו בחקר צמחי האיזור הארקטי, תחום התמחותו הבוטנית — מפגה גדול שיוביה את שמו לדורות. שותפו למהפכה הרוחנית, הוא משוכנע, יהיה כמובן דודו המהולל.

אלא שבאן מבעיקים החיים לטרכטנברג הצעיר אכזבה כבדה. הדוד המדעו בן החמישים, אלמן זה חמש-עשרה שנה, נופל לפתע ברשתה של יפהפיה צעירה, בתו של רופא עשיר. מתעלה הופה, בתו של דייר ליאמן, המורגלת באורח חיים ראוותני ובזבזני, אינה מסתדרת עם רמת ההכנסות של שישים אלף דולר לשנה של הפרופסור לבוטניקה. היא דורשת מבעלה לתבוע מבני הדודה בה כלודות הגנבה ושיטה במחלה שהיא סוף, ב-לית ברירה, סמרוטי האוליגופוס של „נקודות המפנה בתולדות האנושות" ומתכבן ניינות לערכאות כדי להחזיר לרשותו רכוש וקרקעות שאחז מקרוביו הניח עליהם את ידיו למרות שגם לו היה חלק בהם כבוד ירושה.

הגיחוך שבסיטואציה האגדית המוכרת, שבה בעל קשיש נכנס בעל כורחו ל„מירוץ העכברים" של חיפוש אחר כסף בגלל דרישותיה של אשתו היפה והצעירה — הוא עתיק יומין. כבר ב„סיפורי קנטרברי" של צ'וסר מופיע בעל כזה — וגם במציאות העכשווית (ראה הסיפור של גיתית יורעאלוב). התרומה של בלו למשל הישן

ספריית העולם

הזה הוא מבט עיניו של קנט הצעיר. פרופסור-חבר טרכטנברג, שבלע באימון, בתמימות, בנאיביות וברציניות תהומית את האידיאלים הנשגבים של הדוד, מנסה עתה, בעל כורחו, ותוך כדי מאמץ להציל את שרידי הרציונות הגדולים שלו — להסביר את אשר אירע לדוד המזוקן אותו הוא מכנה „קרבן מיני". גם בחייו האישיים, מחליט טרכטנברג, אין הוא אלא קרבנה של האשה. אם בתו היהודיה מסרבת להינשא לו ומחליטה לעזוב את העיר האוניברסיטאית בה הוא מתגורר כדי לפתוח בחיים חדשים בעיר גדולה. טרכטנברג ההמום מתקשה להסביר לעצמו, אלא שאת קשייו הוא פורש במונחים מלומדים ארוכים וסרחניים מאד, איך זה ששני אידיאליסטים נשגבים כמו הדוד בן והאחיין קנט (כלומר הוא עצמו), במקום להתנשא לגבהים -נוחתים בתוך „פח האשפה של חיי האישות".

הצחוק המחולל בנו למראה הפרופסור שאפו תורש כוכבים אבל רגליו ניצפות באבני החצץ של היום-יום, אינו נוטש אותנו לאורך כל הקריאה. קנט טרכטנברג, דון-קישוט המודרני של עולם האקדמיה, יצטרף כנראה אל גיבוריו האלמוניים הקודמים של בלו: הסופר בן ה-72 מוכיח ב„רבים מתים מלב שבור" הן שלא נס ליחו והן שהוא עדיין מגדולי הכותבים בספרות האמריקנית.

★

כתיבה בצל המוות

סטיבן קינג, מהמרים המיוחן של רבי-מכר אמריקניים, עשה זאת שוב. הוא מגפם במהירות אל ראש סולם המכירות (ואפילו בלי הפועל של שבוע הספר...) בעזרת רומן חדש ששמו — „צנות". הרומן יצא באה"ב בהוצאת ויקינג, והתחיל להמכירות מריות עשר ציבור קוראים צמא דם.

מדורות הלודרים של רומא העתיקה ועד יומני החדשות המביאים אל הסלון מנות של דם ופצועים מכל זירות המלחמה על פני כדור הארץ — יצר לב האדם לא השתנה בבסיסו.

והבסיס — כפי שלימדתנו התורה — רע הוא מנעוריו. סטיבן קינג כותב על ולמען הבסיס הזה. עלילותיו שובצות בתוך דם, זוועות, השפלות ועינויים, ולו רק אלה היו בהם — לא הייתי מספרת עליהם כמובן במדור. אלא שקינג מצטיין גם ברציונות מפתיעים ולפעמים מקסימים ביותר. רעיון כזה מפרנס את הרומן „צנות".

קינג לקח מיתוס עתיק — את סיפור שהרודה. הרעיון שיוצר חייב ליצור את המיטב שהוא מסוגל לו — למען חייו. אין סיפור טוב (כזכור מאלף לילה ולילה) — אין חיים. ב„צנות", השהרודה הוא ממין זכר, סופר בשם פול שלדון, המגיע במקרה לביתה של אחת הקוראות הנאמנות ביותר שלו, אני וילקס.

שלדון אינו יודע, אלא עד לשעה שהוא לכוד בבית וילקס, שהגברת היא רוצחת וחולת-רוח בעלת סטיות מהסוג הספרותי. אני וילקס מנופפת מעל ראשו של שלדון המבוהל בסכין מטבח אימתנית ובגרזן מושחז ומאיימת עליו שאם לא יתיישב מיד ויכתוב למענה, ורק למענה, סיפורים מרהקים — בזה הרגע יגיעו חייו לקיצם. הסיבה העיקרית לזעמה הרצחני של הגברת וילקס נעוצה בכך ששלדון החליט, באחרון הספרים שפרסם, להמית גיבור מגיבוריו החביב עליה במיוחד. הוא „הרג" את הגיבור, היא רוצחת, ואם כן דינו למות גם כן אלא אם יחזיר את הגיבור לתחייה.

רועד מפחד — מתיישב שלדון ליד מכונת הכתיבה וכותב למען הצלת חייו.

התפנית המפתיעה של העלילה מתרחשת כאשר, בעקבות חייהם המשותפים בבית המבודד, מאבדת אני וילקס בהדרגה את עירנותה והסופר תופס שאם רק ירצה — יכול להתחמק מן הבית כאשר הגברת לא תשים לב.

אלא שאז, „רגע האמת" שלו, מגלה פול שלדון שכתיבה בצל המוות היא התורייה וההנאה שבעיסוקי האדם. בביתה של וילקס, המנופפת בסכין הוא כותב טוב יותר, ובצורה אינטנסיבית יותר, מאשר כתב אי-פעם בחייו. שלדון מחליט להישאר...

יוצא איפוא ש„צנות" הוא ספר לכל סוגי הקוראים. המבקרים והקהל המשכיל מוצאים בו „נושאים נצחיים" כמו היחס שבין האמנות לחיים ובין היצירה והמוות, ואילו הקהל המחפש גירויים — מוצא בתוכו פחדי מוות, זוועות של מחלות רוח, ואפילו דם...

★

וייטנאם וארץ האינדיאנים

הלם וייטנאם אינגו נגמר. לפחות לא בספרות ובקולנוע האמריקניים. בארץ מוצג עדיין הסרט „פלטון" המבה על המצא על השתתפותה של ארה"ב באותה מלחמה אכזרית ואומללה ואילו בארצות הברית מופיע ספר (לא ראשון ולא אחרון בוודאי בנושא הזה) ששמו: „ארץ האינדיאנים".

פיליפ קאפוטו, עתונאי כפורסם, חתן פרס פוליצר, איש המארינס לשעבר, מציג כאן את ארצו דרך עיני חייל שחזר מווייטנאם ומתבונן בה כאילו היתה עדיין בימי מלחמות הלבנים באדומים. כריס סטרקמן יצא לווייטנאם נער תמים וחסר נסיון. מה שראה שם גורם לו להתפלל לא להיות במשאלת מוות נואשת. אבל סטרקמן לא נהרג בג'ונגלים של הוייטקונג, הוא נידון לחיים. קאפוטו מחזיר את גיבורו אל הקצה הצפוני של מדינת מישיגן, מקום הולדתו. חיידק הטירוף הווייטנאמי בו הוא נגוע הורס בהדרגה את יחסיו עם אשתו ועם שכניו השלווים הוא דימם שכבר עיסו מסיפוריו. כריס סטרקמן, השיכור האומלל, בפתח שבצון ורדיפה. במישיגן הוא רואה ארץ אויב שורצת אינדיאנים, את ביתו הוא מבצר כמו שנהגו לעשות ב„מערב הפרוע", זורע מוקשים בשדות מסביב. רוכש נשק ומחכה במתיחות לקרב האחרון. להתלקחות הגדולה שבה יעלו בעשן סיוטי הלילה שלו וכל פחדיו.

המבקרים גומרים את ההלל על הספר, שיצא בהוצאת בנטאם. הם מסכימים, רק חוות לספרים כאלה יכולים אולי להבין למה אמריקה שלאחר וייטנאם מגיבה כפי שהיא מגיבה על פרשת „אירן-גייט", או פרשת פרלאורד.

صورة عن الاصل

מורי ורבותי, אחי ורעי

מאת משה קרונה

בסימן הסברה והידברות (ב)

לא „ברית היסטורית"

האם היינו משך כל השנים האלה גרורים של תנועת העבודה? האם היינו קשורים באיזו „ברית היסטורית"? — אלו הן שאלות שלא אוכל ברשמי זכרונותי להיפטר מהן. הן על התקופה שעליה אני מספר מוציאים את הלעז שכאילו היינו כולנו במחנה הדתי-הלאומי כעין שבויים במלכודת של ברית היסטורית.

הנה, אני מוכן ומזומן לומר בתכלית הקיצור: לא היו דברים בעולם. אין אני עוסק כאן בדברי מחקר, ויבואו בודאי ההיסטוריונים וינסו לפסוק את פסוקם. אני רק רושם רשמים אישיים מהווית ראייה אינדיווידואלית, ולא אוכל ולא ארצה להציג דברי כתואם לאיזו איפכא אקסיומטית. לי נדמה היה הכל שבאנו נזהרים מאד בשמירת עצמאותנו ועצביותנו. יש אולי היסטוריונים של בריתות ולא היתה מעולם בעולם ברית היסטורית. סיפר לא פעם אצלנו משמו של הרב"ל הכהן מיימון: „יכולני לכתוב את הספר הגדול ביותר בכמות בכל ספרי אילו הייתי מחליט כי נושא הספר יהא: „תולדות ההסכמים שהופרו". אולם — המשיך — עבדי ינקו עבדי שאיני כותב ספר זה".

ואכן, נראה לי כי זוהי האמת לאמיתה. לא היתה ברית היסטורית. היתה נטייה קיימת ליתנן פעולה עם הגורם הציבורי החזק והמאורגן ביותר ביישוב ובמדינה. היה תמיד מושפל מבחוץ יותר כבר (מכאן הרי באו ההגדרות „ההגדירה" בדבר „כפיה דתית" ו„סחטנות" הדתיים (המזרחי) על תנועת העבודה כאמצעי יוכי חברינו חבר אליה איזו קירבה רעיונית בכל הנוגע לעצם שיטה בבניין הארץ והדפנת „הדרך הקונסטרוקטיווית") ובכל הנוגע לגישה לשאלות החברתיות הסוציאליות. החרוכת קירבה — כן, ברית היסטורית — לא היו דברים בעולם. אדרבא, היו מקרים רבים שאפילו הרשמים היינו בראיה עין. אמנם ייתכן מאד ששגינו איזה שגיאה. הן ייתכן, וכמעט הכרחי, שדברים מסוג זה יארעו אצל הפרט ואצל הכלל.

הכרעה בין כפות המאזניים

כן הנסיון יכולתי להביא, גם מתוך מעורבותי אני בעקרים רבים, ראיות ואסמכתות כדי לאשר את טענתי. עצמו ורבו המקרים האלה עד אין ספור ולא כאן המקום והצורך לפרטם. אסתפק, לכן, בהעלאת כמה מקרים מובהקי העבר לשם הארת העניין:

זוכרני יפה את הבקרה כאשר רצו ראשי מפא"י כי ניתן את תמיכתנו לבחירתה של מרת גולדה מאיר כראש עיריית תל-אביב—יפו. תנועת העבודה וראשיה הזעיקו שמים וארץ כדי להגיע לידיהם את השלטון על העיר הגדולה. בידי נציגינו במועצת העיר היתה בימים ההם אפשרות ההכרעה. הספיק יגון יכוח להשמאיל או להימין, יכולנו להכריע בין „כפות המאזניים". ראשות עיריית תל-אביב לאו מילתא זוטרתא היא וכמובן שהעניין הפך והיה לעניין ארצי ולא לעניין מקומי בלבד. דנו בזה הרבה בצמרת התנועה ובמוסדות ראשי, כי מכל הצדדים הופעל עלינו לחץ כבד מלווה נימוקים חשובים ומשכנעים, כרגיל בעידנא דריתחא, באזהרות ואפילו באיומים שקופים למדי. נפלה אצלנו הכרעה ברורה שלא לתת לשמאל את השלטון על העיר. הנימוק העיקרי שבעוכר להכרעה זו לא היה בשום פנים דווקא זה שעליו כתבו הרבה בעתונים, היינו שלא רצינו לתת את ראשות העיר בידיה של אשה. רוב חברינו סברו בעת ההכרעה כי לא ייתכן למסור למפא"י או לתנועת העבודה את כל מוקדי השלטון החשובים במדינה כולה. לא מגיע הדבר ולא מצדיק הדבר. לכל שנוכל ובמקום שנוכל — כך סברו חברינו המדיניים — צריך לאפשר גם לכוחות ציבוריים אחרים דריסת רגל בכהונות שלטוניות רמות. והנה הפעם במקרה הזה, כאשר ישנה יכולת זו בידינו, מן הדין הוא להשתמש בה. וכך אמנם עשינו ולא היינו כלל נלכדים באיזו ברית היסטורית מדומה. אדרבא, עוד שיקול אחד היה אצלנו: הנה, במקרה, מועמדו הקונקרטי של הימין היה איש סימפאטי ונעים הליכות. חיים לבנון — מועמדם של הציונים הכלליים לראשות העיר — היה בעבר הרחוק בפולין (קראקא) חבר בתנועתנו ואף שבבואו לארץ הצה את הקווים והיה פעיל אצל הציונים הכלליים היה לו יחס של דרך ארץ בפני התורה ולומדיה ואהוד היה לכל שאיפה לתת גוון דתי-מסורתי להוי המטרופולין ולחינוך הדתי. חברינו בעירייה סיפרו לנו, כי לא פעם כאשר היו הפסקות ארוכות בדיוניה של מועצת העיר היה פונה יחד עם חברינו לאיזה חדר צדדי, מוציאים אחת ממסכתות הש"ס ולומדים יחדיו דף גמרא... על שום מה נהפוך את תמיכתנו במועמד כזה. וכי בגלל התג יעמוד בדיו בגדי צריך לפוסלו? — התרנו לעצמנו את הספקות ונתנו לחברינו בעירייה „אור ירוק" לבלתי התחשב עם „הברית ההיסטורית". ואמנם קמו כנגדנו קולות זעקה גדולה ומרה ותהום כל הארץ. אנו שמנו לב והלכנו בדרכנו.

זוכרני מקרה שני שאף בו נעו וזעו אמות הספים של „הברית ההיסטורית" ורעשה כל הארץ: נציג המפלגה הדתית הלאומית בעירית הנגב באר שבע הורידו בפועל מרום מעמדו כראש העיר את דוד טוביהו. בזמנו היה ענין זה „מרעיש עולמות" כי דוד טוביהו היה מהאישים המקורבים ביותר אל בן גוריון. ידיו הקו רב לו בשחרור הנגב בכלל ובפיתוחה והנהלתה של באר שבע בפרט. טביעות אצבעותיו היו ניכרות יפה בכל ענייני העיר והאיזור והכבד היה על כל החוגים. אולם לפי דעת אנ"ש כולם מתנהג היה כאילו היתה העיר איזו אחוזה פרטית שלו ושל מפא"י והאשימוהו בהצרת צעדיו של החינוך הדתי. והנה הגיעה האפשרות האלקטוראלית להוריד את האיש מגדולתו ולא היו אצלנו הרבה התלבטויות בכך. לא שפו חברינו לשום לחצים ואיומים ו„הברית ההיסטורית" כלל לא נתגלתה ולא פעלה...

בחירת נשיא המדינה

והנה כאן מקום עמי לספר בקצת פרטות על עניין שהייתי מעורב בו ישירות: הה־קדשת לבחירתו של ש"ז שזר כנשיא המדינה. ידיעתי או כמזכירות הכללית של המפלגה הדתית לאומית, מאתי זמן וכוריב לי יפה בבני אמונים אישיים למדי. יום אחד פנה אלינו מנחם בגין — מנהיגה של תנועת החירות — בבקשה, לתת לו את האפשרות להופיע בפני המוסד העליון של המפד"ל כדי שיוכל להסביר לנו את דעתו ודעת הבריות בעניין הבחירות לנשיאות המדינה. מילאנו, כמובן, את בקשתו ובפני ישיבה מליאה של הנהלת המפלגה בבא את דבריו מנחם בגין שבא לישיבה עם חברו חבר הכנסת אריה בן אליעזר. בסוף טעם והגיון הסביר לנו מנחם בגין את המצב המשונה שבו מפלגה אחת, שהיא אמנם המפלגה הגדולה במדינה, אולם כשלעצמה אינה מפלגת רוב — היא אשר תופסת באופן בלעדי לגמרי את כל הבחירות החשובות ביותר במדינה. להוטה המפלגה הזו אחר שלטון יחיד ובלעדי ולא יתכן להרשות כי דבר כזה ימשך גם להבא. והנה התברר כיד כי מנחם בגין: בא לשכנע את אלה שהיו משוכנעים מכבר: גם אצלנו סברו כל החברים שלא טוב הדבר שאנשי מפלגה אחת תופסים בעת ובעונה אחת את משרות נשיא המדינה, ראש הממשלה, יושב ראש הכנסת ועוד ועוד ולא נבצרת איזו שהיא הלקה הולך לאחד, או ליותר משאר הגורמים הציבוריים במדינה. וזכרני, כי בהכריך הדיון, מכש נדהמנו כאשר התפתחו חילופי דברים אלה:

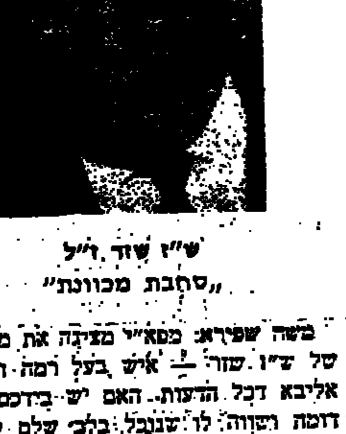

ש"ז שזר ז"ל

„סחבת מכוונת"

משה שפירא: מפא"י מציגה את מועמדותו של ש"ז שזר — איש בעל רמה וכישורים אליבא דכל הדעות. האם יש בידכם מועמד דומה ושווה לו? שנוכל בלבי שלם לתת גם אנו את תמיכתנו? בגין: קורא בשמו של מועמד אפשרי, איש מתחום המשפט. שפירא: האם מכיר אתה את המועמד? האם בטוח אתה בכישוריו וביכולתו? בגין: אין אני מכיר אותו אישית ורק שמעתי עליו דברים טובים. שפירא: תמה אני עליך שבאמת ובתמים אתה נושא תמיד דגל הגישה הממלכתית. הצרופה שלמשרה גבוהה כזו בנשיאות המדינה — משרה שצריכה לסמל בפועל את כל היקר והנעלה שבכל המדינה — מציע אתה מועמד שאינך מכירו כלל ורק שמעת שמועות עליו...

אכן, מהלכה של שיחה זו כמעט שדיכא את רוחנו והבינונו כי בסופו של דבר, נתמוך אנו במועמדותו של שזר שעם כל מה שהיה לנו, ולנו במיוחד, „חשבונות" וטענות מימים עברו כלפיו, הרי בכל זאת נראה לנו כאיש הראוי לתפקיד הרם.

אלא, כאן בא אירוע שני. הייתי אז מזכירה של המפד"ל. ומשום מה הייתי דווקא בתקופה. הרגיש אישית במיוחד לעניין חוסר הדרך־ארץ הדמוקראטי שה„בוסים" במפא"י מגלים כלפינו לא פעם. מרוב בטחון עצמי היו מתייחסים אלינו כאל מי ש„מונח בקופסא" וכאל מי אשר „בדרך הטבע" יצביעו למה שמפא"י תציע בכנסת. יום אחד התקיימו דיונים בהנהגת מפא"י בעניין הבחירות לנשיאות המדינה ושם הוחלט על הצגת מועמדותו של ש"ז שזר למשרת נשיא המדינה. ראש סיעת מפא"י לא הסתפק בפרסום הודעה מדויקת על החלטה זו לעתונות ולהתקשרות כי אם, ברוב בטחון עצמי, פירסם כי המועמדות הזו תוצג לכנסת ע"י נציגי המפלגה הדתית הלאומית". הה„בוס" כזה לא נהג בנימוס ולשאלנו על כך.

ואכן, כשלעצמי פגע בי מאד הדבר הזה, לא עיכבתי בשאול בין חברינו כהייתי בטוח כי נפגעו גם הם. עשיתי מעשה. ככל שרק יכולתי, כדי להכיר את ה„בוסים" הגיאונים. לא היתה לי, כמובן, איזו שהיא סמכות מיוחדת ושפי הייתי חייב לדעת חברי — אחי ורעי. עם זה היתה לא אז ההזדמנות להנהיג בבנין בכה סקרוי שהבת ממורכבת ומכוונת. סיותוי ויגעתי ככל שהיה הדבר ביכולתי כדי להיות מיום ליום, משך כמה שבועות, ברשימה של הודעת תמיכה מטעם המפד"ל במועמדותו של מר שזר. נהיר היה לי כי יש בכך איזו פגיעה בכבודו של המועמד, אולם הרי גם כבודו של ציבור גדול כמונו, נפגע. כיצד זה נוכל להרצות עצמנו ויגבוך בפומבי דברים על ידי כי שלא הוסכם ככך ולא נטילת עצה וקבלת רשות?

ואמנם ענייני זה של „הסחבת המכוונת" נודע ברבים וגרם למבוכה. „המפד"ל עדיין מתלבטת" „עוד לא נפלה ההכרעה במפד"ל", „תמיכת המפד"ל איננה מובטחת", „הדתיים לאומיים דורשים הבהרות" — כאלה ובדומים לאלה היו הכותרות כמעט עד הרגע האחרון והבחירה על פי החוק. סוף סוף הלכו „ברגע האחרון" ממש במשלחת לביתו של מר שזר להודיע על תמיכתנו במועמדותו ורצינו להבהיר עמו תחילה כמה וכמה דברים. עוד זוכרנו יפה והבין היטב מהם הדברים שגרמו לכל הסחבת הזו. זוכרני כי בקבלנו אותנו חבש מגבעת לראשו ושולחנו היה ערוך מראש בבקבוק יין ומיני מתיקה. בורדניה פתוחות והחביבות מופגנת פתח בלשון המליצה המקראית — „מדוע בושש רכבו לבוא מדוע אחרו פעמי מרכבותיו"... עונינו לו והתפתחה שיחה ממושכת שנסבה בעיקר על עמדה של הנשיאות בישראל, על היסוסינו וחששותינו דווקא מצד שהוא בכבודו ובעצמו הריהו מאנשי הרוח המובהקים והאמיתיים בתנועת העבודה. האם תהא — הצענו לשאול — הנשיאות שלו מכוונת לכלל ישראל? האם תתן הנשיאות ביטוי לדעות ה„מקבליות" הנוסטות הרוחות בתנועת העבודה? היוכלו אנ"ש הרבנים שלנו בראשם להסב על שולחן הנשיא מתוך בטחון שזה שולחן כשר? האם, האם — ובדומה לזה. והיתה השיחה הארוכה בנעאים חריפים מאד — נעימה מאד.

ואמנם — ש"ז שזר מראשית נשיאותו ועד לסופה לא איכזב אותנו חלילה. עלה ונתעלה האיש ואף העלה את מעמד הנשיאות עצמה לרמה גבוהה ביותר. על בחירה זו לא הצטערנו אפילו פעם אחת.

את הסיפור הזה מוסר אני בהרחבת־מה מפני שהוא נראה לי אופייני להלך מחשבותינו לכל הקשור לסוגיית של „ברית היסטורית" ואי הלות רעיונית או פוליטית.

והנה אחי הקוראים מרגיש אני במקום זה כי הגיעה העת לשים קנצי למלין ולחתום את סיפור זכרונותי עד לשלב הימים שבהם עזבתי את עבודתי הישירה בתנועה ועברתי לעבוד בתחום אחר לגמרי — החינוך והתרבות התורניים בגולה. כדרך העולם ההתי להגיע בימים שעליהם סיפרתי זה עתה איזו עייפות מהעבודה המפלגתית והקצה שהפסיקה אותי הרבה שנים. חלילה וחלילה, העניינים והנושאים לא נמאסו עלי אף על פי שהיו כרוכים בתחומים בלתי פוסקים. אולם האדם, כל אדם, צריך להתחדשות מתקופה לתקופה. הרגשתי וכן הרגישו גם חברי כי הגיעה השעה להעמידני במקום אחר ב„סידור העבודה".

התהליך הזה של שינוי מקום ב„סידור העבודה" הוא, בדרך הטבע, עניין ממושך ומורט עצבים. עבודת הציבור נותנת כמובן סיפוק רב אולם בתמורה נדרש האיש לא פעם לתת מחיר כבד. אין כלל פלא שגם לי אירעו כדברים האלה ובמידה גדושה למדי. אלא שלא אכנס במקום הזה לספר על הדברים האלה. עוד חזון למועד. רציתי לספר על מורי ורבותי, אחי ורעי. ויצאו מתחת עטי דברים רבים על עניינים רבים אחרים שהם בבחינת „מקיפים" לנושא המרכזי. הבנתי כי „מקיפים" אלה אף הם חשובים ולכן הרהבתי את הדיעה.

וכך ייצא אנכי מלפני אחי הקוראים בברכת הודה, שלום ולהתראות!

פרקי יומן מלחמת ששת הימים

מאת מיכאל ששר

(הכותב היה דובר המימשל הצבאי ביהודה ושומרון בתקופה שלאחר מלחמת ששת הימים)

י"ח בסיון תשכ"ז 26.6.67 (יום שני)

מיפקד לקראת סיפוח,
קנס על התנהגות ליו"ש, הלשנות ואבדה

היום הוטל עוצר על העיר העתיקה והכפרים סביב לה, כדי לאפשר עריכת מירשם תושבים. למעשה נערך המירשם בשל ההחלטה לספח את ירושלים העתיקה למדינת ישראל, אולם לעתונאים — ביחוד הזרים — אומרים כי המיפקד נערך לצרכי „אספקה ושירותים". לאחר מאבק צבי בגליות לשכנע את העוסקים בדבר, להרשות לעתונאים זרים וישראליים לסקר את המירשם. בשעה 10 לפנה"צ אני כבר בראש שיירה גדולה, של עשרות מכוניות דרך מעבר מנדלבאום (הנבל צוין...) ל„בית־המימשל" במקום שם שוכן כיום משרד המשפטים, ברחוב צלאח א־דין). נכנסים הצלבי בירוחה שוטפים בבאיל יעקב סלמן, סגן מושל ירושלים, סקירה קצרה על המיפקד. הוא מודיע להם שהם הופכים להתעכב ביציבות.

אני מבין במספר עתונאים להצטרף אלי. אנו נוסעים בשיירה דרך שער האשפות, עד לשער יפו ושם נכנסים לשוק. אתמול היה הכל צר, ריק ובצוך. היום — דממת מוות, החנויות סגורות והתושבים מציצים בין החלונות. הכל עתר לכישר כל שעה יום, כדי שהמירשם יעבור ללא תקלה. לאחר כאבאים אנו מצטרפים לשתי חוליות של פוקדים. נכנסים לרובע המוסלמי. בחוליה בכניס פיקוד משפחה במצר ביתה. הגברים לבושים בפיג'מה, כאילו היה זה יום חג. האווירה טובה והפוקדים כספרים שזכו להכנסת אורחים „נאה ביותר". הגישו להם קפה ותוגות הדבר הפריע לא פעם לעבודה השוטפת. שואלים לשם ראש המשפחה, מספר הנפשות, הדת, המקצוע וכתובת הבגירים, התושבים מציגים תעודת זהות, או דרכון ירדני ישנים בהיסוסיות רבה על שאלות העתונאים. אלה מעידים לטובה בין האונ"רא ומן המיפקד. בינו שלילא נתני להם לסקר את המיפקד, מקרים, היו כפריחים שבועות כאילו גורשים את התושבים ליתוצים עליהם לעזוב את בתיהם. שיתוף הפעולה עם כל חלקי האוכלוסיה — המוסלמית הנוצרית וגם הכמיה הקתוליות — כך נאמר לי — הם „סודיים ביותר", אך כבר לפירות שנמצע כי נפקדו 65,000 איש בעיר העתיקה, בכפרים מסביב (עיסוויה, בית־חנינא, אל־עזריה ועוד) ועד לשדה התעופה של קלנדיה.

בפגישה בשעת הערב, עם העתונאים, אני מוסר בקיצור פרטים על המיפקד. שנערך על־ידי משרד הפנים והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ועל משפטים אחרים. בין היותר נידונו שני אורחים ישראלים ל־90 ימי מאסר על ביזה בשווי 69.25 ל"י ואורחית ישראלית נוספת נקנסה ב־125 ל"י על „התנהגות" בלתי חוקית ליהודה ושומרון. יהודים וערבים כאחד נגבבו ובוזזו כנראה בחוגן, אבל הם גם נשפטים.

אני יוצא לרחוב. ליד בית המושל ניגש אלי גבר צעיר, כנראה ערבי נוצרי, ואומר לי: הודיעו שמי שמצא את מכוניתו יודיע על כך לצבא. הנה המפתחות של מכוניתי היא חונה כאן. האם אתה מרשה שאפתח אותה? הרשיתי. ביד רועדת ניסה לפתוח את המכונית שעליה הצביע, אך התברר שלא היתה זו מכוניתו. איך בכל זאת לא הכיר את מכוניתו? — פשוט מאוד, היתה זו מכונית אורחית — כן הדגם שלו — שנצבעה ונשאה מספר צבאי ב„סערת הקרב" או לאחריו והוא חשב שמתחת לצבע ולמספר, מסתתרת מכוניתו. מכל מקום קשה להגיד שמי שאבדה מכוניתו, שמח על כך ביותר.

*

י"ט בסיון תשכ"ז 27.6.67 (יום שלישי)

ביזה ביו"ש, מספרים ירדניים,
העברה מהכותל לכפר השילוח,
מפקחים ארכיאולוגיים

ב־8 בבוקר אני מוזמן לפגישה ראשונה עם האלוף ע.ז. נרקיס, אלוף פיקוד המרכז ומפקד יהודה ושומרון במשרדו ב„בנייני האומה" בירושלים. אני מכירו מפגישה אצל ד"ר אורי לייבוביץ (נוירולוג ב„הדסה" שנפטר ב־1972 בגיל 38) יחד עם האלוף ישראל טל, אז מפקד גייסות השריון. כשנפגשנו בשעתו, חודשים אחדים לפני המלחמה, ודאי לא שיער איש מאתנו שניפגש בנסיבות החדשות, אבל זהו. עוד קשה להתרגל למציאות, אבל כך היא. אני עניני וקצר. מוסר כי אני משתדל למסור לעתונאים את מירב האינפורמציה מתחום האזרחי. דוגמה לכך מירשם האוכלוסין, שעבר בבחינה עתונאית — בהצלחה רבה. הוא מסכים לדעתי. אני מביע דעתי שסיקור הגפות חלש מבחינה עתונאית ויש לעשות לתיקון המצב. הוא מסכים לדעתי. לבסוף אני מציע לו לקיים ראיון עם העתונאים (כאמור עוד לא היו נהירים לי כל הכינים וההגבלות המוטלים על אנשי צה"ל, כולל אלופים, באשר לראיונות עתונאים) והוא כאילו חיכה לכך וקיבל את ההצעה בשמחה רבה. נרקיס מסר לי כי ביום ששי הקרוב (30.6.67) יעזוב חיים הרצוג את תפקידו כמושל יו"ש והוא — נרקיס — יתמנה במקומו נוסף לתפקידו כאלוף הפיקוד. יערכו להרצוג ארוחת צהריים חגיגית במלון „גני יהודה" בתל-פיות.

אני חוזר למפקדת יו"ש, לישיבת המטה הדו־ביתית. בישיבה נמסרים כי מחר (יום ד') ייסגר הר־הצופים בשל טקס הענקת תואר דוקטור של כבוד לנשיא המדינה (זלמן שזר) ולרמטכ"ל (יצחק רבין). נמסר כי אישים נוספים יקבלו תוארים ואלים הדרי, ראש מטה המימשל הצבאי, מביע דעתו כי בודאי הוא שאשרו; אם כבר מכבדים את הנשיא והרמטכ"ל, יתנה לא את פלוני ובודאי לא גם את אלמוני וכך מתבונן עכם השוב כבר למספר. עוד נמסר בישיבה כי הוחל מהבוקר מחלק דואר ישראלי מאות מברקים בתוך שהגיעו. עבור תושבי יו"ש. הדבר אינו לפרסום, לפי שעה, כדי שלא יוצף הדואר באלפי מברקים. כן מסתיים על ההכנות לפתיחת בתי־הדואר. הבעיה אינה קלה. עם כיבוש רצועת עזה ב„מבצע קדש" ב־1956 הגיעו אנשים מבמסמוסת יום ראשון ומכבלי כייבש המעגב. רוצים למנוע זאת. מדברים על בול ישראלי שעליו החותמת „צה"ל", שיהיה בתוקף ב„שטחים". ממנכ"ל הדואר נמסר כי יוקבו כמות גדולה ביותר של בולים, כך שקשה יהיה לספקה. כן נמסר כי כל האורחים הזרים הירדניים המבקשים לעזוב את יו"ש לחו"ל (לא לירדן) יוכלו לעשות כן; הם ישלמו בדינרים בעד כרטיסי הטיסה, יוטסו מקלנדיה ללוד, בכיסת, מרנזית ומלוד לאירופה ב„אל־על". גם הידיעה זו אינה לפרסום, משום שהיא עלולה להתפרש כגירוש, אם גם גירוש „מכובד"... כן נערך סקר רכב ביו"ש. הבעיה המהותית היא: איזה לוחית זיהוי להנהיג ומתי. מחליטים כי לפי שעה ימשיכו כלי הרכב לנסוע עם המספרים הקיימים, תוך כיסוי השם „ג'ורדן".

רס"ן דב שפי מוסר על מו"מ בדבר החזרת שבויים ירדניים. מדובר בשני טייסים ישראלים שנפלו בשבי בעירק והועברו אחר כך לירדן לעומת 428 שבויים ירדניים (מהם 3 דיפלומטים עירקיים, 17 קציני לגיה והיתר חיילים). ניסינו, במו"מ עם הצלב האדום, להביא את הירדנים לכך שיסכימו למו"מ ישיר איתנו, אבל ללא הצלחה. ראש־ממשלת ירדן התנגד לכך בתוקף וכך נחתם ההסכם בין כל צד לחוד לבין הצלב האדום. המסמך ייקרא במערכה המשפטית, אולי הראשונה, בהבינתנו למו"מ ישיר לשלום, אבל בסופו של דבר חשובים אצלנו „הר שני הטייסים, מכל הפלפולים המשפטיים.

לאחר הישיבה אני ממהר ללשכת העתונות, במערב העיר, שם כבר מחכים הכתבים לסיקור פעולת שיכון 160 המשפחות הערביות שפונו מדירותיהם ברחבת הכותל וברובע היהודי. אנו נכנסים דרך שער האשפות, העיר העתיקה הומה. חלק מן המפונים מתרכזים בשוק הכות נה הם גרים בבוכי התנויות יהיו רוצים להראות, אבל התנאים הסניטריים קשים. המשפחות, על רהיטיהן וחפציהן מועברות במשאיות לדירות שהבחרקנו מדירתן. המצב אינו נראה מראני — בסייה שבו המפונים השוות והורבות, ולא ארעשונית פאר — אלא הוא מכיר יותר אוהדה על „מוהאג'רי", כך גם הרושם של העתונאים.

אנו נוסעים בשיירה של חמש מכוניות משא. מגיעים לכפר השילוח. מאתרים בית יפה ומשכנים בו ראש משפחה: כבן 65, ו־17 נפשות במשפחתו. בעיר העתיקה גר בבכך אפל ועכשיו הוא מקבל דירה נאה. אתה מרוצה? — אני שואלו, והוא עונה, עוד לפני שנכנס לדירה: נדיה ונראה? אך לאחר שנכנס הוא אומר: „אני מבסוט כתיר" (מרוצה מאד). הדירה, כך מתברר מן השכנים, שייכת לערבי שעבר לרבת־עמון. נראה שכספו נמצא שם והוא העדיף לעבור. מוכתר הכפר בא ואומר כי בכפר רבבת תושבים, מהם ברחו כאלף, יש איפוא די בתים ריקים ולמראם לא היתה עוד אני מתנגד לקבל אחד מהם... תוך כדי העברת המפונים הדלים לדירה, מופיעה זקנה אחת וטוענת כי פלשו לדירתה. נראה שבהזדמנות זו רצתה גם היא לשפר את תנאי מגוריה, אבל מאחר שהרישום של הבתים הריקים נערך יום קודם לכן, יחד עם המוכתר, נראה שלא צדקה, אך שמא גם המוכתר בהזדמנות זו חשבונות עם ידידים... המבצע כולו, על כל פנים, שוב נמשך בהצלחה מבחינה עתונאית ושוב הוכח שאין, וגם לא כדאי, להסתיר משהו מן העתונאים.

אני חוזר בצהרים והולך לארוחה במלון רויאל (מלון כנס־ג'ורג' שנתפס על־ידי צה"ל ובו אכלנו עד היום, פונה ומוכן לקראת הפעלתו לצורכי תיירות) יחד עם סא"ל יעקב סלמן (סגן מפקד העיר העתיקה — מ.ש.). הוא מספר — מה שכבר ידעתי — כי אחה"צ יוגש בכנסת חוק סיפוח ירושלים העתיקה למדינת ישראל, וכך תיעשה ירושלים העתיקה לחלק ממדינת ישראל לכל דבר: התושבים ידרשו מייד להחליף דינרים בכסף ישראלי ולשם כך יפתחו סניפים של בנק ישראל. כך יעמוד העולם לפני עובדה מוגמרת. לפי שעה לפחות, ביחס לירושלים. על כך בוודאי תריע העתונות העולמית תרועה גדולה ובראשה ללא ספק עתונות הותיקן.

ההגבלות על העתונות הולכות ומותרות. ומעתה יוכלו עתונאים להיכנס חופשית לעיר־העתיקה ולבית לחם. אני מוסר להם על כך בבסיבה הרשמית. עוד אני מוסר שביום ששי וראשון יוכלו המוסלמים והנוצרים לבקר שוב במקומות הקדושים להם. המצב מצמים לרבבות מוסיפים שפה שבפעם הראשונה באו רק כאלף למסגדים בהר־הבית. מיד אחרי בא דובר משרד הפנים ומספר על החוקים „להגנת המקומות הקדושים" המוגשים עתה (בשעה 18.00) בכנסת. אני נוסע הביתה. ועם בואי מצלצל הטלפון ומודיע כי עלי להיות מוכן עוד הלילה, לכשתתפרסם הודעה על הוצאת המטבע בירושלים המזרחית.

האווירה בירושלים בשעות הערב היא די מלחמתית, מבחינה פוליטית. מרגישים שהיהודים שוב „מסדרים" את הגויים בהפתעתם את העולם, אך נראה שהעתונאים הזרים עדיין אינם מרגישים בזה שמימנים להם... שלב אחר, שקט יותר, בדרך העברת יו"ש לשליטת ישראל, גם בתודעת הציבור, הוא במינוי ארכיאולוגים ישראלים כמפקחים על האתרים הארכיאולוגיים וההיסטוריים בשטח יו"ש, המוגדרים, בהודעה לעתונות, כ„נכסים לאומיים ותרבותיים". כשאני מודיע על כך לעתונאים, שואל אותי כתב „קול העם" ספק ברצינות, ספק בהלצה: „לאומיים למי?"...

*

כ' בסיון תשכ"ז 28.6.67 (יום רביעי)

חוק סיפוח ירושלים, מלפון נרקיס—קולק,
עגבניות לצבא האמריקני, הקצבות במטבע זר לקניות בעיר־העתיקה,
4 יתומים ו־40.000 ל"יש,
ריב המקומות הקדושים

הכנסת, כך קוראים בעתונים אישרה „חוק מסגרת לסיפוח ירושלים". דומה שרבים עדיין אינם מבינים את משמעות העניין, אך הדבר יתגלה כנבור יום־יומיים.

בבוקר ישיבת מטה, בנוכחות האלוף קטן הקומה הוא נמרץ, דחוף וחביב. תוספ עניין בהירות. כאורח עלי לקבוע שגם הקצינים הבכירים האחרים, עושים רושם „ישר לעניין". בצהרים חייב נרקיס לדווח בישיבת ועדת השרים לענייני בטחון על המצב ביו"ש והוא בא לשמוע דו"ח על הנעשה, מפי העוזרים הראשיים. יושבים מרווחים בכורסאות רכות. באולם בו פרושים שטיחים יקרים וכל אחד מספר. ביהודה ושומרון היו כנראה 1.2 מיליון תושבים. מהם 450,000 פליטים. כיום נשארו מיליון, מהם 320,000 פליטים (אחר־כך נתברר שהמספרים אלה היו מוגזמים ביותר). במיפקד בירושלים נפקדו 65,000 איש. יותר מ־60 אחוז עוסקים בחקלאות והפליטים מקבלים סיוע באונר"א.

(באמצע תזיות שיחת טלפון בין עוזר נרקיס וטדי קולק, ראש העיריה. נרקיס: דיין אומר לפתוח מיד את העיר, לשני הכיוונים. אני מתנגד. גם המשטרה ומשרד הפנים מתנגדים מחשש שייווצרו בעיות עד אין סוף. מה דעתך אתה, טדי? — קולק בעד סגירה ונראה שהעיר העתיקה תיסגר לעוד שבועיים, לפחות האיחוד. כך נראה באותה שעה, אך למעשה ניצח דיין גם במערכה זו ולמחרת ב־29.6 נפתחה העיר ואוחדה מחדש, ללא כל הגבלות!)

ברוך יקותיאלי ראש ענף הכלכלה (לימים סמנכ"ל בנק לאומי לישראל) בדו"ח, אספקת מזון, חשמל, מים וחלק מתנהלת כסדרה. בעסקים עיבודים ארעיים לגבית כסים, על בסיס המצב לפני 1 ביוני: בין 1 ל־5 ליולי ישולמו הקדמות לעובדים, בדינרים. לשם כך מרכזים את הדינרים שנמצאו בסניפי הבנקים ביו"ש. עד עתה נאספו 200,000 דינר. בנק הדואר יעביר כספים שנתקבלו כתמיכה לקרובים ביו"ש. ושר להקלאות; נערך סקר על עודפי החקלאות בברורים את האפשרות להפנייתם לתעשיית השימורים (בעיקר מלונים, אבטיחים ועגבניות) גם מקיימים מגע עם הצבא האמריקני החונה באירופה במגמה למכור לו עודפים. זינות מוסא עלאמי ביריחו תמכור את תוצרתה, באמצעות אונר"א לרצועת עזה המורת דיברים (החווה רגילה לייצא, מדי בוקר, את תוצרתה — חלב — לרבת־עמון ולפתוח בכתמבי ציבורות השיווק). קמה נסכר עד עתה כמחסני ממשלת ירדן ביו"ש ניסף לבעיית העודפים החקלאיים, עלולה להתעורר בקרוב גם בעיה של עודפים תעשייתיים, במידה שלא תוסדר בהקדם שאלת המטבע ביו"ש ואפשרויות השיווק של תוצרת זו. הכל רוגזים על נגיד בנק ישראל, דוד הורוביץ, ועל גורמים כלכליים אחרים, על שאינם „גומרים את העניינים". הנה זאת מביע הורוביץ שכל ישראלי היוצא לסיור בירושלים העתיקה ובבית־לחם יקבל הקצבת „מטבע־זר" של דינר ירדני אחד, כדי שיוכל לקנות שם מזכרות, מבלי לעבור על חוק המטבע של מדינת ישראל... כיום מרויחים ספסרי בית־לחם ורחוב לילינבלום מן המצב הלא־ברור, ואילו הממשלה מפסידה. נרקיס מתקשר טלפונית עם הורוביץ ומודיע לו כי הדינר כבר עלה לשער של 17 ל"י לדינר, במקום 7.5 ל"י, כפי שקבעה הממשלה, אבל לשיחה אין תוצאות.

נרקיס מספר שאתמול ראיין אותו כתב ה„טיימס" של לונדון. סיפרתי לו שבכל המלחמה לא היה אף מקרה של אונס הלה לא האמין. אמר לעוזרו: אתה זוכר את המצב ב־1945 לאחר המלחמה, אונס, גזל, רצח היו אז מעשים שבכל יום „עד להודעה חדשה" וזו נמשכה שנה שלמה, ואצלכם הכל בסדר. לאחר מספר ימים. אכן, זו ארץ הנסים מאברהם אבינו ועד עתה.

רס"ן מתתיהו אדלר, ראש ענף מינהל ושירותים, מדווח כי כל מרכזיות הטלפון שוקמו ופועלות, חוץ מזו שביריחו, משום שהמרכזן שם ברח לירדן... בבנייני הדואר מוכנים לפעולה, אלא שמחכים לבול, כנראה בראשית השבוע הבא. ביו"ש חולקו מאות מברקים שנתקבלו בירושלים מקרובי אנשי יו"ש בחו"ל. אשר להתפזורה — כבר הועברו נוספים מיו"ש לארץ רופא, דרך לוד.

סעד: אין בעיות, הממשלה הירדנית טיפלה במוסדות מעטים בלבד. בבנקים ישראליים כבר ניגוזים 250,000 דולר לחלוקה למוסדות סעד. בפליטים טיפלה אונר"א ותקציב ממשלת ירדן לצרכי סעד הסתכם ב־150,500 דינר, שחולקו לפי מידת הקירבה למלך... להשלמת התמונה הוא מספר כי בבית־לחם, למשל, נשארו רק 4 יתומים במוסד ילדים ובאה אשה מאנגליה ובידה 40,000 ל"יש למוסד זה. אין איפוא בעיה. עם זאת מתחילה לצוץ בעיה של חוסר עבודה. השומרונים משכם כבר הודיעו שהם רעבים ללחם...

בריאות: ביו"ש 1700 מיטות בבתי־החולים מהן 1100 ממשלתיות ו־600 פרטיות. יש די רופאים ואחיות. לשכות הבריאות פועלות כבר. מצב הבריאות תקין בדרך כלל. רוב בתי־החולים נמצאים בירושלים, ועל חלקם אולי „תתלבש" „הדסה".

פנים: השלטון המקומי פועל במלואו. זהו הגוף היחידי שהיה אוטונומי ואינו קשור לרבת־עמון. בשכם של 600 עובדי עיריה, בג'נין — 40, ביריחו לעומת זאת, ברחו כולם (עם זאת יש ידיעות שחלקם מתחילים לחזור, דרך הירדן, במקומות הרחוקים מעיני העתונאים).

תיירות: נוספים בכל יו"ש לברות שבינתיים מותר לטייל רק בירושלים המזרחית ובבית־לחם. פעש אי־אפשר להשתלט על העסק ועל תאוות הישראלים לראות הכל ומיד. קצין הבטחון מספר גם על מעשי ביזה של ישראלים, הנכנסים לבתים ושודדים תוך איום בנשק. נרקיס מבקש להביא לו מיד דוגמאות בדוקות.

דתות: נציג משרד זה רוגז על כך שהטיפול בעדות הנוצריות והמוסלמיות הוצא מידיו והועבר למשרד החוץ, זאת אף שהוא יהודי דתי והיה צריך להיות מרוצה מכך שעליו לטפל רק בדת היהודית ולא בדתות עכו"ם. אולם מתברר שגם בענייני הדת היהודית, רבה הקטטה. הן הרבנות הצבאית והן משרד הדתות רבים על החזקת המקומות הקדושים השונים הכותל וקבר שמעון הצדיק, ניתנו למשרד הדתות למשמרת, אבל הרבנות הצבאית מסרבת להיפרד מהם, במערת המכפלה בחברון וקבר רחל בבית־לחם, מפעלים, לפי שעה, שני הגופים יחד. שר הדתות (ד"ר זרח ורהפטיג) מינה ועדה לשיקום ושיפוץ הר־הזיתים, במגמה לחדש את הקבורה בהר. היום כמעט הכל הרוס, אבל לחברות הקדישא בירושלים רישום ותכנית מיתאר. נרקיס, שאינו דתי, שואל: האם חשבו על כך כי מכל העולם ירצו יהודים להיקבר בהר־הזיתים, ויש לחשוב על הרחבת שטח בית הקברות, אולי עד למעלה־אדומים, אף שלמעשה עובר גבול ירושלים שספוחה לעיר העברית, ליד הר הזיתים. אם לא ידאגו לכך מיד — — הוא שואל — לא חשבו שיי הפנים והדתות על כך? נציג משרד הדתות ישראל ליפל (אחר כך סמנכ"ל משרד הדתות), מספר כי בירושלים יש למעלה מאלף קברי על־תנאי. שלהם תינתן זכות קדימה. בהעברת עצמותיהם להר הזיתים. בזמנו — לפני 1948 — פעלו בירושלים 27 חברות קדישא וכולן כבר מתחילות להתעורר מתרדמתן ולדרוש חזקה, למרות שלאחר עמל של שנים הצליחו לצמצם את מספרן ל־8—9. עוד הוא מוסר כי בחברון בית־הקברות היהודי עזוב לגמרי וכי נערך סקר בתי כנסיות בעיר העתיקה ואותרו כ־50.

משפטים: רס"ן דב שפי מהוות כי כל הבעיות המשפטיות שנתעוררו מאז שחרור יו"ש, נפתרו ודיוק. עד עתה פורסמו 45 חוקים וצווים, נפתחו בתי־המשפט ובתי־הסוהר. השיפוט הדתי ממשיך להתנהל על ידי התושבים המקומיים, כמו שהיהודים בגולה שמרו, בכל מקום, על דין תורה תחת שלטון זר...

יוצאים מן הישיבה. הרדיו מודיע שתוך שלושה ימים על כל התושבים הגרים בשטח שסופח לירושלים להמיר את דינריהם ללירות ישראליות. לשם כך נפתחו שש תחנות. ביום הראשון התנהלו עיסוקי המרת המטבע בעצלתיים והוחלפו 5000 דינר בלבד. התושבים הערביים היו חשדניים ומלבד זאת מתברר שנוסח ההודעה ברדיו — מטעם בנק ישראל — לא היה ברור והערבים חשבו שיוכלו להחזיק דינרים וללירות כאחד...

אחה"צ נערך באמפיתיאטרון של האוניברסיטה בהר־הצופים, טקס הענקת תואר ד"ר של כבוד לרמטכ"ל. לא השתתפתי בטקס. כי „בעלי הגוזמה" על כרטיסים היו רבים. בנושא ולא ענווה. לא נאומו של רבין בטקס היה מלא כבוד דיבר בנציגה של אלפי מפקדים ורבבות חיילים, תנאה. לקבל בשמם את התואר (לאחר כמה שנים כשכיהן רבין כשגריר בוואשינגטון ואני כקונסול בניו־יורק, אמר לי פעם — לאחר שהוסיפו לו עוד כמה תוארי דוקטור של כבוד — כי היה מעדיף תואר דוקטור אחד של ממש, על פני כל התארים הלבוד...).

בנק אדנים למשכנתאות והלוואות בע"מ

תמצית מאזן ליום 31 במרס 1987

מותאם להשפעת האינפלציה לפי מדד מרס 1987

(בשקלים חדשים)

	31.3.1987 (לא מבוקר)	31.12.1986 (מבוקר)
הלוואות	166,147,603	163,594,763
פקדונות באוצר	6,101,751	6,487,556
השקעות	2,958,055	3,432,041
מיסים נדחים לקבל, נטו	499,000	563,126
מזומנים ויתרות בבנקים	657,444	682,459
רכוש קבוע	459,271	494,824
הוצאות להפחתה	945,541	979,644
חשבונות אחרים	142,246	126,808
	177,910,911	176,361,221

	31.3.1987 (לא מבוקר)	31.12.1986 (מבוקר)
הון עצמי	4,524,852	4,487,946
אגרות חוב	15,084,688	14,954,150
פקדונות למתן הלוואות	144,061,398	141,878,501
פקדונות אחרים	13,986,902	14,754,790
התחייבויות אחרים	253,071	285,834
	177,910,911	176,361,221

דו"ח רווח והפסד
לרבעון שנסתיים ביום 31 במרס 1987
מותאם להשפעת האינפלציה לפי מדד מרס 1987

(בשקלים חדשים)

	1.1.1987 עד 31.3.1987 (לא מבוקר)
רווח מפעולות רגילות	
לפני מיסים על הכנסה	101,006
מיסים על הכנסה	64,100
רווח נקי לתקופה	36,906

דו"ח על השינויים בהון העצמי
לרבעון שנסתיים ביום 31 במרס 1987
מותאם להשפעת האינפלציה לפי מדד מרס 1987

(בשקלים חדשים)

31.3.1987 עד 1.1.1987 (לא מבוקר)

	הון וקרנות הון	עודפים (הפסדים)	סך הכל הון עצמי
יתרה לתחילת התקופה	8,950,675	(4,462,729)	4,487,946
רווח נקי לתקופה		36,906	36,906
יתרה לסוף התקופה	8,950,675	(4,425,823)	4,524,852

הדו"חות הכספיים נערכו לפי אותם כללי חשבונאות שלפיהם נערכו הדו"חות הכספיים המבוקרים ליום 31 בדצמבר 1986.

הצופה

ב"ה
יום שישי, כ"ב בסיון תשמ"ז (19.6.1987)
גיליון מס' 288
בעריכת עפרה ורה

שלום, ילדים

„ברוכים הבאים!" לקבוצת העולים שהגיעה השבוע ארצה מברית המועצות. בקרוב יגיע אלינו אף יולי אדל-שטיין, אסיר ציון לשעבר, שקיבל בימים אלה אישור יציאה לישראל.

כל עולה חדש משמח את לבנו. אך בד בבד עם רגשות השמחה עלינו, מבוגרים וצעירים לעשות כל שביכול-תנו לסייע לעולים בשלבי קליטתם הראשונים בארץ.

לאחרונה נכחתי בטכס מרשים ומ-רגש שהתקיים במשכן הכנסת שבי-רושלים. בטכס קיבלו ילדים מבתי-ספר שונים ברחבי הארץ, פרסי הוק-רה על שהצטיינו בקליטת עלייה.

בטכס נכחו אף ילדים, עולים חד-שים, שסיפרו על התקופה הראשונה של שהותם בארץ. מהם שמענו על הקשיים וכן כיצד התגברו עליהם בסיוע חבריהם ה„צברים". ואף בסיוע ילדים שהיו לא מכבר אף הם עולים חדשים.

רינה בת ה-9, עולה חדשה מצר-פת סיפרה: „הרגשתי מוזר, כולם שאלו אותי שאלות, לא עניתי כי לא הבנתי מלה, הכל היה חדש, לא רק השפה, גם המקום, הנוף, אנשים — הרגשתי בודדה וזרה". אך הבדי-דות לא היתה לזמן רב, בעזרת חברתה הישראלית, לימור, הצליחה להתגבר, במשך הזמן, על הקשיים. זה לא היה קל. בתחילה הן דיברו בתנועות ידיים, בחיוכים. וכך נוצרה ביניהן החברות. היום רינה מרגישה כ„צברית" לכל דבר.

עלינו, ידידיי הצעירים, ללמוד מאו-תם ילדים, נגלה כולנו סבלנות ורגי-שות לבעיותיהם המיוחדות של העו-לים. לא נלעג כשנשמע את המבטא הזר שבפיהם. לא נצחק לשמע שי-בושי הלשון — תגובות כגון אלה עלולות להותיר משקע קשה בלבם ולהרחיקם מעלינו. נסביר פנינו לעו-לים. נעזור להם להיקלט בארץ וכך נעודד — עלייה.

נקווה שבמהרה יבואו עולים רבים ארצה, ותתגשם התפילה: „וקרב פזו-רינו מבין הגויים ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ".

שבת שלום
שלכם עפרה

אם חם

מאת יהונתן גפן

בְּיוֹם חַם כָּזֶה
אֲנִי מְרַחֵם עַל הַשֶּׁמֶשׁ
קוֹדַחַת מֵעָלֵינוּ
אֲדֻמָּה וַעֲגֻלָּה,
כִּי אִם אֶצְלֵנוּ
חַם כָּל כָּךְ
תָּאֲרוּ לָכֶם
אֵיךְ זֶה אֶצְלָהּ.

מתוך „הדרקון הלא-נכון" הוצאת „דביר"

בזכות מתן צדקה

זוהי היה סוחר עשיר. יום אחד נסע הסוחר להביא סחורה. בשהגיע בדרכו לאכסניא לנוח קמעא, קיבל על עצמו אשר כסכום שיוציא מכספו להוצאותיו, כן יחלק נדבה לעניים. משהגיע יום חמישי בשבוע, הולך והופיע עניים בפתח האכסניא. הוא נידב להם בעין יפה מאוד. משראו גודל הסכומים שהסוחר מחלק, הלכו לשלוח אליו עניים מכל קצות העיר, וכל אחד מהם זכה לנדבה הגונה. לבסוף הגיע אליהו הנביא כשהוא לבוש כעני זקן. הסוחר מכניס ידו לכיס ונוכח לראות שכספו פחת ויש לו מעט מאוד. אמר הסוחר לעני הזקן: „הוית ונשאר לי רק מעט מן הכסף, נתחלק בינינו ואתן לך מחצית הסך שבכיסי" כשעמד העני הזקן לעזוב את המקום מסר לעשיר מטבע ואמר לו: „הא לך מטבע אשר יהיה לך סגולה שכספך לעולם לא יחסר", הוא ברכו ומיד נעלם.

למחרת יצא הסוחר לרחוב והוא מבחין שאנשים מתבוננים, אך אינו מבין מדוע. התקרב אל המקום וראה שעומדים שם שני שוורים כשהם רתומים לעגלה, ובעגלה מונח יהלום גדול. והאנשים עמדו והניחו כספים והיו שוקלים את האבן היקרה בכסף. הם אמרו: „מי שישים סכום של כסף אשר יעלה על משקל האבן, הוא יזכה ביהלום". הכספים התרבו ועדיין לא זכה איש באבן. אז ניגש הסוחר ורצה להניח מכספו. חיפש בכל הכיסים ונוכח שהם ריקים. לפתע מישש את המטבע של העני שמסר לו. הניח את המטבע על העגלה וכף המאזניים של המטבע הכריע את הכף של היהלום. משזכה ביהלום התעשר מזה עוד יותר. אז הבין מי היה העני שמסר לו את המטבע.

(מאגדות אליהו הנביא)

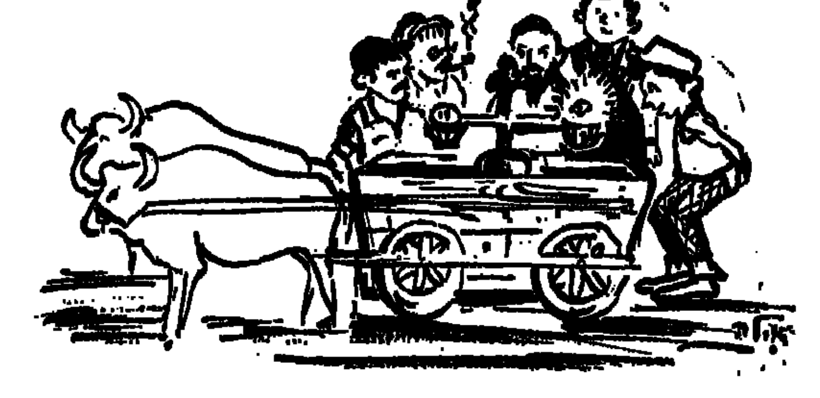

„שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען..." (במדבר י"ג, ב')

בלשון הקודש מבחינים בין המלה „תיור" למלה „ריגול". המבקש לתור את הארץ מתכוון לראות את הטוב המצוי בה. ככתוב: „לתור להם מנוחה" (י', ל"ג). ומי שבא לראות את הרע המצוי בארץ נקרא „מרגל" ככתוב: „מרגלים אתם, לראות את ערוות הארץ באתם" (בראשית מ"ב, ט'). לכן אומר כאן ה' למשה: „שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען" — שלח אנשים שיראו את טוב הארץ היעודה לישראל, ויספרו על כך להמוני העם. אולם המרגלים מעלו בשליחות שהוטלה עליהם ובאו לראות את החסרונות והפגמים בארץ היעודה, ככתוב: „ויבואו עד נחל אשכול וירגלו אותה" (דברים א', כ"ד). כתוצאה מכך המיטו אסון כבד על עצמם ועל שולחיהם ומנעו כניסת בני-ישראל בארבעים שנה.

(עפ"י רבי יעקב צבי מקלנבורג)

רעיונות מחורזים

מאת ד"ר ד. טרבר

שלך לך אנשים והארץ יתורו —
אמר ה' למשה,
היא הארץ בה יגורו
ותהא נחלתם למעשה

אך מלבד יהושע וכלב
דברו המרגלים בלב ולב
את דיבת הארץ הוציאו
על כן אליה לא הגיעו.

בעודם באיבם

מאת אמונה אלירז
כיתה ח', אלון-מורה

עוד נחות במקומן
אבני תרשטות
על גבי
החרים
המוריקים...
עוד השמש
תשקע
ותזרח
ויאיר לו
עוד יום
בזיוו המאיר
עוד בשלל הצבעים
יפרחו הפרחים
יקומו עוד אלפי
דורות חדשים
ועודת במעופה
הציפור היפה
וכמו —
מאום לא קרה.
ועוד נקטפים
הפרחים
בעודם באיבם
על לא עוול בכפם!

הזדהות עם כל מסורבי העלייה

ישראל, אחים ורעים!
איכה, איה אתם שוכנים?
האם ברוסיה! בארצות הגולה!
ואין הזדמנות לעלות
לארצנו הבנויה
שרים וראשי ממשלה —
דואגים לכם לאורך דרככם התלולה
בשמחתכם אנו תמיד שותפים,
גם בצערכם אנחנו הולכים,
שירים, תפילות, טיסמאות,
למענכם מול הכותל נשמעות,
„ציון הלא תשאלי
לשלום אסיריך",
בארצך הקדושה.
הכל פועם לבבותיך:
תפילותיכם בשמים נשמעות
אלוקים פותח שעריו לתפילות.
הצורים, האסירים ששלמו מחירם
תאבד בשל כך כל יקרם,
ואז תזכו בעזרת האל
ונפגש כולנו בארץ-ישראל.

כתבה: לאת בר-און
שעלתה מרוסיה בהיותה בת 12

שנינו ביחד

מאת חמדה לוינטון

הים סער באותו בוקר. קצף עכור נישא על פני הגלים ומערבולות מערבולות הסתחררו סמוך לחוף.

שני חברים, ליאור ודרור, הלכו שלובי-יד ועליזים לטבול במים המלוחים. משקרבו אל הים נדהמו לראותו כה זועף. לא עוד תכלת כצבע השמים, גם לא ירוק, אף לא סגול. מאיים הוא הים. מביט בהם וגליו משמיעים נהמה כנהמת לביאה פצועה: הו — הו — הו — הו...
הים זועק: אל תקרבו אליי.

נסוגו דרור וליאור, והים רודף אחריהם ומשיגם.
— מה זה היה לים? מה השאגה הזו? שאל דרור.
— אל תשים לבך אליו. עוד מעט ירגע.

אך לא. הים לא נרגע הוא לוחך את כפות רגליהם הוא מעקבותיהם.
— בוא, ליאור. — אומר דרור — נחזור אל החוף.
אך שניהם כבר היו מוקפים מים. המים שטפו אותם, הציפו אותם ומילאו את ריאותיהם.

— אל תאבד תקווה — לוחש דרור — הרם ראשך מעל המים — הוא מעודד את ליאור.

— בטח בה'. הוא יציל אותנו. לא נמות, כי נחיה.
ליאור שומע ואינו שומע את דבריו, אך הוא מרים את ראשו מעל הגלים.

—הישען עליו — לוחש הנער הרך והשברירי.
וליאור, גבה הקומה ורחב הכתפיים, מציית.
ארבע שעות לחם הנער האמיץ בגלים, כשהוא בוטח בעזרת אלוקים.
כך נמצאו שניהם כעבור ארבע שעות.
מותשים היו, אך חיים.
— הם חיים! הם נושמים!
קראו השחיינים הסקרנים שנאספו סביבם.
— כן, ברוך-השם, חיים אנחנו. יחד נאבקנו ובע"ה ניצלנו.

עת לקרוא

מפגש עם „מפגשים"

בימים אלה ממש הושלמה סדרת המקראות „מפגשים" (הוצאת „עם עובד", תל-אביב), ועתה היא לפני-נו בשלמותה.

הסדרה כוללת שישה ספרים המיועדים לכיתות א'-ו'. בכל ספר לקט שירים, סיפורים וציורים בנושאים שונים ומגוונים: לגעת במלים ולר-אות, מסע לעולם האגדה, עולם של שבת, אביב יחג, רעך כמוך, נופי ארץ ומרחבי שמים ועוד ועוד. מבחר יצירות מטובי המשוררים, הס-סופרים והציירים, ותיקים וחדשים.

שמחתי במיוחד למצוא בספרים שפע סיפורים מן המקורות צגון, סי-פורי חסידים, אגדות, אמרות רבי נחמן מברצלב.

את הסדרה ערך אדיר כהן ועיצב שמעון זנדהאוז.

בצד הספרים הופקו, בשלב הרא-שון, שתי קלטות לכיתות א' וד'. ב-קלטות כלולים קטעי שירה, המחזה ושירה של מבחר מהשירים והסיפורים שבמקראות. בקטעים אלו משתתפים חלק מן הכותבים הקוראים את יצי-רותיהם, וכן זמרים ושחקנים.

הספרים והקלטות של „מפגשים" — מפגש מרתק עם מלים, צבעים וצלילים.

קריאה והאזנה נעימה
עפרה

לפניכם איור של נעם נדב מתוך „מפגשים".

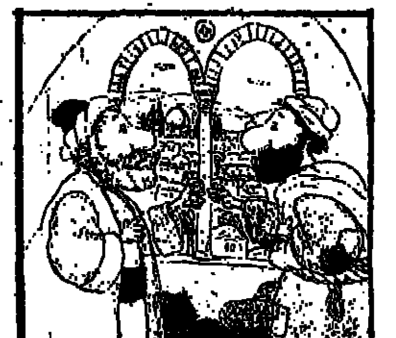

חדשות

ביקור ראש הממשלה בטוגו

טוגו — מלה ששמענו פעמים רבות השבוע בכלי התקשורת. טוגו היא מדינה קטנה יחסית הנמצאת במערב אפריקה. לאחרונה חידשה טוגו את יחסיה הדיפלומטיים עם ישראל. לרגל אירוע זה ביקר ה-שבוע ראש הממשלה, מר יצחק שמיר, במדינה זו. לכבוד הביקור קושטה עיר הבירה של טוגו, לומה, בדגלים — דגלי ישראל וטוגו. ראש הממשלה נפגש עם נשיא טוגו, מר איידמה. במשך הביקור נחתמו חוזים לשי-תוף פעולה בין שתי המדינות בתחומי התעשייה והכלכלה.

מדוע ולמה?

מדוע אנו רואים את פנינו בראי?

תשובה: הראי אינו אלא זכוכית מצופה בצדה האחד שכבת כס-פית. ללא הכספית היינו רואים דרך הראי, כשם שאנו רואים דרך זכוכית מצויה. שכבת הכספית עו-צרת את קרני האור מלהמשיך דרך הזכוכית, והיא מחזירה אותם אלי-נו. הזכוכית והכספית שתיהן חל-קות ומלוטשות. אנו יכולים לר-אות את דמות פנינו בכל חומר אם הוא מלוטש וחלק, למשל, מתכת מלוטשת (המראות העתיקות היו לוחות מתכת מלוטשת). אך לעולם לא נראה את פנינו בשטח כהה, כי הוא בולע וסופג את האור. כמו כן, לא נוכל לראות בשטח מחוס-פס, משום שאינו מחזיר את האור ישר אלינו — בליטותיו מפזרות את האור לכל עבר. כאשר עומדים מול ראי מלוטש, קרני האור של כל נקודות פנינו פוגעות ונתקלות ב-שטח הזכוכית וחוזרות ישר לתוך עינינו — ואנו רואים את דמותנו.

חידון ששעשועון

את הפתרונות יש לשלוח ל„הצופה לילדים" רחוב המסגר 66 תל-אביב

תפזורת סופרים וספרים

מצאו בתפזורת שלפניכם 6 שמות של סופרים וספרים (שם הסופר ניתן בשלמותו — שתי מלים). ניתן לנוע מימין לשמאל ומשמאל לימין, מלמעלה למטה ומלמטה למעלה.

ה	ו	ע	ו	י	ע	א	י
ל	ג	ה	ב	ב	ט	ל	נ
ה	ב	א	מ	י	ר	ו	ו
ד	ב	ט	ס	א	צ	י	ש
ה	ב	ש	ח	ט	ל	נ	ק
ו	י	ס	י	ק	י	ק	ו
ר	מ	א	ו	נ	פ	ר	
ה	ע	נ	ו	א	ר	ק	ב

בין הפותרים יוגרל ספר

صورة عن الاصل

מה נצפה מה צפוי

ברדיו * בטלוויזיה

ברדיו

* „קבלת־שבת" — פרשת „שלח לך" — בעריכת שבתי ביבי (א') שישי, 15.00 — שיחה מפי הרב אריה אהרון כהן, חבר בית הדין הרבני אזורי בירושלים. בתורה יקרא בה איתן. בהפטרה — תנצר אלדד דהן מאופקים.

* „בראש צירנו" (גל"צ) שישי, 18.05 — הסדרה עוסקת בציונות ניסה שנות הי"ם, ובה מאירה צבי שפירא כדי סמוע עולים חדשים, כהתייבבים ואנשים המתפקים ב„ציונות" זה יום. המפגש דורן על התייבבות בציבה, במהגפים: אבנר עוז במכוב „מארץ", דובי הלמר כביכוק „זמבהוד", איה בבר מבניות המושבים וכיסקו מנחם מהפוכבות היהודית.

* „מלווה מלכה" (ב') מוצ"ש, 22.10 — „הכשרות במטבח הבדרכי" (תכנית שניה) הרב ישראל הזן משיב לשאלות מאזינים על כבשרים הדישים במטבח המודרני. העורך משה חן.

* „מחצבת ישראלי" — סדרת שיחות בפי פרופ' איתמר גרינולד (א') ראשון, 19.05.

* „עם ישראלי" — מסע לעניינים יהודיים בעולם (ב') ראשון, 19.35.

* „אומר בשבהוך" (ב') ראשון, 20.05 — בשעה הראשונה עוד הכנית בסדרת „נשמת כל חי" עם הזוגים אפרים אבידני ויחזקאל אינן. והפעם היוהי תכנית למקאמה חיגיו. בשעה השניה הקלטה החדשות של פיוטים ופרקי חזנות ספרדיים. העורך משה חן.

* „ציבוקים ושקדים" — מבחר שירים ביידיש (ב') ראשון, 22.05 — הפעם: חוה אלברשטיין בתקליטה החדש.

* „הפתח וקץ" — תכניה על הקשר בין הורים לילדיהם (א') ראשון, 22.05 — והפעם: „טיפוח כושר גופני אצל ילדים".

* „עיונים בפרשת השבוע" — פרשת „קרח" — מאת הרב יהודה כצבי (א') שני, 19.05.

* „סולם המזירות" — מצעד הפזמונים המסורתיים — בעריכת שבתי ביבי (ב') שני, 20.05.

* „אצבע על הדופק" — שעור בענייני בריאות ורפואה (ב') שלישי, 18.06.

* „שיעור בתלמוד" — מסכת „ברכות" — מפי הרב שבתאי־סבתו (א') שלישי, 19.05.

* פרקי חזנות „בבקשתך" — מזמור שיר — בעריכת אברהם סלומון (ב') שלישי, 20.05.

* „עוד פעם אחת" (ב') שלישי, 22.05 — הפעם: „אתיקה של עורכי־דין".

* „שנינו יחד וכל אחד לחוד" (א') שלישי, 22.05 — והפעם: „קו פתוח" לשיחה עם המאזינים על נושאים לפי בחירתם — עם הפסיכולוגים ד"ר איריס רייצס־קלרמן וד"ר דני רודי.

* „שואל כענין" — שאלות בענייני חברה והלכה עם רב בישראל (ג') רביעי, 19.05.

* „בבס לפולקלור" (ב') רביעי, 30.05 — והפעם: „לאור הזכרונות".

* „השושנה פורחת" — לקט רומנסות ושירי עם ספרדיים (ב') רביעי, 21.05.

* „עיעור בתנאי" — מגיש הרב עדין שטיינזלץ (א') חמישי, 19.05.

* „שורשים" — שבועון לענייני פולקלור ועדות (ב') חמישי, 30.05.

* „בינינו לבין עצמנו" — שיחות עם מאזינים בשידור הי (ב') חמישי, 23.05.

שים אוזן

„יום הספר" (גל"צ) יום א' — יום שידורים מיוחד בין השעות 09.00 בבוקר ועד חצות, שבמסגרתו יובאו ראיונות, שיחות, כתבות והכניות על ספרים וקוראים. במהלך היום יוקדשו שעות מיוחדות:

ב־14.00 — על ספרות וקולנוע.

ב־16.00 — על ספרות ילדים.

ב־20.00 — על ספרות ומוסיקה.

ב־23.00 — ספור בהמשכים: משחק רדיופוני שבו המשתתפים מחברים ביחד סיפור באולפן.

הערוץ השני

יום ראשון

19.00: שמיניות באוויר.

20.00: זהירות בגיל 60

21.00: סיום

יום שני

19.00: עד סוף — הדייר־סטרייטס בהופעה בלונדון

19.40: בלט — „חורת השמש

20.00: מצדה — חפירות הצוק — חפירות במצדה בשנת 1965 עם יגאל ידין.

20.45: סוף

יום שלישי

19.00: [illegible]

19.30: זמרת הארץ — דור זהבי

20.30: ערוץ 2

21.00: סוף

יום רביעי

19.00: שייקאר ביתנו

19.30: ערוץ 2

20.00: שליקר בסינרמה

21.00: סוף

יום חמישי

19.00: תכנית לילדים

19.30: תצפית

20.00 להקת קולן

20.30: בלט

20.40: סוף

לילדים ולנוער בטלוויזיה הכללית והלימודית

יום שישי

13.15: ארתור ו„ציד המכשפות" דרמטיזציה של משפטו של הסופר ארתור מילר בתקופת המקארתיזם. הסרט מתאר את „השגעון" הקומוניסטי שרודף את ארה"ב באותה תקופה, את עמידתו של מילר כנגד הוועדה בטענה שהוא שומר על מצפונו, ואת ההשוואה לקטעים מומחזים מהמחזה שלו „ציד המכשפות".

14.30: משפחת פליסר — פרק 23 — פלאנטג'נט נבוך בקשר לגילויים שקשורים בגלנקורה. לופו מסכים לעזוב את אמלי הארמון בתמורה לכספו של אבאל. הוא מתכוון לנסוע לגואטמלה. בעקבות הסתבכות נוספת משליך לופו את חייו מנגד. קרינסס סליד מ„גם העם" מגנה את גלנקורה ופלאנטג'נט.

יום ראשון

15.00: המוסיקה החירשת — הסרט בודק את היכולת של חירשים להגיב למוסיקה ומתאר את עבודתם של ארותה בותרויד עם הזוג קולינס במסגרת ביה"ס לחירשים בניו־יורק.

16.25: ילדת הפלא — פרק ט: שפילברג הצעיר — ג'ימי וריג'י חברו לכיתה מקבלים משימה להפיק סרט. אך ג'ימי, שמתיימר להיות לפחות כמו סטיבן שפילברג הנודע, מגלה שקשה לו לשתף פעולה עם אחרים.

17.30: „הופה היי" — לקט מתוך תכניות הסדרה. משתתפים: שלישית „הופה היי", ציפי שביט, ספי ריבלין, גבי תמיר, ירדנה ארזי, חיים משה, להקת פיקוד הצפון ומשתתפי ההצגה דוקטור דוליטל עם גדי יגיל.

יום שני

15.10: קצר משפחתי — שמית כהן הוא נער עיוור הלומד בבית חינוך בירושלים. הוא ומשפחתו משתתפים עם זווית אברמסון על חייהם.

16.00: הפונדק ברחוב המשת המייל — פרק 28: קריאת תיגר — קבלת הפנים הנערכת לחבורה איננה חמה במיוחד. מתברר שכל העיירה שייכת למשפחת ארמסטרונג, ואף אדם אינו מוכן לעשות צעד בלי אישורם.

18.00: הילדים מרחוב דגרסי — הפרק השישי: „קרן באמנה להבמדתה". קרן אינה מתעניינת בעניינים הבוערים בכיתתה, כי אם בעניין אחד בלבד: כיצד תשיג כסף כדי לקנות את הגלגליות שראתה בחלון הראווה?

יום שלישי

14.18: סרט קולנוע — חיים עם אבא — סיפורה של משפחה אמריקנית אמידה בשנות ה־40. אב המשפחה קפדן ואינו אוהב בזבוז, לצרות שהאם מאמינה בלהבות. לזוג ארבעה בנים, והעניינים מתחילים להסתבך כשמגיעות לביקור הדודנית וחברתה הצעירה.

18.25: „הגיע זמן לשוק" — בעיות הלשון העברית אבשלום קור מספר על „זקופים" וצור ראשי תיבות בשמות יהודיים.

יום רביעי

14.05: קפטן ונקובר — דרמטיזציה של חיי הקפטן הנודע ונקובר. הסרט מנסה לטהר את שמו של רב החובל שההיסטוריה כינתה אותו רודן. מגג לב ושרדן, הסרט מתאר אירועים בחייו ומנסה לבחון את הסיבות להתנהגותו המהווה לעתים, את פעולותיו ואת מניעיו.

15.30: סודות הים — תיאור החיים בים, על הסכנות הארובות בהן לדגים וגם לזרים המוחדים לשם, כמו צוללים.

16.15: פיצוחים — אלוף האלופים — בשנת תשמ"ו התחרו עשרות בני נוער מכל רחבי הארץ בתוכניות של „פיצוחים". מבין כל אלה הגיע 5 הצליחו להתמודד ב־4 תוכניות רצופות ללא הפסד. 5 אלופים אלה יתמודדו השבוע והשבוע הבא על התואר „אלוף האלופים". בתוכנית זו נדע מי יעלה לשלב הגמר.

17.30: „שמיניות באוויר" — צוות „שמיניות באוויר" עלה לרמת הגולן, שם ביקר בכמה נקודות: באתר גמלא נפגשו עם ארכיאולוגים צעירים, ובראשם שמריהו גוטמן; בחוות סוסים — שבה ילדים נכים מטופלים ע"י רכיבה על סוסים; בנחל יהודיה פגשו צוות הצלה שעובד במקום.

יום חמישי

16.00: אלקטריק סיטי — בייק קוריאה וה„אלקטריק בנד" — הופעה שהוקלטה בשנה שעברה במדריד.

17.30: „הפיכר שהוא יודע לספור פרותיו" — דרמה תיעודית. בבוסטון שבהודו היומילה ילד בן עשר מתקשה בלימודיו בגלל קשיים בראייה. למשפחתו אין כסף לקנות לו משקפיים, וליכולתו בבית הספר עומדים להפסיק, סבתו אומרת שיוכל להסתדר בלעדי המשקפיים „כל עוד הוא יודע לספור את הפרותיו".

18.00: „התלת־רגליים" הפרק השמיני: פרייק יוצר קשר עם פייר, אחד העובדים בתכנת האנרגיה של עיר הזהב. וויל ממשיך לעבוד בשירות אדונו ומופתע לגלות, שגם לתלת־רגליים יש כמה תכונות אנושיות.

בטלוויזיה

* „כמו של ספירפילד" (מוצ"ש, 22.35) — הפרק השני קליאו איננה בבנית ליקירה של הלורד קרזון, אך נעשית קירתה. היא פוגשת שוב את טום בורדר בבלהאוס. הלורד קרזון ממשיך לחזור אחרי קליאו, וסופה שהיא נעשית לו. על אף התנגדותו יוצאת קליאו לגרמניה לסיקור עתונאי על תמרוני נאצ"ה, ושוב היא פוגשת את טום.

* „זמירותי" מזמינה — הזמר הבכירותי (מוצ"ש, 23.20) — בתכנית כשירי פסטיבל הזמירות לילדים, שנערך בארץ הירקון בהשתתפות הזמרים פרדי סאג, צבי ענא, אבנר צדוק, אבי פרי, אבי ברק וחבורת הזמירות. כשדרן מתא"ח בתכנית בפיוטים מזרחיים המוזכר זמר הוראת מאהיב מאיר לוי.

* „עד פופי" (א' 20.02) — הזמר אדם יופיע בשני שירים מתוך תקליטו הראשון ובראיון באולפן. עוד שני זמרים ישראליים יופיעו בתכנית. כל אחד בשיר אחד מתוך תקליטו החדש — רבקה זהר ובועז שרעבי ומאמאצי תוך לארץ; קליקה „מפלט 42" — בראיון ובשיר, כזמרת ויוצר יוספון בשיר.

* „תגליות קטנות" (א' 20.30) — תוכנית דו־שבועית הדנה בתביעות קטנות, בסכומי כסף שאינם עולים על 3000 שקלים. השופט לשעבר דן כהן הוא הבורר באולפן, ופסיקתו מחייבת את הצדדים.

* „שושלת" (א', 21.50) — הפרק הארבעים ושבעה: בלייק ואלקסיס באינדונזיה מחפשים את סטבן; קירבי מאוהבת בג'ף, אך הוא דוחה אותה; בתה של ג'ף נהיית מורה יותר ויותר.

* „אלגרו" — שעשועון מוסיקה עם שובבות והבב ריה (ב' 20.02) — משתתפים הפעם: נגנית האורגן אליזבט רלוף, להקת פיקוד המרכז, הקריקטוריסט יוסף בס, הסטנראבינה הרות ישראלי.

* „קיץ ארוך ולוהט" (ב' 22.20) — הפרק השני: יחסה של נואל אל בן קווין אינו משתנה. אביה ויל מוסיף לשתף את בן קווין אל המשפחה ומבניק לו מרכוש ומכספו, ובלבד שירצה בבתו. לילה מפתה את וילסון מאחיו לסלק את בן ממקומו. אביו של בן — בילי קווין — מופיע בעשה. בן יודע היטב שנכמותו של אביו המאוס כבשורת רעות.

* „משהו מהסרטים" (ד' 22.20) — התוכנית תיוחד הפעם לפסטיבל קולנוע ירושלים, 1987. ויובאו בה קטעים מתוך מבחר הסרטים שיוקרנו בפסטיבל ויתארחו בה יוצרי קולנוע ומבקרי קולנוע מישראל ומחוץ לארץ.

* „נערות הכפר" — סרט קולנוע (ד', 22.05) — במאי תיאטרון צעיר, מחפש כוכב למחזמר חדש שהוא עומד להעלות, מחליט לאחר מבחן בד לתת את התפקיד לשחקן מצליח לשעבר, שהתרחק מן הבמה לאחר שהתמכר לטיפה המרה. הבמאי מתרשם, שרעייתו של השחקן היא האשמה בכשלונו של השחקן.

* „על נהרות בבל" — מסע אל קהילות יהודיות (ה', 22.00) — „אחרי שאינם יהודים" — סרט שני על פולין. הסרט עוסק בחייהם של היהודים המעטים שנותרו בפולין, הקשישים בקהילות הקטנות, אנשי דור הביניים המתנכרים למוצאם, הצעירים, שגילו בעצמם את יהדותם, וכיצד החברה הפולנית מתייחסת לשאלה היהודית.

* „פרקליטי אל־איי" — סדרה אמריקנית חדשה בת 13 פרקים (ה', 22.50) — פרקי הסדרה מביאים סיפורים מחייה של חבורת עורכי דין בעבודה ומחוץ לעבודה. בני החבורה עובדים יחד במשרד יוקרתי בלוס אנג'לס. „פרק המבוא" משודר בשני חלקים, ובו נפגוש את הדמויות הקבועות בסדרה.

בחוג המשפחה

בעריכת נעמי גוטקינד

הכוהנת הגדולה של שוויון האשה - פורשת ממשרד החינוך והתרבות

כמה זה שתיים ועוד שתיים. הנה שתי תשובות. בחר את הנכונה.

א) כרמלה: שתיים ועוד שתיים זה חמש.

ב) אורי: שניים ועוד שתיים זה ארבע.

מישהו מפריע לכם בטקסט הזה הלקוח מספרי החשבון הישנים של ימי ילדותנו?

לא מפריע שום דבר?

סימן שלא קיבלתם חינוך פמיניסטי נבון.

לזהבה מלכיאל, היועצת למעמד האשה במשרד החינוך והתרבות בתשע השנים האחרונות, וגם לי, מפריע מאוד לראות שכרמלה היא הטועה בתשובה ודני הבן הוא הנותן את התשובה הנבונה שבספר

זה מקרי?

מה בין כרמלה לדני?

טעות בידכם. ברוב הספרים הבנות הן הטפשות, הפחדניות או הטועות החל במקראות הספרותיות למיניהן וכלה בחומר הקריאה של שיעורי אזרחות) הבנים הם החזקים, הצודקים או הפותרים בעיות.

קחו למשל ספר בפיזיקה.

מה יכול להיות בלתי שוויוני בספר כזה?

זהבה מלכיאל וחברות הוועדה להתייחסות שווה לבן ולבת בספרי הלימוד מצאו את חוסר השוויון בקלות רבה. בתצלום של ניסוי בפיזיקה תמיד מי שמתעסק במבחנות הוא המורה-הגבר (למרות שלא חסרות גם מורות לפיסיקה) ואילו המתבוננות בניסוי בפאסיביות מוחלטת — הן בנות.

האמא עם הפלייר

את מודעותה הפמיניסטית שאבה זהבה מלכיאל מבית אבא-אמא: מה שמוכיח שוב ששוויוניות חברתית היא לא אופנה חילונית או יבוא מחו"ל אלא משהו הטבוע בלב לבה של היהדות השורשית. זהבה היא נצר למשפחת אורנשטיין, דור שביעי בארץ. הרב יצחק אורנשטיין (רב הכותל) היה סבה. אבותיה — מקנאי ירושלים. דודיה, כולם בקפוטות ארוכות ובפיאות היורדות על מידותיהם, יצאו מן העיר העתיקה כדי ליסד מקומות כמו נוה-יעקב, כפר-חבור והחדירה. אבל בבית היהודי הכשר למהדרין מן המהדרין בו גדלה, האבא כתב שירים והאמא התהלכה עם פלייר ביד ותיקנה ברזים דולפים. אשה זו בת הישוב הישן עודדה תמיד את בנותיה לאי-תלות ולעצמאות. עם הצידה הזו יצאה זהבה לדרך החיים, סיימה את סמינר מזרחי (שהיום נקרא אפרתה) נעשתה מורה לתלמידים טעוני טיפוח בשכונת הביכורים בירושלים, היתה מנהלת בית ספר ויזיבבל בת"א, ייסדה (הודות לגנים החלוציים של דודיה מייסדי הישובים בארץ כנראה) את ביה"ס בכפר-בתיה בסוף שנות ה-50 ואת החוג ההלכתי שלה יישמה גם כשנעשתה מנהלת מרכז ההדרכה למורים המלמדים תלמידים טעוני טיפוח במשרד החינוך.

הגנים היהודים וילדי העולים

מדינת ישראל הצעירה הוצפה, כזכור, ברבבות תלמידים, בניהם של עולים שהמערכת הוותיקה טענה שהם „דור המדבר". זהבה מלכיאל התקוממה לנוכח הדיאגנוזה. אין דבר כזה שהגנים היהודי יעלם למשך דור שלם אצל ילדי ישראל. המורים אמרו: הכל עניין של חוסר תנאים. אין חדרי לימוד מרווחים, אין ספרים, אין כסף. אבל המפקחת זהבה פסקה: לא כסף חסר אלא גישה נבונה של המורים. היא יצאה ללמוד שיטות חינוכיות חדשות באוניברסיטאות ירושלים, לונדון וקולומביה, הקימה מאלף מערכת של השתלמויות בהן השתחררו אלפי מורים מדעותיהם הקדומות כלפי ילדי העולים ולמדו שיטות של ניתוח תהליכי הוראה והתבוננות עצמית, גילתה עולם מגוון של מחשבה ותרבות שונים מאלה שלה במגע אינטנסיבי, במשך עשרים שנה. עם יוצאי שבעים גלויות, וכאשר הגיעו לה, בשנת 79' את המינוי החדש נוסף על עבודתה כמנהלת מחלקת ההשתלמויות, להיות גם יועצת השר לעניין מעמד האשה השה שהגיעה אל הקרשנדו של הקריירה המקצועית שלה. סוף-סוף ניתנו לה האפשרויות לממש את דעותיה השוויון שלה — לא רק בקורסים למורים אלא בכל המערכת החינוכית של מדינת ישראל.

אשה דתית — יועצת לשוויון?

מספרים ששר החינוך יצחק נבון התפלא ושאל: אשה דתית כיועצת לשוויון האשה? הוא לא הכירה, מסתבר את זהבה. או שהיה שבוי במוסכמות ביחס לציבור הדתי, כמו רבים אחרים.

זהבה לא נרתעה מן המוסכמות. הרי המינוי שלה נועד להלחם בהם. למעלה משנתיים — למדה את הנושא. קראה ספרות עצומה הקשורה לתנועה לשוויון זכויות האשה, ריכזה סביבה נשים שהתמחו בנושא כמו

„ההתייחסות לבן ולבת בספרי לימוד" — שער חוברת הדרכה שנערכה בידי זהבה מלכיאל ונירה פרדקין ובה הצעות והנחיות להתייחסות שווה לנשים בספרי ילדים וספרי לימוד.

ד"ר שושנה מאיר בן-צבי, פרופ' עמיה ליבליך, ד"ר עטרה שרמן, יעל עצמון נירה פרטקין ואחרות הקימה ועדה וניגשה לעבודה.

גם הבן רוצה בובה

הדברים שהתגלו בספרי הלימוד ובשיטות החינוך החל בגיל הגן וכלה בסוף השמינית — הדהימו את החוקרות ואת זהבה בראשן. קשה להאמין במימצאים, אבל הם לפנינו שחור על גבי לבן. כלכלה למשל לימדו את הבנות בנוסח: היי יפה, שתקי תהיי. לבנים הסבירו תהליכים כלכליים ומוניטאריים מסובכים. לבנות נתנו ללמוד כלכלת בית או איך לשלם בסופרמרקט. בגני הילדים דחפו לבנות בובה ולבנים איזמיל ופטיש מפלסטיק. חמש שנים של ישיבות רצופות וסימולטניות עם נציגות מכל המחלקות במשרד החינוך ומכל המיגזרים והגילאים — הניבו סוף סוף תוצאות. המהפיכה השקטה — מכנה אותם זהבה מלכיאל.

בספרי הלימוד הנכתבים היום יראו כבר את אבא מחזיק בתינוק ומגיש בקבוק לפיו ואת אמא מתדלקת את הרכב המשפחתי בתחנת הדלק. בתחרים לגננות מעודדים אותן להיות שוויוניות במשחקים ולתת לכל בן ובת לשחק במה שליבם חפץ. לא יתכן ללעוג לבן רק משום שגם הוא רוצה לחבק בובה.

למי מתכוונים ב„רצית"?!

המלחמה למען השוויון קשה וארוכת טווח. קשה לדעת היכן להתחיל כשאפילו השפה העברית איננה שוויונית. בחוברת „ההתייחסות לבן ולבת בספרי לימוד" שיצאה זה עתה מציעים לכותבי ספרי הלימוד לעקור סטריאוטיפים מוטעים ע"י תיאור שווה של התפקידים ותכונות האופי של נשים וגברים, ע"י שימוש רב בלשון נוכח יחיד (בעברית הלא מנוקדת בשכתובים „בחרת" „רצית" „לקחת" „עשית" זה מתקבל באופן טבעי כשייך הן לבנים והן לבנות. וכשמציירים ילדים בספרים, אין שום סיבה לצייר את הבנים כגבוהים יותר מן הבנות. אדרבא, בשנות הילדות, הבנות גבוהות יותר מבני גילם הבנים וכך צריך גם לצייר בספרים.

סולם העדיפויות בחינוך

האוטוריות של נירה פרדקין מומנה ע"י מנהל המחלקה לתוכניות לימודים שלמה בן-אליהו אבל לא כל אנשי החינוך במשרד מודעים לצורך במימון המהפיכה השקטה. רבים מתעלמים מן ההצעות, מכחישים את האפליה, טוענים שאין כסף לכתוב ספרי לימוד חדשים והדברים ידועים. בנוסף מספר שבע על משרד החינוך והתרבות שיצא בעצם הימים הללו מצאנו את רשימת נושאי החינוך המרכזיים בשנת תשמ"ז. מה יש ברשימה? ציונות, הומניות, דמוקרטיה, שיפור כושר ההבעה, טיפוח מחוננים. כל מה שתרצו מה אין שם? נושא ששמו: חינוך להתייחסות שווה לבן ולבת. האת, כאשר למעלה מחמש שנים פעילה בשטח היועצת למעמד האשה. הרבה יש אם כן עוד להשיג — אבל גם במה שהושג אין לזלזל. מתוך המלצות ועדת נמיר (אורה) למעמד האשה שהוגשו לפני כמה שנים לראש הממשלה, מצאתי, רק או כמעט רק אותן המלצות שהתייחסו לתכנן החינוך בבתי הספר — בוצעו. זהבה שקיבלה את ההמלצות במלואן — דחפה במלוא המרץ הבולדוזרי המפורסם שלה למימושן. יש כמובן המלצות שלא יכלה לעשות בהן דבר. כמו — להנהיג יום לימודים ארוך, להקים עוד מעונות יום (רצוי ליד המפעלים ומקומות העבודה) וכדומה. אבל כל מה שנגע לטקסטים לימודיים, לאווירה בגנים ובבתי הספר, לשינוי הסטריאוטיפים המחשבתיים — טופל באינטנסיביות.

הבעל שתולה כביסה — גם ביום

בימים אלה — תם גם הפרק המפואר הזה בחייה. מלכיאל פורשת ממשרד החינוך. יש אומרים שפרישתה היא עוד סימפטום במגמה הפוליטית של סילוק הכיפות הסרוגות מן המשרד. אחרי בעלי הכיפות הסרוגות, הולכות גם בעלות הברט הסרוג. האם יש ממש בדיבורים הללו — לא כאן המקום להכריע. למי שמכיר את מלכיאל ברור שהיא לא מסיימת את עבודת חייה. בתנועת אמונה, כמנהלת המחלקה לתרבות וחינוך, תמשיך לערוך השתלמויות וימי עיון, קורסים וחוגי הנחייה למנחות, עם הדגש על המודעות השוויונית בצד השקפת העולם היהודית ובמוסדות חינוך והדרכה למורים ברחבי הארץ תמשיך להרצות, להנחות ולחולל את מהפיכת השוויון. את המהפיכה הזאת, היא נזכרת שאמר לה משכיל ערבי-ישראלי, אי אפשר לעצור. אני, אומר אותו אדם, מורה כמדומני, כדי לעזור לאשתי לסיים את הבי.אי. שלה, תולה בשבילה את הכביסה ע הגג בלילה, כשאף אחד לא רואה. הבן — שלו — יתלה כבר את הכביסה לאשתו גם ביום...

הדמוקרטיה מתחילה בבית

משרד החינוך, כידוע, עלה השנה עם כל הסוסים על פלטפורמת החינוך לדמוקרטיה. דמוקרטיה — אומרת מלכיאל בצדק — מתחילה מן הבית. ממעמד האשה במשפחה. לכן החינוך צריך להדגיש לא פריצה אל מקצועות טכניים-גבריים. זה לא יעזור. ברוסיה הנשים יושבות על טרקטורים ומפלסות את השלג ברחובות אבל מי מהן יושבת בפוליטביורו?

חשוב לחנך להחלטיות יותר מעבודה בהנדסה

הפריצה הטכנולוגית היא עניין אינסטרומנטאלי ולא מהותי. היום צריך נשים בטכנולוגיה ובמחשבים — אז מעודדים אותן לכך. מחר — מי יודע. כשם שבעבר עודדו נשים בקיבוץ לעבוד בירקות ובפלחה והיום שולחים אותן למכבסה ולחדר התינוקות. המהפיכה השוויונית תצליח רק אם יחנכו כל אדם יהיה מינו אשר יהיה, לניהול, לאחריות, לכושר החלטה לבטחון עצמי וליכולת לעמוד על שלו. תכונות אלה אינן קשורות במין ואם יטפחו אותן אצל הבנות כמו אצל הבנים. תרגיש זהבה שמשימת חייה — הוגשמה.

פינת הבול

נואת חיים לנגלבן

משחקי אליפות בכדורסל

השנה מלאו 50 שנים לייסוד אליפות בכדורסל לגברים. משחקים אלה נערכים פעם אחת לשנתיים, ול־1987 תוכננה, כידוע, אליפות אירופה. תהיה זו הפעם הראשונה בה מארחת יוון את המפעלים. ההחלטה לקיים את התחרויות ביוון, נתקבלה בקונגרס פיב"א באתונה, ב־1984.

גורם חשוב בהחלטה לקיים את האליפות של 1987 באירופה באתונה, היה הצלחתה של יוון בארגונם ובאירוח של תחרויות ספורט שונות. במיוחד בדבר ביוון משחק הגמר על גביע אירופה לקבוצות גביע, ויון התאחדות הכדורסל היוונית זכו לשבחים רבים על אירגונם. גורם חשוב אחר בהחלטה זו היה איצטדיון „השלום והידידות" המפורסם באתונה, בירת יוון.

אירוע זה של ארגון משחקי אליפות אירופה הוא בעל משנה חשיבות לספורטאי יוון, בשום שיוון זכתה כבר להכרה כלל עולמית כמארחת מוצלחת של אירועים ספורטיביים. אך הצלחה נוספת, תהווה גורם חיובי לקראת ההחלטה, כי יוון תארח את המשחקים האולימפיים ב־1996.

כיום, לאחר גמר התחרויות, בהן זכתה יוון בתואר אלופת אירופה, כאשר גברה על נבחרת רוסיה בתוצאה של 103—101. כל הסיכויים כי יוון אכן תארח את משחקי האולימפיאדה.

לציון משחקי אליפות אירופה ה־25 בכדורסל, שהתקיימו מ־3 ביוני 1987 עד 14 בו הנפיקו שירותי הדואר של יוון סדרת בולי זכרון ובן צמדת זכרון. סדרת הבולים מורכבת משלושה ערכים כדלהלן: הבול הראשון בערך של 22 דראכמה, מראה סצינה ממשחק כדורסל כשברקע מגרש עגול. הבול השני בערך של 25 דראכמה, מראה את הסמל של האליפות הצופים במושביהם, ואילו הבול השלישי בסדרה זו מביא שוב סצינה ממשחק כדורסל. בערך הבול הראשון הונפק במהדורה של 10 מיליון עותקים, הונפק הבול השני בכמות של 8 מיליון והבול השלישי במהדורה כוללת של 2 מיליון עותקים. הבולים ראו אור ב־4 במאי 1987.

ביום פתיחת התחרויות — 3 ביוני 1987, הנפיקו כאמור, שירותי הדואר של יוון, צמדת זכרון. המורכבת משלושה בולי דואר בערכים של 60,20 ו־100 דראכמה. הבולים מראים סצינות מתחרויות כדורסל וגם המבצע סימבוליות של הכדור בתוך חישוקי הסל.

צמדת הזכרון שהונפקה ב־3 ביוני 1987 מופקת במהדורה כוללת של 250,000 עותקים בלבד. ונמכרה כולה במחיר של 220 דראכמה, כבר ביום ההופעה.

כידוע, השתתפה גם ארצנו בתחרויות האליפות יחד עם עוד 11 נבחרות לאומיות. כאשר בבית „שלגנ" שובצנו: צ'כיה, פולין, הולנד, איטליה, גרמניה וישראל. התוצאות ידועות; ארצנו שובצה במקום הלפני האחרון.

כל המשחקים 46 במספר — הוקיימו ב„איצטדיון השלום והידידות" היאולטרה מודרני, המספק את כל המתקנים לצופים, לספורטאים ולאמצעי התקשורת. באיצטדיון יש מושבים ל־14,500 צופים באירוע.

גליון המזכרת ובולי הזכרון עוצבו בידי שאקים קאסמילידיס־קונסטאנטינאה דנדספו בשיטת אופסט בבית הדפוס הממלכתי של יוון.

תוצאה זו של סט בולי זכרון וגליון המזכרת, מכירה באירוע בעל זה, החשוב ביותר בהיסטוריה של הכדורסל ביוון — האליפות האירופית ה־25 בכדורסל לגברים — בתום הכתרת יוון כאלופת אירופה.

מתנדבון

בטאון האגודה להתנדבות בעם

ת.ד. 7370 ירושלים | גליון 117 ★ תמוז תשמ"ז

מינשר ליום האגודה — כ"ח באייר — יום שחרור ירושלים

מאת יו"ר האגודה ע"ד דב פרומן

בנות יקרות,

מתכנסות אתן היום לציין שני ארועים חשובים בגיבושה של קוממיות ישראל במדינתנו: לקוממיות שהחזירה באחת את מעמדנו כעם שיש לו בית, יש לו ארץ, יש לו מורשת.

ארוע אחד כמתחייב מרוח היום — שחרור ירושלים והחזרתה לחיק העם כבירה המאוחדת והנצחית. האויבים שקמו עלינו למגרן כי סללנו דרך של לוחמים, דרך שהיא לא אבדון עם כבוש, אלא כבוד עם נצחון.

הארוע השני — יום האגודה. בבנין המורשת הדתית הלאומית. לא עוד ישיבה בצד של דתיות, אלא מעורבות והשתתפות בכל המערכות החינוכיות של המדינה: חינוך, בריאות, הנחלת ערכי היהדות, הסברה, קליטת עליה, עבודה, רווחה.

זה היה היעד ההסטורי שעמד לנגד עינינו כשהקמנו את האגודה לפני 16 שנה.

כח הגאולה הלאומית של העם, לאור העמים, תוך החזרת ריבונותו של עם ישראל בא"י — כח שבלעדיו היינו אובדים.

השתתפותנו במפעל הלאומי, התנדבותנו לכל מירסמי החיים במדינה — מעצמה מביאה היא לכך שתנשב רוח חדשה, מחייה, רעננה. כנוס כל הכוחות שלנו לעזור לאחרים מתוך התנדבות טהורה, תוך זיקה, הגשמה ושיבה למקורות הרוח של מסורת יהדותנו — כל אלה הופכים את האגודה להתנדבות בעם כלי וסמל לדרך מעשה חי וממשי להביא את הגאולה לעם בפועל־כפיים, בחינוך לתולה, בסיוע לקשיש, בעזרה לילד מתקשה בעיירת פיתוח, בסיוע למיגור הפשע במערכות המשטרה, בעמידה ליד לוח המורה, בהובלת עולים בצעדיהם הראשונים.

מול המבקרים — ותמיד יש כאלה — נרים אנו ראש גאה ונאמר צודקת דרכנו, חלק היא מהגשמת ההשגחה, וכדברים שאמר הרב יצחק הלוי הרצוג בהופיעו בפני ועדת החקירה האנגלו־אמריקאית:

„ואל תנסו להחזיר לאחור יד ההשגחה העליונה, כי בדברי משורר התהילים אנו אומרים: „לא אמות כי אחיה ואספר מעשי י־ה", רוצים אנו לחיות בא"י ברוח אמונתנו הקדושה, כדי להגשים כאן את ייעודנו ההסטורי לטובת כל האדם".

זוית אישית
דב פרומן

הגולה המתהדרת

חייתי במספר קהילות אירופה בכדי להביא בנות־ישראל ארצה לשרות־לאומי. מצאתי במקומות רבים „התהדרות בהתחרדות". אנשים צעירים חובשים „כיפה שחורה" ובכך הם רואים עצמם פטורים מעלית ארצה, כי הרי „אי־אפשר במדינה הזאת". חלק מהם ספק אם הם מתפללים כליום, אבל „זריקת דברי־חבלי" נגד מדינת ישראל נראית להם כהיתר. הגענו לכך שהאידיאולוגיה החרדית מביאה לחיוב הגולה. כל עוד היה הדבר שולי, לא היה צריך לתת את הדעת לכך, אולם כיום בהרבה קהילות קו זה הפך לעיקרי: „היורד" החובש כיפה שחורה חושב שבכך הוא מצדיק את ירידתו. הציבור הציוני־דתי עסוק בארץ בענייני ארץ־ישראל, אבל הוא שוכח את עם־ישראל, כי אם עם־ישראל יצטמק לא יהיה במי ליישב את ארץ־ישראל. יהודים תמימים חושבים שכל מה ש„התחרדות" מבקשת הוא קצת יותר „יידישקייט". יהודים אלה אינם מבינים ש„התחרדות" היא קו של פרישה מהציבור שכך היא מבטלת את עם־ישראל (כי רובם חילוניים) ומסתפקת בכתות חרדיות.

★ ★ ★

בויכוח פומבי שהיה לי עם אדם חרדי ביום העצמאות האחרון הוא אמר: כי לדעתו אין צורך במדינת־ישראל, בשבילו מספיק שמדינת ישראל תהיה את מדינות ארה"ב. חיוו ביטול כלל של עם ישראל וארץ ישראל ומכאן „חיוב הגולה". בקו זה של לחיוב הגולה הציונות מאבדת את עם־ישראל. נדמה שלא קלטנו עד כמה אידיאולוגיה זו של „חיוב הגולה" חדרה באמצעות „התחרדות" לתוך חלקים גדולים של עם־ישראל.

★ ★ ★

התפיסה ה„חד־מימדית" שבה אין מצבי ביניים, שבה הוא או „שחור" או „לבן" היא מעיקרי דרכם של האידיאולוגיות הקצוניות. שלושה בעלי אידיאולוגיות קצוניות יש לנו כיום בחברה הישראלית: החרדיות, שלום־עכשיו וגוש־אמונים. לראשונים אין צורך לא בארץ־ישראל ולא בעם־ישראל (הם מסתפקים בכתות).

לשניים אין צורך כנראה לא בתורת־ישראל ולא בארץ־ישראל, ואילו גוש־אמונים מרוב עיסוקו בא"י מאזיח את עם ישראל ואינו חש כי אם אין עם־ישראל, העיסוק בארץ־ישראל מיותר. בפגישתי עם בנות בחו"ל — לשם הבאתן ארצה לשרות־לאומי, הטענה היתה: הרי המדינה היא חילונית, איך אפשר לשרת בה? עד כדי כך חדרה ה„חד־מימדיות" של „ההתחרדות" לכל שכבות הציבור אפילו לשכבות הציוניות. תפיסה „חד־מימדית" היא פועל יוצא של חוסר־בגרות. כל מי שלא התפתח ונשאר בגדר של „כתות ראשונות בתיכון" תפיסתו היא „חד־מימדית". זה אינו מפריע לאדם להגיע בנושא מדעי מסויים אפילו עד פרופסורה, אבל תפיסתו האישית נשארה בלתי־בוגרת, כאילו נמצא הוא עדיין בכיתות הנמוכות של תיכון.

★ ★ ★

זוהי חשיבה מאוד „קלה־לעיכול" כי קל לזהות בכל נושא „שחור־לבן". קשה מאד לשנות אדם בעל תפיסה כזאת, כי מדובר בשינוי שיחייב „תוספת־מאמץ־חשיבתי" ולכן הטיפוס „החד־מימדי" אינו מוכן.

אם אין אנו רוצים לאבד את עם־ישראל בגולה, אנו חייבים לעשות מאמץ עליון — להציף את הגולה בציונים. קודם כל רבנים ציונים, באותם מקומות שהקהילה „כבושה" ע"י החרדיות — יש להקים קהילה נוספת עם רב ציוני. כי בכדי לקיים את ארץ־ישראל אנו זקוקים לעם־ישראל.

לאסתי ברק
בת שירות לאומי
בבי"ח לוינשטיין
ברכות לארוסייך
מחברותיך לשירות
והרכזת ברעננה

מכתב המדבר בעד עצמו:

חונכות נאמנה ומסורה

אני אם לילד הזקוק לעזרה חונכת בשעות שלאחר הלימודים. ברצוני להודות מקרב לב לנערה, אשר חונכת את בני השנה במסגרת התנדבות בשעות אחר הצהריים, וזאת בנוסף לעבודתה הרגילה בשרות הלאומי בבית חולים „רמב"ם". ברצוני, מעל דפי עתונכם זה, להודות לה על מסירותה הרבה והנשמת חלק הרבה שהיא מקדישה לילדי בשעותיה הפנויות. יש בתוך עמו, והלואי וירבו כמותך בישראל, ותלכנה האחרות בדרכיך.

עלי והצליחי בכל מעשייך.

מאחלת אמו של דורון
חיפה

בנות השרות הלאומי בברגן־בלזן

משלחת בנות השרות הלאומי ביקרה בסיורה באירופה במחנה הריכוז ברגן־בלזן. הבנות התייחדו עם זכר הקרבנות ובסיום הביקור אמרו: „עכשיו קולטים יותר שזוועה היא מוחשית".

היכונו
טקס סיום שנת ההתנדבות
יתקיים ב־י' מנחם־אב, 4.8.87
בשעה 16.00 אחה"צ
בבנייני האומה בירושלים.

משרד החינוך והתרבות — המחלקה להכשרת עובדי חינוך והוראה

מכללת תלפיות

המכללה הדתית להכשרת עובדי חינוך והוראה תל־אביב

החלה ההרשמה לשנת הלימודים תשמ"ח

א. שלוש שנות לימוד לקבלת תעודת „מורה מוסמכת בכירה" במסלולי ההכשרה: [illegible]

דפי מידע מפורטים ישלחו לפי בקשה בכתב או בטלפון.
הרחוב דב־הוז 16 תל־אביב, טל' 03-240007, 03-248649

סמינריון הכנה בחודשי הקיץ בכפר הנוער הדתי כפר חסידים

תאריכי השתלמויות

בריאות, י"ד מנחם אב תשמ"ז — י"ז מנחם אב. 9.8.87 12.8.87
חנוך חיפה והצפון, י"ז מנחם אב — כ"א מנחם־אב. 12.8.87 16.8.87
חנוך מרכז ת"א, כ"א מנחם אב — כ"ד מנחם־אב. 16.8.87 19.8.87
חנוך ירושלים, כ"ד מנחם אב — כ"ח מנחם אב. 19.8.87 23.8.87
תחום משטרה, כ"ח מנחם אב — א. אלול א — ד. 23.8.87 26.8.87
תחום מד"א כנ"ל.
אולפנות כנ"ל.
מעשרות פנימייתיים כנ"ל.
העבודה והרווחה כנ"ל.
מדרשות תוכניות כנ"ל.
בתי משפט כנ"ל.
על השתלמות בני־עקיבא תבוא הודעה נפרדת.

לרפאל שמילה
מנהל ביה"ס המד"ר צפת
משתתפים בצערך על מות
אמך
נעמי לנדאו - מפקחת
לינדה שטרן - רכזת
ובנות - שרות לאומי

★ תודות ★ מכתבים ★ תגובות ★ תודות ★ מכתבים ★ תגובות ★ תגובות ★ מכתבים ★ תודות ★ מכתבים ★ תגובות ★ תודות ★ מכתבים ★ תגובות ★

למתנדבון שלום
הנני מוצאת לנכון להמליץ על נחמה אורלן כראויה להערכה ולתודה מיוחדת על תרומותיה ועבודתה במסגרת השרות הלאומי.
נחמה עומדת לסיים שנת שרות שניה בבית־שמש בתכנית גיל"ת. במהלך 2 שנות עבודתה קבלה על עצמה נחמה ביוזמתה טפול בילדים מן המשפחות הקשות ביותר בקהילה.
היא הראתה אחריות רבה ומסירות למופת לתפקיד; פעלה מעל ומעבר למצופה ממנה וקידמה את הילדים באופן ניכר. היא התמודדה גם עם מצבים קשים במשפחות, במהלך הזומים ובמצבי חולי ומשבר, וזכתה לאמון גם מצד הורי הילדים.
נחמה התקדמה במהלך הזמן, גם מבחינה מקצועית ועבודתה נעשתה מיומנת יותר ויותר, לא רק כפונקציה של ההדרכה שקבלה, אלא גם כבטוי ליכולתה האישית להתפתח.
הנני רואה כמתאים להמליץ עליה כראויה לשבח מיוחד על השתדלותה.

בכבוד רב,
שלומית לוסטיג
מנהל תכנית גיל"ת
ירושלים

לשמונה הבנות המסורות
שלי שעבי — רחובות.
אלה בן לולו — מרשב שחר.
מלכה מלאכים הערצה תודה והוקרה על תרומתכן הרבה, הכנה והמסורה בסיועכן בעבודתנו החינוכית, הלשונית והמוסרית.
תבוא ישלם שכרכן

בברכה
מנהלת בהמשך דרככן
הבורה שלום
מנהל ביה"ס הממ"ד
יהודה הלוי
לכיש צפון

למתנדבון שלום
לקראת סיום שנת הפעילות במרכז הקהילתי „עוזיאל", המשנו והנהלת המרכז ובשמי, ברצוני להביע את מלא הערכתנו על המפעל שלכם.
גם השנה זכינו לקבל, עובדת מסורה שמבצעת את העבודה שלה על הצד הטוב ביותר. ניחם אוהד מצד האחראית גב' רחל יוסף.
אנו מקווים שגם בשנה הבאה אנו נקבל בנות שירות לאומי.
אנו מאחלים לכם חזק ואמץ, עלו והצליחו.

בברכה
גבי לוסקי
מנהל המרכז הקהילתי
עוזיאל, אשדוד

לכבוד
מערכת „המתנדבון"

מרוע שערי־צדק
הנני אחד שמלווה את מפעלכם המבורך זה שנים. לכן הנני מרשה לעצמי להעיר לכם הערה.
שכבתי בשני בתי־חולים בירושלים בשערי צדק ובביקור־חולים.
בשערי צדק המקום מוצף בבנות שלכם של שרות־לאומי ואילו בבית חולים ביקור־חולים מצאתי רק בודדות. אני הגבירו את מספר הבנות בבית־חולים ביקור חולים.

א.ב.
השם שמור במערכת

תשובת המערכת
קבלנו את מכתבך והננו תמימי־דעים אתך שיש להגדיל את מספר הבנות המופנות לבית־חולים ביקור־חולים בירושלים, אלא, שכהיותנו אגודה הנותנת לבת עצמה לבחור את מקום שרותה, הרי בעוונותינו הרבים, הרבה בנות מבקשות לשרת בבי"ח שערי־צדק בחושבן שזה ביה"ח הדתי היחידי. זה כמובן אינו נכון — יש עוד שני בתי חולים דתיים בירושלים ביניהם ביקור חולים הגדול.
לצערנו לא תמיד הבנות הנמשכות לשרת בבית־חולים שערי־צדק עושות זאת משום שהשרות הלאומי בראש מעייניהן אלא „השרות לעצמן".
נשתדל לעשות כבקשתך ונכפול או אולי אפילו נשלש את מספר הבנות לבית־חולים ביקור־חולים.

המערכת

לכבוד מתנדבון
חובה נעימה לי להודות לסיגל בן נעים מקרב לב על שהואלה למלא מקומו של מחנך מביה"ס שיצא לשרות מילואים.
עשית את המוטל עלייך בנאמנות ובהצלחה רבה, ועל כך כל הכבוד וייישר כח.

בברכה
אלי שדה
מנהל ביה"ס הממ"ד
מצפה־אל
מצפהדמון

לכבוד מתנדבון
הרשי נא לי להודות למאירה רחמים על סיועה לנוטרנו, תודה על הקשר ההדוק והלבבי בינינו בהקשר לעבודתן של הבנות. חן חן לך על יחסך החם והאמהי לבנות השירות.

בברכה ותודה
זהבורה שלום
מנהל ביה"ס הממ"ד
יהודה הלוי
לכיש צפון

למתנדבון שלום
לאחרונה הסתיים קורס לגילוי זיופי רכב, בו הוכשרו טכנאי זיהוי בכירים לתת חוות דעת מומחה בנושא חשוב זה.
ברצוני לציין את תרומתה החיונית של רבקה ג'ייסון בהכנת הקורס והן בהוצאתו אל הפועל.
הודות לעבודתה המסורה שלה ושל עמיתיה השיג הקורס את יעדיו ובלט לטובה בהשוואה לקורסים אחרים שערכה המחלקה בשנים האחרונות.
יישר כוחה

בברכה
שמואל קראוס, נצ"מ
סגן ראש מז"פ
המטה הארצי ירושלים

למתנדבון שלום,
הרשו לי להודות למתנדבות: גרוס איילה, סיגלית, מריס, ענת, אשכולית אושיה ואורית יגוב ולהתחלק יחד אתכן במחמאות הרבות ועשרות הברכות שקיבלנו אחרי חגיגת בר־המצוה ל־20 מתניכנו.
דומני שללא עזרתן הרבה, קשה היה להגיע לאירוע כה גדול ומרשים.
לכן חלק חשוב בהצלחת הארוע ובפעילות החינוכית הישה המתקיימת בין כותלי הבית הזה. תרומתן החשובה לקידום החניכים הזקוקים לעזרה גדולה ומשמעותית.
ישלם לכן ה' שכר פעולתכן המבורך.

בברכה
ברוך זהן
מנהל בית הילדים
ע"ש שרה הרצוג/אמונה
עפולה

לחברתנו
רחל סופר
אשדוד
מזל טוב והרבה ברכות
בהגיע בנכם **יהודה** **למצוות**
תזכו לראותו גדל בתורה ובמעשים טובים
הנהלת האגודה להתנדבות בעם
המפקחים
וצוות המשרד

ברכות מקרב לב
לגב' **אורה בן יצחק** **ומשפחתה**
רכזת בנות שרות לאומי
בקרית ארבע
בהגיע בנכם **אריאל** נ"י **למצוות**
יהי רצון שיגדל לתורה ולחופה ומעשים טובים
הנהלת האגודה וצוות המשרד הראשי

ספר חדש

„הרב שלי" – רבנית מרתקת הכותבת על הרב שלי ושלך ועל מעמד האשה

„הרב שלי" – יומנה של רבנית בהוצאת „מעריב", הוא פנינה ספרותית שנכתבה בידי הרבנית פנינה מילר, רעיית הרב הראשי של נצרת, הרב פנחס מילר, ומהווה ספר חובה לכל בת הנתגברת בחברה אורתודוכסית־לאומית בישראל.

הספר בנוי סיפורים, סיפורים – רובם אוטוביוגרפיים, בו משורטטים יחסי רב־רבנית, רב־קהילה, ורב עם עצמו. בתוך בך עולות – בעט ברוכה ועמוסת דמיון ובשרון – פרקי חיים, נתחי חוויות – כתובים בצורה מרתקת עד שאינך יכול להנתק מהם, עד תום הספר. הכתיבה שזורה בנופך של הומור חי שאינך יכול להישאר אדיש כלפיו, ובעיקר בשהיא מעלה – ללא כחל־ושרק וקישוטים למיניהם – זוויות ראיה ריאליות, מתמודדות עם שאלות יסוד, ללא טיוח, חמקמקות או התעלמות.

צריך אומץ־לב רב מצד רבנית כדי להתייחס כך לדברים – והתוצאה היא אכן מעולה. לפני שנביא כאן קטע המשקף גישה זו, נאמר שוב: זהו ספר חובה לכל בת בישראל. „הרב שלי" הוא גם הרב שלך, הבעל שלך, בן המשפחה שלך. זהו ספר שהוא גם ידיד.

הנה מבחר קטעים מפרקי הילדות של הרבנית:

חכמי התלמוד קבעו לפני באלפיים שנה, כי „אי אפשר לעולם בלי זכרים ואי אפשר לעולם בלי נקבות, ובכל זאת – אשרי מי שבניו זכרים ואוי לו למי שבניו נקבות..." מאז שאני זוכרת את עצמי, אהבתי את אבי אהבת נפש, אבל הרגשתי תמיד, כי לפני עיניו מרחף ה„אוי ואבוי" הזה.

כשאחי השתולל ופגע בי והגענו לידי מהלומות ומכותי לאבא לעשות בינינו „דין־תורה", אף פעם לא היה משפטו לפי כללי הצדק. תמיד נהג איפה ואיפה, מכיוון שנפשו היתה קשורה בנפש אחי. באין ברירה, הצדקתי עלי את הדין ועברתי בשתיקה על ההפליה המשוועת בבית, שבאה לידי ביטוי מאה פעמים ביום, בדיבורים ובמעשים.

על דבר אחד כאב לבי ובכתה נפשי ולא מצאתי נחמה לשברי, על שבסעודות השבת, כשאכלנו בשר, קיבל אחי הקטן תמיד את ירך העוף ואני רק את הכנף... גם על זאת כאב לי, כי אחי, ה„קדיש", קיבל מטבע מאבא אחרי שנבחן בדף גמרא ויודע אותו בעל־פה. במטבע קנה לו שוקולד ואותי כיבד רק בנשיכה מצומצמת אחת... בכיתי בדמעות שלישה: גם אני רוצה ללמוד תורה, להרוויח בסף ולאכול שוקולד לשובע.

אבי נעתר בסופו של דבר לבקשתי ונתן לי ללמוד בעל־פה, מתוך הסידור, את ברכות הנהנין, קריאת־שמע וברכת המזון.

אולם, שמחתי על „שוויון הזכויות" היתה קצרה, כי יום אחד אמר אבי – די! עד כאן! אין יותר לבת מה ללמוד, וכבר אמרו חז"ל „כל המלמד בתו תורה כאילו לימדה תיפלות". פרצתי בבכי ושאלתי: „או מה הנאת האדם ותכלית החיים אם לא לימוד וקניית דעת?"

„יש לך מה ללמוד", הרגיע אותי אבי, „עליך ללמוד מאמא את ניהול משק הבית, דהיינו: לבשל, לאפות, להציע את המיטות, לשטוף את הרצפה, למרק את הכלים, לארוג, לסרוג ולטוות וכיו"ב".

ואמנם אמי, שהיתה עקרת־בית למופת, מצאה את תוכן חייה בניהול הבית, בבישול ארוחה טובה, בעיון במרשמים חדשים לעוגות, בהבריקת הרצפה, בנקיון המטבח, בצחצוח ממוטי־נחושת מצאה סיפוק לנפשה. אך אני הרגשתי כי עבודת היום־יום השגרתית בבית והמסגרת הצרה הזאת מקצרים את ימי. תמיד חלמתי להיות תלמידה בבית־ספר, מקום שלומדים בו כל יום דברים חדשים מעניינים שעומדים ברומו של עולם. אך באין ברירה נשאתי את חבלי בדומיה.

אולם, כעבור זמן, זרחה לי שמשי וחלומי התגשם.

אבי היה רוצה שאשב בבית כל היום, משום ש„כבודה בת מלך פנימה", ולא אצא לרחוב אלא כשצריך ללכת לבית־הכנסת לתקיעת שופר ולקריאת המגילה, ושאתבונן בסבלנות במטבח עד שאגיע לפרקי ושדרכנים ימציאו „עד למזווה" בחורים לראות ולהיראות. אבא קבע באופן חד־משמעי, כי שידוך שנתהוה באמצעות „חשקה" (כלומר – אהבה) מן הנמנע שיהיה מוצלח. לא תיתכן אריכות ימים לנישואין המושתתים על אהבה, משום שאינם ברוח התורה... מדוע? פשוט: כי מי שמסוגל להתאהב בבחורה לפני החתונה, מסוגל להתאהב בבחורה שניה לאחר החתונה...

בתקופה ההיא מבר נעלתי נעליים בעלות עקבים גבוהים והעזתי להיות קצת מתוצפת:

„אז תגיד לי אבא, למה היה מותר ליעקב אבינו לאהוב את רחל ולעבוד ארבע־עשרה שנים כדי להשיג אותה?"

„זה היה לפני מתן תורה", היתה התשובה הקצרה.

„אז למה כתב שלמה המלך שיר השירים על אהבה?"

„שיר השירים זה קודש הקודשים", השיב אבי, „והכל נכתב על הרמזים של השכינה כביכול עם כנסת ישראל".

גם בעת לא נשארתי חייבת: „אם האהבה היא דבר שלילי, למה משווים את היחסים הקדושים האלה דווקא אליה?"

תשובה לא קיבלתי; אולם אבי נעץ בי עיניים גדולות ואמר – „הנה רוח החינוך של בית־הספר התיכוני..."

صورة عن الاصل

למפקחת
זהבה בלן
עלי והצליחי
בתפקידך החדש
מאחלות
רכזות שרות לאומי
אסתר
תמר
עליזה
חוה
ובשם בנות שרות לאומי

הבנות שנרשמו לשנת שרות שנייה: השאלה היא: לאן?

רוב הבנות גיבשו בתום שבת העיון בירושלים את המגמה אליה כיוונו ראשי האגודה ומשרד החינוך שנטלו חלק בדיונים: להתנדב לחיזוק החינוך הדתי־לאומי

פנסיון רייך בירושלים, שכונת בית הכרם, שכונה עם סגנון. בתי אבן ירושלמית טיפוסית, טובלים בהרבה ירוק, גומר בפריחה לוהטת. ומעל הכל – מן פסטורלה מרחיבת־דעת. ואכן, הרבה „דעת" זרמה שם, בשבת העיון שהתקיימה עבור בנות השרות הלאומי שנרשמו לשנת שרות שנייה. כולן הגיעו אחוזות בהחלטה נחושה: הולכות לשנה שנייה. אבל כמעט כולן, באותה נשימה, אחוזות ספיקות ולבטים: לאן הולכים? ממשיכים בשנת שירות שנייה באותו מיגור ותחום; מחליפים מיקום גיאוגרפי ועיסוק?

עיקר השבת עסקה במשימות שהבנות מבקשות ליטול על עצמן בשנתן השנייה. המסר של ראשי האגודה שהשתתפו בשבת העיון – מרים מאיר ואברהם רענן – היה ברור: האוריינטציה צריכה ללכת לכיוון שרות בתחום החינוך, ולמקומות בהם זקוקים להן ביותר: בישובי פיתוח, בשכונות מצוקה מרוחקות, ולאו דווקא בירושלים שקורצת לכולן. „נצרת־עילית", אומר אברהם רענן. „היא מקום שבנות ש"ל יכולות לשנות את פניו. החינוך הדתי שם משווע לתגבורת. אם היא לא תגיע כמותכן, יכול החינוך שם, חלילה, לרדת לטמיון והילדים המקומיים יאבדו את הקשר היהודי־ערכי שלהם, הוכחנו כבר במקום כמו שלומי בגליל שלא תקציבי ענק שמוזרמים לשם הם שמקיימים בישוב אקלים חינוכי־יהודי, אלא הבנות שלנו שהפכו את המקום על־פיו".

לאברהם רענן מצטרפת מרים מאיר. היא מודעת לרצון של בנות, ובמיוחד בנות שנה שנייה, לחוות את החוויה השונה, הייחודיות־סיקאנטית יותר. „זה קורץ יותר מן הרוטינה השיגרתית של חינוך, עבודה אפורה שלא תמיד יש עימה סיפוק מיידי, והיא רחוקה מוהד ומיוקרה, אבל זו העבודה החשובה ביותר שעם ישראל מטיל עלינו בשעה זו – ומישהו חייב לבצע. ה„מישהו" הזה – הן אתן – נקראות לדגל ומחויבות להרימו".

לנושאת בתפקיד מוכנת צופה: תוכניות מיוחדות בשילוב עם לימודים באוניברסיטה פתוחה. בנקודה זו הרחיב יהושע טלר, רכז אזורי בשומרון, על הפרק החינוכי, כמו גם בשאלת „דעי מה להשיב" לשמיניסטית הבאה, מטבע הדברים, להתייעץ אתך לאן הולכים בשנה הבאה – שרות לאומי או שרות בצבא – עמד הרב יהושע נוימן – מפקח ארצי באגף החינוך הדתי. הוא הטעים את שורשי ההבדל בין מסגרת התנדבותית לכפייתית. „כמי שקרוב לצרכים ולבעיות בשטח, הוא יודע כמה שהדברים בוערים ודחופים. „נכון שקיבוץ או חברה להגנת הטבע הם חשובים ומועילים, אבל הם לא ייהרסו אם בת לא תתנדב אליהם. כאן יכול להרס דור צעיר דתי שלם" אומר הרב נוימן.

גם אגף הנוער במשרד החינוך מציע קשת של מטלות ומשימות – עליהן עמד המפקח הארצי באגף אלישע בירינבוים, לדבריו הבנות יכולות לתרום במשימות אלו להעשרת הכלי הדתי בתוכן יפה ואמיתי, מבחינת חובה לכלל – ערך עליון שהוא השמירה על גחלת והן הירושה. שאול מייזליש, עתונאי, סיפר על תופעת החזרה בתשובה – ריקעה, מניעיה, והפעלים היוצאים ממנה לגבי חברה ואישים – פסיכולוגית וסוציולוגית. מייזליש פתח את הדיון שעלה במסגרות השונות של הויכוח לאורך השבת – נושא מטלות הציונות הדתית בימינו. בשעות אחה"צ, לאחר טיול של שבת בסמטאות הנהדרות של שכונת בית הכרם, מתפצלות הבנות לקבוצות דיון עם אברהם רענן (שאירגן את השבת) והמפקחים יהושע טלר וגאווה ליבוביץ. הבנות השמיעו השגות ודיעות בתחום ההכרעה האישית שהן ניצבות בפניה: לאן? – דומה שעוד לצאת השבת כבר התגבשה ההחלטה אצל רוב כל הבנות, ודווקא לכיוון שהאגודה וראשי משרד החינוך שעשו את השבת הובילו אליה.

אברהם רענן, המפקח הארצי – „אגודה לא אליטיסטית"

אברהם רענן, המפקח הארצי, חלק אינטגרלי מנוף האגודה, דינאמי, שקט, איש של מאחרי הקלעים. את שבת העיון הוביל כפי שהוביל מבצעים אחרים באגודה משך שנות פעילותו הארוכות בה. לא פרונטלי, רחוק מזרקורים, תורם ומפרה – שכל דמותו אומרת: אינני מצפה לגמול ולתמורה חיצונית ומלאכותית. מה שהוא כן מבקש זה את השינוי הפנימי, את פריסתה של האגודה, והתרחבותה. שיפור איכותה – והכל מתוך מטענים פנימיים. לכן הוא ירוץ ויכבה דליקות שפורצות לפעמים או משברים, ובתיקון־כבר תוכניות אופרטיביות לסמינר הארצי בכפר חסידים, בדיקת מסלולים ואפשרויות חדשות לשרות הבנות. רעייתו, מחנכת נעמת הליכות, עמוסת תרבות ורחבת־אופק, הסתגלה זה מכבר לטלפונים המצלצלים בביתם בחיפה בשעות לא שגרתיות. זהו חלק מהתפקיד. אם בת לא תפתור את בעייתה – היא תהיה בת שלא תשרת כמאת האחוזים של הפוטנציאל שלה וזה לא טוב. אברהם רענן כואב את העובדה שישנם חוגים הרוצים לראות אגודה סלקטיבית יותר, עם „בנות טובים" שאיתן יותר קל אולי מבחינת התפקוד הדתי־לאומי – אך קשה יותר מבחינת המטלות שעם ישראל חייב לבצע – והוא מטיל אותן על האגודה: לראות בנות עיירת פיתוח משרתות בעיירתן או במקומות מקבילים – פורחות, תורמות לאחרים – זה הסיפוק הגדול ביותר שלו. הוא יכול להשוות את הדברים מכלי ראשון: הוא רואה אותן באות לסמינר ההכנה הראשון – לפעמים הן צעקניות, קולניות, חסרות תרבות ונימוס – סימפטומים של ידיעות ושטחיות – והוא רואה את אותן בנות בסמינר שנתקיים לקראת שנת השרות השנייה – מנומסות, בעלות עידון תרבותי, מספרות על עבודה נהדרת שהן עושות עם חניכים. „כשבת כזו מסוגלת להפוך ילד לעשיר יותר, משופר נפשית – היא עצמה כבר לא תהיה מה שהיתה פעם" אומר רענן, כעובד סוציאלי, איש משרד העבודה והרווחה לשעבר. הוא צועד יחד עם דב פרומן „ראש בראש" מימי ראשיתה של האגודה, חוזה את התפתחותה המטאורית מקומץ בנות ושני מסלולי שרות לאוקינוס של 3000 ועשרות מסלולים ומקצועות. „לא תארנו שהקצב יהיה כה דינאמי. זה שהשרות הלאומי הפך נורמה – שבנות דתיות חוששות שלא לאמץ אותו – זה הישג גדול", דברי אברהם רענן, המפקח הארצי.

אלישבע כהן – מלונדון לנתיבות

[illegible]

בימים אלה, כשנתרחשת תנופת העלייה למען השרות הלאומי בישראל בין הבנות הדתיות באנגליה, טוב להזכר באחת הסנוניות הראשונות שהגיעו מארץ הערפילים: אלישבע כהן. אלישבע נחתה בשדה התעופה לוד בסתיו 1980 – וכמו עולים חדשים בעונה זו – נע גם לבבה ברטט של אי־וודאות: האצליח במקום החדש אליו אני נוסעת? מה היא הנתיבה הזו בת אבלה שנה מחוץ ואולי, אולי הייתי צריכה להתחיל במקום אחר. בכללו אולי, למשל, בקיבוץ יחד עם חברות וחברים לגרעין. החכשרה, חברי בני־עקיבא מלונדון.

אלישבע היתה אחת הבנות הראשונות ש„נדלקו" נוכח התמצית

ששטת בפניהם שליח העלייה: לעשות שנת שרות בעיירה הדרומית ולעזור להעשרת הילדים שם באנגלית ובמתמטיקה. לאלישבע, בת לזוג חורים רופאים, בית דתי־ציוני, בפרבר קרוב לגולדרס־גרין, חשכונה היהודית המובהקת בצפון לונדון – היה ברור שהיא עולה ארצה. אבל שרות לאומי זה קסם, ומצד שני הרתיע: הרי אחיה לבך שם, וכל החברים שלי הולכים להכשרה.

חוקי המשיכה והדחייה פעלו לגבי אלישבע גם בהקשר לחידוש הטמון בהליכה לנתיבות: זו תהיה קפיצת למים קרים, אמרה לעצמה. אם אלך בדרך הקונבנציונאלית, אמשיך לדבר אנגלית עם חברי ואולי גם לתיבדבק במנטליות האנגלית בה גדלתי. אם אהיה בנתיבות – אקצר את שלבי הקליטה והתערות בארץ.

כששמעה שחברה טובה שלה החליטה כמוה – הבשילה ההחלטה סופית. ברגע האחרון ביטלה החברה את התוכנית – אבל אלישבע החליטה: אני באה. אחריה הגיע גם אחיה מיכאל, היום תלמיד ישיבת מעלה־אדומים ונושב מפסח־נכו (שם משפחתה, אגב, בן־גרשון, מפגני שנמאס לו להסביר כיצד קורא שמך כהן והוא לוי...).

את האינפורמציה הראשונית על העיירה הדרומית קיבלה אלישבע מגזכירת בנ"ע בלונדון, שעבדה בנתיבות כפסיכולוגית. „זה חקל על השנים", אומרת אלישבע. המפקוד השני שהקל היתה קבוצת הבנות הנפלאה איתה שירתתי, ובעיקר – האהבה והתמיכה שהרעיפו עלינו המשפחות איתן עבדנו – זהו הוא אנשי שקשה למצוא כמוהו".

אלישבע מסייעת לילדים מתקשים בבית"ס חיסורים הממ"ד, במקצועות מתמטיקה ואנגלית. עם משפחתה המאמצת, משפחת אבוקסיס, שהתקשרה ביתניים מגורים לנתיבה, היא ביחסים הדוקים עד היום. שבתות חגים בחלקם שחתה אלישבע בעיירה, חווה שבת ב„כיף" – הרבה שירה, אוכל, הרצאות (לא היו מספיק וחבל, אפשר להגביר את הקצב) ובשבתות אחרות התארחת בבתי חברותיה לשרות.

„זוהי הדרך חטובה ביותר להיקלט בארץ", אומרת על כך אלישבע. „לא דרך קלה, אבל כל מה שאחרי זה נראה לפתע קל מאוד, ממש משחק־ילדים. קשית ההכרויות בעיירה כמו נתיבות היא תמונת ובבת־אחת אתה מקבל מנגה אותנטית של א"י האמיתית. יכולתי אמנם לשוב ללונדון מתי שאני רוצה – אבל אפילו פעם אחת לא הבליח הרהור מעין זה במוחי. עכשיו, כשאני מבקרת בנתיבות, אני רואה את החבדל בינה לבין ירושלים – אבל כשאתה חי שם, מלא המקום את כל הוויתך וזו חוויה הדדית".

לדעת אלישבע, שילוב של השרות בתוכנית לימודים (אקדמאית, תורנית), והתאמת תוכנית קליטה תבנות בשרות בו זקוקים לאנגלית שלהן, ושהעברית לא תהיה מכשלה – יכולים להפוך את השרות הלאומי לתוכנית אטרקטיבית ביותר לבנות דתיות־לאומיות באנגליה. היא, נכל מקום, תעשה הכל – עכשיו, כשסיימה את לימודי השיפוטים באוניברסיטה העברית, כשאחיה כאן וגם החורים חושבים על עלייה, כשהיא עומדת להנשא בקרוב (עם סטודנט

לחברנו
אברהם מועלם
מפקח האגודה
תנחומינו מקרב לב
על פטירת
אמך ע"ה
בנחמת ציון תנוחמו
מרכזים/ות
מפקחים/ות
צוות המשרד
הנהלת האגודה

נקודת ביקור

עבודה עם נשמה יתרה – בכפר הילדים בעפולה עילית

בית הילדים עפולה עלית זהו אחד מרשת בתי ילדים של המפעל להושבת ילדי ישראל. מסגרתנו הינה מסגרת יהודית המעלה על עקרון של תא משפחתי, לכל זוג בעל ואשה [illegible]

[illegible]

...אומר אשר בן שימול, מנהל כפר הילדים

הכשרת בנות בתפקידי הדרכה לתכנית יום לימודים ארוך

במרוצת שנה מקיימת האגודה קורס הכשרה לבנות השרות הלאומי בנושא הדרכה בנות לתכנית יול"א. מטרת הקורס להכשיר בנות בנושא זה כדי שתוכלנה לעמוד את הבנות החדשות בקורס ההכנה שיתקיים בכפר הנוער הדתי בחודש אוגוסט 87. בקורס השתתפו בנות שעבדו בשרותן בתכנית יול"א בבתי הספר בשנת תשמ"ז, והן בנות מצטיינות המתאימות להדרכה קבוצתית במסגרת ההכנה לבנות השרות הלאומי.

ההשתלמות התקיימה בכפר הנוער „קדומים" מתאריך י"ד אייר תשמ"ז 13.5.87 עד ט"ז אייר תשמ"ז 15.5.87 (3 ימי השתלמות).

בן עקביב תאריכי ההשתלמות בחודשי הקיץ:

תחום בריאות	9.8.87 – 14.8.87
תחום חינוך מחוז חיפה, צפון	12.8.87 – 16.8.87
תחום חינוך מחוז המרכז	16.8.87 – 19.8.87
תחום חינוך מחוז הדרום	19.8.87 – 23.8.87

מדרשה ליהדות, בתי ספר שדה, מדריכות באולפנות, מוסדות סניגוריים, משטרה, בתי משפט 23.8.87 – 26.8.87

בנות יכולות להדריך בנושא יול"א וכן במדריכות קבוצתיות בשני מחוזים.

שי עם חיוך – הגדה של פסח לילדים – בבתי־החולים ובהתיישבות.

ע"י דב פרומן, יו"ר האגודה להתנדבות, בחלוקת ההגדה של פסח לילדים בשרשרת ישובי פיתוח וספר

מכתבים ★ תגובות ★ תודות ★ מכתבים ★ תגובות ★ תודות

למתנדבון שלום
הנני רוצה להביע בזאת את תודתי והכרתי נעומק ליבי – בשמי ובשם ילדי הגן והוריהם למתנדבת היקרה שרה ברויזל' שתחי' – על עבודתה הנאה, והשקעתה המרובה והמסירות הנפלאה אלינו
היית למופתו
ובזכות עזרתך הנפלאה בעז"ה התקדמנו בגן בהרבה תחומים...
יהי רצון – שירבו כמותך בישראל!

הגננת דינה גולדשטיין
וילדי גן „היסקניה"
שכרח' ז'בוטינסקי
קרית מלאכי
ת.ר. 70900

במתנדבון מס' 112, אדר תשמ"ו – פורסמה כתבתו של דב פרומן – „זווית אישית" – בנושא משפט דימיאניוק – וחלקה לגבינו.
קראתי את הכתבה ולעניות דעתי עולה ממנה שמץ של שפיטת אדם שאין אנו יודעים אם הוא אשם. עדיין דימיאניוק הוא אדם שמועמד לדין בגין פשע חמור ביותר. פסק דין או גזר דין לא ניתן לגביו, נשמענו רק עדויות, יתכן ויוכיחו כי אין דימיאניוק הוא אותו איון האיום אלא אחר.
אז מה הועילו חכמים בתקנתם? מחשבה תחילה אחר מעשה! דווקא אנו, בציבור הדתי, צריכים להקפיד על כך שאין לשפוט אדם ולדון אותו לפני שכל חומר הראיות בפנינו. אני בת שרות לאומי בבית"מ המחוזי בת"א, ורואה לצערי עשרות מקרים בהם מעלילים על אדם דברי שקר וסרק אשר אין להם שחר.
דרך אגב: אני קוראת קבועה של המתנדבון ולא מצאתי אף לא כתבה אחת על בנות שרות לאומי המתנדבות בתחום בית"מ – האם להסיק משקנות כי אני תורמת פחות מאשר בת שרות בתחום החינוך או הבריאות! אני לפחות חושבת כי התשובה שלילית. אך צריך לתת את הדעת גם על כך.

בברכה
שרה ניסתנו – בת שרות לאומי
בית משפט מחוזי ת"א

שלום רבו
בשנה"ל תשמ"ו השתלבו בבית־ספרנו שלש בנות שרות לאומי ותרמו כל אחת בתחום אחר לעשיה החינוכית במוסד.
תרומתן של הבנות באה לידי ביטוי בעיקר באותם תחומים שתקן ביה"ס אינו יכול לכסות אותם, והשנה הבנות שלנו עשו זאת בצורה יעילה, טובה ומבורכת.

ארג'ואן זיוה – תרומתה של זיוה התבטאה בעיקר בתחום האומנויות.
זיוה בוגרת ביה"ס לאומנויות בבאר־שבע, הביאה עימה את הידע בעיקר בתחום הציור והמלאכה והעשירה בו את תלמידינו.
זיוה עבדה בשילוב עם המורה לאומנויות בביה"ס ועבודותיה עם התלמידים קשטו את ביה"ס. פעילות מיוחדת ותרומה נכברה היתה בעיקר באירועים החגיגיים כאשר זיוה עזרה בארגון התפאורה וקישוט הבמה.
עליזה בן לחמין – עליזה היא בת שרות העושה זאת מתוך ציונות אמיתית. הוריה של עליזה יושבים בארה"ב ועליזה עושה כאן מספר שנים בשנות האומה. השנה השתלבה עליזה בביה"ס בעיקר בתחום הוראת האנגלית. עליזה עברה בשילוב ובתאום עם המורה ראובני רפה ובסכום כללי אני יכול לציין במיוחד את תרומתה בקידום התלמידים המתקשים.
בבית־ספרנו יש עבר „מסורת" של בנות שרות והשנה הוספנו נדבך נוסף ל„מסורת" ו בעזרתן של שלושת הבנות אשר כל אחת מהן מצאה כ„יעורי בתחום אחר.

בברכה
שלום אברהם
מנהל ביה"ס הממ"ד
„שאול המלך"
בית־שאן

למתנדבון שלום!
ברצוני להודות ראשית, ליושב ראש האגודה דב פרומן ולמר אברהם רענן ולכל צוות האגודה שנתן חלק בהשתתפות, והשתתפות חברותי מאשדוד בהשתלמות שלושה ימים ברמות שפירא.
השתלמות בה הרחבנו את ידיעותינו בנושאים די חשובים ומעניינים. כמו כן הרבה תודה לצוות ברמות שפירא ולאירות שהיה יוצא מן הכלל – הרבה תודה.

אורה אלמליח
בת שרות לאומי – אשדוד
ובכל שאר בנות שירות לאומי
אשדוד

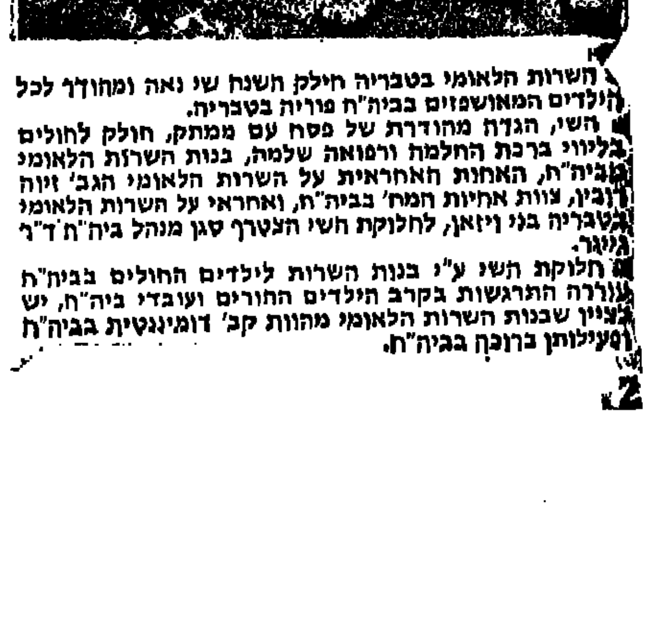

השרות הלאומי בטבריה חילק השנה שי נאה ומהודר לכל הילדים המאושפזים בבית"ח פוריה בטבריה. השי, הגדה מהודרת של פסח עם ממתק, חולק לחולים בליווי ברכת החלמה ורפואה שלמה. בנות השרות הלאומי בבית"ח, האחות האחראית על השרות הלאומי, ואחראי השרות הלאומי בטבריה בני ויואן, לחלוקת השי הצטרף סגן מנהל בית"ח ד"ר [illegible].
חלוקת השי ע"י בנות השרות לילדים החולים בבית"ח עוררה התרגשות בקרב הילדים החולים ועובדי בית"ח. יש לציין שבנות השרות הלאומי מהוות קב' דומיננטית בבית"ח ועבודתן ברוכה בבית"ח.

هكذا من الأصل

ח"כ אוריאל לין ב"פורום הביטוח":

היקף הכשלונות הכלכליים ב־3 השנים האחרונות — 10 מל יארד דולר

היקף הכשלונות הכלכליים ב־שלוש השנים האחרונות מוערך ב־10 מיליארד דולר. זאת אמר אתמול ח"כ אוריאל לין בהרצאתו ב"פורום הביטוח" במלון שרתון בתל אביב.

המרצה אמר, כי הכלכלה של יש־ראל מסגרת המשק אינו מתקדם. ל־דעתו, טרם פותחו תהליך לקבלת החלטות במישור הלאומי. בישראל מבצעים במשרד האוצר שינוי תכנית בלי דיון לציבי בממשלה, אך התכנית בדלת צעדי בלימה ולא צעדים ל־שינויים במשק.

בהתייחסו לכשלונות הכלכליים ב־שנים האחרונות, מנה ח"כ לין חב־רות כמשלתיות כמו מנופי בית שמש, קופת חולים, סולל בונה, האוניבר־סיטאות, ההתיישבות העובדת, ה־תקים ועתה נמצאת — לדבריו — ההשקעה האוילית "בהרק" עם הפ־סד של 60—100 מיליון דולר. את כל ההפסדים האלה מעמיסים על תק־ציב המשק ועל הכלכלה בעוד שה־משק אינו יכול לשאת אותם כך הוא נאלץ לשלם אותם, אמר.

ח"כ לין, יצא נגד הבנקאות ה־פועלת בחוסר אחריות המצביקה הל־וואות להסדר היכולת לפרוע אותן. לדעתו, המערכת הבנקאית עוזרת ב־כך לכשלונות ואוצר הממשלה מת־בקש להחליף לעזרה.

ח"כ לין טען, כי בישראל מוע־סקים 110 אלף עובדים זרים לרבות העובדים מהשטחים. לדעתו, במקום העובדים הזרים מחו"ל אפשר לאמן עובדים מישראל שיחליפו את ה־זרים.

אשר לאבטלה שמגיעה בישראל ל־6 אחוזים, טען ח"כ לין, כי היקף האבטלה אינו שווה בכל מקום והוא גבוה יותר בערי פיתוח.

הוועדה המרכזת: לסייע ליישובי רמת הגולן

קיימה ישיבה לציון 20 שנות התיישבות בגולן

הוועדה המרכזת של ההסתדרות קיימה אתמול ישיבה חגיגית ב־קצרין לציון 20 שנות ההתיישבות בגולן וקיבלה שורה של החלטות הבאות לסייע להתיישבות ברמת הגולן הנמצאת במצב קשה.

מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר תי־קף את הממשלה על כך שהיא מר־בה בדיבורים אך אינה עושה דבר כדי לסייע לגולן, גם דוברים נוס־פים כמו נחום פסה ודני רוזוליו תק־פו את חברי הכנסת והממשלה שאי־נם מגלים יחס אוהד כלפי ישובי הגולן.

קיסר סיפר כי הקרן לתנופה וצ־מיחה שהקימה ההסתדרות כבר סיי־עה לשלושה מפעלים בגולן חילצה א'תם ממשבר ואיפשרה להם להכ־פיל את מספר עובדיהם.

ההסתדרות החליטה על הקמת בית תרבות משותף לכל אזור דרום ה־גולן הקמת בית ההסתדרות בקצרין. כן יוקם בית הסתדרות ומרפאה ב־ישובי הדרומים בצפון רמת הגולן.

חברי ההסתדרות סיירו גם בי־שובי הגולן השונים סיירו במצבים ושמעו סקירה על המצב הבטחוני מפי אלוף פיקוד הצפון יוסי פלד.

ועדת שרים לקביעת שכ"ל באוניברסיטאות מתכנסת היום לדיון

היום תתכנס ועדת השרים ל־קביעת שכר הלימוד באוניברסי־טאות לישיבה נוספת.

בועדה משתתפים מ"מ רה"מ ו־שר החוץ, שמעון פרס, שר החינוך והתרבות, יצחק נבון ושר האוצר, משה נסים, הממלא גם את מקומו של שר המדע והפיתוח, גדעון פת, הנמצא בחו"ל.

שר החינוך דבק בעמדתו, לפיה יש לקבוע שכר לימוד של 1,120 דולר, תוך הבטחת מערך סיוע ל־סטודנטים נזקקים. השר נבון גם תובע להתחיל במימוש תוכנית ה־הבראה לשיקום האוניברסיטאות ו־המחקר האקדמי בישראל, שגיבשה המועצה להשכלה גבוהה.

ממשרד החינוך נמסר כי אם ע־דת השרים לא יגיע בישיבתו מחר לסיכום משותף, יובא הענין להכ־רעת הממשלה כולה בישיבתה ב־יום א', 21.6.87.

הדליקות שגרמו לנזק בצפון — הצתות

הדליקות שהיו בשבוע האחרון בצפון ושגרמו לנזק לאלפי דונ־מים של חורש טבעי, מטעים וש־דות בוערה — נגרמו בזדון וב־כוונה לפגוע ולהשמיד, כך מעריך יו"ר איגוד שרותי כיבוי האש ב־צפון צבי רשקי.

רשקי פנה השבוע למפקד מרחב הגליל ניצב משנה יעקב גנות ו־ליו"ר הכשרת הישוב חיים בר לב וביקש לסייע בדחיפות חקירה יסודית.

המדובר בשריפות שהיו בגליל בשבוע אחד שגרמו לנזק רב ב־אלפי דונמים לאיזור הרי נפתלי, ראש פינה, משמר הירדן, חורשות איילים בהר כנען ובצפת, שמו־רות באיזורים: כורזים, אלמגור, גונן, צפת, הר כנען, ראש פינה, עכביד ומרגלי צנר בגולן. לכל הדליקות הללו היה מכנה משותף המעורר חשד להצתה, סבור רשקי. ובין היתר היו להן מספר מוקדים של אש.

בהשתתפות יו"ר ארגון הבוגרים הדתיים שמריהו בן דור התקיים בביה"ס המקיף "שילה" במגדיאל טקס הענקת פרסים מטעם שר ה־חינוך ל־4 בתי ספר מצטיינים ש־פעלו בנושא חינוך בדרכים.

בתי ספר דתיים, הם: ביה"ס המקיף "הלום" במעלות, ביה"ס המקיף "שילה" באשדוד וביה"ס ה־מקיף "שילה" — במגדיאל.

איסור פירסום סיגריות ב"במחנה" — לבג"ץ

בג"צ צווה צו על תנאי על שר הבטחון הרמטכ"ל ועל קצין חינוך ראשי לנמק, בתוך שלושים יום לבג"צ מדוע לא יכללו את ה־סיגריות ברשימת המוצרים אשר פירסומם אסור בעתון "במחנה".

הצו הוצא על ידי השופטים מר־ים בן פורת, אהרן ברק ומשה ביי־סקי לעתירת האגודה הישראלית למניעת עישון. כמו כן ציווה בג"צ לנמק, מדוע לא יפורסמו בעיתון "במחנה", בצד הפירסומת לסיגר־יות, גם מודעה על נתונים על ה־נזק שיש בעישון.

14 תלמידים חוסנו נגד כלבת

14 תלמידים בני 15 ממוסד חי־נוכי ע"ש מאיר שפיה שליד זי־כרון יעקב קיבלו טיפול מונע נ־גד כלבת, לאחר שנגעו בשועל נגוע בכלבת.

הרופאה המחוזית של משרד הב־ריאות באזור חדרה ד"ר עופרה ח־בקין אמרה לכתבת עתים כי באזור זכרון יעקב נמצאו 3 שועלים נגו־עים בכלבת. תופעה זו היא חריגה כיוון שעד השנה האחרונה נתגלו מקרי כלבת באזורים מרוחקים ממ־קום ישוב כגון ואדי ערה או עין עירון. לראשונה חדרה לוקת שוע־לים נגועה בכלבת לאזור המאוכלס בצפיפות כגון אזור חדרה.

ד"ר חבקין הדגישה כי יש מקום להזהיר את הציבור ולעורר מודעות להימצאותם של שועלים נגועים ו־בכל מקרה של נשיכה על ידי כלב בלתי ידוע, יש לפנות בדחיפות ל־משרד הבריאות.

חניכי המוסד החינוכי, סיפרה ד"ר חבקין, מצאו את השועל גוסס, הי־כו אותו במקלות, התעללו בו, ול־אחר מכן שיחקו בגופו כמעשה קונ־דס. אחד מעובדי המוסד הבחין ב־מעשה ונזכר כי שבוע קודם לכן נ־מצא שועל נגוע בכלבת בזכרון יע־קב. הוא התקשר לוטרינר וגופתו של השועל נלקחה לבדיקה.

כינוס פעילים וגבאים בסניף התנועה בדימונה

חבר־כנסת שאקי: הדרך היחידה בנושא "מיהו יהודי" — קבלת גישת המפד"ל

כינוס פעילים וגבאי בתי־כנ־סת נערך בסניף המפד"ל בדימו־נה בנוכחות קהל רב אשר הא־זין להרצאתו של ח"כ פרופ' א־בנר חי שאקי על התנועה רע־יונותיה ושיקומה.

ח"כ שאקי פתח בשבח לאכסניה ולישראל נבון, סגן ראש העיר ר יו"ר המועצה הדתית, אשר ביסס והעמיק את שיעורי התורה הניתו־נים בסניף ובכך הפך אותו לדוג־מה לסניף פורה, יוצר, יוזם ו עושה. להלן אמר ח"כ שאקי כי המפד"ל לוחמת ונאבקת בכנסת מדי יום ביומו על צביונו הציבור ה־דתי. צריך לשמח את קבלת חוק החמץ ואת הפעילות הברוכה ב־תחום המקוה הדתית. כן הוסיף כי בנושא "מיהו יהודי" הדרך ה־אחת והיחידה היא קבלת גישת ה־מפד"ל כפי שנתקבלה בועידה ה־אחרונה. משה חניא, חבר הנהלת ויו"ר האגף לתרבות של התנועה, אמר, כי לתנועה הדתית־לאומית עשר ידות בבניין עם הארץ ויש לחזק את פרטיה כדי להגשים את רעיון תורה ועבודה. מר חניא פ־רש חלק מפעולות האגף לתרבות וקרא לציבור להעלות רעיונות ו־להשתלב בעשייה ובפעילות דרך הסניפים.

ישראל נבון, סגן ראש העיר ו־יו"ר המועצה הדתית, העלה על נס את פעילותם הברוכה של ה־רבנים הראשיים, הרב אלפינט ו־הרב דיין, אשר האחוות ביניהם.

בגבעת שמואל
חברת "דניאל" מציעה:
בבן גוריון / הציונות
דירות ברמה ביצוע מעולה
5 חדרים + מעלית שבת + סוכה.
03-5448288, בערב 03-233824

משרד הבריאות / אגף הסיעוד
אחות
מקצוע עם עתיד לבת הדתית
קו פתוח בתכנית הרדיו "מנחת ערב" ברשת א',
ביום א' כ"ד סיון התשמ"ז (21.6.87) — בשעה 18.00
טלפונים: 02-215383, 02-215389
צוות מקצועי ישיב טלפונית לשאלות הציבור:
הגב' דניאלה בן דוד — מפקחת ארצית על חינוך אחיות, משרד הבריאות.
הרב יהודה פליקס — ראש מכללת "אורות".
גב' פנינה בינקוביץ — מנהלת בה"ס לסיעוד "לניאדו", קרית צאנז, נתניה.
הגב' רחל מאיר — מנהלת בי"ס לסיעוד, ע"י ביה"ח "שערי צדק", ירושלים.

עליות מתונות

המסחר הסוער שהיה השבוע בשוק המניות ההופשיות הסתיים אתמול ברגיעה עם נטיה לעליות שערים מתונות. במהלך המסחר נרשמו עליות שערים ל־203 מנ־יות וניירות ערך הכירים רק 52 ירדו ו־114 אחרות נסחרו ללא שינוי בשערן.

אתמול בבורסה

מחזור העיסקות בשוק המניות הח־ופשיות הסתכם אתמול ב־13.6 מי־ליון שקל. בתום המסחר התברר ש־מדד המניות ההופשיות עלה 1.72% אולם בסיכום שבועי ירד המדד ב־3.12 אחוזים.

בענפי ההשקעות הסולידיים היתה יציבות ותנודות שערים מתונות ל־שני הכיוונים. מניות ההסדר נסחרו ביציבות עם תנודות עד 0.8% לשני הכיוונים. בענף נרשמו עודפי ביקוש (נטו) בהיקף 3.4 מליון שקל, מח־זור העיסקות הסתכם ב־1.58 מיליון שקל והמניות נסחרו בתשואה שנעה בין 13.52% (בנק לאומי) ל־14.13% (אי.די.בי. רג').

בשוק איגרות החוב היתה פעילות קלה. סך מחזור העיסקות הסתכם ב־5.38 מיליון שקל ורוב המסחר היה באיגרות הצמודות למדד. איגרות ה"שגיא" וה"גליל" נסחרו ביציבות או תוך תנודות עד 0.5% לשני ה־כיוונים ואיגרות ה"ארבל" נסחרו ב־דרך כלל ביציבות.

המסחר בשוק המניות ההופשיות החל אתמול באווירה אופטימית ז־הירה וזאת לאחר שבסיום יום המס־חר הקודם נלקחו עודפי היצע רבים במהירות. גם תחילת המסחר אתמול במשתנים היתה חיובית מאחר והמ־סחר החל תוך הכרזות קניה (ולא מכירה כפי שהיה בימי מסחר קוד־מים). בסיכום המסחר במשתנים ה־תברר שנקשרו 304 עיסקות בתמורה כוללת של 4.2 מיליון שקל. כאשר בתום הסיבוב השלישי (האחרון) הצביע המדד על עליה של 1.29 אחוזים.

השיפור במגמת המסחר נבע כ־תגובה לירידות החדות שהיו בשוק בימי המסחר האחרונים והעסקת מ־כירות (תוך הורדת שערים). מדד קרנות בנק הפועלים כאשר נמשכת התמיכה בשוק בעיקר מצד לאומי־פיא. השיפור החיובי במהלך הכס־חר הרגיל השפיע על המשך המסחר הרגיל בשעות הצהריים. במהלך ה־מסחר הרגיל נרשמו בדרך כלל עו־דפי ביקוש קטנים עד בינוניים לרוב המניות והן עלו בשיעור נמוך. עו־דפי ביקוש גדולים ועליה חדות נ־רשמו לניירות ערך שירדו חדות ב־ימי המסחר האחרונים.

תנודה של ממש היתה בענף מ־ניות חברות חיפושי הנפט. גרמה ל־כך הידיעה כי קידוח "עצור 1" עומד לפני סיום והמיבנה הגיאולוגי של הקרקע מבטיח שיש נפט. מכל מקום רוב עודפי הביקוש שנרשמו למניות הנפט לא נענו ולרובן נקבע שער קר־נים בלבד.

שערי המניות

המניה	השער	שינוי בנק'	שינוי ב־%
ספנות 0.1	2130	+ 150	+ 2.4
הבינלאומי	7570	+166	+ 2.2
פי.בי.	8820	+240	+ 2.8
אי.די.בי. רג'	96920	—630	— 0.7
אגוד	72000	—900	— 1.2
דיסקי א'	123770	—864	— 0.7
מזרחי ש	40140	+200	+ 0.5
פועלים ש	65900	+100	+ 0.2
כללי	169301	+750	+ 0.4
בליל	42150	+350	+ 0.8
מימון 1.0	57100	—100	— 0.2
אדנים	30850	—200	— 0.6
לאו מש ש	10344	+480	+ 4.9
פתמ"ש	3800*		
משכן			ה.מ.
עצבאות	20200*		
ספנות ש	24700	+800	+ 3.4
מידב	9170*		
שלמון	843	+ 16	+ 1.9
לאו תעשי ש	13650	+150	+ 1.1
הסנה	364	+ 4	+ 1.1
סקוייטס	1270	— 5	— 0.4
שופרסל א'	13991*		
דלק	2850	+ 42	+ 1.5
אורן 1			ה.מ.
אזורים	1365	+ 25	+ 1.9
אפריקה 1.0	43849*		
נכסים	3606	+ 72	+ 2.0
גב ים 0.5	4750	+ 50	+ 1.1
הכשרה	74592	+2659	+ 3.7
ישפרו			ה.מ.
ישרס	19931	+400	+ 2.1
כלל נדל"ן	730	+ 5	+ 0.7
מנרב	2551*		
נאות אביב	13700	+200	+ 1.5
רסקו מ"ר	5200	—140	— 2.6
פולגת 4	1350*		
פוליגון	10700	+200	+ 1.9
אורדן 1.0	9201	+101	+ 1.1
כבלים	67500*		
קופ' פח 1.0	4655	+ 30	+ 0.7
אלקו ש	5120	+ 50	+ 1.0
אלקטרה 5.0	1674	+ 50	+ 3.1
כלל אלק'	2730*		
אי.פי.	224	+ 3	+ 1.4
תעשי מוחל	761*		
דשנים 5	1880*		
חיפה כימיק'	965	+ 33	+ 3.5
טבע	15482	+500	+ 3.3
ים המלח	2854	+ 61	+ 2.2
פטרוכימים	775	+ 27	+ 3.6
פרוסאורם	42915*		
מפעלי נייר	427706	+8386	+ 2.0
פולק 5	1759*		
מרכזית	12434	+123	+ 1.0
כלל תעשי	268	+ 5	+ 1.9
אי.די.בי. פתי	10747	+159	+ 1.5
החברה 1	4950	+239	+ 5.1
אמפא	29500	+1600	+ 5.7
פועלים השקי	11600	+400	+ 3.6
דיסקי השקי	6470	+139	+ 2.2
מזרחי השקי	36600	—700	— 1.9
יצוא	15251	+151	+ 1.0
ירדן	2308	+110	קן
כלל יש 10	1350	+ 51	+ 3.9
פז השקי	3591	+104	+ 3.0
עוז 0.5	2956	— 55	— 1.8
פמה 0.5	6870	+140	+ 2.1
פז נפט	41900	+3500	+ 9.1

* ללא שינוי

חומה ומגדל

(סוף מעמוד 5)

(חברי השוהצ"ע) התגייסו אז, לפני חמישים שנה, לאיסוף כס־פים, בדרום אפריקה ובארצות אחרות להקמת יישובם, בנוסף ל־כספי הקרן־הקיימת. וכך כתבו ב־יומניהם: "האש שניתכה על יי־שובינו והידיות עלינו מן המארב תישלו את המתיישבים ואת כל היישוב כולו".

המתיישבים בנו את יישוביהם, תוך כדי הגנה אמידה על חיי־הם מפני המחבלים. משהו מרוח זו קיבל ביטוי בשירים רבים, ר־נזכיר רק את שירו של אלתרמן "את זמר הפלוגות", שהפזמון בו הוא: "פלוגה צלי עלי בהר, פלו־גה כבוש תכבושי". מפ"ם ודומיה נרתעים ודאי תיף פרסה מדברי שיר זה ומשאר שירי כיבוש ה־ארץ, שהנוער החלוצי הירבה לשיר.

ליישובי חומה ומגדל סיפורי גבורה משלהם. אז, בדיוק כמו היום, בנו ולחמו. כך היה בחני־תה, בבית יוסף ובטירת צבי. בנו ולחמו. לצערנו, לא יכלו להדוף מחבלים־מרצחים לא ביוני שלום ולא בזרי פרחים, אלא ביריות ובאש.

נזכור ונזכיר: בספטמבר 1936 רכשה הקרן־הקיימת לישראל א־זרעא (מזרע) בעמק בית שאן. ראשי המוסדות הלאומיים אמרו וכתבו: "אם נתקע יתד באדמות א־זרעא, יהיה זה ביטוי חזק ל־תביעתנו על עמק בית שאן".

לאחר דחייה וציפייה של כשבע שנים איפשרו לחלוצי הפועל המזרחי, אנשי טירת צבי, לעלות להתיישבות במקום שנקרא "לוע הארי". בכ"א מתמוז תרצ"ז, 30 ביוני 1937, היה יום העליה. כ־מאה איש יצאו מבית אלפא (ו־עמהם כתב צעיר של "הצופה", דניאל, לימים עורך עיתון זה). בהגיעם מיהרו להקים חומה ו־מגדל. בו בלילה נתקבלה ברכה באיתות של אור ממושב "בית יוסף".

ברור היה שהמחבלים המרצ־חים ינסו לתקוף ולהפחיד. באד־ר א' תרצ"ח היתה התקפת מחב־לים, שהחרידה את המתיישבים הצעירים ואת היישוב כולו. מגי־ני הטירה הדפום, כשהמרצחים משאירים אחריהם הרוג, וסוחבים עמהם פצועים.

אז כתב העיתונאי עזריאל קר־ליבך: מגיני טירת צבי ניצחו ב־עזרת שמונים רובים ושמונים זו־גות תפילין.

אשר היה הוא שהווה גם עתה. עוד בדור המדבר היו בני עבדים שאמרו: "אפס כי עז העם היו־שב בארץ", וימאסו בארץ חמ־דה, ובוכים בכייה לדורות. לעו־מתם היו וישנם האומרים בפש־טות: "עלה נעלה וירשנו אותה, כי יכול נוכל לה".

אם לדידם של השמאלנים ל־מיניהם נוהג כי אז לא נאמר: מסבסטיה יצאה "הרעה", כי אם מחניתה ותל צמל, שם היה (ל־שיטת השמאליים) "החטא הקד־מון" של התיישבות כעובדה מדי־נית־בטחונית. והעם להם חומה, והם לנו מגדל אור. משהו מזה שמענו השבוע במליאת הכנסת.

יונה־כהן

לאירופה - באוירה דתית
(הרשמה לקבוצה נוספת)
שווייץ, צרפת, הולנד, בלגיה ואנגליה
16 יום • 1,400 דולר בתשלומים • למהדרין
יציאה ב־10.8
לפרטים להתקשר בערב:
02-931075, 02-528410, 02-422188, 02-931999

הרבנות הראשית לישראל
מועצת הרבנות הראשית
אנו מודיעים בזה לציבור האברכים כי מועצת הרבנות הראשית בתוקף סמכותה על פי תקנות הדיינים (תנאי הסמכה וסדריה) תשט"ו קבעה את
הבחינות להסמכה לדיינות בהלכות אבן העזר.
1) המבחן יערך ביום שני, כ"ג כסלו תשמ"ח
2) יש לשלם אגרה על סך 30 ש"ח לחשבון מס' 0059083 בדואר ולהעביר הקבלה למזכירות הרה"ר עד יום ששי כ"ב מרחשון תשמ"ח.
3) על פי החלטת מועצת הרבנות הראשית יגש לבחינה אברך שיש בידו תעודה להסמכת "יורה יורה" ממרנן הרבנים הראשיים לישראל.
הרב איתן איזמן
מנהל הרבנות הראשית לישראל

זמרת — טעמי המקרא ומסורה
כללי הטעמים של כפרי אמ"ת פרשנות ומסורה
מאת מיכאל פרלמן
הופיע כרך שלישי!
להשיג בחנויות ספרי הקודש ובהוצאת "זמרת", רחוב דובנוב 7, ת.ד. 40015, ת"א 61 400.
● טלפון 03-257231 ובקש קטלוג
ספרים בתחום טעמי המקרא והמסורה ●

לקהילה היהודית האשכנזית בקראקס, ונצואלה
דרוש
מדריך רוחני
ל־ עזרה לרב הראשי בכל פעולותיו;
מילוי מקומו בעת העדרותו;
פיתוח תכניות לנוער בנוסף לקיימות;
לקיחת חלק בחינוך הדתי בבתי־הספר.
הכישורים: סמיכה לרבנות ובעל קורא, כל כישור נוסף כגון: בעל תפילה, מוהל, סופר וכו' — ילקח בחשבון בבחירת המועמד. • עד גיל 35. המשכורת: הצעות לשתי משכורות מאפשרת דיור בנוח במקום בנוסף לאפשרות חסכון.
● נא לפנות: בכתב, בצירוף קורות חיים, למר יצחק יוחאי, אוניברסיטת בר־אילן, רמת־גן, טל. 718595.

אוניברסיטת בר־אילן
הפקולטה למדעי היהדות
המכון ליהדות ולמחשבה בת־זמננו ע"ש קוס.
הצבור מוזמן למושב הפתיחה של הסמינר השנתי ה־16 של המכון, בנושא:
"החנוך היהודי בישראל — האידאולוגיה והמעשה"
דברי פתיחה: פרופ' מ' אלבק
הרצאות הפתיחה:
"חנוך דתי בחברה חילונית (ההרצאה בשפה האנגלית) — ד"ר דוד הרטמן
"אתגרי החנוך לערכים בישראל כיום" — ישעיהו תדמור
פרופ' אליעזר שביד — יו"ר
הפתיחה תתקיים ביום חמישי, כ"ח בסיון (25 ביוני), בשעה 8.00 בערב באולם ארגנטינה, אוניברסיטת בר־אילן.
ספרי המכון יימכרו במקום בהנחה, כולל הספר החדש: כתבית האבות: עיונים בהגות והמסורת של יוצאי המזרח בישראל.
● הזמנות בדואר יש לשלוח למכון: ת.ד. 1544, רמת־גן 52 115.
● להזמנות הספרים, המען: א. ערמוני, בלפור 7, ת"א, טל' 292026.

הקרן החדשה לישראל תעניק השנה שתי מילגות, למועמדים או מועמדות, המגלים מנהיגות בתחום
פלורליזם ביהדות בישראל
הקרן החדשה לישראל הינה שותפות ישראלית־צפון אמריקאית למען צדק חברתי וחיזוק תהלי־כים דמוקרטיים בישראל.
לקבלת פרטים וטפסי הרשמה, נא לפנות טלפונית למשרדנו (02)634-830.
מועד אחרון להגשת בקשות: 31 ביולי 1987.

בתנועה

ההסתדרות הפועל המזרחי "מועדון לחבר"

פעילות השבוע

יום ראשון בשעה 10 בבוקר. שיעור במסכת בבא מציעא — הרב ד. שמואלביץ.

יום שני בשעה 10 בבוקר. שיעור במסכת סנהדרין — ד"ר אברהם ארזי.

יום שני שעה 11 בבוקר, ישיבת הנהלת ארגון הגמלאים.

יום רביעי בשעות 11-12 בבוקר. עו"ד אריה אביאור — יעוץ ב־ענייני ביטוח לאומי, בתים משות־פים ונזיקין. הח' יואל שיפטן — יעוץ בענייני חינוך, שיקום ופרי־שה.

יום חמישי בשעה 10 בבוקר. אגדות חז"ל — ד"ר ש.ז. כהנא.

אמונה — האו"ל וגבעתיים

פרשת השבוע

בהמשך שינקין רח' המערכה 40 תל אביב המרצה: מר ש. ליכט. במנין הנוער הדתי קרית שלום. המרצה: הרבנית סגל.

בדרך הנצחון בבית הכנסת בשעה 11.15 לפנה"צ ע"י הרבנית גולד־שמיט.

יום שני

שעור התנ"ך עם הרבנית גולדשטיין

יתקיים אי"ה כ"ה סיון תשמ"ז 22.6.87 בשעה 8 בערב בבצרון.

יום שלישי

שעור התנ"ך עם הגב' עין חיים

יתקיים אי"ה כ"ו סיון תשמ"ז 23.6.87 בשעה 5 אחה"צ במועדון אמונה רח' דיזנגוף 209 תל אביב.

יום רביעי

שעור התנ"ך עם הרבנית רבינוביץ

יתקיים אי"ה כ"ז סיון תשמ"ז 24.6.87 בשעה 5 אחה"צ בסניף אחד העם 110 תל־אביב.

שעור התנ"ך עם הגב' מלכה איפור

יתקיים אי"ה כ"ז סיון תשמ"ז 24.6.87 בשעה 8 בערב בהמשך שינקין רח' המערכה 40 תל־אביב.

חוג דרומבוס

יתקיים אי"ה כ"ז סיון תשמ"ז 24.6.87 בשעה 5 אחה"צ בביתה של הגב' רבקה דרומבוס רח' ג'ורג' אליוט 12 תל אביב קומה ג' ב־השתתפות הגב' נחמה בטוק הנו־שא: האשה והתכונה במקרא.

כנס גבעתיים

ביום רביעי יתקיים ערב חברתי ליד שולחנות ערוכים בשעה 8.00 בערב בבית המועצה הדתית טיי־בר 65.

בתוכנית: דברי ברכה מפי הרב־נית אילה בליקסברג, יהודית היבנר שליחות דיפלומטית בבורבניה, ש־מואל רוזן ירצה על חוויותיו של מנהל מוסד אחוזת שרה, לאה אל־רון נגינה ושירה.

כל ההכנסות קודש למוסד "א־חוזת שרה".

ירושלים

הרב ד"ר ש.ז. כהנא ידרוש ב־פרשת השבוע ויופיע בהרצאות ב־נושא מעמד הקהל בכל המוסדות הקשורים לכך באהל — שם במועדונים ובבני ברית בירושלים ובת"א. ב־משך כל ימי הקיץ ידרוש הרב ד"ר ש.ז. כהנא בענין "קנה שבחתן ו־מצוות הקהל" בהיכל שלמה בסמינר לבוגרים ביום שלישי בבוקר ב־שעה 9.30 וביום רביעי בשעה 17.00 אחה"צ בסמינר לנשים בבני־ברית ובאותו יום בערב במועדון לחבר ב־סמינר לנוער של ארגון יבנה.

תל אביב

בבית הכנסת הגדול רח' אלנבי 110

יעבור לפני התיבה החזן הרב חיים אדלר בליווי מקהלה. לפני קבלת השבת ישמיע רמב"ם מ־פי נשיא בית הכנסת מר אברהם חצרוני, בהלכות: תפילה ח', ד'— ה'. בנושא: "חיל המודיעין בזמן משה". זמני התפילות: מנחה — 7.15, שחרית — 8.00.

עונג שבת

"אהל שם"

השבת בשעה 18.30 אחה"צ יד־רוש עו"ד גרשון גרמן בעיונים ב־פרשת השבוע שלח.

הרב ש. זלמן הוכמן יתן השעור בפרק שלישי בנושא:— מאמרם של עקביא בן מהללאל ור' חנינא סגן הכהנים. החזן מר משה ציפורין יש־מיע פרקי חזנות וזמירות.

בבליל ב־10.30 תתקיים הרצאתה של הרבנית הנודעת נחמה רבינוביץ בפרשת השבוע בנושא המרג־לים.

חיפה

בבית הכנסת לנוער בביה"ס "יבנה — נצח ישראל"

התפילות בליל שבת לפי זמני הד־לקת נרות. ובשבת בבוקר ב־8.15 לפני התפילה ב־7.30 שעור בתל־מוד מפי הרב ישעיהו נגר, רבו של בית הכנסת שעור לפני הקריאה לימוד משניות לזכרם של תלמידי ביה"ס שנפלו במערכות ישראל.

בית הכנסת הפועל המזרחי (רח' החלוץ 59)

בשבת בשעה 7 בבוקר יתקיימו 2 שיעורים בתנ"ך ובגמרא מפי מנ־חם המר, בשעה 10.30 שיעור בחוג רמב"ם מפי יוסף קריצר.

בתי חולים

יום ששי

ירושלים: ביקור חולים (ילדים), שערי צדק (פנימית), הדסה עין כרם (נשים, כירורגית, אורטופדית, עי־נים, א.א.ג.).

תל־אביב: רוקח (ילדים) איכילוב (פנימית, כירורגית).

נתניה: לניאדו.

יום שבת

ירושלים: שערי צדק (ילדים), הד־סה הר הצופים (פנימית), ביקור חו־לים (נשים), הדסה עין כרם (כירור־גית, אורטופדית, עיניים, א.א.ג.).

תל־אביב: רוקח (ילדים) איכילוב (פנימית, כירורגית).

נתניה: לניאדו.

בתי מרקחת

יום ששי:

ירושלים:
הגבעה הצרפתית ההגנה 23 מ. מסחרי טל. 810955.

תל אביב:
שור המלך ג'ורג' 54 טל. 280644.
טל שחר שלום אש 9, הדר יוסף טל. 499312.

נתניה:
קופ"ח כללית רח' ברודצקי 31 טל. 611123.

פתח תקוה:
רסל רח' רוטשילד 89 טל. 911406.

חולון:
פרי חורי רח' סוקולוב 70 טל. 842433.

חיפה:
הנשיא שד' הנשיא 38 טל. 333312.

ב"ב ר"ג:
הרצל הרצל 2 ר"ג טל. 722372.

שבת

ירושלים:
קופ"ח של ההסתדרות מיפאת רד־ממה רח' המ"ג 28 טל. 523191.

מבשרת:
רמות אלון מ. מסחרי רמות טל. 863550.

תל אביב:
אחוה דיזנגוף 165 טל. 224717.
צפון יהודה המכבי 33 טל. 449995.

[illegible]:
נצח ישראל נצח ישראל 11 טל. 226545.
אחוה דיזנגוף 165 טל. 224717.

נתניה:
תריפה רח' הרצל 2 טל. 28656.

פתח תקוה:
סופרפארם שפירא 43 טל. 909030.

חולון:
ד"ר חורי רח' סוקולוב 70 טל. 842433.

חיפה:
גורדוי גורדון 13 טל. 664039.

ב"ב ר"ג:
רמה ז'בוטינסקי 65 ר"ג טל. 7514483.

במודעת כובעי יהודית
שפורסמה ביום ששי 12.6.87
צריך להיות כובעי הברט הפרוגים המקוריים
ולא כפי שנכתב בטעות באות ק'.

"ציפיה"
ארגון שידוכים לדתיים משכילים מהארץ ומחו"ל
*
03—664011 לפנה"צ בלבד

דתי, 36/1.64
גרוש, בדתיה שקטה, למטרת נישואין.
●
טלפון: 03-342515

לוח הצופה

● בימין משה בסביבה טובה דו מ־פלסי 6 + גינה + מרפסות + טל־פון. 052-451180.

לוח ירושלים

● בגבעת שאול רח' כתב סופר 28 בתהרו דירות בנות 3-4-5 חד־רים פרטים: 8.00—10.00 02-521535 ובבשרד 02-225916.

● דירה למכירה בקרית ארבע 3 חדרים 03-771633 לבקש עזרא. 03-707073.

הצופה בע"מ
הודעה
על אסיפה כללית רגילה
ניתנת בזה הודעה, כי האסיפה ה־כללית השנתית הרגילה של בעלי ה־מניות תתקיים אי"ה ביום ב' תמוז תשמ"ז 29.6.87 בשעה 11.30 לפנה"צ בבית מאיר ירושלים.
על סדר היום:
א. אישור הדו"חות הכספיים ל־31.12.1986.
ב. בחירת מנהלים.
ג. מנוי רואי חשבון.
ד. שונות.
כל בעל מניות רשאי להצביע אי־שית או ע"י בא כח באמצעות יפוי כח אותו יש להפקיד במשרד הרשום של החברה לפחות 48 שעות לפני מועד האסיפה.
ההנהלה

שערי חליפין במט"ח

בנק המזרחי המאוחד

שערי קניה ומכירה של בנקנוטים והעברות במטבע־חוץ ליום 18.6.87, עד למחרת בשעה 12:30, לעסקות בדולרים עד לסך 1,000 דולר וביתר המטבעות עד שווי 500 דולר, יהיו במפורט להלן:

בנוסף לשערים דלהלן יש לגבות עמלה בשיעור של 0.75%

המדינה	המטבע	יחי'	שער קניה (שקים והעברות)	שער מכירה (שקים והעברות)	שער קניה (בנקנוטים)	שער מכירה (בנקנוטים)
ארה"ב	דולר	1	1.5920	1.6119	1.56	1.64
בריטניה	לירשט	1	2.6057	2.6384	2.55	2.68
גרמניה	מרק	1	0.8742	0.8852	0.85	0.90
צרפת	פרנק	1	0.2614	0.2648	0.24	0.27
הולנד	גולדן	1	0.7760	0.7857	0.76	0.80
שוויץ	פרנק	1	1.0536	1.0668	1.03	1.09
שוודיה	כתר	1	0.2506	0.2538	0.24	0.26
נורווגיה	כתר	1	0.2374	0.2405	• 0.22	• 0.25
דנמרק	כתר	1	0.2319	0.2349	• 0.22	• 0.24
פינלנד	מרק	1	0.3600	0.3646	0.34	0.37
קנדה	דולר	1	1.1852	1.2000	1.15	1.22
אוסטרליה	דולר	1	1.1462	1.1606	1.08	1.19
דרא"פ	רנד	1	0.7872	0.7971		
אוסטריה	שילינג	10	1.2447	1.2603	1.21	1.28
איטליה	לירה	1000	1.2106	1.2258	•• 1.13	•• 1.25
יפן	ין	100	1.1005	1.1143	1.07	1.13

• רק לגבי בנקנוטים בערכים של עד 100 כתר.
•• רק לגבי בנקנוטים של עד 10,000 לירטות
לגבי בנקנוטים בערכים גבוהים יותר יש לקבל את השער מהאגף לעסקות חוץ.

מגן דוד

טלפון חירום 101 • ירושלים, בית־שמש, תל־אביב, חיפה, נהריה, עכו, חדרה, הרצליה, כפר־סבא, נתניה, קרית־שמונה, צפת, ראשון לציון, באר־שבע, אופקים, דימונה, ערד, אילת.

ירושלים — טל' 523133, בית שמש — 911288, תל־אביב — 460111, רמת־גן, גבעתיים, בני ברק — 781111, פתח־תקוה — 9231112, קרית־אונו — 344442, חולון — 803133/4, בת־ים — 885555/6, חיפה — 512233/4, נהריה — 923333, 979333, עכו — 912333, קרית־טבעון — 931401, קרית־ביאליק — 721817, חדרה — 063-22333, הרצליה — 541333, כפר־סבא — 33222, טבריה — 067-90111, קרית־שמונה — 067-44334, בית־שאן — 065-8722, עפולה — 065-93333/4, צפת — 067-36333, קצרין — 067-61333, מצפה עלית — 065-73333, מגדל־העמק — 065-4006, רחובות — 054-451333, אשדוד — 055-51332/3, אשקלון — 051-23323, לוד — 054-229133, רמלה — 054-221022, קרית־גת — 051-881333, קרית־מלאכי — 055-8233, ראשון־לציון — 942333, שדרות — 051-97074, באר־שבע — 057-78333, אופקים — 923022, נתיבות — 941033, דימונה — 59333, ערד — 957222, ירוחם — 60133, מצפה־רמון — 88333, אילת — 059-72333, צפת — 067-30333.

שערים יציגים

להלן השערים היציגים ל־18.6.87:

סל	1.6783
דולר ארה"ב	1.6020
מר"ג	0.8784
ליי"ש	2.6201
פר"צ	0.2629
ין יפני (100)	1.1098
פל"ה	0.7798
פר"ש	1.0585
כת"ש	0.2525
כת"נ	0.2392
כת"ד	0.2336
מר"פ	0.3624
דולר קנדי	1.1948
דולר אוסטרלי	1.1573
רנ"ד	0.7940
פר"ב (10)	0.4238
שיל. אוס' (10)	1.2484
לירה איטלקית (1000)	1.2155
לירה אירית	2.3528
פזטה ספרדית (100)	1.2669
יחידת מטבע אירופית	1.8243
דינר ירדני	4.6458
לירה לבנונית (10)	0.1209
לירה מצרית	0.7409

רדיו

קול המוסיקה

06.00 "שמע ישראל"; 06.02 "צ־לילי בוקר"; 07.09 "בהאזנה ני־נוחה"; 09.00 "קונצרט בוקר"; 11.57 "פינת השיר"; 12.00 "מן הסרטיה"; 13.05 "בהאזנה נינו־חה"; 15.00 "לקראת שבת"; 16.00 "לבקשתכם"; 18.00 "דור הזהב".

מוצאי־שבת

21.05 "אופרה" — שטראוס: "ה־עטלף" בעריכת מיכאל אוהד.

רשת א'

06.00 שידורים לעולים; 07.30 "רדיו קל"; 08.05 "פעמי המזרח"; 08.55 "ספרות על הגל"; 10.05 "ר־האר עיניגר"; 11.10 השידור היו־מי לבתיה"ס; 11.30 "שירי עמים"; 12.05 "מערב ים תיכוני"; 14.06 "בראש צעיר"; 15.00 "קבלת ש־בת"; 15.55 "פרשת "שלח לך""; 16.05 "ספרות על הגל"; 16.05 "נושא בהקשר"; 17.10 "שיר ליל שבת"; 17.55 "ספרות על הגל"; 18.06 "מוסף רדיו לספרות".

מוצאי־שבת

22.05 "החמניה" — שלוש דמו־יות נשים פלסטיניות ברומן של סחר חליפה; 23.05 "הבו זמרי"; 23.55 "ספרות על הגל".

רשת ב'

06.06 "שמע ישראל", "מה טובו אהליך יעקב" וסיכום המשנה ה־יומית; 06.12 התעמלות בוקר; 06.22 "להקלאי"; 06.30 סקירת מא־מרי המערכת של עתוני הבוקר; 06.53 "איר ירוקי"; 07.00 "הבוקר הזה"; 07.55 "ספרות על הגל"; 08.05 "כל צבעי הרשת"; 12.05 חדשות בקוביות; 12.10 שירים עב־ריים; 13.05 "בחצי היום"; 14.06 "לראות או לא לראות"; 15.05 הו־דעות על זמני כניסת השבת; 15.06 "בשמים לשבת"; 16.05 "עובר ו־שב"; 17.05 "מאחורי הכותרות"; 18.06 "השבוע שהיה".

מוצאי־שבת

20.40 "המבדיל"; 20.55 "ספרות על הגל"; 21.55 "ספרות על הגל"; 22.05 פרקי היום בתנ"ך; 22.10 "מלווה מלכה"; 22.55 "ספרות על הגל"; 23.05 "פסקול"; 00.10 "לי־לה טוב — עם אלכס סלמון".

גלי צה"ל

05.45 פרקי אבות; 05.55 באופן מילולי; 06.00 את פתיחת השי־דורים; 06.05 "צלילי בוקר"; 6.30 "פוקחים עין"; 07.07 תוספת בו־קר; 08.05 בוקר טוב ישראל; 09.05 בילוי נעים; 11.05 קילה של אבא; 12.05 "סנדלים"; 14.05 צוד לא שבת — עם שלמה ארצי; 15.05 "מסע הקסם ההיסטורי" — "רבולבר" — חלק ב'; 16.05 "שיר בשקט בשקט"; 18.05 "בראש צ־עיר".

מוצאי־שבת

21.00 מבט לחדשות; 21.30 שי־רים עבריים; 22.05 "מהורת מסו־רת"; 23.05 "עושים מדינה"; 00.05 "ציפורי לילה מארח"; 02.00 מבזק ידיעות; 02.05 "לא רוצים לישון"; 05.00 מבזק ידיעות; 05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים.

טלוויזיה

טלוויזיה חינוכית

08.00 טלטקסט — עד כאן; 08.03 שפת כושר; 08.15 קשת ד־ענן — אור השבת; 08.40 מסך ל־ספרות (יסודי); 09.00 מוסיקה ד'—ו'; 09.20 לשון ותקשורת ב'—ה'; 09.55 מאתיים שנות למרכז הבניה; 10.05 חשבון ד'; 10.30 הגיל הרך — בבית של פיסטוק; 11.00 מדעי הטבע (יסודי); 11.15 חברה ותרבות (יסודי); 12.45 מו־סיקה (ע"י) — העשרה; 13.15 ארתור מילר "הציד המכשפות"; 13.45 טלטקסט; 13.50 גברת פל־פלת; 14.00 המבריח; 14.30 מש־פחת פליסר; 15.25 מפגשי ברא־שית — פרשת שלח־לך; 15.40 מאה ציורים מפורסמים; 16.00 ערב חדש — מוסף לשבת.

טלוויזיה כללית

מוצאי־שבת

21.00 מבט לחדשות; 21.30 תש־דירי שירות; 21.35 ספורט: מש־חק השבת; 22.35 "בתו של ספיר־פילדי"; 23.20 "זמירות מועדון ה־זמר המסורתי"; 23.50 פסוקו של מקום והחדשות הלילה.

חיפני בן 51 שמכוניתו סוגולה חשוד בכך שנעץ סכין מטבח באחד מצמיגי רכב הפקחים. פקחי העיריה סימנו אתמול את רכבו של האיש שחנה במקום אסור ברחוב החלוץ, לפי החשד נטל ה־איש בתגובה סכין מטבח לרכבו ו־נעץ אותו בצמיגי רכב הפקחים. החשוד נעצר לחקירה.

הצופה
עיתון יומי
HATZOFE DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ.
העורך: משה אישון. מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' המסגר 66, טל. 336056. ת"ד 2045. חשבון בבנק הדואר 441144. סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת"ד 1148 טל. 234910—02. בערב טל. 639524—02. סניף חיפה: רח' ארלוזורוב 9, טל. 04-663628, בערב 04-717145.
דפוס הצופה בע"מ ת"א
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולמגבנן

صورة عن الأصل

המועצה הדתית בתל־אביב מקימה משמרות מתפללים למניעת חילול שבת בעיר

יינקטו צעדים משפטיים נגד העבריינים

[illegible]

בת 4 נמחצה למוות במעלית

[illegible]

300 אלף תלמידי תיכון יוצאים היום לחופשת הקיץ

גידול ניכר במספר הניגשים לבחינות בגרות

[illegible]

גופתה הכפותה של מוחה חג'יג' נמצאה על ידי השכן

נהגה לענוד תכשיטי זהב ואלה לא נמצאו על גופתה

[illegible]

בוחנים שימוש בכרטיסי חניה אחידים בכל הערים

מאת חיים פיקרש סופר „הצופה"

[illegible]

אישים ומוסדות

[illegible]

פרקליטי נקש קוראים לשר שריר לדחות המלצת הועדה להסגרתו

שקבעה כי אין בסיס לטענה כי חייו של נקש בסכנה

[illegible]

מועצת סניף המפד"ל בעפולה בחרה במוסדותיה

[illegible]

בית החולים בקור חולים ירושלים

ברכות מזל־טוב

להולדת הבנים/הבנות

אוחיון רפאל ואהובה — בן
אלמקאיס רפאל ורבקה — בן
ברזל אהרן וחיה — בן
בלוך רפאל ומרגורי — בת
בלה יצחק ולאה — בת
ברנדווין יעקב ורבקה — בת
גפנר חיים ואסתר — בן
גוטליב ברוך וציפה — בת
גודמן מרדכי ויהודית — בת
גלבר אליעזר ומרים — בן
דיאמנט יעקב ולילי — בן
דיון יצחק והדסה — בת
דיון מרדכי ואביגיל — בת
הרוזי עזראל וצפורה — בת
וידר דוד ורחל — בן
ווסר חיים ויהודית — בן
זמיר יעקב ועליזה — בת
זבולני בנימין וברוריה — בן
זכרי מאיר ואסתר — בן
זוריק אליעזר ורבקה — בן
יורוביץ אברהם וחנה — בן
יצחק יעקב ואורלי — בן
יעקובוביץ יוסף וגולדה — בן
יצחק חלוי מנחם ובת־ציון — בת
יצחקי שלמה ורונית — בן
יששכר נתנאל ואולגה — בן
ינקלביץ יעקב ורבקה — בן
כהן נסים ויוכבד — בת
לויגנר עזרא וסימונה — בן
מילר שמואל וחנה — בת
מינצברג אברהם ואוריסה — בת
מועלם דוד ומרתביה — בת
מינץ משה ודבורה — בן
מנצורי משה וורדה — בת
מורותי אברהם וחוה — בן
מוקלמי איתן ועדינה — בת
נדב עזריאל וברכה — בת
נעם אריה ואורלי — בן
קערין דוד ורומה — בן
סיגל אלברט ולידה — בת
סבג שלמה ואורית — בת
סעדון דוד וורדה — בת
סיסון אוריאל וחנה — בת
עמיאור יצחק ופנינה — בת
פישר יהודה ופרומה — בת
צראפי אריה ונאולה — בן
קרישבסקי דוד ובת־שבע — בת
רוטשילד נתנאל ואלישבע — בת
שורק דוד ומאיה — בן
שרייבר נדב ורחל — בן
שלום זכי ורחל — בן

יזכו ההורים לגדלם לתורה, לחופה ולמעשים טובים

ההנהלה

אמונה

דרוש/ה

מנהל/ת

למעון ילדים דתי במרכז הארץ, לגילאי 6 עד 18

הכישורים הדרושים:
- השכלה תורנית ואקדמאית בתחום החינוך, עבודה סוציאלית או פסיכולוגיה
- נסיון בתחום החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי
- נסיון במינהל חינוכי וחינוך פנימייתי

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 22301 ת"א, עד 30.6.87 (ג' תמוז תשמ"ז).

אמונה

„אמנה" אולפנת ב"ע, רח' תל חי 6, כפר סבא
טל' 2—26121—052

מחנה נופש תורני

לאור ההצלחה הגדולה של השנים הקודמות, אנו שמחים להודיעכם, כי גם השנה נקיים אי"ה,

מחנה נופש תורני לבנות,

בוגרות כתות ה', ו', ז'.

הקייטנה מיועדת לתלמידות, המצטיינות בלימודיהן ובהתנהגותן ותתקיים בע"ה באולפנת „אמנה" בתאריכים י' עד ט"ז תמוז תשמ"ז (7 — 13.7.87).

מתכניות המחנה:
- סוגיות בתורה — הלכה יומית * טיולים
- רחצה בים * אמנות ומלאכה * חידונים וספורט

המעוניינים בהרשמה יפנו למזכירות „אמנה" בכתב או בטל' 2—26121—052

המשרד לענייני דתות

אוזן קשבת - לב שומע

חייג — 551000־02
551009־02

בימים ראשון ורביעי בין השעות 18.00—22.00 תיענינה פניותך ושאלותך בנושאים ערכיים ורוחניים ובנושאים מעשיים טכניים וארגונים הקשורים לשרותי הדת בישראל.

השרות ניתן לציבור ע"י המשרד לענייני דתות בסיוע תנועת אל־עמי.

לישיבת בנ"ע „אור עציון" — מרכז שפירא

דרושים:
- **מורה לאנגלית**
- **מורה למחשבים**

למשרה מלאה או חלקית, להוראה בשעות אחה"צ

דרושים:
- **מרכז הדרכה ומדריכים**

נא לפנות בשעות היום 84107־055, 84672 / 83706־055 בשעות אחה"צ.

● **להשכיר דירה**

+ טלפון, לזוג מבוגר בהר־נוף, ירושלים

לחודש יולי

בדבר פרטים לפנות בטלפון: (02)538411

טיול לאירופה באווירה דתית

(14 יום)

חצי פנסיון

גלאט כשר

1,410 דולר, בתשלומים • ה־יציאה ב־12.8.87 • טלפון: 420884־02, 431118־02 דבורה

דרושים:

שני נערים

לעבודה במקום דתי, עם אפשרות ללמוד בקבוצ

טל' 779021־03

ניחום אבלים

היושבים שבעה רח"ל וחסר להם מנין בירושלים

אפשר להתקשר לטל' 928436־02
829436־02

עבור השלום

ספר

„לקראת כלה"

מאת אמונה אלון

ניתן להשיג בדרך הספר העברי, או לפי הכתובת:
- ספרית בית אל בע"מ, בית אל, ד"נ מזרח בנימין 90 801
טלפון 976287־02
או 976297־02

חזן בעל נסיון רב (יר"ש)

פנוי להצעות

לימים הנוראים

בארץ ובחו"ל

טלפון בשעות הערב 321847־052

„מורשת" — אגף ההוצאה תל־אביב

טלפון: 457939—03, 444151—03

לקראת „שבוע הספר העברי" הדפסנו מהדורות חדשות:

- „רינת ישראל" — סידורים, סליחות, מחזורים
- „תוספת ברכה" על התורה (כולל מפתח ספרותי) מאת הגאון ברוך הלוי אפשטיין זצ"ל מחבר „תורה תמימה"
- „שבת בשבתו" על התורה — א. שטאל
- „שלום לך אורחת" — רבקה אליצור
- „כה עשו חכמינו" — יוכבד סגל
- „למי איכפת" — יוכבד סגל
- זכרונות מתקופת השואה — שרה ולזר אורבך

להשיג:
- ב„מורשת" לפי הטלפון 449485—03
- בכל חנויות הספרים
- בדוכני „שבוע הספר העברי"

משרד החינוך והתרבות

המחלקה להכשרת עובדי הוראה

„אורות ישראל" מכללה לבנות

מסתיימת ההרשמה לשנת הלימודים תשמ"ח

לימודי חינוך:

א. מסלול לחטיבת הביניים:

בהתמחויות:
התורה ולימודי ארץ ישראל
הנ"ך
תושבע"פ
יסודות האמונה (מחשבת ישראל)
מחשב
אנגלית *
מדעי הטבע (פיזיקה, כימיה, ביולוגיה)*
מתמטיקה *
ריכוז חברתי בביה"ס (חינוך בלתי פורמלי)
ערבית * (מתאים גם לתלמידות שאינן בעלות ידיעה מוקדמת בערבית)

ב. מסלול לחינוך המיוחד

ג. מסלול לגיל הרך

ד. מסלול לאחיות מוסמכות בשיתוף ביה"ח לניאדו (4 שנים, מתאים גם לאמהות)

ה. המרכז להשתלמות מורים

* ישנה אפשרות למלגות לימודים מיוחדות.

בוחנות הסף ובחינות הכניסה תתקיימנה אי"ה ביום ראשון א' תמוז תשמ"ז (28.6.87), בשעה 11.00 במכללה „אורות ישראל" באלקנה.

המעוניינות תפנינה בכתב או טלפונית למכללה „אורות ישראל" אלקנה, ד.נ. אפרים 44814, טל' 9362175/6־05.

לבנות אולפנת אמנה המצטיינות בתורה, אומנות וספורט

שושי לוגר — מקום שני בחידון הארצי בתורה שבע"פ

כרמית אושרי — מקום ראשון בתחרות בינלאומית — „ילדי העולם מציירים את ירושלים"

שירלי אסף, רונית ביטר, כרמית ביאליק — מקומות ראשונים בהתעמלות קרקע, קפיצה לרוחק וריצת 100 מ', בתחרות האולפנית

עלנה, הצלחנה והרבנה הוד שמים

בית אמנה

אולפנת בנ"ע, כפר־סבא

חדש יצא לאור חדש

סדר טהרות מהדורת כיס

עם פירוש הרב קהתי

כמו כן ניתן להשיג

סט שלם של מהדורת כיס

להשיג בכל חנויות הספרים

הפצה ראשית:

גוזלה בע"מ, חבצלת 6, ירושלים

טלפון: 247553—02, או 222872—02

האגודה להתנדבות בעם

שרות לאומי מתנדב — מדור השתלמות

סימינר הכנה תשמ"ח

בת שרות לאומי היוצאת לשרות בשנת תשמ"ח חייבת להשתתף באחד הסימנריונים שאליו תוזמן.

הסימנריונים יתקיימו אי"ה בכפר הנוער הדתי כפר חסידים (אוטובוס 72 — מתחנה מרכזית בחיפה).

בתחומים והתחלות בתאריכים דלקמן:

תחום חברה ונוער	— ז' אב תשמ"ז	5.8.87
תחום בתי־חולים	— י"ד אב תשמ"ז	9.8.87
תחום חינוך: —		
מחוז חיפה והצפון	— י"ז אב תשמ"ז	12.8.87
מחוז ת"א והמרכז	— כ"א אב תשמ"ז	16.8.87
מחוז י־ם והדרום	— כ"ד אב תשמ"ז	19.8.87
תחום שמר האזרחי	— כ"ח אב תשמ"ז	23.8.87
תחום רווחה	— כ"ח אב תשמ"ז	23.8.87
תחום בתי־המשפט	— כ"ח אב תשמ"ז	23.8.87
תחום מגן־דוד־אדום	— כ"ח אב תשמ"ז	23.8.87
תחום מוסדות פנימייתיים	— כ"ח אב תשמ"ז	23.8.87
תחום קליטת עליה	— כ"ח אב תשמ"ז	23.8.87
תחום אולפנות	— כ"ח אב תשמ"ז	23.8.87
תחום מדרשות ליהדות	— כ"ח אב תשמ"ז	23.8.87

ההשתתפות בסימנריון חובה!

בירורים — לפנות לאגודה להתנדבות בעם, חיפה, טל. 641080.

ההנהלה

לשרה לסקר והילדים

אתכם באבלכם הכבד על מותו ללא עת של

הבעל-האבא

האהוב

מהוהורים והמטפלות ב„גן-שרה" במעון „אמונה"

ביום השנה לפטירתו של

נפתלי (תולי) רוזנברג ז"ל

התקיים אזכרה בבית העלמין בקיבוץ מעלה גלבוע ביום ג' כ"ו סיון תשמ"ז (23.6.87), בשעה 17.30.

הסעה תצא מרחבת היכל התרבות ת"א בשעה 15.00

משפחת רוזנברג וחברי מעלה גלבוע

במלאת ארבע שנים לנפילת יקירנו:

סרן נפתלי דודלס הי"ד

נתייחד עם זכרו ונפקוד את קברו בבית העלמין הצבאי בקרית שאול ביום חמישי אור לכ"ט בסיון תשמ"ז (25.6.87) בשעה 18.15.

בשעה 19.15 לימוד וחלוקת מילגות לזכרו בבית ההורים.

תחבורה: בשעה 17.45 מבית ההורים בבני ברק, רחוב ריינס 18.

אולפנת בני־עקיבא „צפירה"

למחנכת היקרה

יהודית פוקס

ולמשפחה

אתכם באבלכם בפטירת

אמכם ע"ה

המקום ינחמכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

בית אב"ע צפירה
ההנהלה
המחנכים, המורים
והתלמידות

ירחי כלה שע"י ישיבת פוניבז' בבני ברק

ייפתחו אי"ה ביום ראשון י"ד מנחם אב (9.8.87) עד כ"ח מנחם אב (23.8.87)

מסכתא דכלה — מסכת סוכה ובהילכות התלויות בארץ — מסכת שביעית

שיעורים בבבבבית הגה"צ ראשי הישיבה שליט"א • לרשות המשתתפים יעמדו הדרי מגורים נוחים וארוחות במהכנת בתי הארחה משפחתיים

חוגים שונים לנשות המשתתפים

שוחר תורה
תכנן חופשתך
בשילוב
עם לימוד תורה
באווירה נאותה

כדי לאפשר השתתפות שוחרי תורה מכל החוגים — נקבעו מחירי עידוד מוזלים ביותר. (אפשר להשתתף גם בחלק מהימים).

פרטים והרשמה: ת.ד. 26 בני־ברק טל: 783111